

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 771
Παρασκευή
20 Σεπτεμβρίου 2002
Τιμή: 4 Ευρώ

**Μεγάλος
ιδελφός
άει
όλεμο...**

αμερικανικές εταιρείες
«σεκιούριτυ»
και Ολυμπιακοί
Κάρλος μίλησε
Αλλά οι μαρτυρίες του
εχάστηκαν
ηλεκτρομοκρατία
πούσα
οικολογία
πό τις δημοτικές
κλογές:
ουδή, Άγιος Κοσμάς,
Παυσείο Ακρόπολης,
εξαμενή κ.ά.
επικεράμωση
της Αθήνας
κ. Κύρτσος
και η ΕΣΗΕΑ

ΣΕ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ ΕΜΕΙΣ!

13 ΙΑΝ. 2003

ΔΕΝ ΘΑ
ΜΑΣ ΧΑΛΑΣΕΙ
ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ
Ο ΣΑΝΤΑΜ!

ΘΑ
ΚΟΥ

ISSN 117

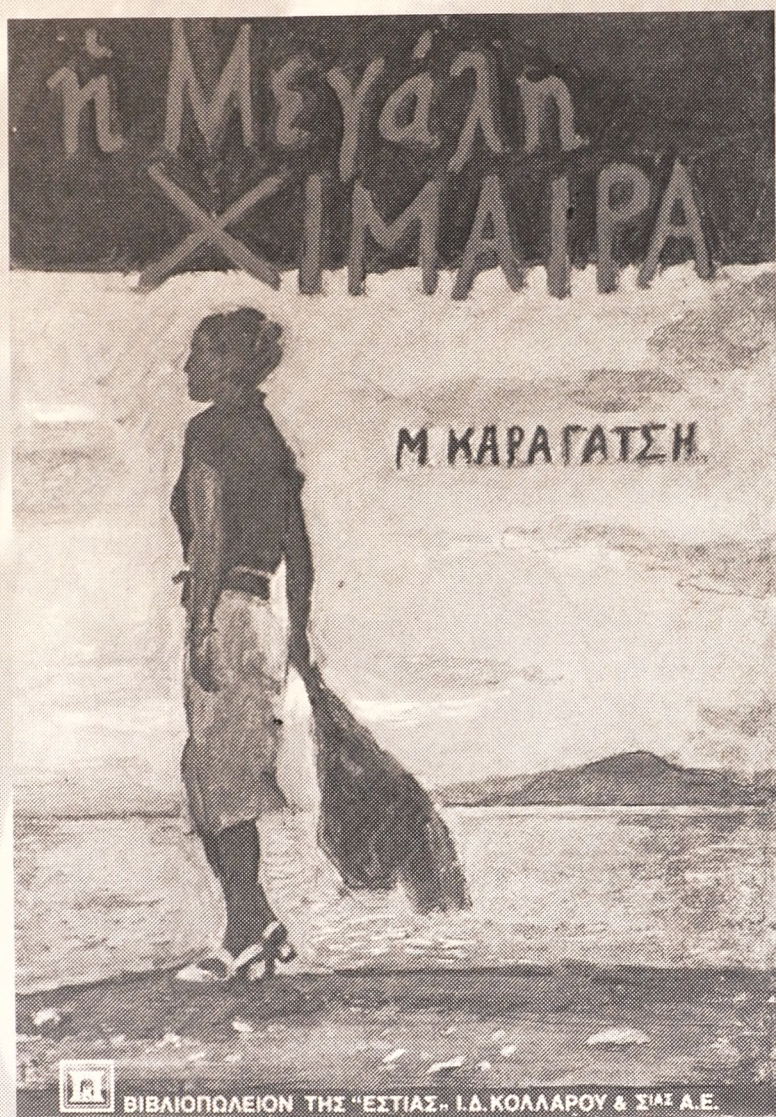

38>

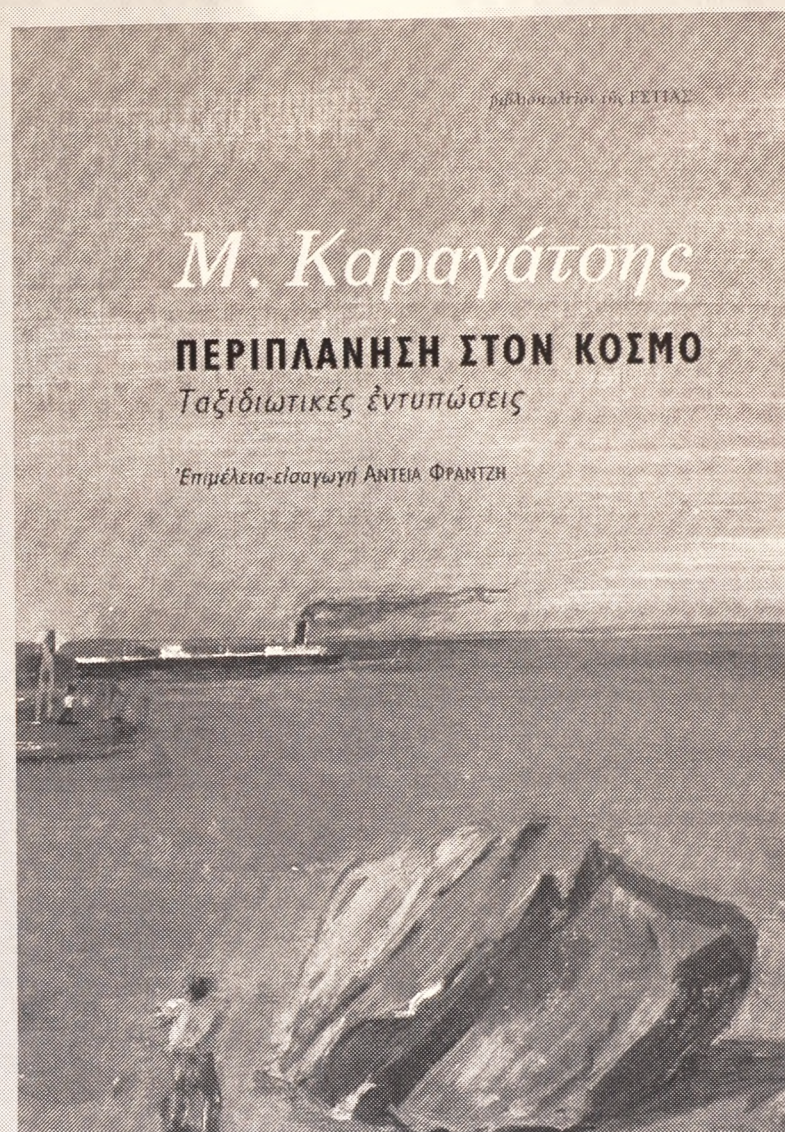
71

Μ. Καραγάτσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΜΑΙΡΗ ΜΙΚΕ

Ήρωες και ηρωίδες, παρασυρμένοι χωρίς ικανότητα αντίστασης στις απολαύσεις του σώματος, γεύονται με άμετρο πάθος ηδονές και βιώνουν στη συνέχεια τις καταστροφικές συνέπειες του Ριζικού και της Μοίρας.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ-ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

Η αναγνωστική εμπειρία των ταξιδιωτικών εντυπώσεων του Καραγάτση μας παραδίδει απόφια τη ματιά του συγγραφέα και τις απόψεις του, (...) πάντα διατυπωμένες με τον ιδιοφυή αφηγηματικό του οίστρο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

info@hestia.gr • www.hestia.gr

Περίοδος Β' • Έτος 29ο • Τεύχος 771

Παρασκευή 20 Σεπτεμβρίου 2002

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 010 7232713 - 010 7232819

Fax: 010 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Εύη Ζήση

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 010 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 65 δολ. ΗΠΑ, ετήσια 130 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λοσσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 0310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Αποτροπιασμός και αγαλλίαση	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Στόχος: 112 δισεκατομμύρια βαρέλια αργού πετρελαίου	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	13
• Μάνος Στεφανίδης: Τα ΜΜΕ επί Ξηρού ακμής	14
• Ρεπόρτερ: Όταν ο Κάρλος μιλά για την 17N...	16
• Peter Lagerquist: Τα ολυμπιακά όνειρα των ισραηλινών μισθοφόρων της κατοχής	19
• Αλέξανδρος Καζαμιάς: Ο Big Brother λέει: «Η Ειρήνη είναι Πόλεμος»	22
• Όλγα Φωτακοπούλου: Η μάχη της Αθήνας	25
• Όλγα Φωτακοπούλου: Παραλία Αγίου Κοσμά: Δύο καιρία σημεία	26
• Όλγα Φωτακοπούλου: Γουδή: Ένας νόμος παραβιάζεται ωμά	27
• Όλγα Φωτακοπούλου: Παρέμβαση ICOMOS: Ένα «απλό αστικό οικόπεδο»:	28
• Όλγα Φωτακοπούλου: Δεξαμενή: Εκτεθειμένος ο Δήμος για το καφενείο	31
• Δ.Ζ. Παπανικολάου: Η επικεράμωση της Αθήνας	32
• Ευάγγελος Αρεταίος: Τουρκία: Εκλογές μετ' εμποδίων	34
• Τάκης Διαμαντής: ΠΓΔΜ: Το αισιόδοξο μήνυμα των εκλογών της 17/9/2002	36
• Αρχίσαν τα ματς από τον Ν. Πρωινό	37
• Βασίλης Ζήσης: Ανοικτή επιστολή προς την ΕΣΗΕΑ	38
• Ανδρέας Ματθαίου: Korydallos Jail Blues	40
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	42
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	45
• Κώστας Κρεμμύδας: Θωμάς Γκόρπας	48
• Εύα Βαμβούκου: Γαλλικός ρομαντισμός: Berlioz, ο καινοτόμος	51
• Μάνος Στεφανίδης: Υστερόγραφο	54
• Μαρία Αρώνη: Maria Finn: «Λευκά» σχέδια και πάρκα	55
• Ειρήνη Μουντράκη: Φθινοπωρινές αποδράσεις με ξανθιές και νέες...	56
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Ιφιγένεια εν Αυλίδι - Εθνικό Θέατρο	57
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Ελλάδα-Βραζιλία 1-0	58
• Δ.Π. Κωστελένος: Πρόσωπα του Εμφυλίου	59
• Κώστας Καρακύτιας: Τόποι και εμφύλιες έριδες	60
• ΒΙΒΛΙΟ	62
• Και τα λοιπά από τον Κώστα Καραμάρκο	66

Σκίτσο εξωφύλλου: Κώστας Κουφογιώργος

ΑΠΟΤΡΟΠΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΓΑΛΛΙΑΣΗ

«ΚΥΡΙΟΙ σταματήστε! Βλάπτετε τους εαυτούς σας και τη δημοσιογραφία...». Μ' αυτά τα λόγια παρενέβη ο οικοδεσπότης των «Διαξιφισμών» για να σταματήσει τους δύο γνωστούς τηλεστάρ που έβγαζε ο ένας στη φόρα τα άπλυτα του άλλου προς αποτροπιασμό αλλά και αγαλλίαση του πανελληνίου. Το οποίο «αγόρασε» κατά τ' άλλα το κατάπτυστο εμπόρευμα της τρομο-διαφήμισης με το πολύ υψηλό ποσοστό του 35% τηλεθέασης. Βλέπετε η αποκάλυψη των τρομο-δολοφόνων και των τρομο-μηχανισμών απεκάλυψε, δυστυχώς, για μια ακόμη φορά τις δυσπλασίες και τα εκζέματα ολόκληρης της κοινωνίας. Εμείς κοιτάμε –καλύτερα, χαζεύουμε– την 17N κι εκείνη μας ψυχαναλύει.

ΚΙ ΟΜΩΣ. Ο τόπος έχει άπειρα προβλήματα τα οποία δεν βρίσκουν θέση στα πορτοπαράθυρα της τηλεοπτικής αγοράς. Τι να πρωτοαναφέρουμε;

ΕΝΑ ΠΝΕΥΜΑ ιδιοποίησης της κρατικής μηχανής έχει οδηγήσει σε γενική παράλυση κάθε διοικητικό όργανο. Οι πλημμύρες ανεστάλησαν αλλά ο χειμώνας είναι μπροστά μας. Η όλη φροντίδα τώρα είναι να κουβαλούν σακκιά άμμου δεξιά κι αριστερά του Κηφισού. Η πρόνοια, οι σωστές μελέτες, η επιμελής εκτέλεση των έργων και ο έλεγχος, πράγματα που όφειλαν να έχουν προηγηθεί, είναι αδιανόητα για τους κρατικούς «λειτουργούς». Οι λειτουργοί αυτοί έχουν βεβαίως ευθύνη, αλλά έχουν από καιρό μεταμορφωθεί σε απλούς κομματικούς ρουσφετολόγους. Δεν καλύπτουν με κανένα τρόπο την έννοια του κρατικού υπαλλήλου.

Η ΔΙΑΠΛΟΚΗ, η οποία έχει γίνει πιπίλα κι έχει στηλιτευθεί από όλους ανεξαιρέτως τους πολιτικούς, κυριαρχεί παντού: Στα ΜΜΕ πρωτίστως – και ακολουθούν το ποδόσφαιρο, τα δημόσια έργα, ο πολιτισμός, οι φορείς της Παιδείας: παντού, όπου κι αν κοιτάξεις, όταν επιθυμείς να δράσεις δημιουργικά, πρέπει πρώτα να εξασφαλίσεις την πρόσβαση που σε οδηγεί στο μονοπάτι μιας διαπλεκόμενης σχέσης.

ΠΑΡΑΤΕΙΝΟΜΕΝΗ οικονομική ύφεση, απαξίωση των μετοχών των κρατικών τραπεζών και του ΟΤΕ από τους ξένους επενδυτές, ανησυχητική αύξηση του πληθωρισμού και της ανεργίας, αδυναμία προσέλκυσης επενδύσεων –η Ελλάδα είναι 180ή σε 195 χώρες στο θέμα αυτό– και, κυρίως, καθήλωση μισθών και συντάξεων. Ο κ. Σημίτης μπορεί να προετοιμάζει με το γνωστό χαμόγελό του τον νέο προϋπολογισμό, όμως ο προϋπολογισμός του εργαζόμενου και του μισθοσυντηρητη γίνεται πολύ δύσκολα. Γι' αυτά τα καυτά αλλά όχι ξηρά ζητήματα ποιος θα μιλήσει;

ΑΠ' ΤΗΝ ΑΛΛΗ οι σπατάλες και το γενικό ξεχαρβάλωμα είναι πλέον δακτυλοδεικτούμενα και στην Ε.Ε. Αυτοί που δεν είχαν 250 δισεκατομμύρια για τους ναυτεργάτες και σάπισαν τους απεργούς στο ξύλο, αδιάντροπα πετάνε μυθώδη ποσά όχι για τα έργα υποδομής των Ολυμπιακών Αγώνων αλλά για τη βιτρίνα. Έτσι, αφού χρυσοπλήρωσαν το κτήριο της «Ανατόλια» για να στεγαστεί η ΔΟΕ, μετά έκριναν ότι είναι ακατάλληλο και νοίκιασαν άλλο στην Κηφισίας με 50 εκατομμύρια το μήνα. Κράτος σπατάλης και κόσμος στέρησης: κράτος που συχνά μας κάνει να νιώθουμε αποτροπιασμό για τις ανεπάρκειές του αλλά και ελπίδα για έναν κόσμο που δεν συμβιβάζεται κι εξακολουθεί να πιστεύει σε μια άλλη Ελλάδα, διαφορετική από την τηλεοπτική της καρικατούρα.

Στόχος: 112 δισεκατομμύρια βαρέλια αργού πετρελαίου

ΟΛΑ ΠΛΕΟΝ πείθουν ότι η αμερικανική επίθεση εναντίον του Ιράκ είναι ζήτημα χρόνου... Και ενώ εμείς εξακολουθούμε ν' ασχολούμαστε –επί 24ώρου βάσεως– με τον Κουφοντίνα ή τον Σάββα Ξηρό, οι επιτελείς του Μπους έχουν ήδη προχωρήσει στην κοστολόγηση του πολέμου. Το κόστος μπορεί να τρομάζει (100-200 δισεκατομμύρια δολάρια), αλλά για τον Λόρενς Λίντσεϊ, επικεφαλής του Εθνικού Συμβουλίου Οικονομίας των ΗΠΑ, 100 ή 200 δισ. δολάρια «είναι ένα τίποτε», αφού αντιπροσωπεύουν μόλις το 1%-2% του ΑΕΠ των ΗΠΑ – διάβαζε 10 τρισεκατομμύρια δολάρια. [Φυσικά στους αριθμούς αυτούς δεν υπολογίζεται το «κόστος» των ανθρωπίνων πτωμάτων, της μιας ή της άλλης πλευράς].

ΟΡΙΣΜΕΝΟΙ παρατηρητές θέλουν να ελπίζουν ότι, εφόσον η Βαγδάτη απεδέχθη –άνευ όρων– την επιστροφή των επιθεωρητών του ΟΗΕ για τον έλεγχο των οπλικών συστημάτων, ενδέχεται ο Μπους και οι περί τον Μπους να αναθεωρήσουν τις απόψεις τους, για το «αναπόδραστο», δηλαδή, της ανατροπής του Σαντάμ Χουσεϊν. Πλην, στην πολιτική, ατυχώς, τα ευχολόγια δεν έχουν πέραση. Σήμερα, ακόμα και τα μικρά παιδιά ξέρουν ότι, πίσω από τις καταγγελίες περί «όπλων μαζικής καταστροφής» ή περί «υποθάλψεως της τρομοκρατίας» ή περί «παραβιάσεων του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ», κ.ά., κρύβεται η επιδίωξη της Ουάσιγκτον να θέσει υπό τον έλεγχό της τα πετρέλαια του Ιράκ, ακριβέστερα τα 112 δισεκατομμύρια βαρέλια αργού πετρελαίου που, αποδεδειγμένα, διαθέτει το Ιράκ.

Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί

Το Αντί κυκλοφορεί από τη Μεταπολίτευση, συνεχίζοντας μιαν ιστορία που άρχισε μέσα στη δικτατορία. Στα τεύχη του καταγράφεται η πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας. Γραφτείτε συνδρομητές στο Αντί για να εξασφαλίσετε τη συνεχή –και αντικειμενική– ενημέρωσή σας. Με τη συνδρομή σας βοηθάτε και το περιοδικό που εξοικονομεί τεύχη για τη διανομή του στα περίπτερα.

ΔΕΝ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΡΩΤΟΣ...

ΠΟΙΑ ΣΤΑΣΗ, όμως, θα τηρήσουν τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας (μόνιμα και μη μόνιμα) απέναντι στο σχέδιο ψηφίσματος που ανέλαβαν να καταθέσουν (το αργότερο ως τις 25-26 Σεπτεμβρίου) οι ΗΠΑ, η Βρετανία και η Γαλλία; Υποτίθεται ότι το ψήφισμα αποβλέπει στην αποτροπή του πολέμου, κάτω από όρους και προϋποθέσεις που θα αποδεχθεί (πρέπει να αποδεχθεί) η Βαγδάτη. Η αίσθηση, ωστόσο, των περισσότερων διεθνών αναλυτών είναι ότι «η απόφαση Μπους είναι αμετάκλητη» και ότι «βρέξει ή χιονίσει» (ό,τι και αν πράξει η Βαγδάτη, όσες υποχωρήσεις και αν κάνει η Βαγδάτη...) ο πόλεμος –που «δεν θα είναι ο πρώτος»– έρχεται.

Θ' ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ, ίσως, ότι χώρες, όπως η Ρωσία ή η Γαλλία, που σύναψαν με το Ιράκ σειρά συμφωνιών ενεργειακού χαρακτήρα, δεν έχουν λόγους να εύχονται αλλαγή της καθεστηκυίας τάξης πραγμάτων, στη Βαγδάτη. Φαίνεται όμως, ότι, τελικά, κάθε συμφωνία έχει δυο όψεις. Γι' αυτό καθόλου δεν εκπλήσσει η δήλωση του Τζέιμς Γούλσι, πρώην διευθυντού της CIA και υπέρμαχου της αμερικανικής στρατιωτικής επέμβασης στο Ιράκ: «Αν η Γαλλία και η Ρωσία –είπε– στηρίξουν την εγκαθίδρυση μιας αξιοπρεπούς κυβέρνησης στη Βαγδάτη, εξυπακούεται ότι το νέο ιρακινό καθεστώς και οι αμερικανικές εταιρείες πετρελαίου θα επιδιώξουν τη συνεργασία με τις αντίστοιχες γαλλικές ή ρωσικές εταιρείες. Αν, αντίθετα, δεν υποστηρίξουν την ανατροπή του Σαντάμ Χουσεϊν, τότε θα είναι δύσκολο να πείσουμε τη νέα ιρακινή κυβέρνηση να συνεργασθεί μαζί τους». Τη δήλωση Γούλσι, συμπληρώνουν, άλλωστε, ανάλογες δηλώσεις αξιωματούχων της ιρακινής αντιπολίτευσης, με έδρα την Ουάσιγκτον ή το Λονδίνο: Η ανατροπή του καθεστώτος Σαντάμ Χουσεϊν –τονίζουν– θα έχει ως αποτέλεσμα (μεταξύ άλλων) την επανεξέταση όλων των συμφωνιών που είχαν υπογραφεί με χώρες όπως η Γαλλία, η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία, το Βιετνάμ, η Αλγερία, κ.ά. Και ο νοών νοεΐτω.

ΤΟΥΤΩΝ ΔΟΘΕΝΤΩΝ, οι προβλέψεις που γίνονται, ως προς την τύχη που θα έχει το ψήφισμα που επεξεργάζονται οι ΗΠΑ, η Βρετανία και η Γαλλία (ψηφισμα που θα «νομιμοποιεί», στην ουσία, τον πόλεμο) ακούγονται πολύ φρεσιλογικές: Η Κίνα θα πει μάλλον «παρούσα»... Η Ρωσία θα «διαπραγματευθεί» (για την ακρίβεια: θα πάζαρέψει) τη διζή της θετική ψήφο. [Πόση απόσταση να χωρίζει το Ιράκ από την Τσετσενία; Και, κατά ποια λογική, ο Έντβαρντ Σεβαρντνά-

ντζε, άλλοτε υπουργός Εξωτερικών της πάλαι ποτέ κραταιάς ΕΣΣΔ, πρόεδρος σήμερα της Γεωργίας, στελεχώνει την προσιοπική του φρουρά με αμερικανούς πεζοναύτες;] Έτσι, η μόνη αρνητική ψήφος που ενδέχεται να υπάρξει, κατά την ανοιχτή ψηφοφορία στο Συμβούλιο Ασφαλείας, θα είναι η ψήφος της Συρίας.

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ: ΑΒΕΒΑΙΟΙ ΚΑΙΡΟΙ...

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ που έρχεται είναι φυσικό να ανησυχεί και την κυβέρνηση Σημίτη, η οποία σταθμίζει, από τώρα, όχι μόνο τον αντίκτυπό του στις πετρελαϊκές τιμές ή στον νέο προϋπολογισμό, αλλά και στο Κυπριακό. Παραμένει γεγονός ότι ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Κόλιν Πάουελ διαβεβαίωσε τους ομολόγους του της Ελλάδας και της Τουρκίας, Γ. Παπανδρέου και Σουκρού Σινάν Γκιουρέλ ότι οι ΗΠΑ αντιτίθενται στη χρήση βίας στην Κύπρο (αλλά όχι και στο Ιράκ...) και ότι στηρίζουν την πρωτοβουλία του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, Κόφι Ανάν, για την εξεύρεση λύσης στο Κυπριακό. Ωστόσο, το ερώτημα που απασχολεί παράγοντες του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών είναι αν η Τουρκία θα εκμεταλλευθεί και πάλι τον πόλεμο κατά του Ιράκ, για να παίξει το χαρτί της «γεωστρατηγικής» της θέσης, επιδιώκοντας όχι μόνο την αναβάθμισή της στη διεθνή σκακιέρα, αλλά και την εξασφάλιση συγκεκριμένων ανταλλαγμάτων στο Κυπριακό.

Από την άλλη, είναι φυσικό ο πρωθυπουργός να αναλύει, ολοένα και περισσότερο, τις «αβεβαιότητες» που περιζώνουν τόσο την κυβέρνηση, όσο και την ίδια τη χώρα. [Τον όρο «αβεβαιότητα» χρησιμοποίησε ο Κ. Σημίτης, κατά την πρόσφατη παραμονή του στη Θεσσαλονίκη.] Τι θα δώσουν οι δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές; Και πόσο συντριπτικά αρνητικές θα καταγραφούν για το κυβερνών κόμμα; Αμφιλεγόμενη, όμως, εμφανίζεται τώρα και η εκτίμηση της Κομισιόν για την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Η Κομισιόν σαν να ανακαλύπτει, για πρώτη φορά, το «διφορούμενο νόημα» του Ελσίνκι και ετοιμάζεται να πετάξει το «μπαλάκι» (διάβαζε την πολιτική απόφαση ένταξης της Κύπρου) στο Συμβούλιο Κορυφής της Κοπεγχάγης. Αποτέλεσμα: Η ετήσια έκθεση προόδου της Κομισιόν, από κείμενο ρουτίνας (εκδίδεται κάθε φθινόπωρο) να αποκτά διάσταση «οιονεί δεύτερης γνωμοδότησης» της Επιτροπής για την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΚΑΙ ΕΝΩ αυτά συμβαίνουν σε επίπεδο δημοτικών εκλογών ή ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αβέβαιες ισορροπίες άρχισαν να διαμορφώνονται και στα εσώτατα του ΠΑΣΟΚ. «Το εσωκομματικό παιχνίδι –σου λένε, όσοι παθαίνουν για αυτό– έχει αλλάξει.» Και ναι μεν ο υπουργός Εξωτερικών Γ. Παπανδρέου και ο υπουργός Ανάπτυξης Α. Τσοχατζόπουλος παραμένουν «σταθερές αξίες» (κατά τον χαρακτηρισμό του Βήματος), ωστόσο όλοι αναγνωρίζουν τώρα ότι ένας νέος παίκτης, ο υπουργός Δημόσιας Τάξης Μ. Χρυσοχοϊδης, εδραιώνεται στην τρίτη θέση. Αυτό, βέβαια, καθόλου δεν ευφραίνει στελέχη όπως τον υπουργό Άμυνας Ι. Παπαντωνίου («ποιος σας είπε ότι είμαι αουτσάιντερ;» – δηλώνει) ή τον υπουργό Οικονομίας Ν. Χριστοδουλάκη, ο οποίος, μέχρι προχθές, κατείχε (καθόλου χαριστικώς) την τρίτη αυτή θέση.

Η ΣΟΥΗΔΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΕΡΔΙΖΕΙ...

ΚΑΙ ΕΝΩ τα ΜΜΕ επιμένουν να μας χορηγούν, καθημερινά, μια τεράστια δόση τρομολογίας ή τρομολαγνείας, η σουηδική αριστερά έσπευσε να μας διαμηνύσει ότι «δεν φθάσαμε στο τέλος της ιστορίας» και ότι μπορούμε ακόμα, ως αριστερά, να κερδίζουμε εκλογές. Αυτό έγινε την περασμένη Κυριακή, στη Σουηδία, όπου ο κυβερνητικός συνασπισμός Σοσιαλδημοκρατών, κόμματος της Αριστεράς και Πρασίνων, απέσπασε το 53% των ψήφων, έναντι του 43,8% της δεξιάς αντιπολίτευσης. Στην αριστερά, όμως, πέρασε και η πόλη της Στοκχόλμης, παραδοσιακό προπύργιο της σουηδικής δεξιάς.

ΜΕΓΑΛΟ ενδιαφέρον, όμως, επικεντρώνουν και οι εκλογές, μεθαύριο Κυριακή, της Γερμανίας, όπου ο καγκελάριος Σρέντερ αναμένεται να νικήσει τον χριστιανοδημοκράτη αντίπαλό του Έντμουντ Στόμπερ. Πάντως, με τη νίκη Πέρσον στη Σουηδία, αναπτρώθηκε το ηθικό της ευρωπαϊκής αριστεράς, η οποία το τελευταίο διάστημα γνώρισε σειρά αποτυχιών στη Γαλλία, Πορτογαλία, Ιταλία, Νορβηγία, Δανία και Νορβηγία. Σύμφωνα με την εκτίμηση ορισμένων αναλυτών, η θέση την οποία πήρε ο καγκελάριος Γκέρχαρντ Σρέντερ εναντίον της αμερικανικής επέμβασης στο Ιράκ (και της μη συμμετοχής του γερμανικού στρατού στην επιχείρηση αυτή) αύξησε τη δημοτικότητά του, η οποία, προς στιγμή, είχε απειληθεί από τον χριστιανοδημοκράτη αντίπαλό του. Το ερώτημα είναι: Το πώς θα τοποθετηθεί μετά τις εκλογές.

ΑΝΤΙΝΩΡ

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Μέλη της Εθνικής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (Ε.Ε.Α.Τ.Ι.Ν.), της Εθνικής Ομοσπονδίας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας (Ε.Ε.Π.Ψ.) και της Εθνικής Έταιρείας Ψυχοθεραπείας Ελλάδος (Ε.Ε.Ψ.Ε.) (Μέλος της ΕΑΡ)

ΕΤΗΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Ομαδική Ψυχοθεραπεία - Ψυχοδράμα
Ψυχολογική Αξιολόγηση
Κοινωνική Ψυχιατρική - Κοινωνικοθεραπεία
Δυναμική της Οικογένειας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πληροφορίες - Έγγραφοι

Αθήνα: Γραμματεία του Α.Ψ.Ε. 9.00 π.μ. - 9.00 μ.μ.
Ιωάννινα: Γραφείο Μουσουλίου 0651 75487, Τέλη Τέλη 0651 21782,
Θεσσαλονίκη: Φραντζέσκου Μπασιλάκη 051/455.331, Τρίτη - Τετάρτη 6.00 - 8.00 μ.μ.
Λοκασσία Παλατιοπόλεως 031 / 435.919, Δευτέρα & Τετάρτη: 6.00-8.00 μ.μ.
Κατερίνη: Λόμπης Σιδηρόπουλος 0351/38465, Τρίτη 10.00-1.00 π.μ. & Τετάρτη 5.00-8.00 μ.μ.
Λάρισα: Στάλα Τ. Λαμπροπούλου 041 / 253108
Βόλος: Μαρία Λαοστολάτου 0421 / 50349

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ * ΤΗΛ. 6447.533-6435.980-
FAX 6445.140 e-mail: igma-opc@otenet.gr - www.opc.gr

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΩ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

«Αναλαμβάνω την πολιτική ευθύνη για το έργο της 17N», δήλωσε ο Δ. Κουφοντίνας. Πριν λίγα χρόνια, ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε δηλώσει για το σκάνδαλο Κοσκωτά: «Αναλαμβάνω την πολιτική ευθύνη». Και όπως μας θύμισε φίλος, ο Μουσολίνι είχε δηλώσει για τη δολοφονία του Ματεότι: «Αναλαμβάνω την πολιτική ευθύνη». Να τα θυμόμαστε αυτά.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΓΗ

Διαβάσετε την *Αυγή*. Θα βρείτε μια διαφορετική άποψη από εκείνη που πλασάρουν τα ταμπλόιντ. Εμείς ιδιαίτερα ευχαριστηθήκαμε –αυτή είναι η σωστή λέξη– την Κυριακή 22/9 το *Ένθετο* που ήταν αφιερωμένο στα πενήντα χρόνια της εφημερίδας της Αριστεράς. Μπράβο!

ΟΤΑΝ ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ ΤΗΝ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ

Πολύ σωστά ερώτησε την Λιάνα Κανέλλη ο Πέτρος Κουνιάκης πώς συμβιβάζεται η βουλευτική ιδιότητα με την δημοσιογραφική. Θα θυμίσω όμως στον κ. Κουνιάκη ότι αφού τον συνεχάρηκα όταν εξελέγη βουλευτής, τον ρώτησα αν θα παρατούσε μια εκπομπή που είχε στο κανάλι Seven. Και ο κ. Κουνιάκης μου απάντησε: «Όχι δα!» Και συνέχισε. Μέχρι που τον έπαυσαν.

Χ.Γ.Π.

(Διαβάζεται συλλαβιστά σε ρυθμό *Andante Giocoso*)

Ότι χαρά που ήλθανε πάλι αι δημοτικά εκλογαί και όλα τα παιδιά φοράνε τα καλά τους και πηγαίνουν να ψηφίσουν. Ο μπαμπάς και η μαμά είναι πολύ χαρούμενοι που θα εκλέξουν πάλι τους δημοτικούς άρχοντες της αρεσκείας των. Έξω στους δρόμους όλα είναι χαρούμενα και φωτισμένα με τα αεροπανώ, τις αφίσες και με τα χιλιάδες γελαστά πρόσωπα των υποψηφίων. Οι τοίχοι, οι γωνίες, οι στύλοι, οι επάνω στύλοι, τα σοβαντεπιά είναι γεμάτα από φωτογραφίες συμβούλων, δημάρχων, νομαρχών, υπερνομαρχών και λοιπών συγγενών. Όλοι νιώθουμε υπερβολική χαρά –το είπαμε

αυτό, αλλά ας το ξαναπούμε– και είμαστε ευτυχισμένοι που ήρθαν πάλι αι εκλογαί. Στους δρόμους, τα πηγμένα αυτοκίνητα και τα σκουπίδια στα πεζοδρόμια καταλαβαίνουν, θαρρείς, τη χαρά μας κι είναι κι αυτά χαρούμενα. Μέσω των εκλογών ο μπαμπάς λέει πως η πόλη μας θα γίνει καλύτερη και εμείς θα έχουμε πάντα χαρά. Η μαμά πάλι λέει ότι όποιον και να ψηφίσουμε δεν πειράζει, γιατί είναι όλοι καλοί. Και βέβαια είναι, καθώς ποζάρουν χαμογελαστοί, γραβωμένοι, ονειροπόλοι και με τη γεύση της τριζιμίας στα χείλη. Γι' αυτό και εγώ κάθε βράδυ στην προσευχή μου παρακαλώ τον Θεό να πει του Χριστόδουλου να έχουμε εκλογές κάθε μέρα.

Πίπης Π.

ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Μέσα στον ορυμαγδό και την χλαπαταγή που μας έχει βρει ως έθνος είναι κάποιος που αγωνίζεται να περισώσει ό,τι είναι δυνατόν να περισωθεί και δεν παραδίδει τ' άγια και τα όσια τοις κυσίν. Αυτός είναι ο Μακαριώτατος. Αφού απ' τη μια μας ενέταξε όλους ως εθελοντές στην Μεγάλη Ιδέα του 2004 και μας παρέδωσε στη δικαιοδοσία της Γιάννας και του Τσουκαλά, τώρα δακρυρροών και τεταραγμένος τα ρίχνει από άμβωνος εναντίον του προδότη Δαφέρμου και των ομοίων του που θέλουν να διασαλεύσουν

την εδραία –πήγα να γράψω «εβραία»– σχέση ανάμεσα στην πολιτεία και την εκκλησία: ανάμεσα δηλαδή στο ένα δοβλέτι και το άλλο. Μη φοβού, Μακαριώτατε, διότι ο Θεός μεθ' υμών. Ούτε κι αυτοί –το γκουβέρνο εννοώ– θέλουν να σας χάσουν, ούτε βεβαίως και σεις. Το ελληνικόν θα πορεύεται έτσι, εκκλησιοκοινοβουλευτικά έως συντελείας του αιώνας καθ' α γέγραπτά μοι ο πατήρ. Τα δάκρυα πάλι, επειδή συγγινούν το πόπολο, είναι ευλογημένα και ψηφοφελή. Αμίνη.

Πίπης Π.

17K

ΚουφοΛιάγκας, ΞηροΚα-
καουνάκης, Γιωτοπου-
λοΕυαγγελάτος. Κι άλλοι
πολλοί. Νομιμοποιημένοι τρο-
μοκράτες της ενημέρωσης. Συ-
νεργάτες της Ασφάλειας. Το
κάνουν με καμάρι. Λεβέντες.
Περηφανεύονται ότι ανάγκα-
σαν τον Κουφοντίνα να παρα-
δοθεί επειδή διέδιδαν τις πλη-
ροφορίες της Ασφάλειας ότι
«επίκειται» σύλληψη της Σωτη-
ροπούλου. Όταν συνελήφθη κι
αυτή, κατάλαβαν ότι η αστυνο-
μία όχι απλά τους χρησιμοποιεί,
αλλά τους δουλεύει κανονι-
κά και τους έχει μετατρέψει σε
καρφιά της. Τσατίστηκαν κιό-
λας επειδή την συνέλαβαν δί-
χως να τους δώσει πλάνα. Ερα-
σιτέχνες ντετέκτιβ. Αστυνομι-
κοί «ρεπόρτερ» που απλώς δη-

μοσιοποιούν το υλικό που τους
παρέχεται. Και υπερηφανεύο-
νται μάλιστα ότι κάνουν ρε-
πορτάζ. Στο κυλικείο της
Γ.Α.Δ.Α. Το δημοσιογραφικό
στέκι της εποχής. 17Κ. 17Κα-
νάλια που απλώς εξυπηρετούν,
κι αν τολμήσεις να κάνεις λόγο
για υπεράσπιση των ανθρωπι-
νων δικαιωμάτων των συλλη-
φθέντων, κάνουν σαν τους
έβρισκες τη μάνα.

Την ίδια ώρα απαξιούν να
καταγγείλουν την μετατροπή
των αδικημάτων για την υπό-
θεση του «Σάμιντα» από κα-
κουργήματα σε πλημμελήματα.
Την ίδια στιγμή αποφεύγουν
να κάνουν πρώτο θέμα την πι-
θανότητα παραγραφής των
αδικημάτων για την Ρικομέξ
λόγω παρέλευσης (!!!). Όλα

αυτά στα ψιλά. Κι ας είναι τα
θύματα των τρομοκρατιών
επιθέσεων του «Σάμιντα» και
της Ρικομέξ περισσότερα κι
από τα θύματα της ΕΤΑ και
του ΙΡΑ μαζί. Κι ας ήταν προ-
σχεδιασμένα τα εγκλήματα. Κι
ας ήταν αναμειγμένες κρατι-
κές υπηρεσίες. Σ' ένα μόνο
διαφέρουν οι τρομοκράτες της
17N από τους άλλους. Οι άλλοι
δεν ρουφιάνεψαν τόσο εύκο-
λα. Οι άλλοι ήταν περισσότερο
καταρτισμένοι ιδεολογικά. Εί-
χαν περισσότερα επιχειρήμα-
τα και υπερασπίστηκαν τη μα-
νία τους για πλούτο. Εν πάση
περιπτώσει, τελικά ο κάθε λα-
ός έχει τους τρομοκράτες, τους
δολοφόνους και τους δημοσιο-
γράφους που του αξίζουν.

Β.Μ.

Τάσος Αναστασίου

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΒΟΥΤΣΑΣ

Είχε κυκλοφορήσει το *Αντί* όταν πληροφορηθήκαμε τον θάνατο του εκδότη της *Αυγής* Λευτέρη Βουτσά. Ο ήπιος και επίμονος μαζί αγωνιστής της Αριστεράς θα μείνει στη μνήμη μας για όσα δίδαξε στους νεότερους με την παραδειγματική του στάση.

Δεν είναι δυο αράδες μόνον που του αφιερώνουμε: σε επόμενη έκδοση θα έχουμε την ευκαιρία να αφιερώσουμε μερικές σελίδες στον αγωνιστή Λευτέρη Βουτσά.

Αντί

ΥΠΑΡΧΕΙ ΘΕΟΣ

Το είδα κι αυτό! Ο Κακαουνάκης να βρίζει τον Τριανταφυλλόπουλο για δημοσιογραφική αλητεία. Τελικά το φίδι του κιτρινισμού άρχισε να τρώει την ουρά του. Εύχομαι ολόψυχα καλή όρεξη και γρήγορα να φτάσει στο κεφάλι.

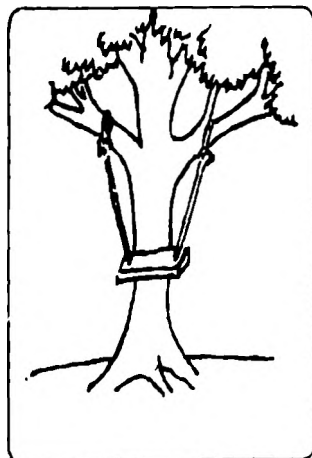
Β.Μ.

ΒΡΕΧΕΙ ΦΩΤΙΑ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΑ ΤΟΥΣ

Ξέρετε ποιος αντικατέστησε τον αποτυχόντα γενικό γραμματέα πολιτικής προστασίας κ. Παπανικολάου; ο αποτυχών πρώην αρχηγός της ΕΛΑΣ κ. Γεωργόπουλος ο οποίος χρεώνεται με το φιάσκο της οδού Νιόβης. Αν κάτι με συγκινεί στους πασόκους είναι αυτό το αίσθημα αλληλεγγύης που έχουν μεταξύ τους καθώς και τα υψηλά αξιολογικά κριτήρια που θέτουν πάντα στις επιλογές τους. Προς το παρόν πάντως η επιλογή των κ.κ. Σκανδαλίδη και Σημίτη στο πρόσωπο του συμπαθούς μπατσούλη υπήρξε απολύτως επιτυχής.

Βλέπετε, βρέχει μεν αλλά όχι πολύ...

Μανωλάκης ο πρώην

ΣΥΝ-ΜΠΕΡΔΕΜΑΤΑ

Ομολογουμένως η προεκλογική εκστρατεία αλλά και το προφίλ γενικότερα του Φώτη Κουβέλη μπορούν να κριθούν ως άκρως επιτυχή: χαμηλοί τόνοι, γνώση των προβλημάτων, ευφάνταστες λύσεις, ανθρώπινος αέρας στα λόγια και τα έργα. Θα ήταν ευχής έργο για την Αθήνα να εκλεγόταν ο Κουβέλης, δηλαδή ένας πολιτικός που βλέπει την πρωτεύουσα ως σκοπό και όχι ως μέσο και που η ήρεμη επιμονή του θα μας εξασφαλίσει έναν δημοτικό άρχοντα παρόντα και στην περιφέρεια της πόλης, εργαζόμενο για τη δημιουργία υποδομών κι όχι για τις εντυπώσεις της βιτρίνας. Όμως νά, πώς να το πω. Ο ΣΥΝ με περ-

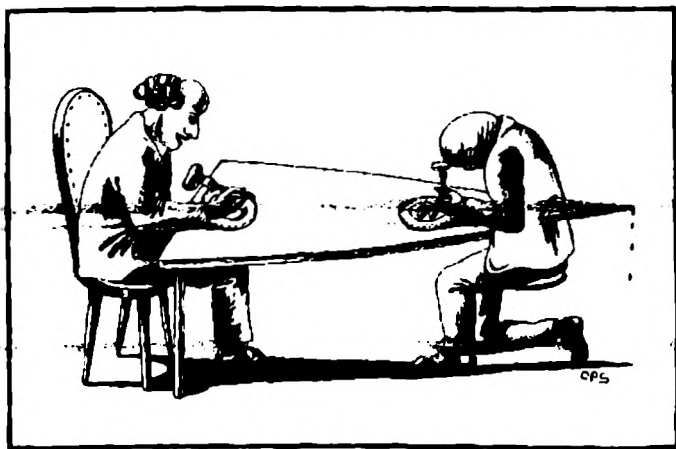
δεύει. Στην Αθήνα θ' αγωνιστώ για τον Κουβέλη και στον Πειραιά για τον Δρίτσα σαρκάζοντας τους μεγαλοπιασμένους υποψηφίους του ΠΑΣΟΚ.

Σ' άλλους δήμους όμως πρέπει να συν-υποστηρίξουμε κυβερνητικούς υποψηφίους παρατείνοντας αφενός τον ιδεολογικό χυλό που τόσο θλίβει τους ψηφοφόρους του ΣΥΝ αλλά και την διπλοπροσωπία που

τόσο έχουμε πληρώσει ως παράταξη. Αν η προοδευτική αριστερά είναι αυτό το λυμφρατικό 3% κι αν η μόνη ελπίδα μας είναι αυτή η αριθμητική λογική των Συν-αλλαγών και των Συν-ευρέσεων με πρόσωπα και φορείς που ως κόμμα αντιπολιτευόμαστε δυναμικά, τότε μήπως έχουμε πάρει εντελώς λάθος δρόμο; Είναι δυνατόν να κατακεραυνώνει ο πρό-

εδρος του ΣΥΝ το ΠΑΣΟΚ στη βουλή και τα κομματικά στελέχη να συμπράττουν με υποψηφίους του κατά περίπτωση σ' όλη την επικράτεια; Μήπως αυτή η πολιτική δεν μας πληγώνει απλώς αλλά μας ακυρώνει κιόλας;

Μ.Σ.

ΗΤΑΝ ΩΡΑΙΟ ΠΑΙΔΙ

Ωραίο παιδί πάντως ο Παπουτσής, μ' ευρωπαϊκό αέρα, ψηλός σαν τιμάριθος και αφράτος σαν τα στραγάλια που μοιράζει γι' αυξήσεις στους συνταξιούχους η κυβέρνηση. Είναι επίσης μετριοπαθής σαν την εξωτερική μας πολιτική, φιλομειδής σαν την αγροτική μας και συνεργάσιμος σαν την εκπαιδευτική μας. Τώρα αν δεν υποστήριξε τα κρίσιμα για την Αθήνα νομοσχέδια –όπως απεκάλυψε ο Φώτης Κουβέλης στην Ε της 15.9– μικρό το κακό.

Σάμπως θα βγει δήμαρχος;

Σία Τσαχπίνουγλου

ΘΑ ΜΑΣ ΠΑΡΕΙ ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

«Ο «φόβος του Κηφισού» διακατέχει καθημερινά το κυβερνητικό επιτελείο και όλοι εύχονται να υπάρχει καλοκαιρία ειδικά τις δύο πρώτες βδομάδες του Οκτωβρίου. Γι' αυτό και οι εντολές του πρωθυπουργού ήταν να ληφθούν αμέσως όλα τα μέτρα που είναι ικανά να αποτρέψουν νέα υπερχειλίση του ποταμού.»

Το παραπάνω είναι απόσπασμα ανάλυσης για τις πιθανότητες που έχει να κερδίσει η Φώφη Γεννηματά την Υπερνομαρχία Αθηνών-Πειραιώς. Όπως γίνεται φανερό, η μάχη θα γίνει πάλι με καθαρά πολιτικά επιχειρήματα και αντιμετωπίζεται με την δέουσα σοβαρότητα που αρμόζει στην τοπική αυτοδιοίκηση. Όσο για την σοβαρότητα της κυβέρνησης; Θα διαρκέσει ως τις 13 Οκτωβρίου. Μετά ο Θεός βοηθός κι ο Κηφισός Νιαγάρας.

B.M.

Μπορεί να επέρχονται δημοτικές εκλογές αλλά η θητεία των νυν δημοτικών αρχόντων λήγει στις 31 Δεκεμβρίου. Αυτό φαίνεται ότι το έχουν ξεχάσει πολλοί και κυρίως ο κ. Αβραμόπουλος. Ο οποίος ανερευθιάστως έχει αφήσει τον Δήμο στην τύχη του, αγωνιζόμενος πρωτίστως για την δική του πολιτική διάσωση. Κι από τη μια γλείφει τον Κωστάκη ασύστολα κι απ' την άλλη έχει μεταφέρει όλη την ΚΕΠιτζιδίκη εξάρτιση (χλαΐνη, παλάσκες, τον Απέρ-

γη, τον Παπαθανασίου κ.λπ.) στο στρατόπεδο της οπλαρχηγού Ντόρας, σε τέτοιο βαθμό ώστε οι σμίροι –δημοτικοί υπάλληλοι του Αβραμό– να τρέχουν για να οργανώσουν τις φιέστες της Ντόρας Νταΐη (της Ντόρας σήμερα). Το αθλητικό κέντρο του Ρουφ για παράδειγμα σαπίζει από βρόμα και εγκατάλειψη με τους υπαλλήλους να λείπουν από τις θέσεις τους και κανείς να μην ενδιαφέρεται για τίποτε. Μπορεί βέβαια να είναι γνωστός στους παροικούντες την Ιερου-

σαλήμ ο πολιτικός αμοραλισμός του Δημάρχου μας αλλά η παρούσα κατάσταση ξεπερνά κάθε όριο.

Οχτώ χρόνια μετά ο κ. Αβραμόπουλος παραδίδει έναν Δήμο καταχρεωμένο, χωρίς υποδομές και φροντίδα, ενώ ο ίδιος απέχει από την άσκηση των τυπικών και ουσιαστικών καθηκόντων του. Βλέπετε μόλις έσβησαν τα φώτα των προβολέων, έχασε κάθε ενδιαφέρον για «πολιτική δράση».

Στέφανος Προτεστάκις

ΚΟΡΑΚΙΑ

Η Αλήθεια –ακόμη κι αυτή– είπε την αλήθεια: είναι τόσο χυδαίος όσο και ηλίθιος ο ρόλος της τρέχουσας δημοσιογραφίας ώστε οι μαρκουτσοφόροι κατά την τέλεση των καθηκόντων τους δεν παραλλάσσουν από κοράκια. Έχοντας καταργήσει προ πολλού κάθε έννοια έρευνας ή ρεπορτάζ εξαντλούν το ταλέντο τους σε αυτιστικές ερωτήσεις του τύπου «Πώς αισθάνεστε;» ή «Τι σας είπε ο Σάββας;» και σε σχόλια του τύπου «η δύστυχη μάνα» και «το κακόμοιρο παιδάκι». Από πίσω βέβαια τ' αφεντικά τρίβουν τα χέρια τους. Τι κι αν χρεοκόπησε η μια μπίζνα με την ψηφιακή πλατφόρμα, η μπίζνα της τρομοκρατίας θα τους ξελασπώσει όλον τον φετινό –δύσκολο– χειμώνα. Μετά, έχει ο από μηχανής θεός της τηλεμά- κινας.

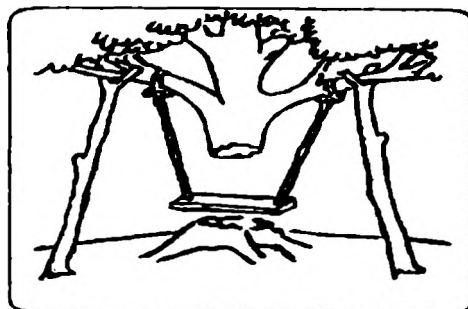
Σία Τσαχπίνουγλου

Ο... ΝΟΝΟΣ

Κάποτε ο τιμάριθος ήταν χαμηλός σαν τον κ. Σημίτη· αργότερα άρχισε να ψηλώνει σαν τον κ. Χριστοδουλάκη και τώρα αγγίζει τον ψηλέα, τον κ. Τσοχατζόπουλο. Αυτό δείχνει βεβαίως-βεβαίως την ευρωστία και το σφρίγος της εθνικής ημών οικονομίας αλλά και το πόσο μακριά είμαστε από τα ισχύοντα στη λοιπή Ευρώπη. Με τιμάριθο λοιπόν περί τα 6%, με ανεργία γύρω στα 12% και με παρατεινόμενη βασανιστική την ύφεση αντιλαμβανόμαστε όλοι γιατί μίλησε μ' ενθουσιασμό για την παραγωγική κατάσταση της χώρας ο κ. πρωθυπουργός στη Θεσσαλονίκη. Κερασάκι στην τούρτα βέβαια το Χρηματιστήριο. Που ξεκίνησε να είναι ψηλό και χαμαρωτό σαν τον κ. Γιάννο και τώρα, κάτω από τις 2000 μονάδες, τείνει να γίνει φτυστό ο πρωθυπουργός του. Έτσι είναι τα μωρά: παίρνουν και από τον πατέρα και απ' τον νονό!

Τζιμ Μπούκης

ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ

σία! Γιατί το κράτος εξαρτάται από τα ΙΧ λόγω των φόρων που αρμέγει και γιατί έχει αναγάγει σε μείζονα πολιτική του την προπαγάνδα του αυτοκινήτου και την φρετιχοποίηση της αγο-

ράς του. Αν δεν ήταν έτσι, το ίδιο θα έπαιρνε κυκλοφοριακά μέτρα όλο το χρόνο, αποζητώντας το ιστορικό ζέντρο, και δεν θα γιόρταζε μια φορά κατ' έτος τη μέρα χωρίς αυτοκίνητα. Όμως πώς θα ζήσουνε και οι αυτοκινητοβιομηχανίες και πώς θα εκτονώσει και ο μικροαστός το καταναλωτικό απωθημένο του; Μας έχουν εθίσει στο απαραίτητο των αυτοκινήτων, ενώ δεν είναι έτσι. Και του χρόνου.

Σ.Π.

ΕΜΦΡΑΓΜΑ ΣΤΟ ΔΑΚΤΥΛΙΟ

Μα είναι δυνατόν να πεισθεί ο Έλληνας να εγκαταλείψει το αυτοκίνητό του έστω και για λίγες ώρες; Τι είδους έμπνευση ήταν ν' απαγορευθεί η κίνηση των αυτοκινήτων στο κέντρο της Αθήνας; Μια απόφαση με λαϊκιστικό κίνητρο για να αποδείξουν οι ιθύνοντες την περιβαλλοντική ευαισθησία τους, όταν γνωρίζουν ότι η κυκλοφοριακή υποδομή δεν επιτρέπει την ανακούφιση απ' την καθημερινή κίνηση των αυτοκινήτων και την εκτροπή της κυκλοφορίας από άλλες αρτηρίες. Δρόμους δεν έχουμε, τα αναγκαία έργα δεν γίνονται ή πρόκειται να γίνουν, ωστόσο η κυβέρνηση φροντίζει να «ξορκίσει» το

κυκλοφοριακό πρόβλημα με βραχύβιες σταυροφορίες για την απελευθέρωση της πόλης από τ' αυτοκίνητα. Επιλέχθηκε μια ακατάλληλη ώρα λόγω της προσέλευσης του κόσμου στις δουλειές τους, ενώ ουσιαστικά δεν απέφερε τίποτα η εφαρμογή των μονών-ζυγών στο μεγάλο δακτύλιο για τη μείωση της κυκλοφορίας. Κατά τ' άλλα στο υπουργείο Μεταφορών ευελπιστούν ότι οι Αθηναίοι θ' αφήσουν τα αυτοκίνητά τους όταν τελειώσει το τραμ και επεκταθούν οι γραμμές του μετρό. Ρόδα που τους κούναγε...

ΣΩ.ΛΕ

ΔΕΝ ΞΕΧΝΩ

Μια να μην ξεχνιόμαστε όλοι εμείς οι οσονούπω ψηφοφόροι, δεν πρέπει να ξεχάσουμε: τους νεκρούς της Ριζομέξ και το μαχαίρι που δεν έφτασε στο κόκκαλο, τους νεκρούς του Σάμινα, την αυτοκτονία Σφηνιά και το κομματικό μονοπώλιο της ακτοπλοΐας, το διαρκές σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου το οποίο λειτούργησε ως ανακατανομέας εισοδήματος δημιουργώντας και καταστρέφοντας κοινωνικές τάξεις, ή τρεις καταστροφική πλημμύρα του Κηφισού, οι πολλαπλές κακοτεχνίες των δημοσίων έργων και των κρατικών μισμών – εκεί δηλαδή που άλλοτε ήταν το βασιλείο Λαλιώτη. Και βέβαια την χρονίζουσα ανωμαλία των ΑΕΙ, τις διαρκείς εκκρεμότητες της υγείας και την απογοήτηση Παπαδόπουλου, τον Μαραθώνα του Βενιζέλου και την στρατιά αργομισθών της Γιάννας και τέλος το γενικότερο ξεχαρβάλωμα της δημόσιας διοίκησης η οποία πάντως φιλοδοξεί να οργανώσει Ολυμπιακούς Αγώνες και το «θαύμα» των αποκρατικοποιήσεων που όμως δεν συντελείται. Τις αυξήσεις των ΔΕΚΟ, το χάος της αγοράς και τον επερχόμενο «βαρύ» χειμώνα ή τα Ίμια σκεφθείτε τα στις επόμενες εκλογές. Ούτως ή άλλως, όσες στρατηγικές κι αν εξυφαίνουν οι κρατούντες, δεν θ' αργήσουν...

Τ. Μ.

ΔΙΑ... ΛΟΓΟΥ!

Το 1998 το ΥΠΕΧΩΔΕ έθεσε σε εφαρμογή με το Ινστιτούτο Παστέρ μία συμφωνία. Το υπουργείο θα ανακαίνιζε το κτήριο του Ινστιτούτου στους Αμπελοκήπους και το Ινστιτούτο θα ανταπέδιδε με την απόδοση του κήπου του σε δημόσια χρήση.

Το ΥΠΕΧΩΔΕ ολοκλήρωσε τα συμφωνηθέντα και το πάρκο εγκαινιάστηκε με τις... αντίστοιχες δημόσιες εκδηλώσεις και δηλώσεις...

Μετά το πέρας των εκδηλώσεων το πάρκο κλειδώθηκε και το κοινό ακόμα περιμένει να το χρησιμοποιήσει!

Όταν ο πολιτιστικός σύλλογος κέντρου Αμπελοκήπων ζήτησε την απόδοση σε δημόσια χρήση του πάρκου, από το ΥΠΕΧΩΔΕ έλαβε την εξής καταπληκτική απάντηση: «...σας πληροφορούμε ότι το Ινστιτούτο Παστέρ ως ιδιοκτήτης του χώρου, έχει την αποκλειστική ευθύνη για την λειτουργία του πάρκου. Η Υπηρεσία μας δεν έχει στην κατοχή της σχετική συμφωνία μεταξύ ΥΠΕΧΩΔΕ-Ινστιτούτου Παστέρ, της οποίας ζητάτε αντίγραφο»!

ΟΦΙς

ΣΗΜΙΤΗΣ Ο ΑΡΧΑΙΟΛΑΤΡΗΣ

Τελειωμό δεν έχουν οι αλληγορικές εκφράσεις απ' το πάνθεον της πολιτικής ζωής. Στην αρχαιότητα επιστρέφουμε τώρα μετά τον χαρακτηρισμό «Ηρόστρατος» που έδωσε ο πρωθυπουργός στον κ. Καραμανλή. Ως γνωστόν ο Ηρόστρατος έκαψε το 356 π.Χ. τον ναό της Αφροδίτης στην Έφεσο μόνο και μόνο για να μείνει το όνομά του εσαεί μνημονεύμενο στην ιστορία. Μήπως ο κ. Σημίτης έχει την εντύπωση ότι το έργο που επιτέλεσε η κυβέρνησή του είναι εφάμιλλο της καλλιτεχνικής τελειότητας και ιστορικής αξίας του ναού της Εφέσου; Ε, τότε θα έχουμε να λέμε για το όγδοο «θαύμα» της ανθρωπότητας...

ΣΩ.ΛΕ

ΟΙ ΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΤΡΕΛΟΙ

«Γραφικούς και τρελούς» χαρακτήρισε ο Πρωθυπουργός σε πρόσφατες δηλώσεις του όσους αντιτίθενται στις επιλογές για την Ολυμπιάδα. Εκείνους οι οποίοι δηλώνουν ότι είναι ιδεολογικοί κληρονόμοι αυτών που παραδοσιακά πολέμησαν μεγαλιδεατισμούς –αλλά στην πορεία για τις ανάγκες της Ολυμπιάδας άλλαξαν απόψεις– πώς θα πρέπει να τους χαρακτηρίσουμε;

ΟΦΙς

ΓΗΡΑΣΜΕΝΟΙ ΕΦΗΒΟΙ

Τα φώτα της δημοσιότητας στράφηκαν λιγάκι και στις εργασίες της βουλής των εφήβων – όσο τους το επέτρεψε η εξαντλητική και αδηφάγα τάση τους προς τα γεγονότα της τρομοκρατίας. Όπως και τα προηγούμενα χρόνια δεν έλειψαν τα εγκωμιαστικά σχόλια για τις τοποθετήσεις των νεαρών αγορητών.

Τελικά όμως τι εξυπηρετεί ο θεσμός της βουλής των εφήβων; Ν' αυτοθαυμάζεται η κοινωνία των ενηλίκων ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή σε δραστηριότητες, οι οποίες αντιγράφουν και αναπαράγουν τις πρακτικές μύησης σ' έναν κόσμο κοινωνικού συμβιβασμού; Ή να καθαγιάζεται και να εξυψώνεται μέσα σ' ένα προσωρινό περιβάλλον ελεύθερης σκέψης και δράσης η άχαρη και «προβληματική» περίοδος της εφηβείας; Όλα γίνονται χωρίς συγκεκριμένο σκοπό.

Επειδή η συγκεκριμενοποίηση ενός στόχου με μεγαλύτερη απήχηση σε μια μελλοντική κοινωνία προϋποθέτει να εμποδωθεί το κλίμα μιας απελευθερωτικής σχέσης με ό,τι αντιπροσωπεύει το υπάρχον πολιτικό σύστημα. Την αποκοπή από μεθόδους που θυμίζουν εκπαιδευτική επιτήρηση και δασκαλίστικες νουθεσίες βγαλμένες από τη συντηρητική Ελλάδα της δεκαετίας του '60. Αυτό θα θύμιζε μια συνθήκη μετάβασης προς τη χειραφέτηση. Τώρα ακολουθείται η μέθοδος που επιβραβεύει τον ανταγωνισμό ανάμεσα σε μαθητές οι οποίοι υποτίθεται ξεχωρίζουν από τους υπόλοιπους με τα κείμενά τους, όπως ακριβώς θα ξεχώριζαν εάν επιδείκνυαν ζήλο για απόκτηση καλών βαθμών στα μαθήματα.

Η τάση για αμφισβήτηση και κριτική του συστήματος συμβαδίζει –και είναι απόρροια– με την έφεση προς «ευπρεπή» συμπεριφορά και «συνετή συμμόρφωση» προς τις αξίες του συστήματος; Οι έφηβοι συζητούν δημοσίως αγνοώντας την ανατρεπτική μεταβλητότητα των πραγμάτων, προσπαθώντας να δώσουν θεωρητική υπόσταση σ' ό,τι θεωρούν ασφαλές.

Σ' αυτό που ενώ το καταλογίζουν αρνητικά στους μεγάλους, διατηρούν την πεποίθηση ότι σύντομα θα το θεωρήσουν αναπόφευκτο κομμάτι της προσαρμογής τους. Εφόσον οι έννοιες της ρήξης και της ανυπακοής επικρίνονται με διπλωματικό τρόπο από τους «βαθμολογητές» τους, ίσως να μην ξαφνιάζει το γεγονός ότι αυτά τα παιδιά εκπαιδεύονται να συμβιώνουν σε μια σιωπηλή κυνικότητα και διατηρώντας για πάντα την ιδεολογική σύγχυση...

Σωτήρης Λέτσιος

ΠΑΙ ΜΕ ΟΛΑ

Τελικά δύο πράγματα είναι που μοιάζουν με την Coca-Cola που πάει με όλα. Πρώτον, ο Σαββόπουλος που όλο και μαϊνδανίζει εμφανιζόμενος όπου τον καλεί αμείβοντάς τον το Υπουργείο Πολιτισμού. Τελευταία του εμφάνιση αυτή στην έναρξη του φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους στη Δράμα, όπου μαζί με τον επίσης περιοδεύοντα ζωγράφο Αλέκο Φασιανό θα «ζωγραφίσουν για φίλους τους με ήχους και εικόνες».

Δεύτερον το Υπουργείο Πολιτισμού που μαζί με το Ηρώδειο χρηματοδοτεί συναυλίες της Καίτης Γαρμπή στα Πρέσπεια, αλλά και της νικητριάς –μου διαφεύγει το όνομα– της Γιουροβίζιον που τραγούδησε στη Θεσσαλονίκη την περασμένη Παρασκευή. Πολιτισμός ευρέου φάσματος. Κάτι σαν αντιβίωση ενάντια στην ποιότητα.

B.M.

Η ΧΥΤΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Σούσουρο... Σούσουρο... Στο προηγούμενο τεύχος είχαμε αναφερθεί στο *Σούσουρο*, την εφημεριδούλα που εκδίδουν οι γυναίκες στις Καλύβες Αποκορώνου, στα Χανιά. Θα χρειαστεί κι άλλες φορές να επανέλθουμε. Σας μεταφέρουμε σήμερα το έμμετρο editorial από το πρώτο φύλλο:

Χίλια καλώς σας βρήκαμε

Ενας καινούργιος άνεμος φύσηξε στις Καλύβες και ήρθε κι ανακάτωσε ούλες τσ' εφημερίδες.

Δειλά δειλά εξετρύπωξε ένα μικρό μικράκι

«ΣΟΥΣΟΥΡΟ» ονομάσαμε το εφημεριδάκι.

Στην πέρα μπάντα του χωριού στο Ζούρπο πέρα

πέρα ο Σύλλογος των Γυναικών το σκέφτηκε μια μέρα.

Να πάρει πέννα και χαρτί μολύβι και μελάνι

και την εφημερίδα μας στο πι και φι να κάνει.

Κι αφού ναι νιά και κοπελιά μα και γριούλα ακόμη,

στην εφημεριδούλα μας μπορεί να έχει γνώμη.

Άντρες δεν αποκλείονται στη χάση και στη φέξη μέσα σ' αυτό το ΣΟΥΣΟΥΡΟ όλοι θα έχουν θέση.

Τα θέματα είναι πολλά Καλυβιανά και άλλα

σειρά σειρά θα γράφονται μικρά μα και μεγάλα.

Χίλια καλώς σας βρήκαμε κι ας κάμομε και κόπο

τα νέα να μοιράσομε στον όμορφο μας τόπο.

☞ Όλοι στη στεριά για δήμαρχοι...

Τελευταία μου έχουν δημιουργηθεί διάφορα ερωτήματα, όπως: Ποιανού τη δόξα ζήλεψαν ορισμένοι που εμφανίζονται τον τελευταίο καιρό στο νησί σαν υποψήφιοι δήμαρχοι; Μήπως ανακάλυψαν όψιμα κάτι που δεν γνωρίζω και τους τραβάει στο δημαρχιακό αξίωμα; Μήπως διαπίστωσαν ξαφνικά ότι είναι ικανοί να διαχειριστούν το Γ'Κ.Π.Σ.;

Όπως και να έχει το πράγμα, το γεγονός είναι πως ένα σωρό πρόσωπα μας προέκυψαν σαν υποψήφιοι δήμαρχοι. Τρέχουν από εκδήλωση σε εκδήλωση, πλησιάζουν βουλευτές, επιδιώκουν συναντήσεις με υπουργούς, προσεγγίζουν δημοσιογράφους του τοπικού αλλά και του αθηναϊκού Τύπου. Νομίζουν ότι τους φτάνει το «προσόν» της εντοπιότητας, ότι τους

φτάνει το μεγάλο σόι που έχουν.

Από την Οφειούσα Τήνου

☞ Και πάλι ολίγα απο τα μαργαριτάρια που αλίευσε **Το Φιστίκι, της Αίγινας:**

* Έχει εντείνει την ηυξημένη φύλαξη (αστυνομικός ρεπόρτερ)

* Τρεις μαρτυρίες καταθέτου (Ανωτ. Αξιωματικός της Αστυνομίας)

* Η αποκατάσταση θα ανέλθει σε 700 εκατομμύρια (οικονομικό ρεπορτάζ)

* Αυτή η πολιτική τους οδηγεί σε μια αίσθηση πορείας χωρίς κατεύθυνση

* Ενόψει της εορταστικής του γιορτής

* Ο τουρισμός πρέπει να αναδιατυπωθεί

* Σωστή τήρηση των σημιάτων

* Έσχατο σημείο ανεντροπίας

* Η σημερινή προβληματική πραγματικότητα

ΣΤΟΝ ΛΕΜΜΥ

Πιθανόν μερικοί από σας να περιμένετε κάποιο σχόλιο για την 17N. Ουδέν σχόλιον. Δεν με ενδιαφέρει το θέμα. Όποιος σκοτώνει, γνωρίζει πως κάποτε θα πάει ισόβια. Εάν δεν το γνωρίζει, σημαίνει πως δεν έχει ανοίξει ούτε ένα αστυνομικό μυθιστόρημα. Ο αγαπημένος μου Λέμμου Κώσιον έλεγε: «Οι κακοί πεθαίνουν νέοι».

ΦΩΦΩ

Πάμε τώρα στις δημοτικές. Εδώ πράγματι συμβαίνουν ωραία πράγματα. Φωφώ εναντίον Τζανετάκου. Υπέροχη η μακιαβελική σύλληψη του Καραμανλή. Πήρε το φίλο του Σημίτη και τον έκανε δικό του Νομάρχη. Έβαλε και τον συμπαθή Ψωμιάδη στη Θεσσαλονίκη και τα έκανε όλα άνω-κάτω. Θα περίμενε κανείς να έστελνε σε άλλη νομαρχία τον Καραμπελιά και σε άλλη

τον Μπίστη. Εάν το έκανε και αυτό, θα του έβαζα άριστα. Τώρα λαμβάνει απλώς λίαν καλώς. Τους ξετίναξε.

ΔΟΚΤΩΡ ΜΑΜΠΟΥΖΕ

Η λογική του είναι η εξής: Όποιον θέλω βάζω και κερδίζω. Εάν μάλιστα καταφέρει να κάνει τηλεοπτική μονομαχία Τζανε-

τάκου-Φωφώς, νομίζω πως θα περάσει στην ιστορία ως μετρ του τρόμου. Φαντάζεστε το ντουέτο;

ΚΑΤΑΡΑ

Το πρόβλημα όμως της μονομαχίας αυτής θα είναι η ταυτόχρονη μετάφραση. Διότι πού να βρεις τόσο εκπαιδευμένους μεταφραστές; Στο αλ-Τζαζίρα

Τ Ο Τ Ζ Ι Ν Ι

Σ Μπήκα στο κλαμπ τα μεσάνυχτα. Η μαύρη τραγουδούσε Σίρλεϋ Μπάσεϋ και σε λίγο κατέβηκε τα σκαλιά ο τραγουδιστής. Κάθησε στο μπαρ και πήρε ουίσκυ. Ήταν σχεδόν μεθυσμένος, με ένα σκούρο κοστούμι, γύρω στα πενήντα, λεπτός και μάλλον γοητευτικός. Τον πλησίασα. «Νομίζω τραγουδούσες στους "Βόρειους" στη δεκαετία του 60. Είσαι ο Ταξιάρχης, αν δεν κάνω λάθος», του είπα. Με κοίταξε αδιάφορα. «Δεν κάνεις λάθος, ψηλέ, ο Ταξιάρχης είμαι». Ρούφηξε μια γουλιά και περίμενε. «Εσύ δεν τραγούδησες το "Τζίνι"; Ή κάνω λάθος;» Σταμάτησε να καπνίζει, έσκυψε και είπε: «Ψηλέ, μου βάζεις δύσκολα. Άκου τον πιανίστα πόσο ωραία παίζει. Κάτσε και θα σου χαρίσω ένα τραγούδι. Άι λάβ γιου ψηλέ». Και πήγε στο πιάνο. Τραγουδούσε συνεχώς για μία ώρα περίπου. Είχε τον ίδιο χαρακτηριστικό συναισθηματικό τόνο στη φωνή, που έβγαине υπέροχα στα αμερικάνικα σουινγκ του '50. Ο Ταξιάρχης είπε στα νιάτα του το «Τζίνι», που «...σ' όλα είναι μέσα», έζησε στην ανάλαφρη Θεσσαλονίκη του '60 και μετά χάθηκε. Και σιγά σιγά κατέρρευσε. Φωνή σπουδαία, σαν του Ρετζιανί, τύπος ωραίος, αληθινός. Αν σας φέρει ο δρόμος στο Βόλο, ρωτήστε πού τραγουδάει ο Ταξιάρχης. Θα σας πουν. Μπορεί κι εσείς να ακούσετε έναν σπουδαίο καλλιτέχνη να σας λέει: «Αι λάβ γιου ψηλέ».

θα πρέπει να καταφύγουμε.

ΤΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ

Γενικώς επικρατεί μια ατμόσφαιρα κομεντί. Ουδείς γνωρίζει ποιον θα ψηφίσει και γιατί. Ούτε καν εγώ έχω αποφασίσει ακόμη, που είμαι και ειδικός στα πολιτικά. Ταλαντεύομαι. Από τη μία η Φωφώ με τον μεστό της λόγο περί «αρετής του οράματος». Από την άλλη ο Τζανετάκος με την μοντέρνα ιδέα «κάτω ο Παρασκευαϊδης». Έχω δίλημμα.

ΦΑΪΝΑΛ ΣΟΛΟΥΣΙΟΝ

Εάν ξαναδώ συναυλία του Μίκη με ερμηνεύτρια την Νένα Βενετσάνου, θα φωνάξω τον Λουκά. Άλλη λύση δεν υπάρχει πλέον.

ΛΥΚΑΝΘΡΩΠΟΙ

Επίσης έχω ακόμη νεύρα με την πανσέληνο του Αυγούστου και τις χιλιάδες εκδηλώσεις σε όλες τις ραχούλες, όπου εξοστιασμένα κεφάλια ακούνε Τσακνή ή Βίλα Λόμποζ και κοιτάνε σαν βλαμμένοι το φεγγάρι. Ποτέ δεν κατάλαβα γιατί κοιτάνε το φεγγάρι όταν έχει πανσέληνο. Λυκάνθρωποι είναι; Αλλά έστω ότι τους ερεθίζει η πανσέληνος. Γιατί ειδικώς αυτή του Αυγούστου; Ο Σεπτέμβριος δεν έχει πανσέληνο; Οι άλλοι μήνες δεν έχουν; Έχουν, αλλά εμείς δεν έχουμε κανονική άδεια.

Τα ΜΜΕ επί Ξηρού ακμής

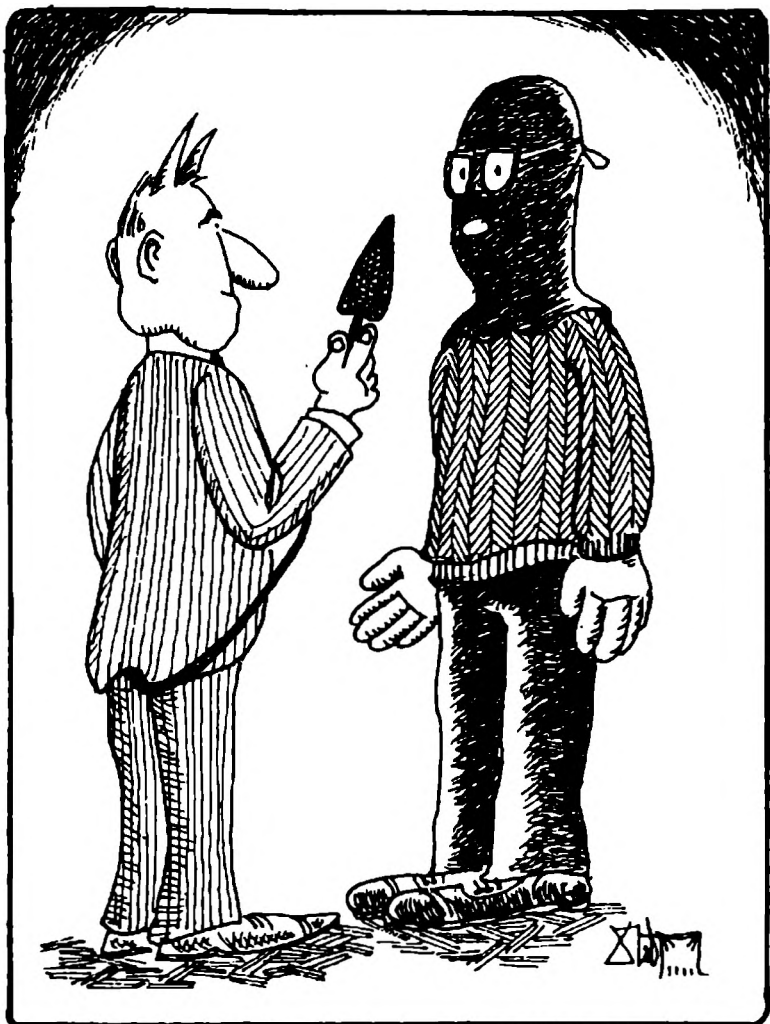
του Μάνου Στεφανίδη

Όταν η εκπομπή σου λέγεται «Επί Ξηρού ακμής», τουτέστιν «Στην κόψη του Ξυραφιού», μια συζήτηση live μ' έναν Ξηρό –και μάλιστα τον Σάββα– ασφαλώς είναι must. Έτσι λοιπόν η γνωστή δημοσιογράφος και βουλευτίνα του ΚΚΕ είχε, μετά από πολύ καιρό, μια «μεγάλη» τηλεοπτική επιτυχία. Άνοιξε όμως και τον ασκό του Αιόλου.

Το «γεγονός» συνέβη την περασμένη Δευτέρα το απόγευμα στον Alpha, αναπαρήχθη δεόντως διαξιφιστικά στο Mega το ίδιο βράδυ και βέβαια την άλλη μέρα πήραν φωτιά κανάλια, εφημερίδες και ραδιόφωνα. Ο Σάββας Σκληρός «με ραδιοφωνική φωνή ο αναθεματισμένος» σύμφωνα με την

συνεντευξιάζουσα, ξεδίπλωσε λοιπόν όλες τις ραδιοφωνικές αρετές, τις ασήμαντες πολιτικές του απόψεις, τις δυσλεκτικές και κοινότοπες σκέψεις του που αποδείκνυαν έναν διαταραγμένο και ανώριμο ψυχισμό. Αλλά το θέμα δεν είναι ο Σκληρός, οι πόζες ή η τακτική του «να επικοινωνήσει με τον κόσμο, που θα τον κρίνει». Το θέμα είναι πλέον η ασύγγνωστη αγυρτεία των ΜΜΕ, τα οποία πλέον με καθοδηγητές φαιδρούς κακαουνάκηδες και «σοβαρούς» χατζηνικολάου παίζουν εν ου παικτοίς, ασελγούν πάνω σ' ένα θέμα-ταμπού που έχει αιματοκυλήσει τον τόπο και ηρωοποιούν κάποιους σχιζοειδείς οι οποίοι προκαλούν το λιγότερο οίκτο και το περισσότερο, αποτροπιασμό. Γιατί βέβαια πρόθεση των ΜΜΕ δεν είναι να «διαφωτίσουν» ή να «εξιχνιάσουν» –το ρεπορτάζ έχει πεθάνει προ πολλού για τα παπαγαλάκια της Ασφάλειας–, αλλά για να πουλήσουν σ' αυτούς τους δύσκολους καιρούς την πραγματία τους όσο γίνεται καλύτερα. Οι καναλάρχες τρίβουν τα εξίσου «ματωμένα», αλλά από άλλες αιτίες, χέρια τους, και οι stars προετοιμάζουν τα καινούργια τους συμβόλαια και τις επιπρόσθετες αμοιβές τους. Δεν αγνοούν βέβαια πως οτιδήποτε –κυριολεκτικά οτιδήποτε– εμφανίζεται στο γυαλί αποκτά μια μεταφυσική άλω, μυθοποιείται και σύμφωνα με την έκφραση του Bouddieu καθίσταται από πραγματικό μαγικό. Το ξέρουν πολύ καλά, όπως ξέρουν ότι οι υπόδικοι μπορούν να λένε ό,τι θέλουν, αφού ακόμη δεν έχουν κριθεί. Όμως η λογική της αγοράς είναι αμείλικτη. Το εμπόρευμα πρέπει να κόπτεται εδώ και τώρα, παρουσία του πελάτη. Έτσι λοιπόν η συντροφιστάρ Λιάνα που με τον καιρό γίνεται όλο και πιο προκλητική, όλο και πιο στωική κατά την επιτέλεση του έργου της, επιλέγει τον ρόλο της επαναστάτριας μάνας που επιπλήττει τον γιο της που παραστράτησε, ενώ το ύφος παίζει ανάμεσα σε Κατίνα Παξινού και σε Βαγγέλη Σεληνό. Ο Σάββας πάλι, το ίδιο αφαισικός σαν τον αδελφό του, τον εύσαρκο Χριστόδουλο, όταν μίλαγε στον άλλο «φονιά» της είδησης, τον Μάκη, αναλαμβάνει να προπαγανδίσει στο πανελλήνιο τα πρακτικά οφέλη της τρομοκρατίας. Είναι απλό: αποδίδεις δικαιοσύνη, ψεκάζεις, σκουπίζεις και τελειώσεις. Και να φανταστεί κανείς πως αυτές τις «επιτυχίες» τις βλέπουν οι οικογένειες των θυμάτων, η νεολαία που είναι απροσανατόλιστη και αβέβαιη, οι «τυραννοκτόνοι» των Εξαρχείων κ.ο.κ. και αντλούν υποδείγματα. Κι αφού Λιάνα και Μάκης φιλοτέχνησαν τις «αγιογραφίες» του αγιογράφου και της παρέας του με μπόλικη φροντίδα για τις συνθήκες κράτησης και τα φάρμακα του τρόμου –τέτοιος γελοίος ευφημισμός– που πάντως δίνονταν σε τρομοκρατία,

έβγαιναν μετά σε άλλα κανάλια για να πουλήσουν μούρη και το περιττό εμπόρευσμά τους συγκρουόμενοι με οποιονδήποτε διαφωνούντα. Έτσι όμως το στίγμα πολλαπλασιάζεται στο διηνεκές και η τηλεόραση, όπως είπε προσφυώς ο Δημήτρης Παπαχρήστος σχολιάζοντας τις λιανικές αποδοχές της αλήθειας, είναι η μηχανή που αλέθει τα πάντα και επιβάλλει στο τέλος τη δική της ισοπεδωτική λογική. Την γυάλινη, αποψυγμένη αισθητική της. Όσο για τους ελεγκτικούς θεσμούς των ΜΜΕ ή για το περιβόητο ΕΡΣ, ας μην μιλάμε καλύτερα. Σιγή ιχθύων και δη μπαγιάτικων. Τα συμφέροντα των εμπόρων της πληροφορίας και των μεροκαματιάρηδων της εικόνας –το χρυσό μεροκάματο του τρόμου– είναι τόσο μεγάλα, και η «επιχειρηματολογία» τους τόσο πειστική, ώστε ενώπιόν τους υποχωρεί κάθε πολιτική ή θεσμική αντίσταση. Ο Κώστας Καραμανλής το διетύπωσε σωστά στην Θεσσαλονίκη: «Δεν ανοίγουμε διάλογο με τρομοκράτες.» Δεν χωρούν διαλεκτικά παιχνιδάκια εμπρός στη λογική των σαρανταπενταριών. Πόσο μάλλον που κανείς απ' αυτούς ούτε καν ο ρασοφόρος γονέας δεν ζήτησαν, έστω, συγνώμη για ό,τι έκαναν. Επιπλέον αυτός ο έσχατος επαναστάτης της ψυχασθένειας εδήλωσε ευθαρσώς ότι θα σκότωνε τον εισαγγελέα που τον ανέκρινε. Ενδεχομένως θα σκότωνε κι όλους όσους τον επικρίνουν ή τον περιφρονούν. Έτσι θα οικοδομούσε τον καλύτερο κόσμο της νεύρωσής του. Και εμπρός στο «όραμα» αυτό οι λιανομάκηδες έδωσαν γην και ύδωρ με το αζημίωτο. Αλληλεγγύη του ενός Ρομπέν των νεκρών προς τον άλλο Ρομπέν των λασπών.

Φανταστείτε μάλιστα τι έχει να γίνει, όταν αποφασίσει να επικοινωνήσει με τον «λαό» του ο Γιωτόπουλος. Δεν θα υπάρξουν βήμα, οθόνη, μικρόφωνο ή σεντόνι εφημερίδας που να μην φιλοξενήσουν τις απόψεις του. Και

συνακόλουθα θα πλεχτεί νέος μύθος και θα μετακληθεί χιλιάδες φορές η σισύφεια πέτρα από τους αδημονούντες για «αποκλειστικότητα» τηλεστάρες. Έχουμε φτάσει δε σ' ένα τέτοιο σημείο ξεφτίλας που συγχρόνως επαιρόμεθα για την «επιτυχία» του να διαφημίσουμε την τρομοκρατία μέσω σοβαροφανών πορτοπαράθυρων. Οφείλουμε εδώ να διαφοροποιήσουμε τη στάση και τον λόγο του Πέτρου Κουνιάλη στους «Διαξιφισμούς» της Δευτέρας για τον τρόπο που χειρίστηκε όλην αυτή την ομοβροντία της δήθεν ιδεολογίας και της θιγμένης αξιοπρέπειας των εμπλεκομένων.

Η ζοφερή αλήθεια είναι ότι όλοι αυτοί οι δημοσιογράφοι των αφεντικών τους πουλάνε ανενδοίαστα τη μάνα και τον πατέρα τους για λίγες μονάδες της AGB, αδιαφορώντας για τη σύγχυση που προκαλούν στο ευρύ κοινό καθώς συστηματικά το διαβουκολούν και το εθίζουν στο χιδαίο.

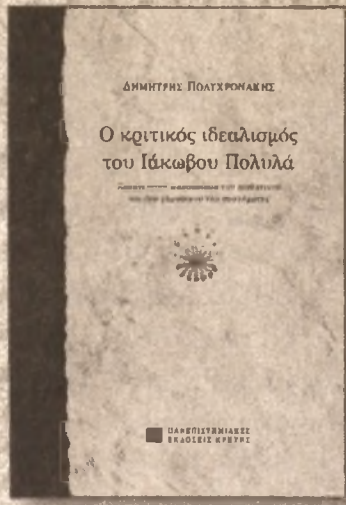
Θα το πούμε πάλι: η υπόθεση της τηλεόρασης και η διαχείριση της εικόνας της συνιστά λόγο άκρως πολιτικό, υπόθεση των προοδευτικών δυνάμεων αυτού του τόπου σ' όποιον κομματικό μηχανισμό κι αν ανήκουν. Γιατί η κατρακύλα βλάπτει τους νέους πρωτίστως, που είναι οι πιο ευάλωτοι, προσβάλλει την αισθητική και την νοημοσύνη όλων, και διαμορφώνει ψευδή ιδεολογία. Η Αριστερά επ' αυτού οφείλει ν' αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο.

Ερώτησε τέλος η οπλαρχηγός Λιάνα η ελληνίστρια με στόμφο Παπάγου και ύφος Βελουχιώτη τον Σάββα τον κατηραμένον (η σκηνή θύμιζε σχολική γιορτή της 25ης Μαρτίου): «Τι θα κληρονομήσεις (sic) στα παιδιά σου; Προκηρύξεις;» Σε μας πάντως η εν λόγω εκπομπή κληροδότησε αηδία και βαθύτατη μελαγχολία...

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
Ιδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας
 Μάνης 5, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: (01) 38 18 372, Fax: 33 01 583

Δημήτρης Πολυχρονάκης
Ο κριτικός ιδεαλισμός
του Ιάκωβου Πολυλά
 Ερμηνευτική παρουσίαση του αισθητικού
 και του γλωσσικού του συστήματος

17 x 24 cm, σελ. 410. Τιμή: 17,00 €. ISBN 960-524-150-1

'Όταν ο Κάρλος μιλά για την 17N...

της Αγαθής Κριστίν

Προσπάθειες καταβάλλουν τον τελευταίο καιρό η κυβέρνηση και οι αρμόδιες διωκτικές αρχές για να καλύψουν τα ίχνη που οδηγούν σε ενδεχόμενη διασύνδεση του ΠΑΣΟΚ με την τρομοκρατία. Ίχνη τα οποία δεν οδηγούν κατ' ανάγκη στη θεμελίωση μιας πιθανής συνεργίας του ΠΑΣΟΚ στη γέννηση και δράση των εντοπίων θιασωτών του Κάρλος και του Κροπότκιν, αλλά αποδεικνύουν μετά βεβαιότητας, όπως υποστηρίζουν πληροφορίες από δικαστικές πηγές, την υπόθαλψη της ελληνικής τρομοκρατίας από τις μυστικές υπηρεσίες κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ και κυρίως την ΚΥΠ.

Réponse:

- Les jeunes sont des autonomes. C'est encore une première!
- L'autre n'existe pas, c'est un front contrôlé par les services secrets liés au Mossad, à la C.I.A. Trois personnes musulmanes.
- 17 Novembre : socialistes grecs PASOK lié aux anti-impérialistes, anti-américains dans les services grecs. Ce sont des gens biens, ils font des choses biens, ils ont un but spécifique de travail. En France, tous les partis politiques ont des para-militaires.
- ELA: inspiré du nom de l'organisation communiste en 1947, antifascistes communistes grecs.

Απόσπασμα από την κατάθεση του Κάρλος στον κ. Ι. Διώτη.

Στην επικαιρότητα πάντως ήρθαν και πάλι τα αρχεία της Στάζι μετά τη δήλωση του νέου γερμανού πρέσβη κ. Άλμπερτ Σπίγκελ την Τρίτη 17.9.2002 ότι η κυβέρνησή του προτίθεται να απαντήσει σε πρόσθετα ερωτήματα (σ.σ. μετά τη σύλληψη των μελών της 17N) που θα θέσουν οι ελληνικές αρχές. Ερωτήματα τα οποία θα μπορέσουν να απαντηθούν μέσω των αρχείων της Στάζι. Σημειώνεται πάντως ότι ορισμένα αντίγραφα αυτών των φακέλων έχουν ήδη δοθεί στις αρχές από τη γερμανική πλευρά.

Ας αφήσουμε για την ώρα στην άκρη τη μαρτυρία του πρώην υφυπουργού Άμυνας του ΠΑΣΟΚ Στάθη Γιώτα, για τη σύσχεψη, το 1974, στο Βούπερταλ της Δυτικής Γερμανίας κάποιων σκληρών στελεχών του ΠΑΚ που ήθελαν σώνει και καλά να συνεχίσουν τον «ένοπλο αγώνα» και επί μεταπολίτευσης.

Μαζί με κάποιες άλλες πληροφορίες που θέλουν διακεκριμένο μέλος της «ιστορικής ηγεσίας» του ΠΑΣΟΚ να διερρωτάται, την ίδια εποχή, σε «πάνελ» αντιστασιακών οργανώσεων για το μέλλον του ίδιου αγώνα. Ούτε θέλουμε ακόμα να δώσουμε βάση, επειδή δεν τις επιβεβαιώσαμε εμείς οι ίδιοι, στις σημερινές πληροφορίες που επιμένουν ότι το περίφημο «αποτύπωμα πολιτικού» που αναζητούν εναγωνίως οι τηλεοπτικοί ρεπόρτερ ανήκει σε μέλος της «ιστορικής αντιπολίτευσης» του ΠΑΣΟΚ, εντυφλήσαντος ιδιαίτερος στις διδαχές του Τόνι Νέγκρι. Ούτε και στις άλλες που επιμένουν να υποστηρίζουν ότι «ο Κουφοντίνας είχε σχέση με την ΚΥΠ».

Συζήτηση άρχισε να γίνεται τελευταία για τη σκοπιμότητα να συσχετισθούν οι έρευνες με τα περιώνυμα αρχεία της Στάζι αλλά και άλλα προϋπάρχοντα τεκμήρια.

Θα επιμείνουμε σε μια μαρτυρία επί του θέματος, ενός προσώπου το οποίο «γνωρίζει τα πράγματα από μέσα»: του ίδιου του Κάρλος ή Illich Ramirez Sanchez. Στην κατάθεσή του στον εισαγγελέα κ. Διώτη, στη φυλακή του στη Γαλλία στις 22 Σεπτεμβρίου 1995, απάντησε μεταξύ άλλων και στις εξής ερωτήσεις:

— Γνωρίζετε τρομοκρατικές οργανώσεις στην Ελλάδα, τέτοιες όπως η 17 Νοέμβρη, ο ΕΛΑ, ο ΟΕΛΑ, ή άλλες κινήσεις, και αν ναι, ποιες;

— Εξ όσων ενθυμούμαι υπήρχαν τέσσερις οργανώσεις που αγωνίζονταν ένοπλα μετά την πτώση του καθεστώτος των συνταγματαρχών. Η πρώτη με χρονολογική σειρά ήταν ο ΕΛΑ, πριν από τη 17N. Στη συνέχεια υπήρξε μια προσοδεντική κίνηση, η οποία δεν υφίσταται πλέον. Τελευταία ήταν μια ομάδα νέων που εξαρθρώθηκε, όταν επιχείρησε να πάρει όπλα από ένα τμήμα στην Αθήνα.

— Μπορείτε να παρουσιάσετε τους στόχους, τις ιδεολογίες των παραπάνω κινήσεων; Επίσης εάν αυτές σας ζήτησαν οικονομική, υλική ή οποιαδήποτε άλλη βοήθεια; Ακόμα, πού στρατολογούν μέλη, ποια είναι η πηγή των χρημάτων τους και για τις επιχειρήσεις;

— Οι νέοι είναι αυτόνομοι. Μια άλλη (οργάνωση) που δεν υφίσταται πλέον ελεγχόταν από τη Μοσάντ και τη CIA. Επρόκειτο για τρεις μουσουλμάνους. Η 17N: Έλληνες σοσιαλιστές, ΠΑΣΟΚ, συνδεδεμένοι με αντι-ιμπεριαλιστές και αντι-αμερικανούς μέσα σε ελληνικές υπηρεσίες. Είναι εντάξει άνθρωποι, κάνουν καλά πράγματα και έχουν ένα ιδιαίτερο τρόπο δράσης. Στη Γαλλία όλα τα πολιτικά κόμματα έχουν παραστρατιωτικούς. Ο ΕΛΑ είναι Έλληνες αντιφασίστες κομμουνιστές.

ΟΙ ΕΠΑΦΕΣ ΤΩΝ ΚΑΡΛΟΣ ΚΑΙ ΒΑΪΝΡΙΧ

Αν και μόλις τώρα γίνεται γνωστή η αναφορά του Κάρλος σε «διασύνδεση»

του ΠΑΣΟΚ με την τρομοκρατία, θα πρέπει να προκάλεσε –όταν έγινε το 1995– αναταράξεις. Καταρχήν είναι φανερό ότι ο νεότερος πατριάρχης της διεθνούς τρομοκρατίας δεν ενοχοποιεί από την αρχή όλο το ΠΑΣΟΚ, αλλά μόνο κάποια από τα μέλη και στελέχη του που είχαν ενταχθεί στις «ελληνικές υπηρεσίες». Επιμένει όμως ότι η ίδια η 17N συνεργαζόταν με στελέχη των μυστικών υπηρεσιών (λέγε με ΚΥΠ) που διακρίνονταν για το «αντι-ιμπεριαλιστικό» και το «αντι-αμερικανικό» φρόνημά τους. Μπορεί να υπάρχουν κι απ' αυτούς στον γκριζο κόσμο των κατασκόπων, εντοπίζονται όμως κυρίως στους κύκλους κάποιων υπερ-εθνικόφρονων και τουρκοφάγων.

Δεν μπορούμε ακόμα, να περιγράψουμε τα πράγματα με το όνομά τους, αλλά θα προσπαθήσουμε. Υπενθυμίζουμε καταρχήν τις αλλεπάλληλες αναφορές και μαρτυρίες για τις διασυνδέσεις του Κουφοντίνα και των άλλων διαρρηκτών της 17N που συνελήφθησαν πρόσφατα, με την ΚΥΠ και άλλες εγχώριες υπηρεσίες. Μέχρι τον Κουφοντίνα εκπαιδευόμενο στην ΚΥΠ έφτασαν μερικοί να πουν ότι είδαν. Ίσως, αλλά τέτοιες μαρτυρίες δεν αποκτούν επί του παρόντος σημασία.

Αυτό που έχει σημασία ήταν η εντολή του Πρωθυπουργού κ. Σημίτη να απομακρυνθεί η αμαρτωλή ΚΥΠ από τις έρευνες για την 17N.

Τι ακριβώς γνωρίζει ο Πρωθυπουργός δεν θα το μάθουμε ίσως ποτέ. Μπορούμε όμως να κάνουμε μερικές εικασίες.

Να σημειωθεί ότι δεν είναι ούτε η πρώτη ούτε η μοναδική φορά που ο Κάρλος αναφέρεται στις σχέσεις της 17N με τις μυστικές υπηρεσίες και την ασφάλεια. «Τα κτυπήματα της 17N δεν θα ήταν δυνατά χωρίς συνεργασία μέσα από την αστυνομία», έχει πει επανειλημμένως. Αυτός ήταν άλλωστε και ο κύριος λόγος που όταν το 1982 αποφάσισε να κάνει την Ελλάδα βάση των επιχειρήσεών του, επέλεξε να στηριχθεί οργανωτικά στον ΕΛΑ και να ζητήσει από την 17N μόνο βοήθεια. Όπως ανέφερε εγγράφως ο «υπαρχηγός» Γιόχαν Βάινριχ στον Κάρλος, ύπερα από μια επί τόπου έρευνα στην Ελλάδα, παρά την κακή οργανωτική υποδομή του, ο ΕΛΑ ήταν προτιμότε-

ρος για συνεργασία μαζί τους, αφενός επειδή **τα μέλη της οργάνωσης ήταν πολύ συνδεδεμένα μεταξύ τους και αφετέρου η ελληνική Ασφάλεια δεν είχε κατορθώσει να διεισδύσει στην οργάνωση αυτή με πράκτορές της. Εν αντιθέσει φυσικά με την 17N.**

Αξίζει να σταθούμε λίγο σε λεπτομέρειες της συνεργασίας εκείνης.

Η «ΜΗΤΕΡΑ» ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η πρώτη σημαντική πληροφορία που προέρχεται από το υλικό που βρέθηκε στην κατοχή του Κάρλος και του Βάινριχ είναι ότι ο ΕΛΑ είναι προγενέστερος της 17N και ότι και κατά πάσα πιθανότητα και οι δυο αυτές οργανώσεις κατάγονται από άλλη ελληνική αντιδικτατορική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1969 στο Παρίσι, από αυτοεξόριστους αντιστασιακούς που είχαν διαφύγει τις συνέπειες μερικών βομβιστικών επιθέσεων στην Αθήνα των συνταγματαρχών. Ο ίδιος ο Βάινριχ αναφέρει σε ένα από τα σημειώματά του προς τον Κάρλος ότι **ο ΕΛΑ δημιουργήθηκε από άτομα που ανήκαν προηγουμένως στην αντιδικτατορική οργάνωση «20 Οκτώβρη» και ιδρύθηκε στο Παρίσι το 1969.** Ο Βάινριχ γνώριζε τα πάντα για την οργάνωση αυτή από τη στιγμή της ιδρύσεώς της, και όπως μάλιστα αναφέρεται στα αρχεία της Στάζι, **είχε και την ευθύνη του τραπεζικού λογαριασμού της οργάνωσης αυτής.**

Από το 1969 μέχρι το 1982 ο Κάρλος και ο Βάινριχ διατηρούν τις σχέσεις τους με την ελληνική τρομοκρατία, παρακολουθούν από μακριά την γένεση και άνδρωσή της, αλλά δεν εμπλέκονται περισσότερο, επειδή δρουν σε διαφορετικά μέτωπα του τρομοκρατικού πολέμου. Σταδιακά όμως ο Κάρλος χάνει την εμπιστοσύνη της KGB και της Στάζι και μαζί της την υποστήριξη των σκληρών αραβικών χωρών που τον υπέθαλπαν μέχρι τότε. Αναγκάζεται έτσι να αναζητήσει μια νέα βάση επιχειρήσεων στην Ελλάδα και ανακαλεί τους παλιούς του δεσμούς με τον ΕΛΑ και την 17N.

Έτσι το 1982 κατεβαίνει στην Ελλάδα ο Βάινριχ και αρχίζει να μελετά την υποδομή και τις δυνατότητες των ελληνικών τρομοκρατικών ομάδων. Γράφει τότε στον Κάρλος για τον ΕΛΑ:

«Ο ΕΛΑ αυτοχαρακτηρίζεται ως μια “αντι-ιμπεριαλιστική, αντι-καπιταλιστική, επαναστατική οργάνωση” και έχει αναλάβει την ευθύνη για περισσότερες από 200 τρομοκρατικές επιθέσεις. Είναι μια μικρή και αδύναμη οικονομικά οργάνωση, που όμως τραβά την προσοχή του κοινού λόγω της επίμονης προπαγανδιστικής και τρομοκρατικής δραστηριότητάς της. Ο ΕΛΑ εκδίδει ένα παράνομο έντυπο, την εφημερίδα “Αντιπληροφόρηση”, που απευθύνεται σε εξτρεμιστικές ομάδες.». (σ.σ.: Από το 1983 έχουν κυκλοφορήσει 40 τεύχη περίπου αυτού του εντύπου, τα οποία πληροφορούν για τη δράση του ΕΛΑ. επικρίνουν με δριμύτητα την κρατική πολιτική και παρέχουν τεχνικές και πρακτικές πληροφορίες για τη διεξαγωγή βομβιστικών επιθέσεων).

Σύμφωνα εξάλλου με έγγραφο της Στάζι, τα οποία επίσης βασίζονται σε κατασχεμένα από την ίδια αρχεία των Κάρλος και Βάινριχ, ο ΕΛΑ «δημιουργήθηκε από άτομα που πρώτα ανήκαν στην τρομοκρατική οργάνωση “20 Οκτώβρη”». Δεν γνωρίζουμε ακόμα πώς ακριβώς ο ΕΛΑ προέκυψε από την «20 Οκτώβρη». Ο Βάινριχ αναφέρει πάντως ότι «στις αρχές της δεκαετίας του '80 ο ΕΛΑ είχε ακόμα ανάγκη από έξωθεν βοήθεια και εξυπηρετείται, με χρηματοδότηση και έγγραφα, από τον Χρήστο Κασίμη και άλλα μέλη της ομάδας “20 Οκτώβρη”». Σύμφωνα πάντα με τον Βάινριχ, η υποστήριξη του ΕΛΑ από την «20 Οκτώβρη» μειώνεται σταδιακά και σταματά σε κάποιο χρονικό σημείο, όταν ο ΕΛΑ άρχισε να γίνεται αυτόνομος.

Το 1982 ο Κάρλος αποφάσισε να χρησιμοποιήσει τον ΕΛΑ σε επιθέσεις εναντίον των «κοινών στόχων» ΗΠΑ, Γαλλίας, Σαουδικής Αραβίας και Ισραήλ. Από την πλευρά του ο ΕΛΑ επεδίωξε τη συνεργασία επειδή είχε ανάγκη από εκπαίδευση και τεχνική βοήθεια. Ο Κάρλος ήθελε εκείνη την εποχή μια νέα τρομοκρατική οργάνωση επειδή οι σχέσεις του με τους Παλαιστίνιους είχαν ψυχρανθεί, όπως και οι σχέσεις του με την KGB και την Στάζι.

Από τη μελέτη πάντως των στοιχείων που καταγράφονται στις προσωπικές σημειώσεις του Βάινριχ και στα σχετικά με την Ελλάδα έγγραφα της Στάζι προκύπτει ότι ο Κάρλος θεωρούσε τον

ΕΛΑ μια οργάνωση «με κακή οργανωτική δομή και ανεπαρκή υλικά μέσα, τα μέλη της οποίας προέρχονται κυρίως από το χώρο των φοιτητών, αλλά έχουν σχέση με αυτή και εργάτες, τεχνικοί και άνεργοι». Παρά την κακή οργανωτική δομή του ΕΛΑ, ο Κάρλος αποφάσισε να τον εμπιστευτεί και να συνεργαστεί μαζί του, επειδή, όπως διαπίστωσε ο Βάνριχ, αφενός τα μέλη της οργάνωσης ήταν πολύ συνδεδεμένα μεταξύ τους και αφετέρου η ελληνική Ασφάλεια δεν είχε κατορθώσει να διεισδύσει στην οργάνωση αυτή με πράκτορες της.

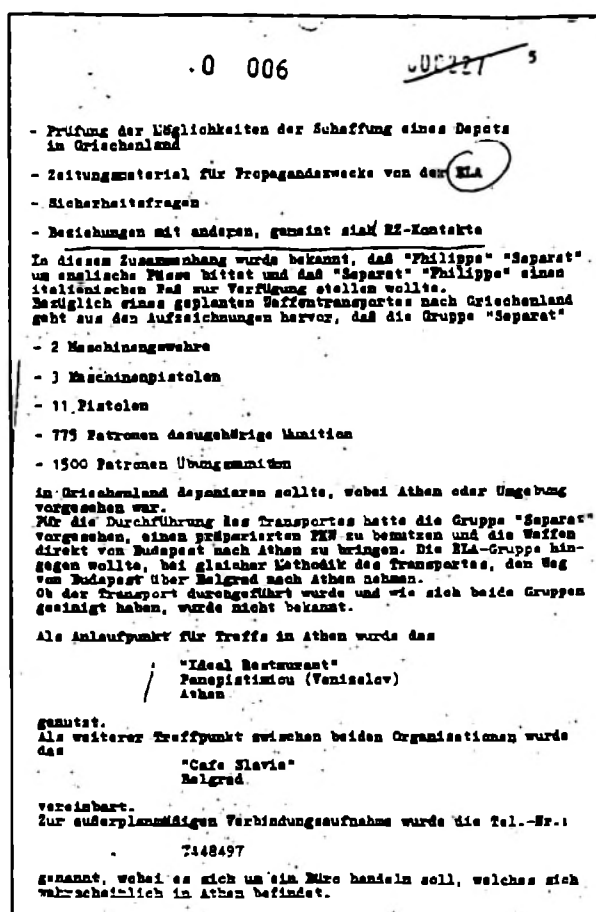
Σύμφωνα με τις καταγραφές στα αρχεία της Στάζι, στις πρώτες επαφές της ομάδας του Κάρλος με τον ΕΛΑ αποφασίστηκαν οι μελλοντικοί στόχοι της κοινής δράσης τους, οι οποίοι ήταν:

- προσβολή αμερικανικών στόχων στην Ελλάδα·
- προσβολή του κτηρίου των εργοδοτών (μάλλον του ΣΕΒ)·
- προσβολή τραπεζών και εταιρειών, ελληνικών και μη·
- προσβολή δικαστικών μεγάρων, συγκοινωνιών, φορέων κ.λπ.

Συζητήσαν επίσης το θέμα της προμήθειας του ΕΛΑ με όπλα, εκρηκτικά, διάφορα πλαστά έγγραφα (διαβατήρια, ταυτότητες κ.λπ.) και υλικό πάσης φύσεως, καθώς και τα θέματα της ασφάλειας και εκπαίδευσής του.

Από την πληθώρα των σχετικών ντοκουμέντων που υπάρχουν δημοσιεύουμε σήμερα δύο.

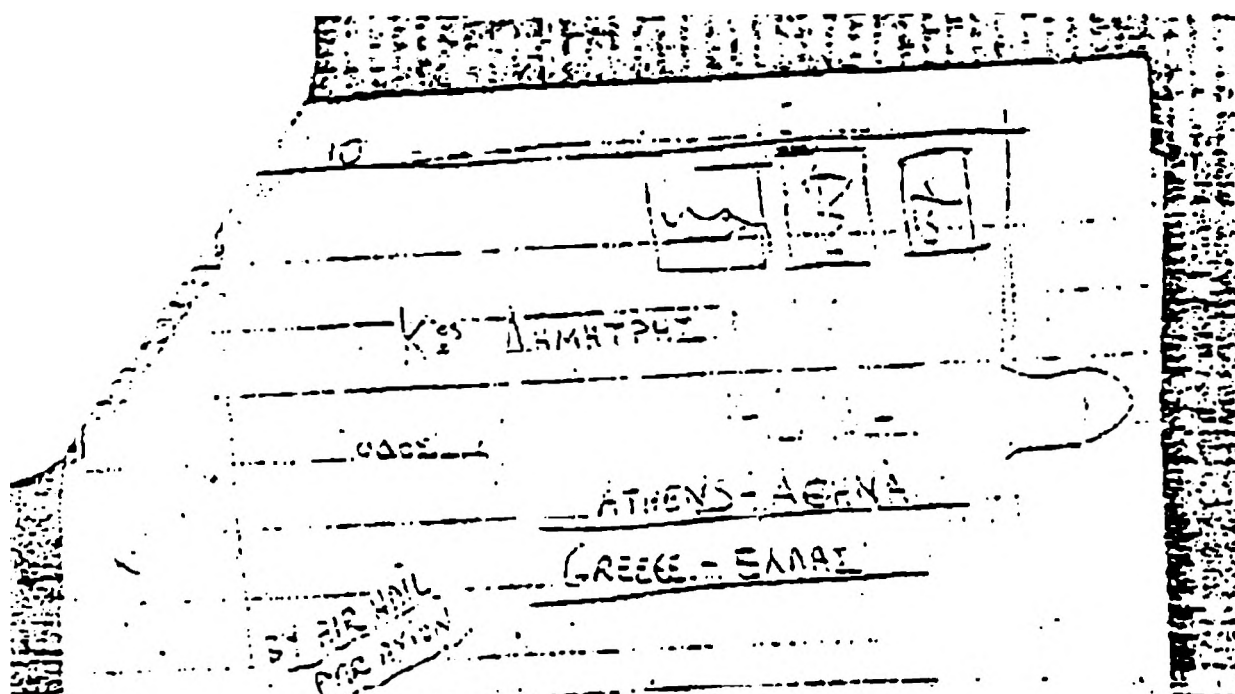
- Στο ένα από αυτά (με κωδικό αριθμό 000227) καταγράφεται μια αποστο-

Στο έγγραφο 000227 καταγράφεται η αποστολή όπλων από τον Κάρλος στον ΕΛΑ και οι εναλλακτικοί τόποι των συναντήσεων σε Αθήνα και Βελιγράδι.

λή όπλων από τον Κάρλος στον ΕΛΑ (2 οπλοπολυβόλα, 2 αυτόματα, 11 πιστόλια, φυσίγγια κ.λπ.) και καταγράφονται οι εναλλακτικοί τόποι των «ραντεβού», στην Αθήνα και το Βελιγράδι.

- Στο άλλο καταγράφεται η διεύθυνση μιας από τις επαφές του Κάρλος στον ΕΛΑ, του «κ. Δημήτρη». Ποιον «Δημήτρη» να εννοεί άραγε; Όλοι μας γνωρίζουμε κι από έναν, δύο ή τρεις Δημητρούς...

Στο έγγραφο καταγράφεται η διεύθυνση μιας από τις επαφές του Κάρλος στον ΕΛΑ, του «κ. Δημήτρη»

ΕΠΙΜΥΘΙΟ

Στο προηγούμενο τεύχος του Αντί, σε άρθρο συνεργάτη του περιοδικού, αναφέρονταν τα εξής σχετικά με τη σχέση πολιτικής ιδεολογίας και τρομοκρατίας:

«Τα κόμματα της ιστορικής αριστεράς αντιμετώπιζονταν ως κυματοθραύστης της λαϊκής οργής, διότι διέθεταν ιδεολογική-πολιτική σκευή και οργανωτική συγκρότηση, διέθεταν ιστορική μνήμη και τα συνακόλουθα συμπεράσματα, που δεν τους επέτρεπαν να υιοθετήσουν τυχοδιωκτική συνθηματολογία, να αλιεύσουν στο φαντασιακό της μικροαστικής και ανερχόμενης Ελλάδας.

Εκεί είχε όλες τις προϋποθέσεις και το πέτυχε να ριζώσει το ΠΑΣΟΚ. Η «17N» ιδεολογικά τοποθετούνταν αριστερότερα, αλλά στον ίδιο άξονα, με το ΠΑΣΟΚ της 3ης Σεπτεμβρίου – τριτοκοσμικό, αντιευρωπαϊκό, λαϊκιστικό, «ανυπόμονο» ρεύμα. Όταν η εξουσία μετάλλαξε το ΠΑΣΟΚ, προέκυψε ανοιχτή εχθρότητα, αλλά παρέμειναν υπόγειες «συμπάθειες». Αυτή είναι η πολιτική αλήθεια, που αλλοιώνεται όμως και ευτελίζεται όταν κυριαρχείται από ψυχώσεις του τύπου ότι «ο Ανδρέας ήταν ο ηθικός αυτουργός των εγκλημάτων της 17N» ή από πρακτόρικα μυθεύματα που επιχειρούν να συκοφαντήσουν στελέχη του ΠΑΣΟΚ ως προστάτες της 17N».

Στις παραγράφους αυτές νομίζω ότι στοιχειοθετείται η «λογική» που συνέδεσε κάποια από τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ με την τρομοκρατία: η ιδεολογική σύγχυση που επικρατούσε στο ΠΑΣΟΚ και άρχισε να διαλύεται μόνον όταν ο κ. Σημίτης αποφάσισε να πραγματοποιήσει το μεταμοντέρνο «σοσιαλδημοκρατικό» του πείραμα.

Η γενική αυτή ιδεολογική σύγχυση επικρατούσε όμως και στους κύκλους της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς και του χώρου της αναρχίας. Έτσι με άνεση μπόρεσαν να τσαλαβουτήσουν «στην πρωτοπορία της επανάστασης» πρόσωπα όπως για παράδειγμα ο Αλέκος Γιωτόπουλος. Πρόσωπα που έχουν σχέση μάλλον με τον Φρόντ παρό με το Μάρξ· πρόσωπα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με όρους ψυχανάλυσης και όχι ιδεολογίας ή πολιτικής.

Τα ολυμπιακά όνειρα των ισραηλινών μισθοφόρων της κατοχής

του Peter Lagerquist

Κατά τη διάρκεια της πολιορκίας του Γιάσερ Αραφάτ από τα τάνκς του ισραηλινού στρατού τον περασμένο Απρίλιο, ο έλληνας υπουργός Εξωτερικών δήλωσε ότι «η Ελλάδα θεωρεί τον Αραφάτ φίλο και όχι εχθρό». Ο ίδιος ο πρόεδρος της Παλαιστινιακής Αρχής ήταν επίσημος προσκεκλημένος στο 6ο Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ το 2001, όπου βρήκε θερμή υποδοχή ως κορυφαίος εκπρόσωπος του υπό κατοχή παλαιστινιακού λαού. Συνάμα η Ελλάδα διατηρεί άριστες σχέσεις με το κράτος του Ισραήλ που διαιωνίζει ένα από τα πιο βάρβαρα καθεστώτα κατοχής εις βάρος του κατά τα άλλα «αδελφού παλαιστινιακού λαού». Παρά την πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για άρση της Εμπορικής Πράξης Σύνδεσης Ε.Ε.-Ισραήλ, προϊόντα της χώρας αυτής πωλούνται στην ελληνική (κι ευρωπαϊκή) αγορά σε πλεονεκτικό δασμολογικό καθεστώς. Το παρακάτω άρθρο του συνεργάτη του Αντί Peter Lagerquist επισημαίνει το ενδεχόμενο ανάληψης της ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας από μισθοφόρους των ισραηλινών εταιρειών ασφάλειας που θησαυρίζουν από την φρούρηση των παράνομων ισραηλινών εποικισμών της Δυτικής Όχθης. Πρόσφατο άρθρο του στη δανέζικη *Politics* («Τα νέα σύνορα της Falck στη Δυτική Όχθη», 14.9.2002) προκάλεσε δημόσια κατακραυγή για την αγορά από τη δανέζικη Falck του 50% της ισραηλινής Hashmira που λειτουργεί στα κατεχόμενα. Άραγε θα αφήσει η κυβέρνηση να προστατεύσουν το Ολυμπιακό μας Πνεύμα οι μισθοφόροι της ισραηλινής κατοχής ή θα μπορέσει να δώσει κάποια συμβολική υπόσταση στους θεατρινισμούς των εκδηλώσεων «αλληλεγγύης προς τον μαχόμενο παλαιστινιακό λαό»;

Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου, η ασφάλεια έχει γίνει μια ευαίσθητη υπόθεση για όλες τις μεγάλες διοργανώσεις ανά τον κόσμο, αλλά και ευλογία για τη ραγδαία αναπτυσσόμενη βιομηχανία ασφαλείας που παγκοσμιοποιείται. Η ελληνική κυβέρνηση έχει δεχθεί ιδιαίτερα ισχυρές πιέσεις προκειμένου να καταπραΰνει τις ανησυχίες που περιβάλλουν τους Ολυμπιακούς του 2004, κυρίως εξαιτίας των απαιτήσεων των ΗΠΑ να πατάξει την εγχώρια τρομοκρατία. Μέχρι σήμερα η κυβέρνηση

Σημίτη έχει ανακοινώσει ότι σχεδιάζει να ξοδέψει το μεγάλο ποσό των 600 εκατομμυρίων δολαρίων για την ασφάλεια της διοργάνωσης – έναν επιχειρηματικό μπονάμα που προσελκύει το ενδιαφέρον όλων των αναδόχων ασφαλείας σ' ολόκληρο τον κόσμο. Ένας αριθμός ισραηλινών εταιρειών συναγωνίζονται για ένα μερίδιο αυτής της μειοδοσίας, ποντάροντας στα πλούσια αποθέματα της χώρας τους στους διεθνείς κύκλους ασφαλείας. Ωστόσο η μάρκα του δικού τους εμπορεύματος έχει σφυρηλατηθεί σ' ένα από τα τελευταία εναπομείναντα αποικιακά σύνορα του κόσμου.

Μια συστοιχία από τις εταιρείες αυτές, κατά το διάστημα των δύο τελευταίων δεκαετιών, έχει αναλάβει μεγάλης έκτασης συμβόλαια από οργανώ-

σεις εποικιστών της Δυτικής Όχθης και της λωρίδας της Γάζας. Από το ξεκίνημα της Ιντιφάντα, η επιχειρηματική αυτή δραστηριότητα έχει ανθήσει, σχηματίζοντας ένα προκλητικό εμπορικό σύνορο όπου τόσο ο ισραηλινός στρατός όσο και οι ίδιοι οι πελάτες των ασφαλιστικών εταιρειών αυτών κακομεταχειρίζονται τον ντόπιο παλαιστινιακό πληθυσμό και μαζί μ' αυτόν, παραβιάζουν αμέτρητες διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Άραγε αυτοί θα είναι λοιπόν οι επαγγελματίες ειδικοί που θα κληθούν να προασπίσουν το Ολυμπιακό Πνεύμα των Ελλήνων το 2004;

ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΟΡΑΜΑΤΑ

Ως εμπορικός ακόλουθος της ισραηλινής πρεσβείας στην Αθήνα, ο Εμπέντ Ντιστέλ παρακολουθεί την προετοιμασία των Ολυμπιακών του 2004 με μεγάλο ενδιαφέρον. Γνωρίζει εδώ και κάποιο καιρό ότι η ελληνική κυβέρνηση ετοιμάζει έναν άνευ προηγουμένου προϋπολογισμό για τις ανάγκες ασφαλείας των αγώνων – από κάμερες παρακολούθησης εσωτερικού κυκλώματος μέχρι και φρούρηση των χώρων –, οπότε εξετάζει έναν αριθμό ισραηλινών εταιρειών ως δυνάμει ισχυρούς ανταγωνιστές για ένα καλό μερίδιο αυτής της επιχείρησης.

Μεταξύ των βασικών συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων είναι η ισχυρή «εικόνα ασφαλείας» του Ισραήλ, καθώς και η εγγύτητά του προς την Ελλάδα, λέει ο Ντιστέλ. Καυστικά παρατηρεί ότι ένας εκπρόσωπος της ισραηλινής αστυνομίας είναι μέλος της επιτροπής που αναλαμβάνει την επιτήρηση της ασφάλειας των Ολυμπιακών – ένας μεταξύ αριθμού εμπειρογνομιόνων που έχουν κληθεί. Καθώς η ανησυχία για την ασφάλεια κλιμακώνεται ασταμάτητα μετά την 11η Σεπτεμβρίου, μεγαλώ-

Το άρθρο έγραψε ειδικά για το Αντί ο Peter Lagerquist, σουηδός δημοσιογράφος που εργάζεται τον τελευταίο καιρό στην Ιερουσαλήμ.

νει και η αξία της μάρκας του εμπορεύματος. Το γεγονός «υπήρξε σημαντικό για τη βελτίωση της εικόνας μας και για την απόκτηση μεγαλύτερης πρόσβασης στις διεθνείς αγορές», λέει ο Ντάνι Βλοχ, αξιωματούχος του Ινστιτούτου Ισραηλινών Εξαγωγών στο Τελ Αβίβ.

Ο Βλοχ βοηθά τις ισραηλινές εταιρείες ασφαλείας να οργανωθούν για μια επέκταση στις διεθνείς αγορές μετά την τραγωδία της 11ης Σεπτεμβρίου και, όπως ο Ντιστέλ, είναι αισιόδοξος. «Ας πούμε πως ύστερα απ' ό,τι συνέβη πιστεύουμε πως η βιομηχανία ασφαλείας θα έχει πολύ δουλειά», παρατηρεί.

Μεταξύ των ανταγωνιστών συγκαταλέγονται εθνικές ισραηλινές εταιρείες, όπως η Hashmira και η Mode'in Ezrachy οι οποίες με χιλιάδες υπαλλήλους μοιράζονται μεταξύ τους το 30% της ισραηλινής αγοράς. Αυτές είναι ορισμένες μεταξύ άλλων ισραηλινών εταιρειών που, είτε μεμονωμένα, είτε σε συνεργασία, φέρονται να ετοιμάζουν προσφορές για τις μειοδοσίες των Ολυμπιακών Αγώνων.

ΕΝΑ ΑΝΘΡΩΠΟ ΣΥΝΟΡΟ

Ιδιαίτερα προβληματικό όμως είναι το γεγονός ότι πολλές από τις εταιρείες αυτές έχουν μια μακροχρόνια επιτυχία στις εξαγωγές τους προς περισσότερο κλειστές αγορές – την κατεχόμενη Δυτική Όχθη του Ιορδάνη. Αρχικά η παροχή ιδιωτικών μονάδων ασφαλείας στους εποικισμούς της Δυτικής Όχθης υπήρξε μια άμεση επιπτώση της ισραηλινής αποικιακής πολιτικής, που από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 υποστηρίχθηκε από ένα ρεύμα κρατικών επιδοτήσεων. Όπως πολλές πρωτοβουλίες στήριξης του κινήματος των εποίκων, έτσι και το μέτρο αυτό το υπερασπίστηκε ο σημερινός πρωθυπουργός Αριέλ Σαρόν, ο οποίος μετέφερε πρώτος τα ποσά μέσων του ισραηλινού Υπουργείου Οικι-

σμού, του οποίου τότε ηγείτο.

Μάταια εκείνη την εποχή ο Χάιμ Ορόν, πρώην μέλος της ισραηλινής Βουλής με το αριστερό κόμμα Meretz, επέκρινε την πρωτοβουλία. «Ήταν ένας τρόπος να δίνονται χρήματα στους εποίκους κάτω από την επικεφαλίδα της ασφάλειας», θυμάται ο Ορόν. «Πρώτα παρείχαν 2,5 εκατομμύρια δολάρια, μετά 11, μετά 20.» Σήμερα όμως αυτή η πολιτική έχει θεσμοθετηθεί, με σχεδόν όλους τους εποικισμούς της Δυτικής Όχθης να προσλαμβάνουν ιδιωτικούς φύλακες, λέει η Γιεχουντίτ Ταγιάρ, εκπρόσωπος της γενικής οργάνωσης εποίκων Yesha. Σύμφωνα με την Ταγιάρ, κάθε εποικισμός σήμερα διαθέτει τη δική του περιπολία ασφαλείας, με προσωπικό είτε ιδιωτικούς φρουρούς είτε εθελοντές-εποίκους ή και τα δυο μαζί. Αυτοί δίνουν αναφορά σ' έναν τοπικό συντονιστή ασφαλείας, ο οποίος με τη σειρά του συνεργάζεται με τους ισραηλινούς αξιωματικούς. Οι περιπολίες λειτουργούν κατά μήκος των δρόμων της Δυτικής Όχθης και ορισμένες φορές μπαίνουν στα παραπλήσια παλαιστινιακά χωριά και πόλεις.

ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ;

Ακόμα και πριν την Ιντιφάντα, η ιδιωτική ασφάλεια είχε γίνει από μια άποψη μέρος της δομής της ισραηλινής εξουσίας στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, αν και με τρόπο σχετικά αφανή. Αυτό μπορεί να είναι και μέρος της επιτυχίας της, εικάζει ο Εϊτάν Κνάφο, πρώην τοπικός διευθυντής του μεγαλύτερου ανταγωνιστή της εταιρείας Hashmira, της Mode'in Ezrachy. «Νομίζω πως είναι βολικότερο να μη στέλνονται στρατιώτες. Είναι καλύτερο να στέλνεις κάποιον που φορά πολιτικά.» Η διαφορά όμως μπορεί να περνά σε μεγάλο βαθμό απαρατήρητη για πολλούς Παλαιστίνιους. Στα μέσα της δεκαετίας του '90 παρατηρητές του ΟΗΕ ανέφεραν ότι ιδιωτικοί φρουροί είχαν αναμειχθεί στην αρπαγή αραβικών κατοικιών στην Κατεχόμενη Ανατολική Ιερουσαλήμ. «Κάποτε υπήρχε μια σύγκρουση για ακίνητα μεταξύ εποίκων και Αράβων», θυμάται ο Χάιμ Ορόν. «Ξαφνικά έβρισκες την ιδιωτική αστυνομία στη μέση. Η κατάσταση είναι πολύ περίεργη...»

Από την άλλη, ο Κνάφο επιμένει ότι η

εταιρεία του λειτουργεί αυστηρά στο πλαίσιο του ισραηλινού νόμου. «Δεν υπάρχει κανένας λόγος να μην τους φρουρώ [τους εποίκους]. Είναι το ίδιο με ό,τι συμβαίνει παντού στην Ιερουσαλήμ. Καθόσον γνωρίζω όλα τα σπίτια είναι αγορασμένα νόμιμα. Μπορεί να μυρίζει, αλλά είναι με το νόμο.» Ο ισραηλινός εισαγγελέας Ντανιέλ Σέιντεμαν λέει ότι οι εταιρείες ασφαλείας διαθέτουν κρατικές άδειες, όμως κατά τα άλλα δρουν σε «ένα εντελώς ανεξέλεγκτο περιβάλλον». Οι φρουροί δεν ωθούνται από ιδεολογικά κίνητρα, σημειώνει, αλλά αυτό δεν αφήνει ήσυχο τον Ορόν. «Η κατάσταση δεν είναι όπως αυτή ενός ελκρινή φρουρού μπροστά σ' ένα θέατρο ή σχολείο», επιμένει. «Γνωρίζουμε ότι οι έποικοι είναι μια από τις κυριότερες αιτίες έντασης στα κατεχόμενα. Με τη σκληρή κατάσταση που υπάρχει, δεν μπορείς να διακρίνεις μεταξύ της αυτοάμυνας και ενεργού άμυνας, πολύ ενεργού άμυνας.»

Στο βαθμό που τις γνωρίζουν, κάποιοι λίγοι Ισραηλινοί συμμερίζονται τις ανησυχίες του. «Στο παρελθόν υπήρξαν προσπάθειες να διακοπεί η χρηματοδότηση για τις εταιρείες ασφαλείας με το επιχείρημα ότι είναι κάτι ανόμοστο», παρατηρεί ο Σέιντεμαν, ενώ ο Ορόν βεβαιώνει ότι το ζήτημα έχει συζητηθεί αρκετές φορές στην ισραηλινή Βουλή και στην Οικονομική Επιτροπή της. Στο μεταξύ η εντεινόμενη επιβολή αυτού του ένοπλου κινήματος των εποίκων στις εξελίξεις της Ιντιφάντα ενισχύει τις ανησυχίες του Ορόν. Πολλοί έποικοι έχουν τώρα σχηματίσει ένοπλες πολιτοφυλακές και διεξάγουν «επιχειρήσεις ενεργού άμυνας» κατά του κατεχόμενου παλαιστινιακού πληθυσμού και τουλάχιστο μία «ομάδα εγγρήγορης» έχει αναλάβει ευθύνες για δολοφονίες παλαιστινίων πολιτών.

ΜΙΑ ΣΚΟΤΕΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

Σ' αυτό το δυσάρεστο περιβάλλον η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στον αποικιακό μιλιταρισμό και στην ιδιωτική επιχειρηματικότητα φαίνεται να έχει εύθραυστα λεπτύνει. Ο Κνάφο λέει ότι η επιπρόσθετη εκπαίδευση φρούρησης που παρέχεται στους νεοσύλλεκτους της εταιρείας του είναι ελάχιστη, συνήθως 2-3 ημερών διαρκείας. Συχνά φρεσκομαζεμένοι απ' τις στρατιωτικές

υπηρεσίες στα κατεχόμενα, πολλοί απ' αυτούς χρειάζεται να κάνουν ελάχιστες προσαρμογές στη νέα δουλειά τους. «Διαθέτουν ήδη μιαν αντίληψη της ασφάλειας από το στρατό. Εμείς χρειάζεται μόνο να την προσαρμόσουμε – ο τρόπος σκέψης, οι τύποι όπλων», λέει.

Από την πλευρά της, η επιχειρηματική γλώσσα των πρωτοκόλλων λειτουργείας της Hashmira χρησιμοποιεί απροκάλυπτα τους όρους της αποικιακής καταστολής, χαράσσοντας μια αδιάλλακτη γραμμή μάχης μεταξύ των πελατών της εταιρείας και του παλαιστινιακού πληθυσμού στα κατεχόμενα. Όπως ο πρόεδρος της Γιγκάλ Σερμπίστερ γράφει σ' ένα δελτίο για τους πελάτες της εταιρείας: «Σε κανονικές συνθήκες το Τμήμα Ασφαλείας ασχολείται πρωταρχικά με τη φρούρηση της ιδιοκτησίας και των προσώπων. Ξαφνικά, χωρίς καμία προειδοποίηση, τους ζητήθηκε να διεκπεραιώσουν αποστολές παρόμοιες με αυτές που συνήθως εκτελούνται από την αστυνομία και την αστυνομία συνόρων. Έπρεπε να προσλάβουμε υψηλής ποιότητας προσωπικό και σε πολύ σύντομο χρόνο να τους εκπαιδεύσουμε στη χρήση όπλων μακρού βεληνεκούς για την αντιμετώπιση νέων συντελεστών κινδύνου: έναν εχθρικό πληθυσμό εξοπλισμένο με πυροβόλα.»¹

Το δελτίο της εταιρείας αναφέρεται επίσης σε διευρυμένες κινητοποιήσεις κατά τους πρώτους μήνες της Ιντιφάντα στη Γαλιλαία, κατοικία της πλειοψηφίας των Παλαιστινίων Αράβων του Ισραήλ. Τότε, αυτός ο πληθυσμός διαδήλωσε σε ένδειξη αλληλεγγύης προς τους Παλαιστίνιους της Δυτικής Όχθης και της λωρίδας της Γάζας, καθώς και κατά της περιθωριοποίησής του μέσα στην ισραηλινή κοινωνία. Οι διαδηλώσεις αντιμετωπίστηκαν από οργισμένα πλήθη Εβραίων που αφηνίασαν στις πόλεις και γειτονιές των Αράβων, αλλά κι από την ισραηλινή αστυνομία, που

την 1η Οκτωβρίου 2000 πυροβόλησε και σκότωσε 13 άραβες διαδηλωτές. Όταν ρωτήθηκε ο Κάντι Σερμπίστερ αν η εταιρεία του είχε πολύ δουλειά σ' αυτή την κοινότητα, απάντησε κατάπληκτος: «Τους Άραβες!; Όχι, εμείς είμαστε κατά των Αράβων».

ΠΡΟΕΚΤΕΙΝΟΝΤΑΣ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Πρόσφατες δημοσιεύσεις των λεπτομεριών της λειτουργίας της Hashmira στα κατεχόμενα προκάλεσαν αντιδράσεις. Τον Ιανουάριο 2002 το παγκόσμιας εμβέλειας δανέζικο συγκρότημα ασφαλείας Group 4 Falck απέκτησε το 50% της εταιρείας, και τώρα ξεκινά ένας διάλογος στη Δανία για τις ηθικές και νομικές επιπτώσεις των επιχειρήσεων του συγκροτήματος στα κατεχόμενα εδάφη². Ο σοσιαλιστής βουλευτής Σόρεν Σεντεργκάρντ δήλωσε στην ημερήσια δανέζικη *Politics*: «Δεν είναι θέμα χαμηλής ή υψηλής ηθικής. Σ' αυτή την περίπτωση η Group 4 Falck δεν έδειξε διόλου ηθική. Βγάζουν χρήματα απ' τη μίζερια των άλλων ανθρώπων και είναι συνένοχοι στη διατήρηση των εποικισμών που ο ΟΗΕ έχει με απόλυτη σαφήνεια κρίνει παράνομους».

Όπως συμβαίνει και με την πλειοψηφία της διεθνούς κοινότητας, η ελληνική κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρεί ότι η εγκατάσταση των ισραηλινών εποίκιστών στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη παραβιάζει, μεταξύ άλλων, το άρθρο 46 (9) της Δ' Σύμβασης της Γενεύης. Σύμφωνα με το καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, παραβιάσεις του άρθρου αυτού θεωρούνται εγκλήματα πολέμου και μπορούν να μηνυθούν ως τέτοια.

Ατάραχη απ' όλα αυτά, η ισραηλινή βιομηχανία ασφαλείας προσβλέπει τώρα σ' ένα λαμπρό μέλλον, ενώ τα ολυμπιακά της όνειρα παραμένουν όσο ποτέ άλλοτε ζωντανά. Εκτός από την Hashmira και την Mode'in Ezrachy, τα ενδιαφερόμενα μέρη ενδέχεται να περιλαμβάνουν και την Israeli Military Industries (IMI), τον βασικό, κρατικής ιδιοκτησίας, προμηθευτή των ενόπλων δυνάμεων της χώρας. Η IMI υπολογίζει ότι περί το 60% των εξαγωγών της σήμερα βρίσκεται στον τομέα της ασφαλείας, συνέπεια μιας τακτικής διαφοροποίησης, δεδομένης της δεκαετούς ύφεσης στην παγκόσμια αγορά όπλων.

Στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία ο υψηλής ποιότητας επαγγελματισμός δεν γνωρίζει σύνορα – ούτε καν τα ολυμπιακά.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Παραχωρήθηκε από το γραφείο του Γενικού Διευθυντή της Hashmira.
2. Σ.Σ.: Ο συντάκτης του άρθρου έχει αρθρογραφήσει σχετικά με το θέμα των ισραηλινών εταιρειών ασφαλείας στον αγγλικό αλλά και τον δανέζικο Τύπο. Μετά την αρθρογραφία του Peter Lagerquist ξεκίνησε στην Δανία σχετική συζήτηση στη δανέζικη Βουλή.

Δύο πολύτιμα λεξικά

Με το Ελληνοτουρκικό και το Τουρκοελληνικό λεξικό που μόλις κυκλοφόρησε ολοκληρώνεται ένα μεγάλο έργο που αποτελεί σπουδαίο βοήθημα για όποιον ασχολείται με τις δύο γλώσσες.

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Καποδιστρίου 2, 106 82 Αθήνα
e-mail: faruktuncay@yahoo.com

Ο Big Brother λέει: Η Ειρήνη είναι Πόλεμος

του Αλέξανδρου Καζαμία

«Οι προθέσεις των ΗΠΑ δεν πρέπει να αμφισβητηθούν. Τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας θα επιβληθούν –τα δίκαια αιτήματα της ειρήνης και ασφάλειας θα εκπληρωθούν– αλλιώς η δράση θα είναι αναπόφευκτη.»

Από το λόγο του προέδρου Μπους στην Ολομέλεια της 57ης Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ.
12 Σεπτ. 2002.

Οι παραλληλισμοί ανάμεσα στον Χίτλερ και τον Σαντάμ, όπως και η ταύτιση ενός πολέμου κατά του Ιράκ με τις «ελπίδες της ανθρωπότητας» που γέννησαν τον ΟΗΕ, δεν είναι δα κι υπερβολές. «Ύστερα από γενιές δολίων δικτατόρων», εξήγησε απ' τον ΟΗΕ ο πρόεδρος Μπους, «έχουμε αφιερωθεί στις αρχές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας». Και τι απόδειξη-άσσο έκρυβε στο μανίκι του; «Ως σύμβολο της αφοσίωσής μας στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια», είπε, «οι ΗΠΑ επιστρέφουν στην UNESCO»! Ε, αφού μιλάμε για τον παγκόσμιο οργανισμό καταπολέμησης της αμάθειας, απ' τον οποίο οι ΗΠΑ απέχουν –χωρίς ντροπή– από το 1984, δύσκολο είναι να ξεχαστεί ότι και στου Όργουελ το 1984, η γλώσσα του Μεγάλου Αδερφού, η «νεολογία», στηρίζονταν στους ίδιους ακριβώς κανόνες που ο πρόεδρος Μπους χρησιμοποίησε στον ΟΗΕ: «στο να χρησιμοποιείς τη λογική κατά της λογικής, στο να ξέρεις και να μην ξέρεις, στο να αρνείσαι την ηθική ενόσω την επικαλείσαι, στο να ξεχνάς ό,τι πρέπει να ξεχαστεί, ύστερα να το ανακαλείς, κι αμέσως μετά να το ξεχνάς ξανά».

Αυτή η τιμή που είχε στις 12 Σεπτεμβρίου η Ολομέλεια του ΟΗΕ, να υποδεχτεί τον πρόεδρο των ΗΠΑ αυτοπροσώπως, υπήρξε πραγματικά μοναδική. Αφού έλαμψε με την απουσία του από την Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για τον Πλανήτη –αφήνοντας μόνο τον Κόλιν Πάουελ να εισπράξει το γιουχίσμα των συνέδρων στο Γιοχάνεσμπουργκ– κι αφού αποποιήθηκε τον ρόλο των ελεγκτών για μια εκτόνωση της κρίσης με το Ιράκ, ο πρόεδρος Μπους ξαναθυμήθηκε ότι «η υπόσχεση των Ηνωμένων Εθνών μπορεί να εκπληρωθεί στην εποχή μας». Στο Λονδίνο μιλούν «για επιτυχία της βρετανικής διπλωματίας» μετά τη «διαβούλευση» που είχε ο αμερικανός πρόεδρος με τον Τόνι Μπλερ στις 7-8 Σεπτεμβρίου. Στο Παρίσι υπογραμμίζουν τη δήλωση του Ζακ Σιράκ που εξέφραζε αντίθεση στη

χρήση βίας εκτός των ψηφισμάτων του ΟΗΕ, με την αντιβρετανική αιχμή πως «η Γαλλία... είναι φίλη της Αμερικής, αλλά όχι κόλακός της». Ακόμα και ο Σαντάμ ανακάλυψε εκ νέου τις αρετές του ΟΗΕ, δηλώνοντας την περασμένη Δευτέρα και πάλι πρόθυμος να επιτρέψει στους ελεγκτές της UNMOVIC να ελέγξουν τα οπλοστάσιά του.

Το εντυπωσιακό όμως δεν ήταν ότι η παρουσία του Μπους στον ΟΗΕ, παρά τις σθεναρές αμφιβολίες του, συνέβη. Όπως μας λέει ο Όργουελ, η «διπλοσκεψία» του Μεγάλου Αδερφού επιβάλλει «την ταυτόχρονη υποστήριξη δύο απόψεων που αλληλοαναιρούνται». Κι ούτε ιδιαίτερος απροσδόκητη ήταν η αναφορά του προέδρου Μπους στη «μείζονα ηθική υπόθεση της ελευθερίας του ιρακινού λαού», τον οποίο, αφού βομβαρδίζει, θα υποβάλει σε καθεστώς αμερικανικού προτεκτοράτου,

διότι «υπέφερε για πάρα πολύ στη βουβή του αιχμαλωσία». Άλλωστε, εκτός από το «Ειρήνη είναι ο πόλεμος», το δεύτερο απ' τα τρία συνθήματα του Μεγάλου Αδερφού είναι το «Ελευθερία είναι η σκλαβιά». Εκείνο ωστόσο που πραγματικά αποτελεί ιστορικής εμβέλειας γεγονός είναι ο ωμός και απροκάλυπτος εκβιασμός τον οποίο αυτός, ο αυτόκλητος αρχηγός μιας Αντιτρομοκρατικής Διεθνούς, έρχεται τώρα να ασκήσει σ' ολόκληρο τον ΟΗΕ από το ίδιο του το βήμα: «Θα υπηρετήσουν τα Ηνωμένα Έθνη τον σκοπό της ίδρυσής τους», είπε, «ή θα καταστούν άσχετα;» Αυτό, ομολογούμενως, ούτε κι ο ίδιος ο Μεγάλος Αδερφός του Όργουελ δεν κατόφερε να το τολμήσει.

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΔΕΡΦΟΥ: «Η ΑΓΝΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΜΗ»

Βεβαίως ο πρόεδρος Μπους ούτε γνωρίζει, ούτε νοιάζεται αν το Ιράκ βρίσκεται στην πορεία απόκτησης πυρηνικού εξοπλισμού. Όπως ο ίδιος ομολόγησε, «η πρώτη φορά κατά την οποία μπορούμε να είμαστε απολύτως βέβαιοι ότι έχει πυρηνικά όπλα θα είναι όταν, Θεός φυλάξει, τα χρησιμοποιήσει». Συνάμα όμως επιμένει πως πρέπει να δράσει αμέσως με βάση αυτή την άγνοια: «το χρωστάμε σε όλους τους πολίτες μας να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να αποφύγουμε τον ερχομό μιας τέτοιας μέρας». «Διπλοσκεψία», που θα 'λεγε κι ο Όργουελ: «συνειδητά να διαχέεις την ασυνειδησία».

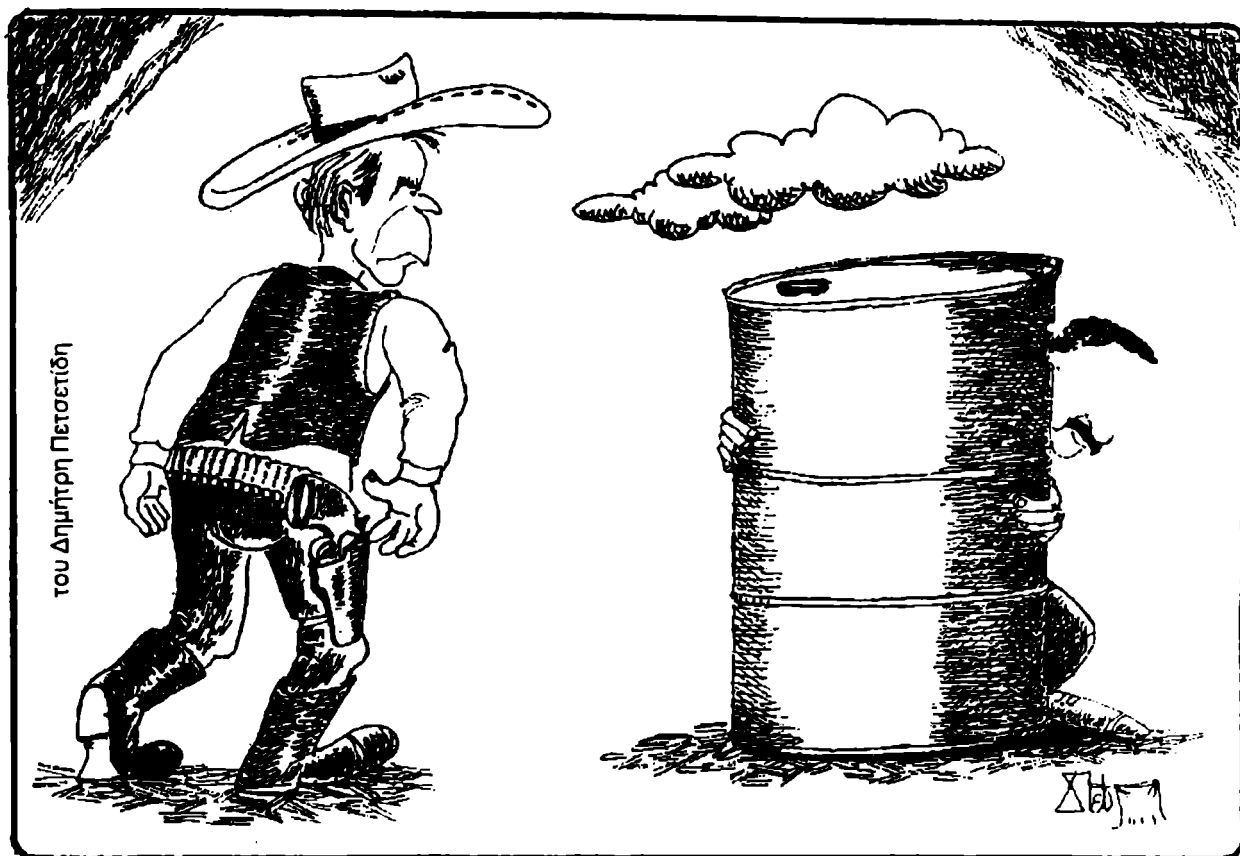
Όμως «η τελική δεξιότητα» της «διπλοσκεψίας» είναι «να χάνεις τη συνείδηση της ύπνωσης που μόλις πραγματοποιήσες». Γι' αυτό ο πρόεδρος Μπους παρέθεσε στον ΟΗΕ και μια

σειρά από ανεξακρίβωτα στοιχεία που διόλου δεν είναι σίγουρος ότι διαθέτει: «Σήμερα το Ιράκ συνεχίζει να αποκρύπτει σημαντικές πληροφορίες για το πυρηνικό του πρόγραμμα... έχει προσλάβει ικανούς πυρηνικούς φυσικούς και τεχνικούς. Διατηρεί τη φυσική υποδομή που απαιτείται για την κατασκευή πυρηνικών όπλων... έχει κάνει αρκετές προσπάθειες να αγοράσει ενισχυμένο αλουμίνιο για να εμπλουτίσει ουράνιο για πυρηνικά όπλα... Αν το Ιράκ αποκτήσει διασπαστικό υλικό, θα μπορέσει να κατασκευάσει πυρηνικά όπλα σ' ένα χρόνο».

Σ' ένα μεγάλο μέρος τους, τα στοιχεία αυτά προέρχονται από το φάκελο 78 σελίδων που εξέδωσε στις 9 Σεπτεμβρίου το Διεθνές Ινστιτούτο Στρατηγικών Σπουδών (IISS) του Λονδίνου, με τίτλο «Τα όπλα μαζικής καταστροφής του Ιράκ: Συνολική εκτίμηση». Κατά τους *Financial Times*, ο Μπλερ «πιστεύει πως η έκκλησή του για δράση κατά του Ιράκ ενισχύθηκε με τη δημοσίευση... του φακέλου αυτού», ενώ ο υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Ντόναλντ Ράμσφελντ φέρεται να τον θεώρησε τόσο επαρκή, ώστε «απέρριψε εκκλήσεις για περαιτέρω στοιχεία των προσπαθειών του Ιράκ να αναπτύξει πυρηνικά». Ωστόσο τίποτα στο φάκελο αυτό δεν περιέχει στοιχεία που μέχρι τώρα δεν ήταν γνωστά – κατά τον *Observer*, «στηρίχθηκε σε “ανοιχτών πηγών” κατασκοπευτικό υλικό», ενώ τα δύο πρώτα συμπεράσματά του είναι τα εξής:

- «Το Ιράκ δεν διαθέτει εγκαταστάσεις για την παραγωγή διασπαστικού υλικού...»
- «Θα χρειαστεί αρκετά χρόνια και εκτεταμένη ξένη βοήθεια για να αποκτήσει εγκαταστάσεις παραγωγής διασπαστικού υλικού».

Βεβαίως ο πρόεδρος Μπους στην ομιλία του απέφυγε επιμελώς να παραθέσει αυτές τις δύο διαπιστώσεις του φακέλου, πρωτού προβεί στο συμπέρασμα ότι «αν το Ιράκ αποκτήσει διασπαστικό υλικό, θα μπορέσει να κατασκευάσει πυρηνικά όπλα σ' ένα χρόνο». Παρομοίως, το Διεθνές Πρακτορείο Ατομικής Ενέργειας στη Βιέννη, του οποίου τους δορυφόρους επικαλέστηκε ο πρόεδρος Μπους για να ισχυριστεί ότι «το

Ιράκ διατηρεί φυσική υποδομή», μέσω του εκπροσώπου του Mark Gwozdecky αποσαφήνισε ότι «δεν μπορούμε να αντλήσουμε συμπεράσματα από ένα νέο κτήριο ή έναν νέο δρόμο». Όμως για τον πρόεδρο Μπους, όπως και για τον υπουργό του, Ντόναλντ Ράμσφελντ, ισχύει το οργουελικό «ποτέ δεν υπάρχουν στοιχεία, μονάχα φευγαλέες ματιές που μπορεί να σημαίνουν τίποτα ή οτιδήποτε». Γι' αυτό, ως πρόεδρος της Επιτροπής Ράμσφελντ το 1998, ο νυν υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ είχε κατά λέξη πει πως «η απουσία στοιχείων» δεν πρέπει να θεωρηθεί και «στοιχείο απουσίας» των όπλων μαζικής καταστροφής του Ιράκ!

«Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ» ΚΑΙ «ΤΑ 2 ΛΕΠΤΑ ΜΙΣΟΥΣ»

Πέρα από τα όπλα του, ο Σαντάμ κατηγορήθηκε από τον πρόεδρο Μπους και για «κάλυψη και στήριξη τρομοκρατικών οργανώσεων που απευθύνουν τη βία τους κατά του Ιράν, του Ισραήλ και των δυτικών κυβερνήσεων». Μάλιστα, οι ΗΠΑ νοιάζονται τώρα και για την ασφάλεια του Ιράν, του δεύτερου απ' τα κράτη του «άξονα του κακού», τον οποίο ο πρόεδρος Μπους είναι ταγμένος από τον Ιανουάριο να πατάξει! Αλλά, αν στην περίπτωση του Ιράν χρησιμοποιεί «μια λογική κατά της λογικής», οι κατηγορίες του περί

ιρακινής τρομοκρατίας κατά των «δυτικών κυβερνήσεων», (έτσι, γενικά κι αόριστα), ανήκει σε μια άλλη όψη της «διπλοσκεψίας» του Όργουελ: «στη συνείδηση της πλήρους ειλικρίνειας ενόσω λες προσεκτικά κατασκευασμένα ψέματα». Ός τώρα δεν έχει βρεθεί ούτε ένα στοιχείο που να συνδέει το Σαντάμ με την αλ-Κάιντα και γι' αυτό ακριβώς ο πρόεδρος Μπους, ή οποιοσδήποτε άλλος, δεν το έχει αναφέρει. Όπως σημειώνει άλλωστε ένας οπαδός του πολέμου, ο Matthew Parris των συντηρητικών *Times* του Λονδίνου, «Το Ιράκ... δεν είναι ένα υπόγειο δίκτυο τρομοκρατίας και (στο βαθμό που μας έχει αποκαλυφθεί) ένας βασιζός σπόνσoras ενός τέτοιου δικτύου».

Ωστόσο εκείνο που επικαλέστηκε ο πρόεδρος των ΗΠΑ μεταξύ των κατηγοριών που εξαπέλυσε στον ΟΗΕ είναι και το γεγονός ότι «η κυβέρνηση του Ιράκ επικρότησε ανοιχτά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου». Καλώς ή κακώς αυτή την απαράδεκτη στάση τη μοιράζεται ίσως ο μισός πλανήτη, όμως μόνο στον κόσμο του Μεγάλου Αδερφού μια τέτοια σκέψη θα μπορούσε να αποτελέσει αιτία κυρώσεων: «Έγκλημα σκέψης», σημειώνει ο Όργουελ. «η Αστυνομία Σκέψης θα τον πιάσει ούτως ή άλλως...». Πρόκειται για έναν νέο Μακαρθισμό, για μια παγκόσμια λογοκρισία κατά οποιασδήποτε εκδήλωσης

αντιαμερικανισμού, που φτάνει στο βαθμό να δικαιολογεί ακόμα και τον πόλεμο. Κι όπως εύστοχα παρατήρησε ο Νέλσον Μαντέλα στο τελευταίο *Newsweek*, η στροφή της λογοκρισίας αυτής σε καθεστώτα μη δυτικά, οδηγεί τον πρόεδρο Μπους «στον κίνδυνο να θεωρηθεί ρατσιστής».

«ΟΠΟΙΟΣ ΕΛΕΓΧΕΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ, ΕΛΕΓΧΕΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ»

Βεβαίως, μετά την ομιλία Μπους, οι κυβερνήσεις των «μεγάλων» της Ευρώπης, δηλαδή της Βρετανίας, Γαλλίας, Ιταλίας, Ισπανίας, ευθυγραμμίστηκαν με τις ΗΠΑ, καλωσορίζοντας την επιστροφή τους στο πλαίσιο του ΟΗΕ. Γι' αυτές το φόβητρο του αμερικανικού μονομερισμού, δηλαδή ο κίνδυνος του τερματισμού της υποτέλειάς τους στις ΗΠΑ, μοιάζει τώρα να έχει αποφευχθεί. Αρκεί μονάχα μια νέα ουδετερότητα Κίνας και Ρωσίας στο Συμβούλιο Ασφαλείας, για να κατασκευάσουν οι ίδιες τη νομιμότητα που κατόπιν θα επικαλεστούν για να εξαπολύσουν μια «πολυμερή» πλέον επίθεση κατά του Ιράκ.

Ταυτόχρονα όμως κι αφού το Ιράκ απέκλεισε αρχικά την επιστροφή των ελεγκτών της UNMOVIC με το επιχείρημα ότι οι ΗΠΑ θα βομβαρδίσουν ούτως ή άλλως, ο Σαντάμ με επιστολή του στον Κόφι Ανάν στις 16 Σεπτεμβρίου δείχνει να αποδέχεται μια νέα επιθεώρηση στη βάση των ψηφισμάτων 687 (1991), 1205 (1998), και 1284 (1999). Τώρα επίσης ενδέχεται η Κίνα και η Ρωσία (ίσως ακόμα και η Γαλλία, που προτιμά τη διπλωματική οδό) να ασκήσουν βέτο σ' ένα αμερικανικό σχέδιο ψηφίσματος που να προβλέπει χρήση βίας. Βεβαίως απέναντι στο ενδεχόμενο αυτό, η στάση του προέδρου Μπους υπήρξε εξαιρετικής σαφής. Μια μέρα αφού κήρυξε στη Νέα Υόρκη πως «το έθνος μου θα εργαστεί με τον... ΟΗΕ για να αντιμετωπίσει την κοινή μας πρόκληση», σε λόγο του στο Κονγκρέσο στις 13 Σεπτεμβρίου δήλωσε τα εξής: «Δεν μπορώ να φανταστώ ένα εκλεγμένο μέλος της Γερουσίας ή της Βουλής των Αντιπροσώπων να λέει: "Νομίζω πως θα περιμένω τα Ηνωμένα Έθνη να πάρουν απόφαση"... Δεν είμαι σίγουρος πώς θα το εξηγούσα στον

αμερικανικό λαό. Θα έλεγα, ξέρετε: "ψηφίστε με και, α!, επί τη ευκαιρία, σ' ένα θέμα εθνικής ασφαλείας νομίζω πως θα περιμένω κάποιον άλλον για ν' αποφασίσει"».*

Να τα καταλάβουμε όλα αυτά, «δεν είναι δύσκολο», λέει ο ήρωας του 1984, που στο τέλος μαθαίνει να υπακούει στον Μεγάλο Αδερφό. «Ότι χρειάζεται», διαπιστώνει, «είναι να πετύχεις μια συνεχή σειρά από νίκες πάνω στην ίδια σου τη μνήμη... πάνω στον εαυτό σου. Κι ύστερα όλα είναι καλά... Επιστρέφεις από την εξορία σου κι ανακαλύπτεις ότι αγάπησες το Μεγάλο Αδερφό».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. IISS Dossier: Samore & Gormley. *Iraq: Weapons of Mass Destruction: A Net Assessment*, 9 Σεπτ. 2002, σ. 1-78.
2. *Financial Times*, 10 Σεπτ. 2002, σ. 1.
3. *The Observer*, 15 Σεπτ. 2002, σ. 18.
4. IISS Dossier, *Iraq WMD*, ό.π., σ. 3.
5. *The Observer*, 15 Σεπτ. 2002, σ. 18.
6. Στο ίδιο, σ. 18.
7. *The Times*, 14 Σεπτ. 2002, σ. 24.
8. Στο ίδιο, σ. 16.

ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΞΑΝΘΙΕΣ ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΖΕΤΑΙ Ο ΣΑΝΤΑΜ, ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ!

Άλλη χώρα να ήταν, θα είχε προκαλέσει διπλωματικό επίσόδειο. Εμείς όμως, μιλιά – παρόλο που το αμερικανικό ABC αποκάλυψε πως ο άκαρδος Σαντάμ είχε για 30 χρόνια κλεισμένη στον πύργο του μια ανώνυμη Ελληνίδα παλλακίδα που την αποκαλούσε Shaqraa: αραβιστί, Ξανθιά. Τη γνώρισε, λέει, σε κάποιο πάρτυ στη Βαγδάτη το 1968, μα εκείνη μόλις πέρσι δραπετεύσε από τα νύχια του δικτάτορα, με τη βοήθεια κατασκόπων. Μάλιστα πρόκειται για κόρη έλληνα μηχανικού πετρελαίων από τη Βηρυττό, καθ' όλα ελληνίδα υπήκοο. Κι όμως, ενώ αποδεικνύεται –σε πείσμα κάποιων αφελών– πως ο Σαντάμ πράγματι κρύβει βόμβες, και μάλιστα ελληνικές, το ΥΠΕΞ δεν έθεσε το θέμα στο Συμβούλιο του ΝΑΤΟ.

Αυτή η Ξανθιά λοιπόν υπέστη τα πάνδεινα από τον κακό άρχοντα της Βαγδάτης. «Αφού κάναμε έρωτα», θυμάται, ο Σαντάμ γύρισε και την χαστούκισε λέγοντας: «Ποτέ μου δεν νιώθω αδύναμος, παρά μόνο με σένα.» (Ο απαίσιος!) Κατόπιν, αφού παντρεύτηκε έναν ιρακινό επιχειρηματία κι έκανε δύο κόρες, ο κακός άρχοντας έκλεισε τον άντρα της στη φυλακή κι έγιναν πάλι εραστές. Για να την προστατέψει όμως, την πάντρεψε μ' έναν πιστό του παλατιού που ζούσε μαζί της... σαν να ήταν αδερφάκια. (Ο κυνικός!) Αλλά ο σπόρος της αμαρτίας περνάει δυστυχώς απ' τους γονείς προς

τα παιδιά και η ιστορία συνεχίζεται. Το 1987, ξαναθυμάται η Ξανθιά, ο γιός του Σαντάμ Ουντάι «ζήτησε να πάρει τις κόρες μου σ' ένα πάρτυ στη Χαμπανεία». Εκεί, ισχυρίζεται, βίασε τη 15χρονη κόρη της. «Κατηγορούσα τον εαυτό μου», λέει η Ξανθιά, «όμως ακόμα δούλευα ως ιδιαιτέρα του και κοιμόμουν με τον πατέρα του».

Υπάρχουν κι άλλα τραγικά στη συνέντευξη αυτή που για λογαριασμό του ABC πήραν απ' την Ξανθιά μέλη της εξόριστης ιρακινής αντιπολίτευσης. Για παράδειγμα μαθαίνουμε ότι «ο Σαντάμ ποτέ δεν διαβάζει βιβλία», πως «παρά την ισλαμική ρητορική του, συχνά πίνει αλκοόλ», ή ακόμα «πως δε φοβάται την Αμερική». (Ο αθεόφοβος!) Όμως υπάρχουν κι άλλες διαστροφές στην ιστορία αυτή. Η Ξανθιά του Σαντάμ μπορούσε να βγαίνει συχνά από τη φυλακή της και στο διάστημα 1980-86 ζούσε μονίμως στην Αθήνα! Όταν αποφάσισε να ξαναγυρίσει στο Ιράκ το 1986 για να τακτοποιήσει «κάτι περιουσιακά», ένωθε τόσο ασφαλής ώστε πήρε και τις δύο κόρες της μαζί! Αλλά και η πρόσφατη έξοδός της από το Ιράκ στα χέρια κατασκόπων, πραγματοποιήθηκε στις αρχές του 2002. Γιατί το ABC προβάλλει την εξόχως αποκαλυπτική ιστορία της τώρα, σχεδόν εννέα μήνες μετά; Αχ, αυτές οι Ξανθιές!...

Μένης Ξένος

Εσωκομματικές ισορροπίες, ολυμπιακά έργα, μεταδημοτεύσεις

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Με τα πρώτα φυλλάδια και τις αφίσες να «μυρίζουν» ακόμα τυπογραφείο, οι υποψήφιοι δήμαρχοι και νομάρχες ανά την επικράτεια ξεκινούν αυτές τις μέρες για να διανύσουν το τελικό –και κρισιμότερο– στάδιο του προεκλογικού τους αγώνα.

Στα επιτελεία των κομμάτων η μάχη αυτή έχει ξεκινήσει πολύ νωρίτερα. Σ' ό,τι αφορά στην υπερνομαρχία της Αθήνας, τα πράγματα περιστρέφονται γύρω από τα γκάλοπ και την... Εκκλησία.

Η μάχη για την υπερνομαρχία, που ούτε πόρους διαθέτει ούτε και ουσιαστικές αρμοδιότητες, γίνεται καθαρά για τη δημιουργία εντυπώσεων στην κόντρα ΠΑΣΟΚ-ΝΔ, χωρίς καμία μάλλον ουσιαστική απήχηση για την πολιτική κατάσταση της Αττικής ή την καθημερινότητα των πολιτών για την οποία τόσο κόπτονται οι υποψήφιοι για την αυτοδιοίκηση – ιδιαίτερα στα φυλλάδιά τους και κατά κύριο λόγο κάθε τέσσερα χρόνια. Πλην λιγοστών εξαιρέσεων βεβαίως.

Ωστόσο το κύριο βάρος έχει δοθεί στη «μάχη της Αθήνας».

Ήδη έχουν αρχίσει να συζητούνται τα πρώτα ποσοστά. Από το ποσοστό που θα εισπράξει η Ντόρα Μπακογιάννη εξαρτώνται οι ισορροπίες στο εσωτερικό του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Πολλοί χαρακτηρίσαν κίνηση ματ την κίνηση του προέδρου της ΝΔ να ωθήσει τη «βασική απειλή» του προς το Δήμο της Αθήνας και να την απομακρύνει μ' αυτό τον τρόπο από το κόμμα. Για τη ΝΔ βέβαια τείνει να γίνει «θεσμός», οι βασικοί

διεκδικητές της αρχηγίας του κόμματος (ή οι δημιουργοί ανταγωνισμού, όταν το επιτρέπουν οι συνθήκες) να περνάνε πρώτα και μια... βολτίτσα από το Δήμο της Αθήνας. Με όσα βεβαίως αυτό συνεπάγεται, π.χ. δωρεάν προβολή (οι μνήμες από τους καυγάδες Αβραμόπουλου-Λαλιώτη για τις αναφορές στις πινακίδες των έργων –και όχι μόνο– είναι νωπές ακόμη...), διαχείριση των πόρων του μεγαλύτερου δήμου της χώρας κ.λπ. Γεγονός που έχει δημιουργήσει μια αρνητική κατάσταση για το μέλλον και την εξέλιξη του δήμου – αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία...

Στο επιτελείο Μπακογιάννη πιστεύουν ότι το 52% είναι ένας εφικτός στόχος. Η ίδια ωστόσο, στις δημόσιες δηλώσεις της, ...φυλάει τα νώτα της διότι υπάρχει η υποψία ότι η Ρηγίλλης επιθυμεί δεύτερο γύρο, προκειμένου να της «κοπούν λίγο τα φτερά»... Απ' αυτή την άποψη η στάση Αβραμόπουλου αποκτά κάποιο ενδιαφέρον.

Εδώ να σημειώσουμε ότι οι ουσιαστικοί αντίπαλοι των δύο μεγάλων διεκδικητών βρίσκονται εντός των ιδίων τους των κομμάτων. Έτσι, συγκυριακά, αν ψάξουν τους φίλους τους, μπορεί να τους βρουν στο κόμμα του αντιπάλου του ο καθένας...

Η θέση του Χρήστου Παπουτσή μπορεί να περιγραφεί ως δύσκολη. Το βέ-

βαιο είναι ότι θα εισπράξει τη δυσφορία για το μέχρι τώρα έργο της κυβέρνησης του κόμματός του. Πληροφορίες αναφέρουν επίσης ότι η θέση του γίνεται πιο δυσχερής, αφού η αντίπαλός του Ντόρα Μπακογιάννη είναι περισσότερο αγαπητή στο σύνολο σχεδόν της τέταρτης εξουσίας. Ψιθυρίζεται μάλιστα ότι εναντίον του θα χρησιμοποιηθεί και ο χειρισμός της υπόθεσης του «Σάμινα».

Εκείνο που επίσης αναμένεται είναι η ενίσχυση των υποψηφίων δημάρχων που προέρχονται από μικρότερους πολιτικούς χώρους. Κυρίως εξαιτίας της δυσανεξίας των πολιτών από τους συνήθεις μονομάχους και της εμφανούς κρίσης αξιοπιστίας στην παρούσα πολιτική κατάσταση.

Στον ΣΥΝ, αλλά και στο ΚΚΕ, ελπίζουν ακόμα και σε διηγήρια ποσοστά για τα ψηφοδέλτια του Φώτη Κουβέλη και του Σπύρου Χαλβατζή αντίστοιχα. Αν και θεωρείται ρεαλιστικότερο κάτι τέτοιο να καταφέρει να το αγγίξει τελικά ο Σ. Χαλβατζής. Με δεδομένη την ιστορική κόντρα των δύο κομμάτων της Αριστεράς, ένα τέτοιο γεγονός θα είχε και το ιδιαίτερο ειδικό βάρος του και για τα δύο επιτελεία – ενόψει και των βουλευτικών, όποτε αυτές γίνουν. Για τον ίδιο λόγο και στο ΔΗΚΚΙ χαιρόνται για τα ποσοστά που δίνουν στον Γιάννη Δημαρά τα γκάλοπ.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν δύο επιμέρους παράγοντες, ανεξάρτητοι μεταξύ τους.

Οι μεταδημοτεύσεις έχουν αναχθεί σε ζήτημα σχεδόν μυθικό. Ουσιαστικά, όπως έχουν τα πράγματα, κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει τον πραγματικό αριθμό τους. Άλλοι μιλούν για 120.000, άλλοι τις κατεβάζουν στις 30.000. Ανάλογα με το ποιο στρατόπεδο κάνει την ανάλυση. Στο ΠΑΣΟΚ πάντως, μάλλον σκόπιμα, αφήνουν να διαρρεύσει –κυρίως για λόγους εσωτερικής συνοχής και τόνωσης– ότι ο παράγοντας αυτός θα είναι καθοριστικός για το πώς θα πάει ο Χ. Παπουτσή και ότι αυτό «θα είναι μεγάλη έκπληξη για τη ΝΔ».

Ο δεύτερος παράγοντας είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Το θέμα των Αγώνων προσδίδει ιδιαίτερη σημασία στο αποτέλεσμα των εκλογών αυτών: όχι μόνο στα ποσοστά που θα συγκεντρώσουν οι διάφοροι συνδυασμοί και οι πολιτικές που εκπροσωπούν, αλλά και στο ποια θα είναι η σύνθεση του Δημοτικού Συμβουλίου και σε επίπεδο προσώπων.

Με τα ολυμπιακά έργα σε εξέλιξη αυτή την κρίσιμη τετραετία, τα κόμματα της Αριστεράς πρέπει να έχουν ισχυρή φωνή και παρέμβαση στο Δημοτικό Συμβούλιο, διότι έτσι θα μπορούν να παρέχουν την απαραίτητη δυνατότητα ελέγχου σε κοινωνικές ομάδες και οργανώσεις πολιτών που ασκούν κριτική στον τρόπο που τα έργα υλοποιούνται. Όμως έχει ιδιαίτερη σημασία –αν όχι μεγαλύτερη σε ορισμένες περιπτώσεις– και ποια συγκεκριμένα πρόσωπα από τα ψηφοδέλτια θα εκλεγούν τελικά δημοτικοί σύμβουλοι και πόσο ισχυρές αντιστάσεις ή συμφέροντα (ανάλογα με την περίπτωση και το ψηφοδέλτιο) έχουν. Δηλαδή, για να χρησιμοποιήσουμε ένα παράδειγμα, έχει ιδιαίτερη σημασία να εξηγήσει στους δημότες ένας επιχειρηματίας μεγάλης εμβέλειας –υπάρχουν αρκετές τέτοιες περιπτώσεις– το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του για το δήμο, καθώς επίσης και ποια στάση θα κρατήσει σε σχέση με το περιβάλλον και τα ολυμπιακά έργα. Ή πόσο ευαίσθητος είναι στο θέμα τήρησης της νομιμότητας στην πραγματοποίηση των έργων και στις απευθείας αναθέσεις που φημιολογείται ότι θα επακολουθήσουν.

Δύο καίρια σημεία

Μετά μεγάλων εμποδίων η δημιουργία ακτής κολύμβησης

Τι πιο φυσιολογικό για την Ελλάδα να ξεκινήσουμε να πάμε για ένα μπανάκι. Η λογική θα μας στείλει σε μια παραλία. Εκεί θ' απλώσουμε την πετσέτα μας, θα στήσουμε την ομπρέλα μας και θα ρίξουμε τη βουτιά μας.

Αυτή είναι μια φυσιολογική εικόνα μιας φυσιολογικής ελεύθερης ακτής κολύμβησης. Με μια εξαίρεση. Την παραλία του Αγίου Κοσμά μετά τους Ολυμπιακούς.

«Ελεύθερη ακτή κολύμβησης», σύμφωνα με την πρόταση της μελέτης του Ολυμπιακού Κέντρου Ιστιοπλοΐας Αγίου Κοσμά, είναι κάτι διαφορετικό από αυτό που μέχρι σήμερα γνωρίζουμε.

Σύμφωνα με τους συντάκτες της μελέτης, ελεύθερη ακτή κολύμβησης είναι πρηνή με ογκόλιθους ως τη θάλασσα! Έτσι κάπως φαντάζονται την πρόσβαση όποιου θέλει να ρίξει μια βουτιά στο δροσερό νεράκι...

Για τα Ολυμπιακά Έργα στον Άγιο Κοσμά έχουμε ξαναγράψει. Έχει τονισθεί κατ' επανάληψη ότι οι κάτοικοι και οι φορείς της περιοχής δεν αντιτίθενται στα Ολυμπιακά Έργα στην παραλία τους. Είναι όμως σαφώς αντίθετοι στη χρήση που προορίζεται για την περιοχή μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

Το βασικότερο αίτημά τους είναι η απόδοση ελεύθερης ακτής κολύμβησης στο κοινό. Όσοι σχεδιάζουν όμως, σχεδιάζουν διαφορετικά. Και στην περιοχή, αντί της ακτής κολύμβησης, εκείνοι που σχεδιάζουν «οραματίζονται» άλλη μια μαρίνα.

Οι φορείς εκτιμούν ότι η Πολιτεία ροκανίζει τον χρόνο. Εντωμεταξύ υπάρχουν δύο σημεία καίρια στο θέμα της περιορισμένης, έστω, ακτής κολύμβησης.

Το ένα έχει να κάνει με την ασφάλεια και την αισθητική. Και αφορά την πρόβλεψη της μελέτης να κατασκευάσουν πρηνή με ογκόλιθους, μετά το στόμιο του ιστιοπλοϊκού κέντρου.

Εδώ τίθεται θέμα ασφάλειας. Ας σκεφτούμε τι θα συμβεί και πώς θα «σκάνε» οι κολυμβητές πάνω σ' αυτά όταν η θάλασσα έχει κύμα...

Μόνο τρελλοί θα κάνουν μπάνιο εκεί με μια τέτοια προοπτική...

Θα πρέπει λοιπόν να διαμορφωθεί κανονική ακτή κολύμβησης. Για να γίνει κάτι τέτοιο χρειάζεται ακτομηχανική μελέτη βόρεια της λιμενολεκάνης με αντικείμενο την αποκατάσταση, ανάπλαση και προστασία της ακτής κολύμβησης. Κάτι που δεν έχει σχεδιασθεί από την υπάρχουσα μελέτη, αφού και δεν προβλεπόταν αρχικά η δημιουργία ακτής κολύμβησης καν...

Το δεύτερο σημείο σχετίζεται και αυτό με την ακτή κολύμβησης.

Αφορά την ανανέωση των υδάτων μέσα στη λιμενολεκάνη. Σύμφωνα με τους άγγλους μελετητές «δεν χρειάζεται να κατασκευάσουν αγωγούς ανανέωσης των υδάτων αντιδιαμετρικά γιατί το στόμιο είναι μεγάλο». Όμως δεν έλαβαν υπόψη τους ότι βορειότερα θα κατασκευασθεί ακτή κολύμβησης, αφού τότε σχεδιαζόταν αποκλειστικά μαρίνα! Αν τελικά γίνει η ακτή κολύμβησης –μετ' εμποδίων βεβαίως, για να είμαστε και μέσα στο... ολυμπιακό πνεύμα– θα πρέπει να κατασκευασθούν και αυτοί οι πρόσθετοι αγωγοί, διαφορετικά τα νερά θα είναι ακατάλληλα για κολύμπι.

Την άνοιξη που μας πέρασε ο υπουργός Νάσος Αλευράς δεσμεύτηκε ότι θα συσταθεί μια επιτροπή στην οποία θα συμμετέχουν φορείς και εκπρόσωποι των κατοίκων προκειμένου να συζητηθούν όλες οι προτάσεις. Αν και έχει πολύ δουλειά όπως προκύπτει και από τα παραπάνω, στην ουσία αυτή η επιτροπή είναι ανενεργή αν και μεσολάβησαν αρκετοί μήνες. Είναι ευκαιρία τώρα που ξεκινά η σεζόν, να ξεκινήσουν και τα μέλη της προς την παραλία του Αγίου Κοσμά την ευθύνη για την σύγκλησή της την έχει η υπουργική πλευρά...

ΟΛΓΑ Ι. ΦΩΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ένας νόμος παραβιάζεται ωμά

Ένα πάρκινγκ κι ένα νοσοκομείο «καταργούν» το πάρκο στο Γουδή

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Τον όρο «θέατρο του παραλόγου», αν και θεωρείται πια εξαιρετικά οικείος για πολλές καταστάσεις, χρησιμοποίησε η Επιτροπή Αγώνα για το Μητροπολιτικό Πάρκο στο Γουδή, προκειμένου να περιγράψει τις σχετικές πρόσφατες –καλοκαιρινές– εξελίξεις.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΣΕΜΙΡΑ ΜΑΝΩΛΑΚΗ

Αντί για πάρκο, πάρκινγκ... Μόνο η πολύ μικρή πινακίδα απαγόρευσης υποδηλώνει τις εργασίες... εντός, στο εργοτάξιο. Στο Γουδή, στο χώρο όπου το χρόνιο αίτημα είναι η κατασκευή μητροπολιτικού πάρκου (το Αντί ασχολήθηκε αναλυτικά στο τχ. 763, 17/5/02), οι εργασίες ξεκίνησαν...

Σε συνέντευξη τύπου που έδωσαν πριν μερικές ημέρες εκπρόσωποι της Επιτροπής, αναγκάστηκαν από τις εξελίξεις αυτές να υπενθυμίσουν τα αυτονόητα.

Ότι δηλαδή οι επιταγές του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας (Ν.1515/85 και Ν.732/77) «δεν υλοποιούνται, αντίθετα ανατρέπονται συστηματικά στην πράξη».

Δύο είναι οι βασικοί λόγοι για τους οποίους συμβαίνει αυτό: Τα ολυμπιακά έργα και οι χρήσεις τους μετά τους αγώνες (δηλαδή η κατασκευή ουσιαστικά του υπερπάρκινγκ για τους V.I.P. και όχι μόνο) και τα σχέδια του Συλλόγου «Ελπίδα» που προωθούν τη δημι-

ουργία του αντικαρκινικού νοσοκομείου παιδών.

Αυτό αποδεικνύεται από τα εξής:

- Η μελέτη του ΟΡΣΑ και του ΕΜΠ δεν θεσμοθετείται με νόμο και αποφεύγεται συστηματικά ο καθορισμός του θεσμικού καθεστώτος και των χρήσεων γης στο εσωτερικό του χώρου.

- Τα ολυμπιακά έργα προχωρούν με συνεχώς μεταβαλλόμενες και αντιφατικές χωροθετήσεις, χωρίς ενημέρωση των ενδιαφερόμενων πολιτών και φορέων και χωρίς δεσμευτική πρόβλεψη για τη μορφή και τη χρήση του χώρου την μετα-ολυμπιακή περίοδο.

- Στο εσωτερικό του χώρου προχωρά η εγκατάσταση νέων χρήσεων, οι οποί-

ες όχι μόνο δεν προβλέπονται από γενικότερα σχέδια (Ρυθμιστικό Αθήνας. Σχέδιο Γενικής Διάταξης της μελέτης ΟΡΣΑ - ΕΜΠ) αλλά υπονομεύουν ταυτόχρονα το χαρακτήρα του πάρκου.

Η Επιτροπή Αγώνα εκτιμά ότι η στόχευση είναι σαφής: Οι επιμέρους ανθρωπιστικοί (αντικαρκινικό νοσοκομείο παιδών) ή εθνικοί (Ολυμπιακοί Αγώνες) σκοποί που θα αποκόπτουν αποσπασματικά και ανοργάνωτα τμήματα του χώρου και θα εξαγνίζουν κάθε φορά τις επιλογές – χωρίς να αντιπαρατίθενται μετωπικά, αλλά παρακάμπτοντας έμμεσα τη δέσμευση και τη σκοπιμότητα του Μητροπολιτικού Πάρκου.

Στη δημόσια συζήτηση για το Πάρκο παρεμβαίνει και το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ. Από το πολυσέλιδο κείμενό του που φιλοξενεί τα αποτελέσματα της έρευνας που προηγήθηκε μπορούν να τονισθούν τρία βασικά συμπεράσματα. Η δημιουργία του Μητροπολιτικού Πάρκου «δεν είναι απλώς εφικτή, αλλά εντελώς απαραίτητη για την ποιότητα ζωής στην πρωτεύουσα». Η δημιουργία του Πάρκου «δεν είναι ασύμβατη με τις λειτουργικές ανάγκες των ολυμπιακών εγκαταστάσεων». Έτσι η ερευνητική επιτροπή προτρέπει να εφαρμοσθεί μια συγκροτημένη πολιτική που θα έχει ως «προϋπόθεση τη θεσμοθέτηση του Μητροπολιτικού Πάρκου ως μετα-ολυμπιακής χρήσης του χώρου και το συγκεκριισμό της ολυμπιακής λειτουργίας με το πάρκο, στην κατεύθυνση δημιουργίας ενός χώρου υψηλής οικολογικής ποιότητας».

Η Επιτροπή Αγώνα επανέλαβε την πρόθεση ανάληψης δράσης «για την αντιμετώπιση και των νέων απειλών», μπροστά στον ορατό κίνδυνο το πάρκο να χαθεί στην «αφρονία και το διαδαιμόλοιο σκοπιμοτήτων και μεθοδεύσεων».

Ένα «απλό αστικό οικόπεδο»;

Ο αρχαιολογικός χώρος που καταστρέφεται για το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Κυριολεκτικά στο παρά πέντε (παραμονές εκσκαφών θεμελίωσης) το ελληνικό τμήμα του «Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών» (ICOMOS) μετά από συνεδρίασή του παρεμβαίνει με δελτίο τύπου στα όσα συμβαίνουν σχετικά με την κατασκευή του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης πάνω στην αρχαιολογική ανασκαφή του Νοτίου Τμήματος της Αρχαίας Πόλης της Αθήνας.

Παράλληλα, μια τεχνική έκθεση σχετικά με την εκδοθείσα άδεια εκσκαφών και αντιστηρίξεων του Νέου Μουσείου, που την υπογράφουν σημαντικά επιστημονικά ονόματα και την οποία δημοσιεύουμε ολόκληρη, έρχεται να θέσει σοβαρές ενστάσεις όχι μόνο για το παράνομο των διαδικασιών που μέχρι τώρα ακολουθούνται, αλλά και για την επιλογή του χώρου ανέγερσης του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης.

Η διατύπωση του ICOMOS είναι σαφής και κατηγορηματική: «δεν είναι δυνατόν να χωροθετηθεί το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης στον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη! Θα καταστρέψει και τον αρχαιολογικό χώρο και την κληρονομιά μας, που υπάρχει μέσα σε αυτόν! Αυτό είναι αντιληπτό και από μη ειδικούς!» Με την παρέμβαση αυτή του ICOMOS, όσα μέχρι σήμερα παρουσιάζονταν ως «υπερευαίσθησιες» ή «αδικαιολόγητοι φόβοι» ή «υπερβολές» για τις εξελίξεις που αφορούν στον αρχαιολογικό χώρο όπου πρόκειται να χτιστεί το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, αποκτούν συνολική επιστημονική υπόσταση. Εκτός βέβαια από τις μεμονωμένες προσωπικές αντιδράσεις επιστημόνων οι οποίες και στάθηκαν αφορμή για την ευαισθητοποίηση γύρω από τις εξελίξεις στην Ακρόπολη.

Το Αντί ήδη από τον Ιούνιο είχε δημο-

σιοποιήσει το θέμα με σχετικές φωτογραφίες από τις εργασίες που γίνονταν την άνοιξη στην ανασκαφή. Προδιμήνου, διατυπώνοντας την απορία αν η φιλοσοφία κατασκευής αυτού του μουσείου κινείται προς την κατεύθυνση ενός εμπορικού κέντρου αρχαίων ιδεών, θέσαμε ορισμένα ερωτήματα που προέκυπταν από το υλικό που είχαμε στα χέρια μας, προς το υπουργείο Πολιτισμού. Βεβαίως δεν απαντήθηκαν...

Το ICOMOS αντιλαμβάνεται «πλήρως ότι στο συγκεκριμένο θέμα υπάρχει διαφορά αντίληψης μεταξύ του Ελληνικού Τμήματός (του), των καταξιωμένων αρχαιολόγων και άλλων επιστημόνων από τη μια, και της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠ.ΠΟ. από την άλλη. Διαπιστώνουμε μια σαφή σύγκρουση αντίληψης».

Τα μέλη του βασίστηκαν και εξέδωσαν το δελτίο τύπου, στο περιεχόμενο του φακέλου της οικοδομικής άδειας 1435/02 του πολεοδομικού γραφείου του Δήμου Αθηναίων που αφορά σε «εκσκαφές και αντιστηρίξεις» του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, καθώς επίσης και στην ενημέρωση από τα επίσημα σχέδια του ΥΠ.ΠΟ. που αφορούν στην οριστική μελέτη θεμελίωσης, σε ενιαίο σχέδιο με την αποτύπωση των αρχαίων κατασκευών.

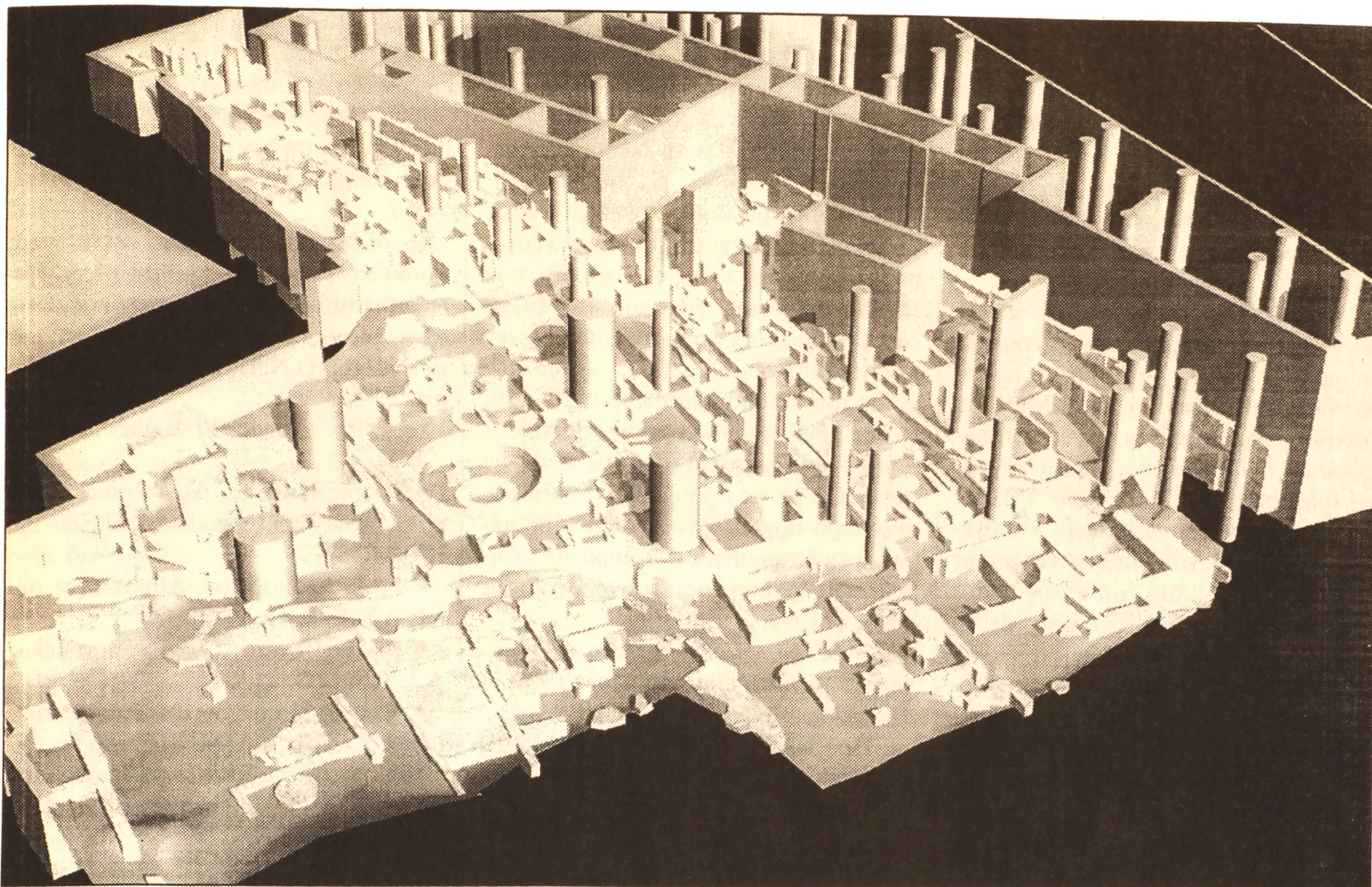
Σ' αυτή τη δημοσιοποίηση των θέσεών του (και αφού υπενθυμίζει ότι σύμφω-

να με τις Διεθνείς Αρχές Προστασίας δεν επιτρέπεται να κατασκευάζονται νέα μεγάλα κτήρια σε αρχαιολογικούς χώρους), το ICOMOS αναφέρεται σαφώς σε καταστροφή: «τα ευρήματα αποδεικνύουν την συνεχιζόμενη ζωή της Αθήνας δια μέσου των αιώνων και αποτελούν μοναδική μαρτυρία της ιστορικής συνέχειας της ζωής της πόλεως. Με την ανέγερση του Νέου Μουσείου Ακρόπολης η καταστροφή τους θα είναι αναπόφευκτη».

Και όχι μόνο αυτό, αλλά «η εκσκαφή αυτή μεγάλου βάθους θα εξαφανίσει ολοκληρωτικά τον υπάρχοντα αρχαιολογικό χώρο εντός του περιγράμματος των εκσκαφών»!

Το ICOMOS δεν διστάζει να «δείξει» το υπουργείο ως κύριο υπεύθυνο της επαπειλούμενης καταστροφής: «η άδεια για την καταστροφή αυτή δόθηκε από την πολιτική ηγεσία του ΥΠ.ΠΟ., μετά την θετική γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, χωρίς τη σχετική εισήγηση από την αρμόδια Διεύθυνση και την αρμόδια Εφορία Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων»!!

Το κείμενο κλείνει με την προφανή άποψη ότι «η Πολιτεία θα πρέπει να αντιληφθεί την μεγάλη καταστροφή αρχαίων που θα προκληθεί και το βάρος της ιστορικής ευθύνης που αναλαμβάνει, όταν η Ιστορία αξιολογήσει τις ενέργειες αυτές, διαφοροποιώντας τον σχεδιασμό του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, επιλέγοντας χώρο χωρίς τέτοιου είδους επιπτώσεις (με περιοριστικές λύσεις υψών και οπτικής γωνίας θέσεως των αρχαίων που επιβάλλει η αντιφατική και ανταγωνιστική γειτνίαση του νέου κτηρίου με τον ιερό βράχο), προκειμένου να πραγματοποιήσει το όνειρο γενεών Ελλήνων για την στέγαση των μαρμάρων του Παρθενώνα».

Στη μακέτα διακρίνεται με σαφήνεια το πλήθος και το μέγεθος των υποστηλωμάτων που θα «ερπηχθούν» ανάμεσα στις αρχαιότητες.

Η τεχνική έκθεση σχετικά με την εκδοθείσα άδεια εκσκαφών και αντιστηρίξεων του Νέου Μουσείου Ακρόπολης

Α. Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο στην με αριθμό 13/27-3-2002 συνεδρίασή του ενέκρινε την προμελέτη του κτηρίου του Ν.Μ.Α., στηριζόμενο σε δύο εισηγήσεις:

α) Την εισήγηση της Διευθύνσεως Μελετών Μουσείων.

β) Την Εισήγηση της Διευθύνσεως Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

1. Η πρώτη εισήγηση αφορά στην αρχιτεκτονική περιγραφή της μελέτης του Μουσείου.

Η δεύτερη, η οποία αξιολογεί την σημασία των αρχαιοτήτων και η οποία θα επέτρεπε την επέμβαση στο χώρο για τη διενέργεια γενικών εκσκαφών και

αντιστηρίξεων, απουσιάζει από τα στοιχεία του φακέλου που έχει κατατεθεί στο αρμόδιο Πολεοδομικό Γραφείο και βάσει των οποίων εκδόθηκε η με αριθμό 1435/2002 άδεια «εκσκαφών και αντιστηρίξεων».

Οι μέχρι τούδε προσπάθειες του πληρεξούσιου δικηγόρου για την απόκτηση του κρίσιμου αυτού στοιχείου απέβησαν άκαρπες.

2. Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι σύμφωνα με την ισχύουσα Πολεοδομική Νομοθεσία η έγκριση γενικών εκσκαφών και αντιστηρίξεων θα έπρεπε να βασίζεται σε νέα απόφαση του Κ.Α.Σ., η οποία θα είχε εγκρίνει την Οριστική Μελέτη του έργου στο σύνολό του,

όπως αναφέρεται και στην από 20.05.2002 (Αρ. Πρωτ. ΥΠΠΟ/Γ.Υ./Κ.Ε./396) έγγραφη απάντηση του Υπουργού ΥΠΠΟ: «...εξπονείται η οριστική μελέτη, στην οποία θα συμπεριληφθεί και η μελέτη θεμελίωσης του Ν.Μ.Α., με βάση τις Υπουργικές Αποφάσεις περί διατήρησης ή μη των αποκαλυφθέντων αρχαίων. Η αρχιτεκτονική μελέτη θα υποβληθεί εκ νέου προς έγκριση στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο».

Η μη κατάθεση της Οριστικής Μελέτης ολόκληρου του κτηρίου του Ν.Μ.Α. και η απουσία των σχετιζών εγκρίσεων των αρμόδιων Εφορειών Αρχαιοτήτων και του Κ.Α.Σ. έχουν σαν συνέπεια την

έκδοση της οικοδομικής «άδειας εκσκαφών και αντιστηρίξεων» ουσιαστικά μόνο για ένα τμήμα του. Δεν είναι γνωστό το είδος των εκσκαφών (υποστηλώματα, πεδιλοδοκοί κ.λπ.) που θα απαιτηθούν για την ολοκλήρωση του κτηρίου κατά το τμήμα που βρίσκεται στον υπολειπόμενο αρχαιολογικό χώρο.

3. Πρέπει να σημειωθεί, ότι για τη σύννομη έκδοση της άδειας θα όφειλε να υπάρξει έγκριση και από την αρμόδια Εφορεία Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων, εφόσον σύμφωνα με την προαναφερθείσα έγγραφη απάντηση του Υπουργού ΥΠΠΟ: «Η αρχαιολογική ανασκαφή... έχει φέρει στο φως κατάλοιπα ανθρώπινης δραστηριότητας που χρονολογούνται από τους προϊστορικούς ως τους Μεσοβυζαντινούς Χρόνους. Δύο φάσεις εξ αυτών μάλιστα, η βυζαντινή και η μεσοβυζαντινή, ήταν λίγο γνωστές ως σήμερα από την αρχαιολογική έρευνα».

4. Επισημαίνεται ξανά ότι η έγκριση της άδειας από το Πολεοδομικό Γραφείο στηρίχθηκε μόνο στη βεβαίωση της Διευθύντριας μελετών Μουσείων. Απουσιάζουν από την προσυπογραφή των σχεδίων οι εγκρίσεις των παραπάνω αναφερομένων Διευθύνσεων Εφορειών Αρχαιοτήτων, κατεξοχήν αρμόδιων για τις εκσκαφές και αντιστηρίξεις που πρόκειται να γίνουν στον αρχαιολογικό χώρο.

5. Από τις απαιτούμενες κατά νόμο εγκρίσεις απουσιάζει επίσης η επιβεβλημένη άδεια από την «ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε.», πολύ δε περισσότερο λόγω της ιδιομορφίας θεμελιώσεως, του μεγάλου βάθους εκσκαφών και της αμέσου γειτνιάσεως με τον υποκείμενο σταθμό «Ακρόπολις» του Μετρό.

Β. Στα μετρητά στοιχεία της άδειας αναφέρονται 2.734.183 μέτρα τετραγωνικά ως συνολική έκταση του προς εκσκαφήν χώρου (Α' φάσης). Σύμφωνα με τις μετρήσεις μας, βάσει των υπαρχόντων σχεδίων, η κυρίως εκσκαφή ανέρχεται σε 3.413 μέτρα τετραγωνικά, για τη φάση αυτή.

Γ. Οι συνολτικές δημοσιευμένες αναφορές για τις ανασκαφές στον αρχαιολογικό χώρο Μακρυγιάννη έχουν ως χρονικό όριο το 1999. Σ' αυτές αναγνωρίζεται η σπουδαιότητα των ευρημά-

των. Η σημασία τους για την ιστορία της πόλεως των Αθηνών ως μοναδικού διατηρούμενου οικιστικού συνόλου των Υστερορωμαϊκών Χρόνων, είναι προφανές ότι επιβάλλει τη διατήρηση και ανάδειξή τους.

Μέχρι σήμερα όμως συνεχίζονται οι ανασκαφές και έχουν προκύψει νεότερα στοιχεία, το είδος και η αξία των οποίων δεν έχουν γίνει γνωστά. Είναι δε πιθανόν, κατά τις προσχεδιαζόμενες μελλοντικές κατεδαφίσεις κτισμάτων εντός του οικοδομικού τετραγώνου να αναδειχθούν και άλλες αρχαιότητες, οι οποίες κατά πάσα πιθανότητα θα έχουν συνάφεια με τις προηγούμενες και τον ευρύτερο αρχαιολογικό χώρο. Επομένως η εν λόγω άδεια εκδόθηκε με στοιχεία αξιολόγησης που χρονολογούνται μέχρι το 1999.

Δ. Από τη «στατική μελέτη εφαρμογής» που κατετέθη στο Πολεοδομικό Γραφείο, προκύπτουν τα εξής:

1. Προβλέπεται εκτεταμένη εκσκαφή επιφάνειας 3.413 τετραγωνικών μέτρων, σε βάθος 18,50 μέτρων από την υψομετρική αφετηρία, γεγονός που συνεπάγεται την ολική καταστροφή των περιλαμβανόμενων αρχαιοτήτων. Αφαιρείται, κατά συνέπεια, όλο το τμήμα του αρχαιολογικού χώρου που βρίσκεται εντός της περιμέτρου της γενικής εκσκαφής.

2. Σε ολόκληρη την περίμετρο της εκσκαφής προβλέπονται εμπήξεις πασάλων διαμέτρου 0,80 μέτρων ανά 2,50 μέτρα, ενώ σε τρία σημεία της περιμέτρου υπάρχει διπλή ζώνη πασσαλοεμπήξεων (διαμέτρου 1,20 μέτρων), που φθάνουν σε βάθος 25,00 μέτρων.

3. Οι πασσαλοεμπήξεις ενσωματώνονται σε συνεχές περιμετρικό τοίχείο, πάχους 1,05 μέτρων. Επίσης προσδίδονται πλευρικά με μεταλλικά αγκύρια («φουρκέτες») που διεισδύουν εντός του περιβάλλοντος εδάφους σε μήκος 12,00 μέτρων και διατάσσονται σε οριζόντιες καθ' ύψος ζώνες ανά 2,00 μέτρα, σε μορφή πλέγματος. Η θεμελίωση αυτή διαταράσσει τα εν επαφή εδαφικά στρώματα, στα οποία βρίσκονται οι αρχαιότητες, οι οποίες δεν θα είναι δυνατόν να διατηρηθούν ανέπαφες.

4. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι στη στατική μελέτη εφαρμογής «εκ-

σκαφών και αντιστηρίξεων» του κτηρίου του Νέου Μουσείου Ακρόπολης εμφανίζονται σοβαρά βλαπτικά για τις αρχαιότητες στοιχεία, τα οποία σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να θεωρηθούν συμβατά με τον αρχαιολογικό χώρο.

Εξ όλων των ανωτέρω εκτεθέντων προκύπτει ότι η με αριθμό 1435/2002 εκδοθείσα άδεια «εκσκαφών και αντιστηρίξεων» του Νέου Μουσείου Ακρόπολης, του Ο.Ν.Μ.Α., δεν είναι σύννομη.

Αθήνα, 30 Αυγούστου 2002

• Άλκης Πρέπης, Αρχιτέκτων, επίκ. καθηγητής Α.Π.Θ., μέλος Δ.Σ. Ελλ. Τμ. ICOMOS

• Ρένα Λευκαδίτου, Αρχιτέκτων, μέλος Δ.Σ. Ελλ. Τμ. ICOMOS

• Κώστας Σκλιάς, Αρχιτέκτων, μέλος Δ.Σ. ICOMOS

• Κωστής Παπαντωνίου, Αρχιτέκτων, μέλος Ελλ. Τμ. ICOMOS

• Νίκος Σιαπκίδης, Αρχιτέκτων, μέλος ICOMOS, μέλος Δ.Σ. ΣΑΔΑΣ ΠΕΑ.

• Κώστας Φινές, Αρχιτέκτων

• Μαρία Φινέ, Αρχιτέκτων, Μέλος Ελλ. Τμ. ICOMOS

• Χρήστος Σελιανίτης, Μέλος Ελλ. Τμ. ICOMOS, πρώην πρόεδρος Δ.Σ. ΣΑΔΑΣ

• Κώστας Μπαρδάκης, Μέλος Δ.Σ. του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

• Βασίλης Γρηγοριάδης, Μέλος Ελλ. Τμ. ICOMOS, πρώην πρόεδρος Δ.Σ. ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

• Γιώργος Χλωροκώστας, Αρχιτέκτων

• Κωστής Αδαμόπουλος, Αρχιτέκτων

• Γεώργιος Μ. Σαρηγιάννης, Καθηγητής Ε.Μ.Π.

• Ιωάννης Εμμ. Τσουδερός, Αν. καθηγ. Ε.Μ.Π.

• Μαρία Μαντουβάλου, Αν. καθηγ. Ε.Μ.Π.

• Γιώργος Γεράκης, Αν. καθηγ. Ε.Μ.Π.

• Αργύρης Ρόκας, Αν. καθηγ. Σχ. Αρχ. Ε.Μ.Π.

• Βασ. Γκανιάτσας, Επ. καθηγ. Ε.Μ.Π.

• Μ. Αδάμη, Αν. καθηγ. Ε.Μ.Π.

• Ελένη Πορτάλιου, Αν. καθηγ. Ε.Μ.Π.

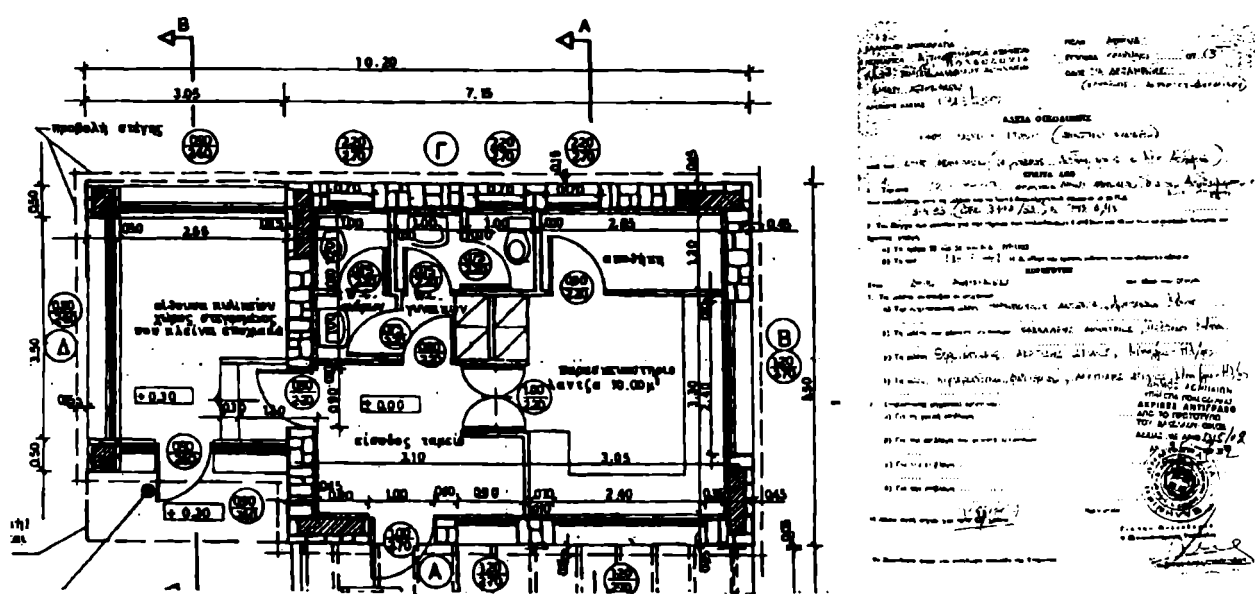

Εκτεθειμένος ο Δήμος για το καφενείο

Εκδόθηκε άδεια οικοδομής 53 τ.μ. μέσα στην προεκλογική περίοδο και χωρίς να δημοσιοποιηθεί

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Εκτεθειμένος στην κοινή γνώμη –ανεξάρτητα από το αν κανείς ψηφίζει ή όχι στο Δήμο Αθηναίων– είναι ο αντιδήμαρχος Νίκος Απέργης, και συνολικά η δημοτική αρχή, μετά την πρόσφατη αποκάλυψη του γεγονότος ότι ο Δήμος Αθηναίων –τον οποίο εκπροσωπούσε ο κ. Απέργης– προώθησε εν κρυπτώ και απέκτησε από την Πολεοδομία Αθηνών άδεια οικοδομής για το καφενεδάκι της Δεξαμενής στο Κολωνάκι.

Το εγκεκριμένο σχέδιο για το καφενείο και η εκδοθείσα άδεια ανεγέρσεως.

Ολα αυτά έγιναν εν αγνοία των κατοίκων και των φορέων τους, την εποχή μάλιστα που υποτίθεται ότι ο Δήμος ήταν σε δημόσιο διάλογο μαζί τους, καθώς υπάρχουν έντονες κοινωνικές αντιδράσεις στην προοπτική της αλλοίωσης του χαρακτήρα του καφενείου.

Και δεν μπορεί να παραβλέψει κανείς ότι αυτή η ενέργεια έγινε μεσούσης της προεκλογικής περιόδου (25 Ιουλίου), γεγονός που θέτει και ζητήματα πολιτικής δεοντολογίας – εκτός των άλλων...

Το Αντί παρακολουθεί από πολύ κοντά τις εξελίξεις γύρω από το καφενεδάκι. Μέσα από τα κείμενά μας τους τελευταίους μήνες έχουν ήδη «παρελάσει» δύο κατόψεις που υποτίθεται ότι αποτύπωναν σε σχέδιο τα «ήξεις αφήξεις» του Δήμου για το καφενείο. Το

σημερινό είναι το τρίτο και επίσημο, το οποίο συνοδεύει την άδεια οικοδομής που εκδόθηκε από την Πολεοδομία Δήμου Αθηναίων (αριθμός αδείας 1315/02 - 25/7/2002).

Άδεια η οποία για ενάμιση μήνα δεν δημοσιοποιήθηκε ούτε τέθηκε στο τραπέζι του διαλόγου με τους κατοίκους της περιοχής.

Αυτή η άδεια οικοδομής ερμηνεύεται διαφορετικά από τους δύο συλλόγους της περιοχής, τον «Α. Παπαδιαμάντη» και τον «Λυκαβηττό».

Η προφανής εκτίμηση είναι ότι δεν μπορεί να υπάρχουν πολλές «ερμηνείες» των αποφάσεων της Πολεοδομίας. Αλλά στη χώρα μας όλα μπορούν να συμβαίνουν...

Υπάρχουν λοιπόν ορισμένα δεδομένα στην εξέλιξη αυτή:

- Καταρχήν συνέβη εν κρυπτώ, με-

σούσης της προεκλογικής περιόδου και παρά τις έντονες αντιδράσεις των κατοίκων.

- Στα στοιχεία οικοδομής αναφέρεται ρητά ότι η καλυπτόμενη επιφάνεια θα είναι 53,05 τ.μ. και όχι 35 που μέχρι τώρα υπόσχονταν η δημοτική αρχή.

Για τους λόγους αυτούς η δεδομένη δυσπιστία της κοινής γνώμης απέναντι στις προθέσεις του Δήμου εντείνεται ακόμη περισσότερο, ειδικά αν λάβει κανείς υπόψιν του ότι μέχρι σήμερα τέτοιου είδους πρωτοβουλίες ανά την επικράτεια δεν βγήκαν σε καλό.

Ο πρόεδρος του συλλόγου «Λυκαβηττός» κ. Διάκος δηλώνει ότι «επί του παρόντος η άδεια δεν μας ανησυχεί, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα χτιστούν πέρα από 35 τ.μ.». Στο σύλλογο «Α. Παπαδιαμάντη» ωστόσο η ανησυχία είναι έκδηλη, αφού πιστεύουν ότι ανάμεσα στα άλλα «η εφαρμογή της άδειας σημαίνει πρακτικά και κόψιμο δέντρων».

Σε κάθε περίπτωση με τον τρόπο που ενεργεί, ο Δήμος καθίσταται αφερέγγυος.

Σ' ό,τι αφορά στις αντιδράσεις, να σημειώσουμε ότι κατά της άδειας ανεγέρσεως κατατέθηκε μέσα στον Αύγουστο προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας από κατοίκους της περιοχής. Πρακτικά αυτό σημαίνει προσωρινή αναστολή της άδειας μέχρι το Συμβούλιο της Επικρατείας να αποφανθεί σχετικά.

Ένας μέσος όρος χρόνου για κάτι τέτοιο είναι τα δύο με δυόμιση χρόνια. Έτσι μένει σε εκκρεμότητα το θέμα της λειτουργίας του μικρού καφενείου που είναι φορέας πολιτισμικής μνήμης, που τόσο αγαπήθηκε όχι μόνο από τους κατοίκους της περιοχής, αλλά από όλους τους Αθηναίους, όλες αυτές τις δεκαετίες, και που –να το υπενθυμίσουμε– έμεινε για πρώτη φορά κλειστό φέτος το καλοκαίρι...

Η επικεράμωση των Αθηνών

του Δ.Ζ. Παπανικολάου

Η ιστορία είναι πάντοτε η ίδια: Λίγο πριν την κατάρρευση προηγείται η ωραιοποίηση μιας άθλιας συνήθως πραγματικότητας.

Υπό τον τίτλο «Εξωραϊσμός της Αθήνας», ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, η κυβέρνηση αποφάσισε να επιβάλει την κάλυψη των κατασκευών του λεκανοπεδίου με κεραμοσκεπές.

Η είδηση προκάλεσε αναστάτωση, ιδιαίτερα στους κατασκευαστές κεραμιδιών, που μετά από αλληπάλληλες συσκέψεις αποφάσισαν να συμπληρώσουν την εγχώρια παραγωγή με εισαγόμενα προϊόντα από τη Βουλγαρία και την Τουρκία. Έντονο ενδιαφέρον εξέφρασαν και οι εταίροι μας στην Ε.Ε., Ιταλοί, Άγγλοι, Γάλλοι, Πορτογάλοι.

Αναμένεται λοιπόν σε λίγο πόλεμος: όχι αυτός των ΗΠΑ εναντίον του Ιράκ, αλλά ο πόλεμος των κεραμιδιών. Μην νομίζετε πως ένας τέτοιος πόλεμος είναι πάντοτε αναίμακτος. Μην ξεχνάτε πως του βασιλιά της Ηπείρου Πύρρου του ήρθε κεραμίδι στο κεφάλι και έχασε τη ζωή του μακριά απ' το πεδίο των μαχών.

Πολεοδομικές ωραιοποιήσεις τέτοιου είδους δεν είναι καινούργιες.

Ο στρατηγός Ποτέμκιν της ρωσίδας τσαρίνας Αικατερίνης της Μεγάλης μεριμνά και οργανώνει την κατασκευή τεραστίων πανό που απεικονίζουν χωριά, έτσι ώστε η κυρία στις εξόδους της να έχει την αίσθηση μιας σφίζουσας από οικονομική δραστηριότητα επαρχίας. Στις ευρωπαϊκές γλώσσες αυτού του είδους οι ωραιοποιήσεις ονομάζονται

«τα χωριά του Ποτέμκιν». Στη Γαλλία πριν από την Επανάσταση οι βασιλιάδες έχτιζαν γύρω από τις δημόσιες πλατείες προσόψεις τριώροφων κτηρίων με τις γρύλιες των παραθύρων στη θέση τους και τα πόμολα στις πόρτες εισόδων έτσι ώστε να έχουν την ψευδαίσθηση άνθησης της οικοδομικής τέχνης και θριάμβου της πολεοδομίας. Οι ωραιοποιήσεις αυτού του είδους, χωρίς περιεχόμενο δηλαδή, έφεραν το τέλος των τσάρων και το τέλος της βασιλείας στην Γαλλία.

Οι εγκύκλιοι ωραιοποίησης στην Ελλάδα συνήθως υπογράφονται από αρχιτέκτονες. Μερικές φορές δεν γίνεται αντιληπτό πως οι μορφές των δέντρων, των πτηνών, των ψαριών, των εμβίων εν γένει, προκύπτουν από λειτουργικές αναγκαιότητες προσαρμογής σ' έναν συγκεκριμένο τόπο. Αν για

παράδειγμα πάρουμε ένα περιστέρι και το εγκαταστήσουμε σ' ένα απόμακρο νησί του Ειρηνικού, αυτό σταδιακά θ' αλλάξει με την πάροδο του χρόνου όψη, έτσι ώστε να μην μπορεί κανείς εύκολα να διακρίνει τους συγγενιστούς δεσμούς με τον πρώτο μακρινό μετανάστη. Σπουδαίοι δάσκαλοι των αρχιτεκτόνων που επανδρώνουν την κρατική διοίκηση σήμερα, δεν είχαν αντιληφθεί την εντοπιότητα της αρχιτεκτονικής κι είχαν κατασκευάσει στην Αθήνα Γιαννιώτικα και Πηλιορείτικα σπίτια και δεν είναι λίγοι εκείνοι που έχτισαν ένα σωρό κτήρια, στο κέντρο μάλιστα της πόλης, στο Κολωνάκι και τον Αυθαριετό, σε μυκονιάτικο στιλ.

Η στέγη, με κεραμίδια ή χωρίς, συνήθως μας προστατεύει από τον ήλιο, τη βροχή ή το χιόνι. Σε μια απρόβλεπτη έκρηξη ενός πυρηνικού εργοστασίου τι

προστασία μας παρέχει; Καμία. Η στέγη λοιπόν χρειάζεται επαναπροσδιορισμό. Οι ενεργοβόρες πόλεις απαιτούν την όλο και μεγαλύτερη κατανάλωση ενέργειας. Η αύξηση της ζήτησης δημιουργεί την ανάγκη κατασκευής πυρηνικών εργοστασίων. Η κατασκευή τους μπορεί να αποφευχθεί με τη μείωση των ενεργειακών αναγκών. Η στέγη τότε δεν θα πρέπει να έχει κεραμίδια, αλλά να είναι καλυμμένη με πανέλα από φωτοβολταϊκές κυψέλες ή ηλιακούς θερμοσίφωνες για την παραγωγή ηλεκτρισμού, θερμότητας ή ψύχους. Μόνο έτσι θα είναι επίκαιρη και θ' απαντά στο ερώτημα: από τι μας προστατεύει.

Οι στέγες με τα κεραμίδια δεν έχουν να προσφέρουν σε μας τους ταλαιπωρους Αθηναίους τίποτα, αφού δεν τις βλέπουμε. Εμείς είμαστε αναγκασμένοι να περπατάμε στους κακότεχνους και αντιαισθητικούς δρόμους με το βλέμμα χαμηλωμένο για να αποφεύγουμε τις λαγκούβες και τα κατάγματα. Την αισθητική απόλαυση θα έχουν οι ελάχιστοι εκπρόσωποι της κρατικής διοίκησης που θα υπερίπτανται της πόλης με τα ελικόπτερα και ουσιαστικά μόνο αυτούς αφορά το μέτρο της επικεράμωσης. Το ίδιο θα έκανε και ο στρατηγός Ποτέμκιν, αν την εποχή της Αικατερίνης της Μεγάλης υπήρχαν ελικόπτερα. Θα ζωγράφιζε επί του εδάφους στέγες από κεραμίδια και για να έμοιαζε η κατάσταση της πόλης πιο πραγματική θα άφηνε αληθινές γάτες να κυκλοφορούν πάνω στο έργο του.

Η εγκύκλιος για την επικεράμωση των Αθηνών πρέπει να αποσυρθεί γιατί αποκαλύπτει τον μονόδρομο της κοινω-

νικής μας παρακαμψίας. Θα πρέπει οι αρχιτέκτονες, οι οικονομικοί αναλυτές, οι πολεοδόμοι, οι υδραυλικοί μηχανικοί να πείσουν την διοίκηση για πιο αποτελεσματικές επεμβάσεις στα δώματα των αστικών κατασκευών. Μια επίκαιρη λύση θα ήταν η μεταφορά χώματος στις ταράτσες και η δημιουργία πρασίνου. Μια τέτοια ενέργεια θα είχε σαν αποτέλεσμα να καθυστερεί μετά από κάθε βροχόπτωση η είσοδος του νερού στο αποχετευτικό κανάλι των ύμβριων.

Η καθυστέρηση της μεταφοράς του βρόχινου νερού στον Κηφισό θα έχει σαν αποτέλεσμα να ισοκατανέμεται χρονικά η παροχέτευση και το ποτάμι να μην πλημμυρίζει και να μην πνίγει τους συμπολίτες μας στο Μοσχάτο και το Φάληρο. Μια τέτοια ενέργεια θα είχε πολλαπλά ευεργετικά αποτελέσματα: βελτίωση της αντιπλημμυρικής προστασίας· δημιουργία μικροκλίματος με ευνοϊκές επιπτώσεις στο ενεργειακό ισοζύγιο· φιλτράρισμα της ατμόσφαιρας· ραγδαία μείωση του διοξειδίου του άνθρακα και τέλος, αισθητική αναβάθμιση που θα απολαμβάνουν οι υπεριστάμενοι της πόλεως με μια μικρή χρωματική διαφορά – αντί για το κόκκινο των κεραμιδιών, το πράσινο μιας φυτεμένης επιφάνειας.

Παράλληλα αν θέλαμε να αναβαθμίσουμε αισθητικά την πόλη μας, θα έπρεπε να ασχοληθούμε περισσότερο με τον δρόμο και τα πεζοδρόμια. Αυτό είναι το επίπεδο επάνω στο οποίο κινούνται οι Αθηναίοι. Σε πραγματικά σοσιαλιστικές χώρες όπως η Σουηδία τα οδοστρώματα είναι υδροαπορροφητικά, έτσι ώστε να μην πλημμυρίζουν οι δρόμοι μετά από κάθε νεροποντή, και

τα κράσπεδα των πεζοδρομίων είναι έντεχνα και συνήθως κατασκευασμένα από γρανίτη. Στις διαβάσεις πεζών ενεργοποιούνται ηχητικά σήματα για τους τυφλούς. Ένας ξένος παρατηρητής που δεν γνωρίζει τίποτα για το πλίτευμα της χώρας μας, περπατώντας στην πόλη, σ' έναν οποιοδήποτε δρόμο της Αθήνας, εύκολα θα αντιληφθεί πως η χώρα μας απέχει παρασάγγας από το να χαρακτηριστεί δημοκρατική.

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ
ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Η επιστημονικότητα
της μαρξιστικής θεωρίας

Editorial: Η ιδιαιτερότητα των θέσεων και η σωτηρία της ψυχής

Χ. Γεωργούλας, Ν. Γιαννόπουλος, Γ. Δραγασάκης, Κ. Λαπαβίτσας, Α. Μπαλάς, Ε. Μπισσάκης, Π. Νούτσος και Α. Νταβανέλλος: 20 χρόνια θέσεις

Λουί Αλτουσέρ: Ανάγνωση του Κεφαλαίου

Γ. Μηλιός: Υπεραξία και υπερεργασία. (Η χρηματική θεωρία της αξίας του Μαρξ απέναντι στην κλασική έννοια της αξίας ως «δαπανώμενης εργασίας»)

Δ. Δημούλης: Σκέψεις για τα έμφυλα υποκείμενα στις αστικές κοινωνίες

R. Brenner: Η παγκόσμια οικονομία εισέρχεται σε ύφεση: Μια διάγνωση

Π. Μάρκου, Μ. Αρναουτέλη και Κ. Μάρκου: Τα αίτια των αλλαγών στο εσωτερικό των ΗΠΑ μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001

Μ. Μπαρτσίδης και Ε. Χοντολίδου: Παγκοσμιοποίηση και εκπαίδευση: ο μύθος της αποδυνάμωσης των εθνικών κρατών

Θ. Πάκος: Μ. Καραμεσίνη. Βιομηχανική πολιτική, ευρωπαϊκή ενοποίηση και μισθωτή εργασία (Βιβλιοκριτική)

Κ. Πρέβε: Ε. Μπισσάκης. Γονίδια του μέλλοντος (Βιβλιοκριτική)

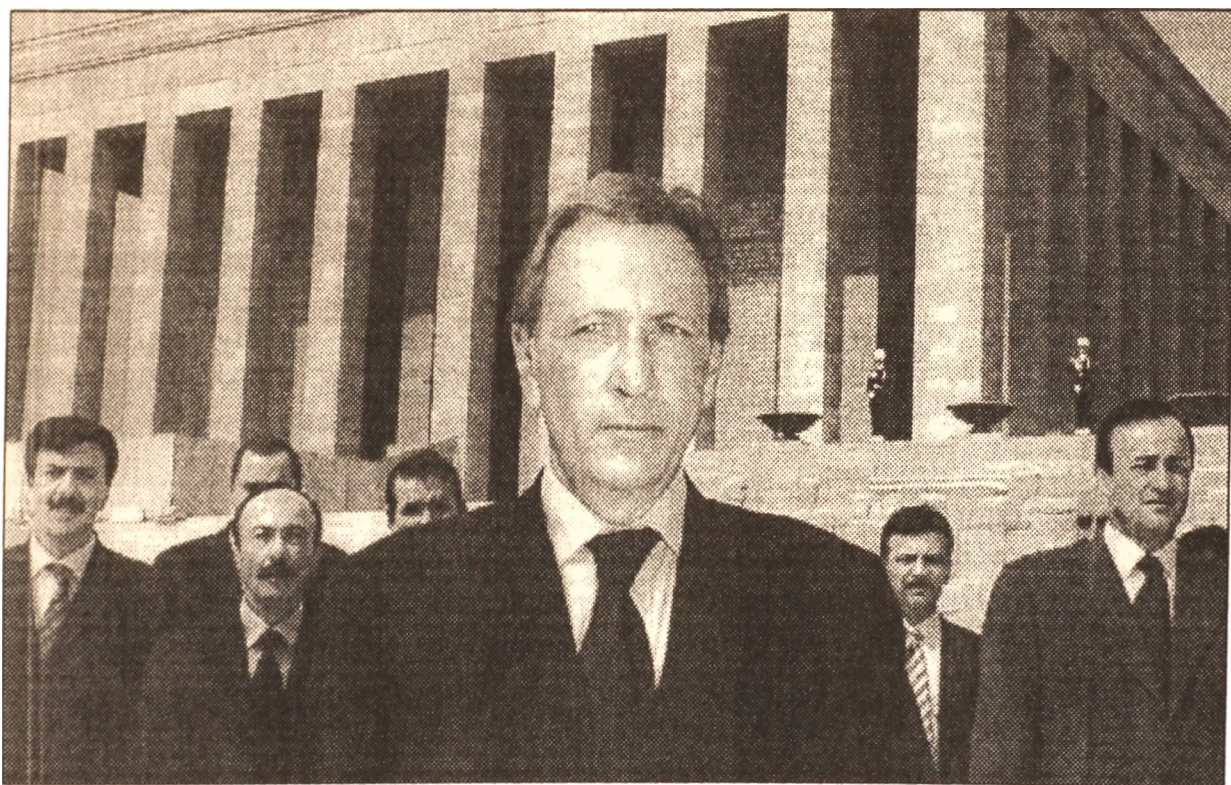
Π. Σωτήρης: Σ. Σακελλαρόπουλος. Η Ελλάδα στη Μεταπολίτευση. Πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις 1974 - 1988 (Βιβλιοκριτική)

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2002 **80**

Εκλογές μετ' εμποδίων

του Ευάγγελου Αρεταίου

Έντονες αντιδράσεις προκαλεί στους σοβαρούς φιλελεύθερους κύκλους της Τουρκίας η πρόσφατη απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της χώρας που άνοιξε το δρόμο για την απαγόρευση στον Ταγίπ Ερντογάν να συμμετάσχει στις εκλογές της 3ης Νοεμβρίου. Η οριστική απόφαση για το αν ο ηγέτης του εκσυγχρονιστικού ισλαμικού Κόμματος της Δικαιοσύνης και της Ανάπτυξης θα συμμετάσχει ή όχι στις εκλογές της 3ης Νοεμβρίου, βρίσκεται στα χέρια της ανώτατης εκλογικής επιτροπής, αλλά η υπόθεση έχει δημιουργήσει ένα νέο κλίμα έντασης στην τουρκική πολιτική σκηνή.

Ο Ισμαήλ Τζεμ, σε κατάλληλο φόντο -το μαυσωλείο του Ατατούρκ- προβάλλει ως νέος εθνικός ηγέτης.

Κανείς δεν μπορεί ακόμα να εκτιμήσει κατά πόσο η απόφαση για την απαγόρευση ή μη της συμμετοχής του Ερντογάν στις εκλογές θα πλήξει ουσιαστικά το χώρο του πολιτικού Ισλάμ στην Τουρκία, αλλά σίγουρα πλήττει τη δημοκρατική αξιοπιστία της χώρας, σε μια περίοδο που η ρητορική των περισσότερων πολιτικών είναι ότι η Τουρκία έκανε τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις για την προσαρμογή της στο ευρωπαϊκό κεκτημένο, λένε παρατηρητές στην Άγκυρα.

Εκτός από τους συντηρητικούς κεμαλικούς κύκλους, που από τις αρχές της δεκαετίας του '80 έχουν αναπτύξει μια «μονομανή» φοβία απέναντι σε κάθε μορφή ισλαμισμού και θρησκείας, η απομάκρυνση, ακόμα και προσωρινή,

του μετριοπαθούς ισλαμιστή ηγέτη ανησυχεί ιδιαίτερα όσους βλέπουν με αγωνία τις δυσκολίες που αναδεικνύονται κάθε μέρα στον δρόμο της Τουρκίας προς την ΕΕ.

Οι μεταρρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν πρόσφατα προβλέπουν την τροπολογία του άρθρου 312 του ποινικού κώδικα, με βάση το οποίο είχε καταδικαστεί ο Ερντογάν, και κανονικά το Ανώτατο Δικαστήριο έπρεπε να είχε λάβει υπόψη του την τροπολογία αυτή, που ουσιαστικά και τυπικά αποποινικοποιεί το «αδίκημα» του ισλαμιστή ηγέτη.

«Τι θα πούμε τώρα στην ΕΕ;», αναρωτιέται ο πρώην Υπουργός Δικαιοσύνης Σαμί Τουρκ και τονίζει ότι η απόφαση του Δικαστηρίου θα ενισχύσει τις αμφιβολίες της ΕΕ σχετικά με τις προ-

σπάθειες της Τουρκίας να προωθήσει τις μεταρρυθμίσεις.

Η σημασία της απόφασης για την απαγόρευση υπερβαίνει το θέμα της υποψηφιότητας του Ερντογάν στις εκλογές, καθώς δείχνει ότι η τροποποίηση του άρθρου 312 δεν εφαρμόζεται, γράφει ο διευθυντής της Ραντικάλ Ισμέτ Μπερκάν. Ο πρόσφατος πρωτοσέλιδος τίτλος της Ραντικάλ «Ακόμα δεν ήρθε η Δημοκρατία», έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς η εφημερίδα είναι γνωστή για τις φιλελεύθερες και φιλοευρωπαϊκές της θέσεις και δύσκολα θα διατύπωνε απόψεις που θα υπεράσπιζαν έναν ισλαμιστή ηγέτη.

Η παρουσία του Ταγίπ Ερντογάν στην πολιτική σκηνή και η δυναμική που έχει δημιουργήσει θεωρείται από πολλούς ως ένα δείγμα «ωρίμανσης» της πολιτικής και της κοινωνίας στη χώρα και οι αμφιλεγόμενες προσπάθειες του υπερσυντηρητικού κεμαλικού κρατικού μηχανισμού να τον απομακρύνουν από την πολιτική, αντιμετωπίζονται με ιδιαίτερη απογοήτευση ακόμα κι από τους σαφώς φιλοευρωπαϊκούς υποστηρικτές του κοσμικού καθεστώτος στην Τουρκία.

Κάποιοι παρατηρητές στην Άγκυρα υποστηρίζουν ότι σε περίπτωση οριστικής απαγόρευσης στον Ερντογάν να συμμετάσχει στις εκλογές της 3ης Νοεμβρίου, το Κόμμα της Δικαιοσύνης και της Ανάπτυξης, παρά τις επίσημες δηλώσεις για το αντίθετο, θα συμμαχήσει τελικά με τα υπόλοιπα κόμματα που επιθυμούν την αναβολή των εκλογών και θα προσπαθήσει να τις αναβάλει για μετά τον Ιανουάριο, οπότε λήγει η απαγόρευση που έχει επιβληθεί στον Ερντογάν που θα μπορεί πλέον να αναλάβει και πάλι τις πολιτικές του δραστηριότητες.

Στην περίπτωση που συμβάλει στην αναβολή των εκλογών, το κόμμα θα χάσει την αξιοπιστία του και ίσως εξασθενήσει η μεγάλη δυναμική που έχει δημιουργήσει σήμερα, εκτιμούν ωστόσο οι περισσότεροι αναλυτές και τονί-

ζουν ότι σε μια τόσο ρευστή και αβέβαιη πολιτική κατάσταση όπως αυτή στην Τουρκία, λίγοι μόνο μήνες μπορούν να αλλάξουν εντελώς τα πράγματα και το Κόμμα της Δικαιοσύνης και της Ανάπτυξης να χάσει τη δημοτικότητα του.

Οι συζητήσεις εξάλλου για τη μείωση ή όχι του εκλογικού ορίου για την εκπροσώπηση ενός κόμματος στην Εθνοσυνέλευση, από 10% που είναι σήμερα στο 5%, εντείνουν την πολιτική αβεβαιότητα και πυροδοτούν και πάλι τα σενάρια περί αναβολής των εκλογών. Ο τούρκος Πρόεδρος Αχμέτ Νεζντέτ Σεζέρ εξέφρασε την αντίθεσή του στις προσπάθειες για μείωση του ορίου και είπε ότι πίσω από τις συζητήσεις αυτές βρίσκονται στην πραγματικότητα προσπάθειες για αναβολή των εκλογών.

Εξάλλου ο Κεμάλ Ντερβίς προειδοποίησε ότι τυχόν αναβολή των εκλογών θα είναι καταστροφική για την οικονομία και τόνισε ότι η πολιτική αβεβαιότητα που πλήττει την οικονομία πρέπει να λήξει την 3η Νοεμβρίου.

Αν πραγματικά συγκληθεί η Εθνοσυνέλευση και αρχίσουν συζητήσεις για την τροποποίηση του εκλογικού νόμου, όχι μόνο θα κινδυνεύσει η ημερομηνία των εκλογών, αλλά θα δημιουργηθούν νέες, απρόβλεπτες πολιτικές ισορροπίες, αναφέρουν οικονομικοί κύκλοι και σημειώνουν ότι σε μια τέτοια περίπτωση οι ξένοι επενδυτές θα απομακρυνθούν ακόμα περισσότερο από την Τουρκία.

Ωστόσο δυτικοί ισχυροί οικονομικοί παράγοντες στην Κωνσταντινούπολη δεν θεωρούν την επικράτηση του Κόμματος της Δικαιοσύνης και της Ανάπτυξης «καταστροφή», γιατί εκτιμούν ότι το οικονομικό του πρόγραμμα δεν προβλέπει μονομερή αλλαγή των όρων της οικονομικής συμφωνίας που έχει η Τουρκία με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Ο εκλογικός νόμος πρέπει πράγματι να αλλάξει αλλά όχι σήμερα, όχι με αυτόν τον τρόπο και κυρίως όχι ενάμιση μήνα πριν τις σημαντικότερες έως εκλογές για το μέλλον της Τουρκίας τα τελευταία χρόνια, προσθέτουν οι ίδιες πηγές.

Κωνσταντινούπολη, 17/09/2002

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

- **ΔΑΝΙΗΛ ΙΑΚΩΒ**
Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη
- **Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ**
«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ**
«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρίκου, «Ο Έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή
- **ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ**
Ερωτικές μεταμορφώσεις αντίδωρο στην Μάτση Χατζηλαζάρου, Ούτως ή άλλως
- **ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ**
Επιστημάνσεις
- **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΥΠΟΥΡΛΗΣ**
Πήγε να εγκοιμηθεί στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου
- **ΒΙΚΤΟΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ**
Υπερρεαλισμός και «Υπερρεαλισμοί»

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

- **ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ**
Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ, Παρεμβάσεις
- **ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ**
Η κρίση και ο τρίτος δρόμος
- **ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ**
Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία του δυτικού συστήματος εξουσίας
- **ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ**
Η κριτική της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

- **ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ**
*Φύλλα-Φτερά
Ο Βασιλιάς που πέθανε*
- **ΑΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ-ΡΟΕ**
Η άλλη μου πατρίδα
- **ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ**
101 Ποιήματα

Βιβλία που καλύπτουν τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς του σύγχρονου πολίτη

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

- **Κάτι το «ΩΡΑΙΟΝ»**
Μια περιήγηση στην ελληνική κακογουστιά
- **Kitsch (Made in Greece)** Αγγλικό
- **ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ**
Ο τρίτος δρόμος
- **ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ**
Τσιγγάνικη ορχήστρα
- **ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ**
Ιστορία μιας γραμμής
- **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ**
Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

- **ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ**
Η αδιαχώρητη κοινωνία
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ**
Πολιτικό σύστημα και πολιτική
- **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**
Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο μεσοπόλεμο
- **ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ**
Ο μαρξισμός της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας
- **ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ**
Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεων
- **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ**
Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς
- **ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ**
Το κυπριακό. «Στρατηγική» και στρατηγική
- **ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ**
Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η μεγάλη ιδέα
- **ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ**
Μια συνάντηση: Σεφέρης-Μακρυγιάννης
- **ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ**
Συνηγορία της παραλογοτεχνίας
- **ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΗΣ**
Η αρχαιολογία στην Ελλάδα
- **ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ**
Υγεία - Κοινωνία - Πολιτική
- **ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΒΟΥΝΙΔΗΣ**
Λεπτομέρειες
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ**
Η χρήση και η κατάχρηση του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα
- **SALVATORE NICOSIA**
Το σήμα και η μνήμη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ, Δημοχάρους 60, Τηλ.: 72 32 819 Fax: 72 26 107

E-mail: chprou@otenet.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙ, Μαυρομιχάλη 9, 106 79 Αθήνα

Τηλ.: 36 04 793 - 36 01 271, Fax: 36 09 697

Το αισιόδοξο μήνυμα των εκλογών της 17.9.2002

του Τάκη Διαμαντή

Οι τελευταίες βουλευτικές εκλογές στα Σκόπια, παρά τους φόβους και τις ανησυχίες που εκφράζονταν σε όλο το προηγούμενο διάστημα, διεξήχθησαν τελικά με απόλυτη σχεδόν ηρεμία, αλλά και εντελώς δημοκρατικά, πράγμα που θα μπορούσε να εκληφθεί σαν ένας καλός οίωνός για τις μελλοντικές εξελίξεις στη χώρα αυτή που εδώ και τέσσερα σχεδόν χρόνια αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα.

Πολύ περισσότερο μάλιστα καθώς, εκτός από την αξιοσημείωτη ηρεμία της διεξαγωγής τους, οι εκλογές αυτές σήμαναν μια σημαντική μαζική στροφή του εκλογικού σώματος προς εκείνες τις πολιτικές δυνάμεις που κατά τεκμήριο είναι ή εμφανίζονται ως μετριοπαθείς.

Άλλωστε τα αλληπάλληλα κρούσματα βίας που σημειώνονται, οι συνεχείς ένοπλες συγκρούσεις, το χάος που προκαλείται, και μαζί η χειροτέρευση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης που ακολουθούν, καθώς και η αύξηση της διαφθοράς και της εγκληματικότητας έχουν απογοητεύσει και κουράσει το σύνολο σχεδόν των πολιτών, ανεξάρτητα από εθνική, θρησκευτική ή κομματική προέλευση.

Από την πλειονότητα των πολιτών μάλιστα, η κατάσταση αυτή χρεώνεται δίκαια ή άδικα στην απερχόμενη κυβέρνηση με επικεφαλής το VMRO του Λιούπσκο Γκεοργκίεφσκι.

Έτσι τα αποτελέσματα των εκλογών έφεραν ως αδιαφιλονίκητο νικητή ανάμεσα στα δύο μεγαλύτερα σλαβικά κόμματα την Ένωση Σοσιαλδημοκρατών του Μπράνκο Τσερβένκοφσκι, η οποία μάλιστα για πρώτη φορά στα τελευταία δέκα χρόνια κατόρθωσε να πετύχει αυτοδυναμία, κερδίζοντας περισσότερες από τις μισές από τις 120 έδρες της βουλής.

Είναι χαρακτηριστικό ωστόσο ότι εξαιτίας της έντονης πόλωσης που είχε καλλιεργηθεί κατά την προεκλογική περίοδο, το VMRO κατόρθωσε να διατηρήσει μια αυξημένη δύναμη, που χωρίς αμφιβολία θα παίξει κάποιος ρόλο στις κατοπινές εξελίξεις, ενώ τη «ζημιά» της πόλωσης πλήρωσαν τα μικρά κόμματα, από τα οποία, παρά το γεγονός ότι οι εκλογές διεξήχθησαν με το σύστημα της απλής αναλογικής, κανένα δεν εξασφάλισε την είσοδό του στην βουλή.

Σημαντικότερο όμως αποτέλεσμα των εκλογών αυτών είναι ότι από την άλλη πλευρά, στο χώρο των Αλβανών, πρώτη ανάμεσα στα πέντε συνολικά αλβανικά κόμματα αναδείχθηκε με μεγάλη διαφορά η Ένωση Δημοκρατικής Ένταξης που έχει ιδρύσει ο πρώην ηγέτης του UCK Αλί Αχμέτι, ο οποίος διεκδικεί τώρα τη θέση του κυβερνητικού εταίρου, ενώ παράλληλα προσπαθεί να προβληθεί ως ηγέτης όλων των Αλβανών της χώρας, επιδιώκοντας να εντάξει όλα τα άλλα κόμματα σε έναν συνασπισμό που θα τελειοποιήσει κάτω από τη δική του καθοδήγηση.

Είναι αμφίβολο αν τελικά ο Αχμέτι –ένας από τους κύριους πρωταγωνιστές του πολέμου που είχε ξεσπάσει στη χώρα τον περασμένο χρόνο– θα πετύχει τη συνένωση όλων των αλβανικών κομμάτων, στα οποία κυριαρχούν

εντελώς διαφορετικές πολιτικές απόψεις, καθώς και διάφορα κομματικά ή προσωπικά συμφέροντα ηγετών και ανώτερων στελεχών.

Είναι βέβαιο όμως ότι παρά τις δυσκολίες που υπάρχουν ο Αχμέτι, αν και θεωρείται ως ο «πλέον μισητός εχθρός» για μια κατηγορία Σλάβων πολιτικών, θα παίξει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο σημαντικό ρόλο στον σχηματισμό της νέας κυβέρνησης και την διαμόρφωση της πολιτικής της. κύριος στόχος της οποίας σε πρώτη φάση θα είναι η –επώδυνη για τους Σλάβους– εφαρμογή της ειρηνευτικής συμφωνίας που είχαν υπογράψει τον περασμένο χρόνο στην Οχρίδα όλοι οι πολιτικοί αρχηγοί της χώρας.

Σ' αυτό μάλιστα έχει την υποστήριξη και του διεθνούς παράγοντα, ο οποίος ασκεί ήδη πιέσεις προς την πλευρά της Ένωσης Σοσιαλδημοκρατών. Θεωρώντας ότι μια τέτοια συνεργασία θα βοηθούσε στην εκτόνωση των εντάσεων που εξακολουθούν να εκδηλώνονται στον αντίκτυπο της περσινής ένοπλης σύγκρουσης ανάμεσα στην κυρίαρχη σλαβική και την αλβανική εθνότητα.

Βασανιστικό παραμένει ωστόσο το ενδεχόμενο ορισμένες ανεξέλεγκτες ομάδες Αλβανών, ή ακόμα και Σλάβων, να αναπτύξουν νέα ένοπλη δράση και να δημιουργήσουν προβλήματα που θα μπορούσαν να οδηγήσουν τη χώρα σε νέα περίοδο αναταραχής.

Μπαμ ηκούσθη στον αέρα

Γράφει ο Νίκος Πρωινός

Ενώ όλοι περίμεναν το μπαμ από το συνδρομητικό κανάλι της NOBA, όταν έκανε την εμφάνισή του πριν από ένα χρόνο το αντίστοιχο δημιούργημα του κ. Τσοτσορού, το οποίο μ' έναν πακτωλό δισεκατομμυρίων κατόρθωσε να πάρει υπό τη σκέπη του την πλειοψηφία των ΠΑΕ, λουκέτο έβαλε ξαφνικά ο ALFA αφήνοντας στα κρύα του λουτρού τους ιδιοκτήτες των ομάδων. Ξαφνικά οι ιδιοκτήτες ή οι -συνήθως- αχυράνθρωποι τους που εμφανίζονται προς τα έξω, έμειναν στον αέρα βλέποντας τα μαύρα σύννεφα της οικονομικής τους κατάρρευσης να πλησιάζουν απειλητικά.

Οι σχεδιασμοί της θερινής περιόδου, τα πλάνα για το πρωτάθλημα και οι υποχρεώσεις τους στο εξωτερικό, για όσους συμμετέχουν σε ευρωπαϊκές διοργανώσεις, απειλούνται. Αν και Ανώνυμες Εταιρίες, οι περισσότερες ομάδες στηρίζονται σε σαθρά θεμέλια και ανά πάσα στιγμή είναι έτοιμες να κατρακυλήσουν στη σκοτεινή Άβυσσο, χωρίς την παραμικρή πιθανότητα επιστροφής. Μέχρι σήμερα ενισχύονται οικονομικά από το κράτος μέσω του ΟΠΑΠ και θαλασσοδάνεια, αρνούμενες για στοιχειώδη οργάνωση που θα τους δώσει την αναγκαία αυτοτέλεια, η οποία με τη σειρά της θα τις απαγκιστρώσει από τους εναγκαλισμούς τους με την εξουσία.

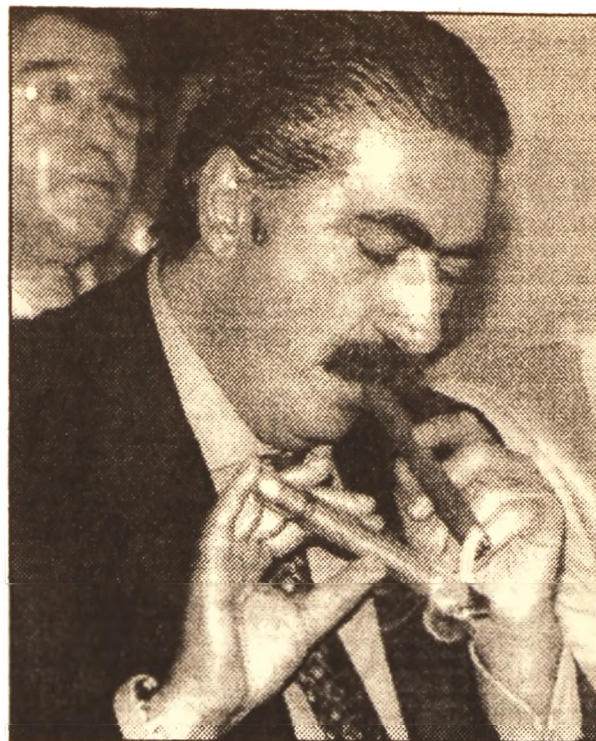
Τα τελευταία χρόνια τα περισσότερα έσοδα των ποδοσφαιρικών ομάδων (και όχι μόνο) προέρχονται από τα τηλεοπτικά δικαιώματα. Τα εισιτήρια είναι λιγοστά εξαιτίας των συνθηκών ζούγκλας που επικρατούν στα ελληνικά γήπεδα και κυρίως λόγω της πλήρους αναξιοπιστίας του πρωταθλήματος, η μπόχα του οποίου έχει ξεπεράσει τα σύνορα της χώρας και συχνά γινόμαστε ρόμπες με τις στημένες διατησίες και τα εικονικά πρωταθλήματα (σε όλες τις κατηγορίες). Τα ποσά που οι ομάδες εισέπρατταν ήταν αντιστρόφως ανάλογα της ποιότητας του θεάματος που προσέφεραν. Αυτό είχε σαν

αποτέλεσμα το κανάλι του κ. Τσοτσορού παρά το εντυπωσιακό μπάσιμο που έκανε να εγγράψει μετά βίας 40.000 συνδρομητές.

Εάν πολλαπλασιάσουμε τον αριθμό αυτό με τις περίπου 13.000 μηνιαία συνδρομή, θα διαπιστώσουμε ότι για τους 9 μήνες του πρωταθλήματος τα έσοδα δεν θα κάλυπταν ούτε το κόστος των ομάδων. Ακούσαμε για 45 δισεκατομμύρια. Αν προσθέσουμε τώρα τους μισθούς τεχνικών, δημοσιογράφων κ.λπ., είναι προφανής ο λόγος της κήρυξης πτώχευσης του καναλιού!

Ομάδες όπως η ΑΕΚ, ο ΠΑΟΚ και ο Πανιώνιος, με τεράστια οικονομικά ανοίγματα, αν δε βρεθεί ο από μηχανής θεός, θα θυμίζουν σε λίγο διάστημα κουρσεμένες πολιτείες. Μόνο που ο από μηχανής θεός έκανε περατζάδα στην αρχαία Ελλάδα και δε θέλει ν' ακούσει κουβέντα για το καρακατσουλίο του εκσυγχρονιστικού Σημιτισιάν. Μερικοί πρόεδροι λοιπόν, έχοντας συγγένεια αίματος με τους κυβερνώντες, ζήτησαν χείρα βοηθείας από τον καθ' ύλην αρμόδιο υπουργό κ. Βενιζέλο. Κι όχι άδικα. Ήταν αυτός που «ρύθμιζε» τα χρέη των ομάδων μπάσκετ της Θεσσαλονίκης. Τα όσα λέγονται ότι οι οπαδοί τους είναι εν δυνάμει ψηφοφόροι του κι ότι η παρέμβασή του έγινε γιατί ήταν στην εκλογική του περιφέρεια είναι... μικρότητες και... κακοήθειες.

Όμως τα ζητήματα τώρα είναι πιο χοντρά. Τι να τους κάνει ο Μακεδονομάχος μας; Η κρατική τηλεόραση, αν και μπορεί, θα είναι σκανδαλώδες να δώσει έστω και τα μισά χρήματα που έδινε ο Τσοτσορός. Θα τους έπαιρναν με τις πέτρες. Κι ενώ επιτροπές κι επιτροπάτα ψάχνουν για κανάλι, έγινε την προηγούμενη βδομάδα συνάντηση του Λιανοβενιζέλου, του Γκαγκατσικανελλόπουλου (αχτύπητα δίδυμα και τα δύο) και των προέδρων. Ποιος κάλεσε ποιον, δεν έχει σημασία. Η ουσία είναι ότι ο Ευάγγελος τους το ξέκοψε. Είναι αδύνατο να μπουν στο Στοιχείμα που

γυρεύουν τα τελευταία χρόνια και να τρυγούν μέρος των εσόδων.

Το Στοιχείμα ως γνωστό ανήκει στις εταιρείες του κ. Κόκκαλη ο οποίος τυγχάνει μεταξύ άλλων και πρόεδρος μιας ΠΑΕ (σ.σ. του Ολυμπιακού). Οπότε αν το σύνολο των φιλάθλων σήμερα μιλά για αναξιοπιστία, στην περίπτωση αυτή θα γελούσαν και οι κότες. Οι κουβέντες του καρατομηθέντος (από τον Ευάγγελο βεβαίως-βεβαίως) Γ. Φλωρίδη για τη σαπίλα του ποδοσφαιρικού χώρου είναι ακόμα νωπές και καταγεγραμμένες στα πρακτικά της Βουλής.

Ακούστηκε ότι θα υπήρχε δυνατότητα να μπουν στο Στοιχείμα και οι ελληνικές ομάδες, αν υπήρχε όμως η συναίνεση της ΝΔ. Διερευνήθηκε η περίπτωση αυτή, αλλά έφαγαν πόρτα. Όχι για λόγους αρχής, αλλά η τρομοκρατία δίνει πόντους στο καραβάν σεράι του κυρ-Κώστα, οπότε ο γαλάζιος συνονόματός του θα την είχε στημένη.

Έτσι για πρώτη φορά το κύκλωμα ΕΠΟ-ΕΠΑΕ-Κράτους δεν ρολάρισε και οι ιδιοκτήτες βρίσκονται σε κατάσταση παραφροσύνης. Τι μέλλει γενέσθαι; Μία σκέψη που μάλλον θα υλοποιηθεί είναι η μη τέλεση της πέμπτης αγωνιστικής. Μόνος διαφωνών ο πολύς Βίκτωρας Μητρόπουλος που σημειωτέον ετοιμάζεται εκ νέου να στρογγυλοκαθίσει στην προεδρική καρέκλα της ΕΠΑΕ, σύντομα, στην πρώτη κρίση. Το μέτωπο είναι εύθραυστο κι αργά ή γρήγορα θα επικρατήσει το δόγμα ο σώζον εαυτόν σωθείτω. Έτσι κάποιοι χτύπησαν την θύρα της NOBA και αναμένουν στο ακουστικό τους. Με τους υπόλοιπους είναι άγνωστο τι θα γίνει. Και κυρίως με το δύσμοιρο ελληνικό πρωτάθλημα. Εν αναμονή...

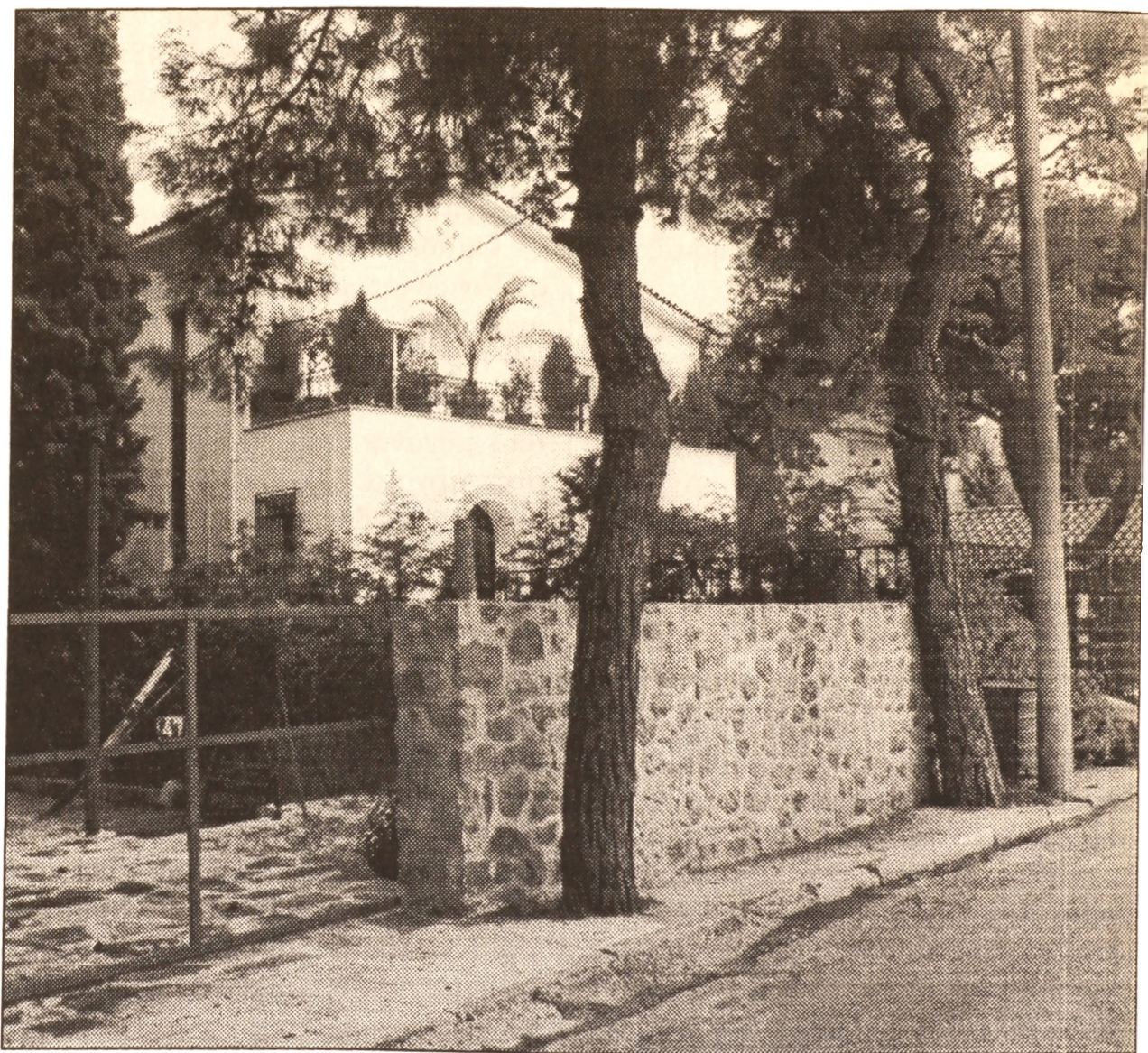

Ο Ελεύθερος Τύπος, η δεοντολογία και οι ευτελείς σκοπιμότητες

Ανοιχτή επιστολή προς την ΕΣΗΕΑ του δημοσιογράφου Βασίλη Ζήση

Ο Ελεύθερος Τύπος είναι η μοναδική εφημερίδα στην Ελλάδα που δεν διεκδικεί εύσημα για τις δημοσιογραφικές επιτυχίες της. Τον Νοέμβριο του 1994 δημοσίευσα στην εφημερίδα αυτή –η οποία τα πρόβαλε ως «παγκόσμια αποκλειστικότητα»– επτά ρεπορτάζ για τις σχέσεις της Στάζι και του Κάρλος με τον ΕΛΑ και την 17Ν. Δηλαδή πριν από οκτώ ακριβώς χρόνια έφερα στο φως της δημοσιότητας στοιχεία και πληροφορίες για την τρομοκρατία τα οποία σήμερα κατακλύζουν καθημερινά τα τηλεοπτικά και άλλα δημοσιογραφικά ρεπορτάζ, αποτέλεσαν τη βάση της περίφημης «Απόρρητης Έκθεσης Παπαθεμελή» και, όπως δήλωσε ο ίδιος ο εισαγγελέας κ. Ιωάννης Διώτης, αποτελούν «πολύτιμο στοιχείο» για τις έρευνες σχετικά με τη 17Ν και την εξάρθρωση της ελληνικής τρομοκρατίας. Οποιαδήποτε άλλη εφημερίδα στη θέση του Ελευθέρου Τύπου θα πρόβαλλε αυτή την επιτυχία της καθημερινά και θα την έκανε «λεζάντα» για την εγκυρότητα και την αξιοπιστία της. Αντιθέτως ο Ελεύθερος Τύπος του κ. Γεωργίου Κύρτσου όχι μόνο δεν υπενθύμισε αυτή την επιτυχία, όχι μόνο δεν διεκδίκησε τα σχετικά εύσημα, «αποκλειστικότητας» –και μάλιστα... οκταετούς– αλλά αποφεύγει επιπλέον συστηματικά να αναφερθεί στο θέμα «Στάζι» και περιορίζει τα ρεπορτάζ για την τρομοκρατία στις «πίσω» σελίδες». Κι αυτό σε μια εφημερίδα που επί Βουδούρη ή Ριζου «χτυπούσε» με οκτάστηλα πρωτοσέλιδα την παραμικρή πληροφορία που είχε για την τρομοκρατία.

Οι λόγοι για τους οποίους ο κ. Κύρτσος αποφεύγει όπως ο διάβολος το λιβάني

Η νέα έπαυλη Κύρτσου στο Π. Ψυχικό. Πού πήγαν τα περί «πόθεν έσχες» της ΕΣΗΕΑ;

να εμβαθύνει στο θέμα της τρομοκρατίας είναι οι ίδιοι με αυτούς που οδήγησαν το 1994 στη βιαία διακοπή του ρεπορτάζ μου για τη Στάζι και την τρομοκρατία και επέβαλαν αργότερα την απόλυσή μου από τον Ελευθερο Τύπο. Τους λόγους αυτούς περιέγραψα στην επιστολή που απηύθυνα τότε στα μέλη του ΔΣ του Ιδρύματος Τύπου (τον «εκδότη» δηλαδή του Ελευθέρου Τύπου) και θα κοινοποιήσω τώρα στην ΕΣΗΕΑ, κατόπιν των εξελίξεων στην

τρομοκρατία και τη δημοσιογραφική δικαίωση μου. Επεσήμαινα μεταξύ άλλων στην επιστολή εκείνη:

«Το “πράσινο φως” για την απομάκρυνσή μου από την εφημερίδα άναψε όταν ολοκλήρωσα την έρευνα για τις διασυνδέσεις της “Στάζι” με την τρομοκρατία και μεγαλόσχημους επιχειρηματίες. Όπως γνωρίζουν πολύ καλά οι υπεύθυνοι της εφημερίδας, αλλά και ανώτατα στελέχη της Νέας Δημοκρατίας, στους οποίους παρέδωκα τα σχετικά έγγρα-

φα, η έρευνα έφερε στο φως όλο το κύκλωμα τρομοκρατίας, στρατιωτικής κατασκοπίας, κλοπής τεχνολογίας και δωροδοκιών που είχε εγκαθιδρύσει η "Στάξι" στην Ελλάδα. Σημαντικό μέρος των στοιχείων αναφέρεται στην τρομοκρατική οργάνωση ΕΛΑ και η δημοσίευσή τους θα έχει ως αποτέλεσμα την εξάρθρωση ενός σημαντικότερου τμήματος της ελληνικής τρομοκρατίας. Όπως ο καθένας αντιλαμβάνεται πρόκειται για μια από τις μεγαλύτερες δημοσιογραφικές επιτυχίες. Και όμως, αυτή η επιτυχία έγινε η αιτία της... απόλυσής μου από τον "ΕΤ", επειδή στη δράση της "Στάξι" στην Ελλάδα εμπλέκεται το όνομα του επιχειρηματία Κόκκαλη και της εταιρείας του INTPAKOM.»

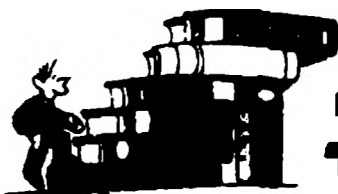
Από το προηγούμενο απόσπασμα επισημαίνω την παρακάτω φράση και την απευθύνω στην ΕΣΗΕΑ: «Σημαντικό μέρος των στοιχείων αναφέρεται στην τρομοκρατική οργάνωση ΕΛΑ και η δημοσίευσή τους θα έχει ως αποτέλεσμα την εξάρθρωση ενός σημαντικότερου τμήματος της ελληνικής τρομοκρατίας». Αν δηλαδή ο «ΕΤ» ολοκλήρωνε εκείνο το ρεπορτάζ και μου επέτρεπε να αποκαλύψω όλα τα στοιχεία για την τρομοκρατία που είχα στη διάθεσή μου, οι εξελίξεις στο θέμα αυτό θα ήταν διαφορετικές και ενδεχομένως η εξάρθρωση της 17N να είχε προηγηθεί. Όμως ο κ. Κύρτσος απαγόρευσε το ρεπορτάζ για λόγους ευτελούς σκοπιμότητας. Κατόπιν τούτου δικαιούμαι να απευθυνθώ στην ΕΣΗΕΑ, η οποία τον περασμένο Ιούνιο συγκάλεσε έκτακτη συνέλευση των εργαζόμενων στον *Ελεύθερο Τύπο* και κίνησε σειρά διαδικασιών προκειμένου να διασώσει τον κ. Κύρτσο από βέβαια εκπαράθυρωση από τη θέση του διευθύνοντος της εφημερίδας. Τι ορίζουν οι κανόνες της δημοσιογραφικής δεοντολογίας και ηθικής στην περίπτωση απόκρυψης και απαγόρευσης ενός ρεπορτάζ που αφορά μεζονα θέματα του δημόσιου βίου και μάλιστα για λόγους ευτελούς σκοπιμότητας; Η ΕΣΗΕΑ, που τόσο κόπτεται για άλλες και πολύ λιγότερο κραυγαλέες περιπτώσεις, τι γνωρίζει για την προσπάτως αποκτηθείσα πολυτελή έπαυλη του κ. Κύρτσου στην οδό Σαμαρά στο Παλαιό Ψυχικό, αξίας εκατοντάδων εκατομμυρίων; Δικαιολογείται άραγε η

απόκτηση της βίλας αυτής από το μισθό του κ. Κύρτσου στην εφημερίδα; Και τι λένε για τις περιπτώσεις αυτές οι διατάξεις περί «πόθεν έσχες» των δημοσιογράφων, το οποίο υποβάλλεται ως γνωστόν στην εισαγγελία; Θέλω να πιστεύω ότι η ΕΣΗΕΑ δεν θα «αγνοήσει» το θέμα. Επειδή, αν το κάνει, θα είναι η δεύτερη φορά που «αγνοεί» ερωτήματα που άπτονται της ηθικής του κ. Κύρτσου, μετά τις καταγγελίες του βουλευτού της ΝΔ κ. Π. Καμένου ότι τον εκβίαζε προκειμένου να τον στηρίξει η εφημερίδα προεκλογικά.

Η περίπτωση του «ΕΤ» εξηγεί επίσης γιατί η ΝΔ έχει καταληφθεί εξ απήνης από το ΠΑΣΟΚ στο θέμα της τρομοκρατίας. Όταν η μεγαλύτερη σε κυκλοφορία εφημερίδα της παράταξης υποβαθμίζει το θέμα της τρομοκρατίας για ευτελείς -επαναλαμβάνω- σκοπιμότητες, τότε πώς μπορεί να ελπίζει ο κ. Καραμανλής ότι θα αποκτήσει ποτέ την πρωτοβουλία στο καντό αυτό θέμα; Και -το χειρότερο- πώς μπορεί να πείσει ότι μπορεί να κυβερνήσει ή ότι είναι ηγέτης όταν, παρά τη δεδομένη

επιθυμία του, ο κ. Κύρτσος παραμένει διευθυντής του «ΕΤ»; Τι εννοώ;

Η υποβάθμιση των ρεπορτάζ της εφημερίδας, η κατακόρυφη πτώση της κυκλοφορίας της (από 125.000 φύλλα το 1994 σε 35.000 σήμερα), η επιδείνωση των οικονομικών της («μπαίνει μέσα» με ρυθμούς 300 εκατομμύρια το μήνα) ανάγκασαν τον κ. Έβερτ να ζητήσει τον περασμένο Ιούνιο την αντικατάσταση του κ. Κύρτσου και του ΔΣ της εφημερίδας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κατάσταση. Βρέθηκε όμως αντιμετώπος με ένα άλλο μεγάλο στελεχος της ΝΔ, τον κ. Βαρβιτσιώτη που επιθυμεί αντιθέτως και διακαώς την παραμονή του κ. Κύρτσου στη διεύθυνση της εφημερίδας. Είναι βέβαιο ότι ο κ. Έβερτ κινήθηκε έχοντας τη σύμφωνη γνώμη του κ. Καραμανλή, τον οποίο ο «ΕΤ» δεν έπαψε στιγμή να υπονομεύει. Οπότε το ερώτημα που τίθεται για το ζώμα αυτό είναι σημαντικό: Γιατί ο κ. Καραμανλής ανέχεται την υπονομευτική στάση του κ. Βαρβιτσιώτη στο θέμα του «ΕΤ» και αλλού; Όταν μάλιστα η υπονόμηση αυτή τού στερεί σημαντικά επικοινωνιακά πλεονεκτήματα;

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Το μικρό ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙ

Στο κέντρο της Αθήνας ανοίξαμε μια φωλιά του βιβλίου όπου θα βρείτε:

Παλιά και μεταχειρισμένα βιβλία σε μεγάλη ποικιλία και σε πολύ χαμηλές τιμές

Εκατοντάδες τίτλους καινούριων βιβλίων σε ένα πρόγραμμα εκποίησης από τους εκδότες τους σε τιμές κάτω του κόστους (με έκπτωση 60-80%)

Σπάνια και εξαντλημένα βιβλία σε πολύ προσιτές τιμές

ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ:

Θεμιστοκλέους & Γραβιάς 15 • 106 78 Αθήνα

Τηλ. 3804246 - 3303637

Ώρες: Δευτέρα - Παρασκευή 9 π.μ. - 9 μ.μ. Σάββατο 9 π.μ. - 4 μ.μ.

Korydallos Jail Blues

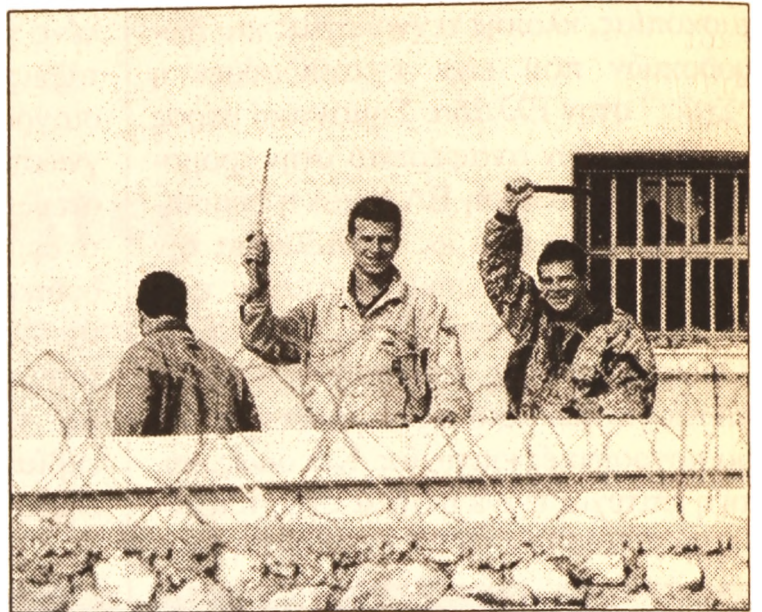
ή «τρία πουλάκια κάδονταν στην κάμερα του Antenna»
(και κάνανε τοκ ζώου)»

του Ανδρέα Ματθαίου

«Έτσι κι αλλιώς είστε κρατούμενοι.»
Μιχ. Γεωργακάκης, διοικητής των ΜΕΑ, σε πολιορκούμενους διαδηλωτές,
Εξάρχεια 1985.

«Η απόδραση είναι αδύνατη.»
Ι. Ποττάκης, Κορυδαλλός 1995.

«Οι φυλακές αυτή τη στιγμή είναι... αυτοδιοικούμενες!»
Γ. Παυλέας, Γεν. Γραμματέας Υπ. Δικαιοσύνης, Κορυδαλλός 1995.

Αν συνδυάσει κανείς τα παραπάνω «λόγια μεγάλων ανδρών» με τις εικόνες των τελευταίων ημερών δεν αισθάνεται να κάνει το μυαλό του ένα κλικ; Εγώ αναρωτιέμαι μήπως μέχρι τώρα ζούσαμε σ' ένα virtual reality και ξαφνικά κάποιο πόδι μπερδεύτηκε με το καλώδιο των multimedia και βρεθήκαμε ξαφνικά να ξυπνάμε και να κοιτάμε γύρω μας γεμάτοι απορία (από κει και η έκφραση «θέλω ένα πιστοποιητικό απορίας»).

Όταν οι δεσμοφύλακες και το Υπουργείο Δικαιοσύνης λένε: «φίλε κρατούμενε, είμαστε μαζί σου», τι εννοούν μ' αυτή τη δήλωση συμπαράστασης; Αυτοί δεν τους έκλεισαν στη φυλακή; Ή μήπως οι κρατούμενοι κλείστηκαν μόνοι τους; Ή μήπως είναι στη φυλακή «για το καλό τους»; Ή μήπως αφού μπουν μέσα, βολεύονται και θεωρούν ότι δεν είναι τόσο άσχημα;

Ποιος περίμενε ομάδες κρατουμένων να παρακαλάνε την αστυνομία να επέμβει στη φυλακή και να το φωνάζουν μπροστά στις κάμερες;

Μήπως «έτσι κι αλλιώς είμαστε όλοι κρατούμενοι»; Κι αντί να ζητάμε ν' αποδράσουμε απ' ό,τι μας φυλακίζει, ονειρευόμαστε το πολύ να αυτοδιαχειριστούμε τη φυλακή μας άντε και καμία πενήνήμερη άδεια με το νόμο Κουβελάκη; Μήπως «η κόλασή μας είναι οι άλλοι» συγκρατούμενοί μας και οι δεσμοφύλακες παίζουν το ρόλο του διαιτητή;

Το κείμενο αυτό γράφτηκε κατά την εξέγερση των κρατουμένων Κορυδαλλού το 1995, από τον διδάκτορα της Νομικής Σχολής Αθηνών Α. Ματθαίου. Νομίζουμε ωστόσο ότι διατηρεί την επικαιρότητά του και το δημοσιεύουμε ως σχόλιο στην τηλεοπτική Κορυδαλλολογία αλλά και τον τηλεοπτικό εγκλεισμό των ημερών μας.

— Κύριε φύλακα, σας παρακαλώ, αυτός εδώ παραβιάζει τα όρια του κελιού μου! Να επέμβει αμέσως το κράτος. Βγάλτε τον έξω! Να αποβληθεί! Μήπως φοβόμαστε ότι κάθε απόπειρα για κατάληψη καταντάει ακατάληπτη και για τους έξω και για τους μέσα;

35.000 βαρβιτουρικά χάπια υπήρχαν στις φυλακές. 100.000 τηλεοπτικές και διαφημιστικές εικόνες υπάρχουν στην καθημερινότητά μας. Να εξεγερθούμε όλοι, να κυριαρχήσουμε για λίγο στην πραγματικότητά μας, για να μπορέσουμε ν' αρπάξουμε τα μέσα για ν' αποδράσουμε απ' αυτή. «Θα κάνω γιούργια στον ταμπλά με τα κουλούρια». Και μετά;

— Γαμώτο αυτό το κράτος είναι ανίκανο! Η αστυνομία δεν έρχεται να επέμβει στην κατάληψη της φυλακής μας ή του Πολυτεχνείου μας! Και τώρα τι θα γίνουμε χωρίς βαρβάρους; Δεν έχουμε με ποιον να συγκρουστούμε.

Μας αναγκάζουν να μείνουμε μόνοι και να καταστρέφουμε αναγκαστικά το μόνο χώρο που ελέγχουμε. Μας έχουν γραμμένους. Αφού δεν έρχεται κανένας να μας καταστείλει, να γίνουμε τουλάχιστον ήρωες και να 'χουμε κάποιον να μισούμε!

Κάποτε το κοινωνικό σύστημα είχε τουλάχιστον μια φυσιολογική αγριότητα. Τώρα κάθετα στην άκρη, παρακολουθεί τις κάθε είδους εξεγέρσεις (ατομικές ή συλλογικές, ακόμα και του περιθωρίου) κι ύστερα επιβάλλει την εσχάτη των ποινών: το δημόσιο εξευτελισμό. Σαν τα πρόβατα παραδόθηκαν τελικά και οι κρατούμενοι στον Κορυδαλλό και οι καταληψίες του Πολυτεχνείου. Το αναπόφευκτο τέλος σε ζωτανή αναμετάδοση.

Αντί για βίαιη επιβολή, το κοινωνικό μας σύστημα περιμένει να πέσουμε στην αγκαλιά του μ' ένα συγκαταβατικό πατρικό χαμόγελο, όλο κατανόηση: «Αγαπητέ κρατούμενε! Δικαιώνεται η πίστη μας στην υπευθυνότητα και την κατανόησή σου! Ό,τι έγινε, έγινε. Περιμένουμε από σένα να συμβάλλεις στον κοινό μας αγώνα για το ξανακλείσιμο και την ανάπλαση της φυλακής. Εντάξει, εξεγέρθηκες, τα 'σπασες, τώρα πάρε τη σκούπα και καθάριζε! Γιατί αυτή η φυλακή είναι δική μας και δική σου.»

Οι μόνες συγκρούσεις που είναι δυνατές είναι όσες προσφέρονται για τηλεοπτικό show. «Με παίρνει η κάμερα, άρα υπάρχω»: «Αυτή τη στιγμή, σύντροφοι τηλεθεατές, εκτελούνται θεαματικές χορογραφίες από δυνάμεις των ΜΑΤ και κουκουλοφόρους με την έκτακτη συμμετοχή μοτοσιζλετιστών

της ομάδας Z. Πρόκειται για μια θεαματική υπερπαραγωγή σε σκηνοθεσία Σκάι (και πλαντάζει) - Mega Channel - Antenna. Μπροζ-πίσω, μπροζ-πίσω, ζουμ στους πρωταγωνιστές, ενός λεπτού διάλειμμα για διαφημίσεις και θα 'μαστε πάλι κοντά σας.»

«Απόπειρα απόδρασης στον Κορυδαλλό, εύστοχη απόκρουση των ΜΑΤ, ο διαιτητής σφυρίζει πλάγιο άουτ, ενός λεπτού διάλειμμα για χαπάκωμα. Ο αγώνας είναι μια προσφορά της "Korydallos Jail Security Enterprises".»

Άλλωστε έτσι είναι το μοντέρνο παιχνίδι. Οι κρατούμενοι πληρώνουν τους δεσμοφύλακες τους για τη δόση τους. Εκατομμύρια δοχ. την ημέρα είναι τα λίτρα της ολιγόλεπτης «φυγής» τους. Όλοι οι υπόλοιποι πολίτες μπορούν να διαλέγουν όποια μέθοδο απόδρασης ή εξέγερσης θέλουν. Αρχεί να είναι σε

θέση να αυτοχρηματοδοτούν τις εξεγέρσεις τους. Στο μέλλον αυτό το σύστημα θα επεκταθεί. Στο μέλλον θα γίνονται εξεγέρσεις και επαναστάσεις και μετά οι επαναστατημένοι, αντί να τιμωρούνται ποινικά, θα καταδικάζονται από τα αστικά δικαστήρια να πληρώσουν για τις ζημιές που προκάλεσε η εξέγερσή τους και για το κόστος της κινητοποίησης των δυνάμεων καταστολής. Το κοινωνικό σύστημα θα κερδίζει από τους τόκους, από τα δικαιώματα τηλεοπτικής αναμετάδοσης και από τα έσοδα από διαφημίσεις. Οι εξεγέρσεις δεν θα είναι πια παράνομες. Απλώς θα είναι ακριβές! Όπως το να σπας πιάτα σε μπουζουκτσίδικο. Η αποθέωση του δημοκρατικού καπιταλισμού! Έτσι επιτέλους και οι ανώτερες τάξεις θα κατακτήσουν το τελευταίο προνόμιο που τους έλειπε. Τη γοητεία και το ιδιόρ-

ρυθμο glamour της επανάστασης, της αμφισβήτησης και της αυτοκαταστροφής. Οι μελλοντικοί πρωτοπόροι και ήρωες της «επανάστασης» θα κατοικούν στα βόρεια προάστια, θ' αφήνουν μούσι στιλ Τσε Γκεβάρα, θα φοράνε στο πρόσωπο τις ειδικές επαναστατικές κουκούλες τύπου Armani και φουλάκια Benetton, θ' αγοράζουν προκατασκευασμένες μολότοφ από τη Shell και θα υπερηφανεύονται για τη συλλογή τους από καταδικαστικές αποφάσεις, όπως και για τη συλλογή τους από πούρα Αβάνας (τα οποία, by the way, είναι και αυτά επαναστατικά λόγω Κάστρο). Τα κατώτατα στρώματα μετά βίας θα πληρώνουν το ενοίκιο για να παραμείνουν στη φυλακή της καθημερινότητάς τους.

Η απόδραση στα χρόνια της ιδιωτικοποίησης.

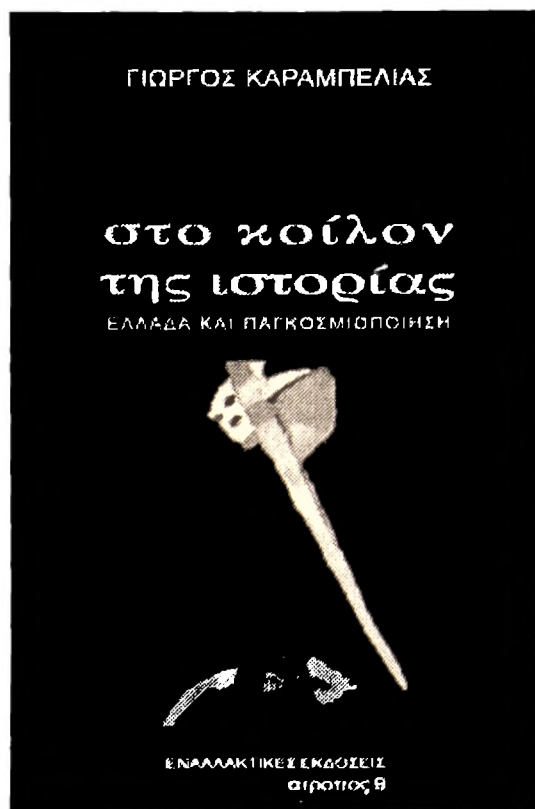
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ ΣΤΟ ΚΟΙΛΟΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

Βρισκόμαστε στο κοίλον της ιστορίας. Μια μορφή πολιτισμού έχει τελειώσει, χωρίς να έχει αναδυθεί το καινούργιο. Και η χώρα μας, οι αξίες "μιας άλλης ζωής, πέρα απ' τα αγάλματα" πιέζονται

ασφυκτικά. Δεν αρκεί η αηδία, η απόρριψη, η προσφυγή στις ρίζες και στις παραδόσεις για τη διαμόρφωση μιας συνεκτικής εναλλακτικής πρότασης. Αποτελούν όμως αναγκαία προϋπόθεση γι' αυτήν.

...Επεξεργαζόμενοι τα δεδομένα του σήμερα και οραματιζόμενοι τις μουσικές του μέλλοντος, θα πρέπει να αποπειραθούμε αυτή τη μεγάλη σύνθεση.

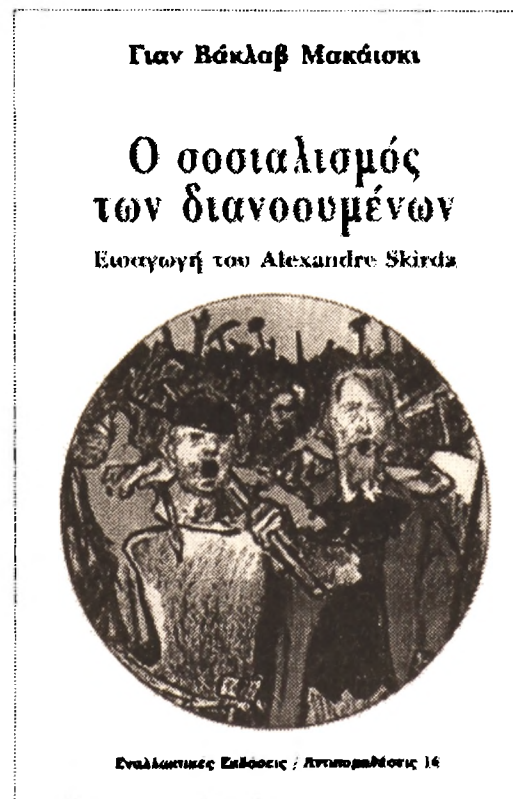

ΓΙΑΝ ΒΑΚΛΑΒ ΜΑΚΑΪΣΚΙ ΑΛΕΞΑΝΤΡ ΣΚΙΡΝΤΑ

Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΝΟΥΜΕΝΩΝ

...Ο σοσιαλισμός ήταν και είναι μια θεωρία που αρμόζει στις, ή χρησιμοποιείται από τις, διαχειριστικές τάξεις (τους διανοούμενους, λέει ο Μακάισκι από τη Σιβηριανή εξορία το

1902) για να υποκαταστήσουν την αστική τάξη, αφού πρώτα την ανατρέψουν σε συνεργασία με την εργατική τάξη, ή έστω για να συγκυριαρχήσουν με την αστική τάξη... Ο Αλεξάντρ Σκιρντά στην εισαγωγή του παρουσιάζει ολοκληρωμένα τη σχετική συζήτηση από τον Μπακούβιν μέχρι τον Όργουελ.

δια λογος αναγνωστων

Ψευδώνυμα

• **Στον εκδότη απευθύνεται το γράμμα του Σωτήρη Ντάλη που ακολουθεί:**

Αγαπητέ Χρήστο,
Στο τεύχος της 6ης Σεπτεμβρίου του 2002, ο συνεργάτης του Αντί, Τζιμ Μπούκης (κατά κόσμον Μάνος Στεφανίδης), αναφέρεται με ειρωνικό τρόπο στον τίτλο του βιβλίου «*Η Συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*», του Καθηγητή του Συνταγματικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Αθηνών Γιώργου Παπαδημητρίου, το οποίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαζήση στη σειρά «Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική». Με την ιδιότητα του επιμελητή της σειράς αυτής θα ήθελα να προτείνω στον Μάνο Στεφανίδη, να μπει στον κόπο να διαβάσει τη μελέτη του καθηγητή Παπαδημητρίου, όπου με εύληπτο τρόπο υπογραμμίζει ότι, «με τον όρο συνταγματοποίηση εννοούμε τη διεργασία, με την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση οικειοποιείται στοιχεία της Πολιτείας».

Όσο για την ενόχλησή του για το γεγονός ότι πολιτικοί από διαφορετικά κόμματα, όπως οι κ.κ. Τ. Γιαννίσης, Μ. Γιαννάκου και Μ. Παπαγιαννάκης που παρουσίασαν με θετικά σχόλια το βιβλίο, συμφωνούν στο ζήτημα της ευρωπαϊκής προοπτικής της χώρας, ας μην απογοητεύεται, γιατί έχουν μείνει κάποι-οι που διαφωνούν, όπως για παράδειγμα ο κ. Βασίλης Λεβέντης.

Αγαπητέ Χρήστο,
Το Αντί έχει στις σελίδες του μια πολύ πλούσια θεματική ενότητα με βιβλιοκριτι-κές και βιβλιοπαρουσιάσεις

όπου θα μπορούσε να συμβάλει και ο Μάνος Στεφανίδης, αφήνοντας όμως τα εξυπνακίστικα και κακόγουστα ψευδώνυμα του τύπου Τζιμ Μπούκης, Μανωλάκης ο πρώην και Μανωλάκης ο βομβιστής.

Ελπίζω να δημοσιευθεί η σύντομη επιστολή μου στις σελίδες «διάλογος αναγνωστών». Εξάλλου δεν πρόκειται να επανέλθω στο θέμα αυτό, ούτε έχω διάθεση να εμπλακώ σε κανενός είδους διάλογο με τον κύριο Τζιμ Μπούκη.

Με θερμούς χαιρετισμούς,
Σωτήρης Ντάλης

Απαντά ο εκδότης του περιοδικού:

Ο παλιός συνεργάτης όφειλε να ξέρει ότι όσα κείμενα του περιοδικού δημοσιεύονται με ψευδώνυμα είναι συλλογικά, δεν χρεώνονται σε κανέναν συγκεκριμένο συντάκτη αλλά βαρύνουν τον εκδότη αποκλειστικά. Ας καταπιαστούμε όμως με την ουσία. Το σατιρικό κείμενο που ενόχλησε τον επιστολογράφο, αλλά άρεσε σε άλλους, αναφερόταν σαρκαστικά σ' έναν κακόζηλο νεολογισμό και στην τρέχουσα μόδα οι διανοούμενοι να συναινούν σε κάθε εκδοχή σκέψης ή λόγου της επίσημης εξουσίας.

Αυτό μόνο. Και βέβαια δεν καταπιιάστηκε με την συγκεκριμένη μελέτη ούτε αμφισβήτησε την επιστημονική επάρκεια του συγγραφέα της. Σχολίασε την ελληνική κακόηχη «συνταγματοποίηση» υπονοώντας ότι λέξεις-ράκη δεν μπορεί να ντύνουν έννοιες ουσίας. Ας πούμε δεν θα ήταν ευστοχότερος τίτλος «*Η συνταγματική χάρ-τα της Ευρώπης*» ή «*Η ευρω-*

παϊκή συνταγματική σύγκλιση» ή «*Το Ενιαίο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα*» κ.λπ.; Αρκεί όμως ως εδώ η διαφήμιση του βιβλίου και του επιμελητή.

Μη φοβάσαι λοιπόν, αγαπητέ Σωτήρη, τ' αστεία μας, έστω κι αν τα βρίσκεις κακόγουστα. Σ' αυτόν τον τόπο τα σοβαρά θα έπρεπε να σε φοβίζουν περισσότερο.

Χ.Γ.Π.

Θέσαμε υπόψη του Μάνου Στεφανίδη το κείμενο και απαντά:

Δεν με αφορούν οι εικασίες και δεν μ' ενδιαφέρουν οι κρίσεις του κ. Ντάλη. Του εύχομαι απλώς καλή σταδιοδρομία. Όσο για τις ανεπιτυχείς του καταδόσεις είναι σίγουρα μέσα στη μόδα των ημερών.

Μ.Σ.

Φεστιβαλικά

• **Για τις ταλαιπωρίες των φιλόμουσων το γράμμα που ακολουθεί και απευθύνεται προς τον Διευθυντή του Εθνικού Θεάτρου κ. Ν. Κούρκουλο. Δημοσιεύουμε αποσπάσματα.**

Είχα αποφασίσει να παρακολουθήσω την παράσταση *Αντιγόνη* του Σοφοκλή από το Εθνικό Θέατρο, που δόθηκε στο Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου το Σάββατο 10 Αυγούστου, στο πλαίσιο εκδρομής που πραγματοποιήσα με δύο φιλικά μου πρόσωπα στην Πελοπόννησο, κάτι που λόγω των παρακάτω συγκυριών δεν κατέστη εφικτό. Το γεγονός αυτό ήταν κάτι που με στεναχώρησε ιδιαίτε-ρως, όχι βέβαια γιατί δεν κατάφερα να δω την *Αντιγόνη* στην Επίδαυρο, όπως πολλοί Έλληνες ή μάλλον «νέο-

Έλληνες» και δη πολίτες Αθηναίοι έχουν μέσα στα κοινωνικοκοσμικά τους πρό-πει κάθε καλοκαίρι, αλλά γιατί έγινα μάρτυρας μιας κατάστασης που κατά τη γνώμη μου δεν αρμόζει στον πρώτο καλλιτεχνικό οργανισμό και την πρώτη φεστιβαλική οργάνωση της χώρας, όπως θεωρούνται το Εθνικό Θέατρο και τα Επιδαύρια (σαν μέρος του Ελληνικού Φεστιβάλ) αντίστοιχα.

Στην αρχή της εκδρομής μου (στις 2/08, δηλαδή οκτώ ημέρες πριν από την εν λόγω παράσταση) προμηθεύτηκα τρία εισιτήρια από τα εκδο-τήρια της Αρχαίας Επιδαύ-ρου. Και εγώ και τα δύο άτομα που αποτελούσαν την πα-ρέα μου είμαστε φοιτητές σε πανεπιστημιακά ιδρύματα της πόλης μας και αντιμετω-πίσαμε για πρώτη φορά το γεγονός να εκδίδονται φοι-τητικά εισιτήρια μόνο για το πάνω μισό μέρος ενός θεά-τρου, ασχέτως του πιο είναι αυτό και εξαιρουμένων φρι-σικά των Μεγάλων Μουσικής Αθηνών και Θεσσαλονί-κης (όπου κι εκεί ισχύουν ανάλογα κοινωνικοκοσμικά πρέπει), δεδομένου ότι θεω-ρώ πως παρακολουθούμε σχεδόν όλες τις θεατρικές παραστάσεις που λαμβά-νουν χώρα στην πόλη μας και τα λοιπά καλλιτεχνικά γεγο-νότα που μας αφορούν (σι-ναυλίες κτλ.). Θεωρώ πως το γεγονός αυτό είναι αναξιο-πρεπές για τους διοργανω-τές του Ελληνικού Φεστιβάλ, που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν από αλλού επι-πλέον λεφτά, όπως από τους αρκετούς αδαείς επίσημους προσκεκλημένους, πάντως όχι από τους φοιτητές. Έτσι αναγκάστηκα να αγοράσω εισιτήρια των 18 ευρώ για να

μπορέσουμε να δούμε πιο καλά την παράσταση. Ο λόγος για τον οποίο αγοράσαμε οκτώ ημέρες νωρίτερα τα εισιτήρια ήταν για να αποφύγουμε την ταλαιπωρία και τον συνωστισμό της ημέρας της παράστασης, δηλαδή φαινόμενα όπως η προσέλευσή μας δυο και τρεις ώρες νωρίτερα για να βρούμε εισιτήρια, η ουρά στα ταμεία κτλ. Όπως φαίνεται όμως από τα παρακάτω διαφυσθήκαμε.

Το Σάββατο 10 Αυγούστου ξεκίνησα με ιδιωτικό αυτοκίνητο από την Παλαιά Επίδαυρο στις 20:00 και στις 20:15 βρισκόμουν στο Λυγουριό (η απόσταση της Παλαιάς Επίδαυρου από το Λυγουριό είναι δέκα περίπου χιλιόμετρα και του Λυγουριού από το Αρχαίο Θέατρο Επίδαυρου ένα χιλιόμετρο). Εκεί ήταν η αφετηρία της ουράς των αυτοκινήτων, της αστυνομοκρατίας, της ανοργάνωσής και εν ολίγοις της ταλαιπωρίας. Διακρίνω τρεις κατηγορίες ανθρώπων εκείνη τη στιγμή στην ουρά των αυτοκινήτων. Η πρώτη περιλαμβάνει αυτούς που είχαν εισιτήρια και παρέμειναν μέσα στα αυτοκίνητά τους έχοντας ως στόχο να φτάσουν στο θέατρο. Από αυτήν την κατηγορία όσοι βρίσκονταν εκείνη τη στιγμή στην αρχή της ουράς έφτασαν στο χώρο στάθμευσης του θεάτρου στις 21:30 (ως ώρα έναρξης της παράστασης είχε οριστεί η 21:00). Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει αυτούς που είχαν εισιτήρια και άρχισαν να σταθμεύουν δεξιά και αριστερά από το δρόμο στους παρακείμενους ελαιώνες με τη συμφωνία ή όχι των αστυνομικών οι οποίοι, ανάλογα με το τι πίστευαν ο καθένας, έκριναν το αν έπρεπε να σταθμεύσουν οι «μέλλοντες» θεατές τα ΙΧ τους στους

αγρούς και να συνεχίσουν την υπόλοιπη διαδρομή με τα πόδια. Από την κατηγορία αυτή αυτοί που ξεκινούσαν εκείνη την ώρα, με τα πόδια, έφθασαν στο θέατρο κατά τις 21:00. Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει αυτούς που δεν είχαν εισιτήρια και προσπάθησαν να φτάσουν στο θέατρο με τα αυτοκίνητά τους και να φύγουν αν δεν βρουν (περαστικοί, ξεχασμένοι κτλ) και σας πληροφορώ πως ήταν ουκ ολίγοι. Φυσικά κανείς δεν τους ενημέρωσε πως τα εισιτήρια είχαν εξαντληθεί τουλάχιστον από τις 20:15 και όχι βέβαια ο αριθμός των 12000 εισιτηρίων που απαιτούνται για να γεμίσει το θέατρο αλλά και μερικών εκατοντάδων ακόμη που εκδόθηκαν επειδή «έβλεπαν ότι δε γεμίζει το θέατρο» όπως επί λέξει με πληροφόρησε η υπεύθυνη οργάνωσης της παράστασης αργότερα. Κι έτσι αναγκάζονταν να ανεβαίνουν μέχρι το θέατρο, να απογοητευτούν και φυσικά στη συνέχεια να θέλουν να γυρίσουν προς τα πίσω, ταλαιπωρώντας τους υπολοίπους που ήθελαν να ανέβουν αλλά και τους εαυτούς τους. Κανείς από τα ταμεία και την «οργάνωση» του θεάτρου δε σκέφτηκε να ενημερώσει τα διακοσμητικά όργανα της «τάξης» που βρίσκονταν στην αρχή της ουράς να απομακρύνουν τα αυτοκίνητα των οποίων οι επιβαίνοντες δεν είχαν προμηθευτεί εισιτήρια, ούτως ώστε να διευκολύνουν την κατάσταση. Κι ενώ στο οδόστρωμα είχαν σχηματιστεί τρεις λωρίδες κυκλοφορίας προς τα πάνω, όταν άρχισε να κατεβαίνει ο απογοητευμένος, αλλά κατά τα άλλα αξιοσέβαστος αριθμός των αυτοκινήτων που δεν κατάφεραν να βρουν εισιτήριο από μια μόνο λωρίδα κυκλοφορίας, μπορεί νομίζω

να γίνει αντιληπτό απ' τον καθένα τι έλαβε χώρα στην είσοδο του χώρου στάθμευσης του θεάτρου. Αυτοί που βρίσκονταν στην κάτω πλευρά του δρόμου και κατευθύνονταν προς το θέατρο «έσπρωχναν» στην κυριολεξία προς τα πάνω, αλλά εμποδίζονταν από τον συγκεντρωμένο αριθμό αυτοκινήτων στην είσοδο του χώρου στάθμευσης, δηλαδή αυτών που «έσπρωχναν» προς τα κάτω και ήταν όπως προανέφερα αρκετοί. Η κατάσταση περιγράφεται ακριβώς με μια λέξη: **αδιαχώρητο**.

Εγώ και η παρέα μου ανήκαμε στη δεύτερη κατηγορία. Στις 21:10 εισήλθαμε στο θέατρο ασθμαίνοντας. Κόσμος έμπαινε κατά μάζες στο ήδη εντελώς γεμάτο θέατρο, ενώ ανέβαιναν συνεχώς αισιόδοξοι θεατές ακόμη και μετά τις 21:30. Οι άνθρωποι της ασφάλειας του θεάτρου, οι οποίοι δεν είχαν καμία επικοινωνία με τους αστυνομικούς, άφηναν να περάσουν μόνο αυτούς που είχαν εισιτήριο, χωρίς όμως να ελέγχουν την ύπαρξή του ή όχι (όποιος έλεγε ότι είχε εισιτήριο έμπαινε και το δικό μου είναι άκοπο). Μέσα στον πανικό που επικρατούσε κατά την είσοδό μας στο θέατρο αποκόπηκα από την υπόλοιπη παρέα μου. Η πιθανότητα να βρω χώρο να καθίσω ακόμη και στις κλίμακες ή στο χώρισμα μεταξύ των διαζωμάτων του θεάτρου ήταν ανύπαρκτη. Η υπέροχη και στεντόρεια φωνή της Λυδίας Κονιόρδου αντηχούσε ήδη στ' αυτιά μου ρωτώντας την αδερφή της Ισμήνη: «... αν υπάρχει καμία συμφορά που να μην έχει στείλει ακόμη ο Δίας σ' αυτές τις δυο που είναι ακόμη ζωντανές...». Κι έτσι σε συνδυασμό με το γεγονός ότι δεν μου αρέσει να περνάει κόσμος από μπροστά μου

όταν εγώ βλέπω μια παράσταση έκανα μεταβολή κι έφυγα, περίπου ένα λεπτό μετά την είσοδό μου στο θέατρο.

Κατά την κάθοδό μου προς το μπαρ που βρίσκεται γάτω από το θέατρο πριν ξαναπεράσω τον έλεγχο των εισιτηρίων με αντίθετη φορά απ' ό,τι πριν, συνάντησα μια κυρία η οποία μιλούσε για «οργάνωση» και όταν αναρωτήθηκα δυνατά για ποια οργάνωση μιλούσε, με πλησίασε και με ρώτησε τι εννοούσα, λέγοντάς μου πως ήταν η υπεύθυνη οργάνωσης της παράστασης. Σε ερώτησή μου για το πόσα εισιτήρια είχαν εκδοθεί, μου απάντησε «όσα χωράει το θέατρο, δηλαδή 12000». Όταν ρώτησα γι' αυτό το ανερχόμενο πλήθος που είχε εισιτήρια και μας προσπερνούσε κατευθυνόμενο προς το γεμάτο θέατρο, μου απάντησε πως τα παραπάνω εισιτήρια εκδόθηκαν γιατί δεν είχε γεμίσει το θέατρο, όπως προανέφερα, χωρίς βέβαια να μου κάνει γνωστό τον αριθμό αυτών των παραπάνω εισιτηρίων και χωρίς ποτέ να παραδεχτεί ότι κόπηκαν εισιτήρια πάνω από τον αριθμό των 12000. Όταν της περιέγραφα την κατάσταση στην είσοδο του χώρου στάθμευσης του θεάτρου και την «ιστορία» μου, δεν είπε τίποτε παρά μόνο πως αυτή δεν έφταιγε και πως έπρεπε να ξεκινήσουμε δύο ώρες νωρίτερα από την Παλαιά Επίδαυρο (η ταμίας την ημέρα που προμηθευτήκαμε τα εισιτήρια μας είχε πληροφορήσει πως η είσοδος στο θέατρο επιτρέπεται από τις 20:00 και μετά). Δε συνέχισα την κουβέντα, νομίζω πως δεν υπήρχε λόγος να το κάνω, και πέρασα μιάμιση ώρα διαβάζοντας το βιβλίο μου και πίνοντας το ποτό μου στο μπαρ γάτω από την είσοδο

του θεάτρου, περιμένοντας την υπόλοιπη παρέα μου.

Όταν μετά το τέλος της παράστασης συναντήθηκα με την ποδοπατημένη παρέα μου που πλήρωσε 18 ευρώ και κάθισε στα όμορφα σκαλοπάτια του θεάτρου (και ήταν και από τους τυχερούς), με πληροφόρησαν πως ακόμη τρεις από τις επτά προυποθέσεις που αναγράφονται πίσω από τα εισιτήρια δεν τηρήθηκαν, εκτός φυσικά από την πρώτη, ότι δηλαδή κόσμος εισερχόταν στο θέατρο και μετά την έναρξη της παράστασης. Οι καύτρες από τα τσιγάρα αποτελούσαν το μόνο αλλά αρκετό φως στο κοίλον του θεάτρου κατά τη διάρκεια της παράστασης, οι μυτερές γόβες συμπλήρωναν το υπόλοιπο καλαισθητό ενδυματολογικό σύνολο των κυριών, Αθηναίων ως επί το πλείστον, και τα παιδάκια κάτω των έξι ετών ήταν επίσης αρκετά (ασχέτως αν αυτό προσωπικά το θεωρώ θετικό, διότι η αγωγή και το ήθος είναι κάτι που το αποκτά κανείς από τους πρώτους μήνες της ζωής του και το καλλιεργεί στη συνέχεια και μέσα από το θέατρο, γι' αυτό δεν είναι δικαιολογημένο το αυθαίρετο όριο των έξι ετών). Εννοείται πως τα κουδουνίσματα από τα κινητά τηλέφωνα δεν έλειψαν και μάλιστα κάποιοι «θεατές» απαντούσαν στις κλήσεις τους με τέτοια ένταση φωνής ώστε να ακούγονται από τους γύρω τους.

Αν μου ζητούσε κάποιος να χαρακτηρίσω την οργάνωση της παράστασης, θα έλεγα ότι πρόκειται για μια «αρπαχτή» του Εθνικού Θεάτρου. Δε νομίζω πως υπήρχε η ανάγκη να εκδοθούν περισσότερα εισιτήρια από τον αριθμό που αντιστοιχεί στην πληρότητα του θεάτρου. Απ' ό,τι φαντάζομαι, τα έξοδα της παράστασης καλύπτο-

νταν, δεδομένου πως η παράσταση παρουσιάστηκε και σε πολύ μικρότερα θέατρα ανά την Ελλάδα με λιγότερη πληρότητα, στα οποία θα έπρεπε να καταβληθεί και ενοίκιο, κάτι που δε νομίζω να συνέβη στην Επίδαυρο. Σημειώνω πως αφήνω εντελώς ασχολίαστο το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα της παράστασης και μερικώς ασχολίαστο το είδος και τη συμπεριφορά του κόσμου που παρακολουθεί τις παραστάσεις στο θέατρο της Επίδαυρου και τους συγγενείς μ' αυτό «ναούς της τέχνης» όπως είναι τα μέγαρα μουσικής της πρωτεύουσας και της συμπρωτεύουσας και το Ηρώδειο.

Παναγιώτης Τζούμας
Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Μελινοποιημένη η καρέκλα

• Από τον Τάσο Γούλα, από το Νίμπουργκ της Γερμανίας το γράμμα που ακολουθεί:

Αγαπητό Αντί
Διαβάζοντας τη rubrique «επισημαίνουμε» του Στέφανου Προτεστάκι, στο τεύχος 770, τιτλοφορούμενη «Για έναν Λαϊκισμό των Λαϊκισμών», σχετικά με την παρουσίαση του προγράμματος της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας του υπουργού Πολιτισμού Ευάγγελου Βενιζέλου, θα ήταν ασυγχώρητη παράλειψη να μη σημειώσω συνοπτικά τα όσα άκρως προσανατολιστικά ανέφερε πρόσφατα ο συνθέτης Στέφανος Κορκολής στην ελληνική εκπομπή της Βαυαρικής Ραδιοφωνίας του Μονάχου και τα οποία με προβλημάτισαν: «Η Ελλάδα –είπε– δεν διαθέτει κλασική μουσική παιδεία, αφενός λόγω του 400-χρονου

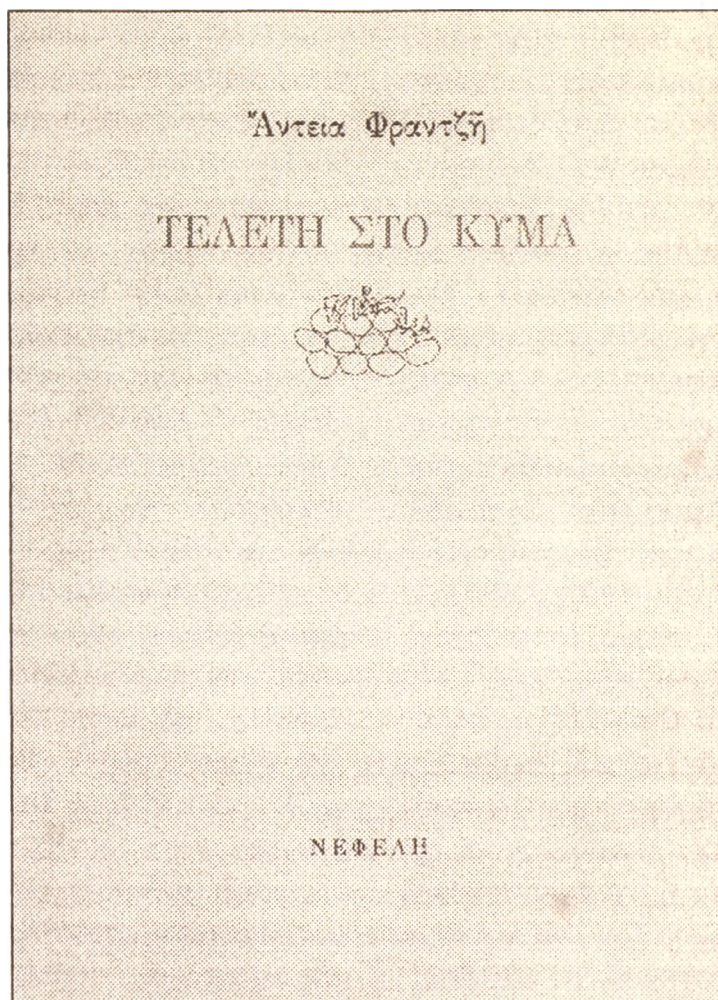
τουρκικού ζυγού και αφετέρου συνεπεία των μετεπαναστικών πολιτικών συγκυριών που έχουν επιδράσει αρνητικά έως και σήμερα.»

Αυτή η ρεαλιστική μαρτυρία του μουσικοσυνθέτη καταργεί αυτόματα την πολιτιστική existence της αρχαίας Αθήνας μέσα στη σύγχρονη «Όμορφη Πόλη», αφού υπονοεί σαφέστατα ένα σύγχρονο νεοελληνικό κράτος με ολοκληρωτικά νέα μετεπαναστατική αφετηρία, αποδεδειγμένα αποξενωμένο της αρχαιοελληνικής αίγλης, και ταυτόχρονα όμως (η μαρτυρία Κορκολή) αναιρεί επίσης τον περί πολιτιστικής continuation φρούδο ισχυρισμό του ΥΠΠΟ. Έτσι αμφισβητείται θεμελιωμένα το απερίσκεπτο σύνθημα «Για μια κουλτούρα των πολιτισμών». Αφού τώρα προσθέσω και τη γνώμη του γερμανού γνώστη των ελληνικών λογοτεχνικών πραγμάτων P.

Mosler, αναφορικά με την ελληνική παρουσία στην έκθεση βιβλίου της Φρανκφούρτης, ότι: «Ο Έλληνας υπουργός πολιτισμού Ευάγγελος Βενιζέλος κοκεταρίστηκε με το παρελθόν που πρέπει να κουβαλούν τα ονόματα του Ομήρου και του Καβάφη», κλείνω την επιστολή μου με το δυσάρεστο συμπέρασμα πως η όλη υπουργική πολιτισμική opération στερείται qualité exceptionnelle. Λαμβάνοντας δε υπόψη τις γενικευμένες μετωπικές επιθέσεις που υφίσταται προσωπικά ο ίδιος διαχρονικά για πολυάριθμα αίτια, διερωτώμαι ποιοι είναι τάχα αυτοί οι τόσο ελκυστικοί λόγοι που έπεισαν τον υπουργό αρχικά να αναλάβει και κατόπιν να παραμείνει σ' αυτή την τόσο εύθραυστη «μελινοποιημένη» καρέκλα.

Μ.φ.χ.
Τάσος Γούλας

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΚΔΩΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Συντάξεις πείνας

Στην Ελλάδα της οικονομικής ευμάρειας και του καταναλωτικού ευδαιμονισμού φαίνεται ότι δεν υπάρχει θέση σ' αυτό το «όνειρο» για τους ανθρώπους του καλλιτεχνικού χώρου. Άραγε υπήρχε και ποτέ; Η λέξη καλλιτέχνης αποτελούσε συνώνυμο του ανθρώπου που αντιστρατεύεται τις επιταγές της εξουσίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις σήμαινε και το παράδειγμα μιας προσωπικότητας απειλή για μια «υγιή» και ανταγωνιστική κοινωνία.

Τι προσφέρουν λοιπόν οι κάθε λογής ποιητές και ζωγράφοι για να τους ανταμείψει μια θεσμοποιημένη κοινωνία; Θ' ανταμειφθούν μεγαλόψυχα εκείνοι που φροντίζουν να «εξωραΐσουν» την φθαρμένη εικόνα της εξουσίας, εκείνοι που ανοίγουν διαύλους αναγνώρισης χαριεντιζόμενοι στα κοκτέιλ-πάρτυ της κοσμικής Αθήνας. Για τους υπόλοιπους περισσεύουν κάποια ψίχουλα με τη μορφή των τιμητικών συντάξεων. Για να είμαστε ακριβείς: Μόνο σ' εκείνους που πρόλαβαν να πάρουν αυτές τις συντάξεις τα πρώτα χρόνια. Η ιστορία είναι γνωστή: Το υπουργείο Πολιτισμού κατήρτισε έναν κατάλογο πριν από λίγα χρόνια με καλλιτέχνες, επώνυμους ή λιγότερο επώνυμους, και αποφάσισε να απονείμει τιμητικές συντάξεις σε όσους δεν είχαν να λαμβάνουν σύνταξη από κάποιο άλλο ταμείο. Τα πράγματα προχωρούσαν κανονικά εωσότου το υπουργείο Οικονομικών φρενάρισε τη διαδικασία με το αιτιολογικό ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι συντάξεις δίνονταν καταχρηστικά και χωρίς τ' απαραίτητα δικαιολογητικά. Σαν να μην έφτανε αυτό, το υπουργείο θεμελίωσε την άρνησή του και στο επιχείρημα της περικοπής λόγω υπέρβασης των ορίων της οικονομικής πολιτικής.

Ποιος ασχολείται τώρα με τους καλλιτέχνες; Θα έχει αντίκρισμα η «κοινωνική» μας πολιτική εάν στηρίζουμε μια παραπεταμένη μειονότητα; Εξάλλου ο κ. Κούβελας δεν είχε αποκαλέσει στο παρελθόν «λαπάδες» τους ποιητές, δίνοντας το στίγμα της αντεπίθεσης του πολιτικού «ορθολογισμού» έναντι των «απροσάρμοστων» της τέχνης; Ο κόμπος όμως έφτασε στο χτένι. Η αδιαφορία της πολιτείας κινητοποίησε το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών που ζητεί ν' αποσυρθεί το νέο σχέδιο νόμου και ν' ασφαλιστούν οι δημιουργοί, οι οποίοι αντιμετωπίζονται σαν βιοτέχνες επιχειρηματίες(!). Παρακάμπτεται έτσι το γεγονός ότι η εργασία τους είναι περιστασιακή και ότι δεν συμπληρώνουν τις προϋποθέσεις για αξιοπρεπή ασφάλιση. Άραγε θα συγκινηθεί το υπουργείο Οικονομικών και ο υπουργός Πολιτισμού για να μην προχωρήσουν στην κατάργηση των τιμητικών συντάξεων;

Χαρακτηριστικά σε ανοιχτή επιστολή προς τον υπουργό Πολιτισμού το προεδρείο του ΕΕΤΕ επισημαίνει: «...Την ερχόμενη Τετάρτη 18/9/02 θα συζητηθεί στη Διάρκη Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής το άρθρο 1 του σχεδίου νόμου το οποίο καταργεί τον 2435/96. Πιστεύουμε ότι μια παρέμβασή σας για ν' ανακληθεί το άρθρο αυτό προσωρινά έως ότου λυθεί το Συνταξιοδοτικό μας, θα έσωζε κυριολεκτικά τους δημιουργούς και κατ' επέκταση τον πολιτισμό από τις ολέθριες επιδράσεις μιας πολιτικής απόφασης να ενταχθούμε στην ΑΥΤΑΣΦΑΛΙΣΗ...»

Σωτήρης Λέτσιος

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- Μια ενδιαφέρουσα έκθεση με θέμα το **πορτρέτο** εγκαινιάζεται την Τρίτη 24/9 στη γκαλερί Ζουμπουλάκη (Πλατεία Κολωνακίου 20). Η έκθεση, που θα διαρκέσει ως τις 5/10, περιλαμβάνει έργα των Διαμαντόπουλου, Καπελιάρη, Λαμπέρτ, Μπεκ, Μπήτσικα, Μπότσογλου, Μυταρά, Ντούμα, Παπαγιάννη, Παπακώστα, Ρόρρη, Σακαγιάν, Σαντοριναίου, Σάντος Σίλβα, Σκοπελίτη, Φιλοπούλου και Ψυχοπαϊδή.

- Τρεις εκθέσεις **φωτογραφίας** γίνονται τις ημέρες αυτές στο Κολωνάκι: Στην Αίθουσα Τέχνης Αθηνών (Γλύκωνος 4, Δεξαμενή), στο πλαίσιο του 9ου διεθνούς μήνα φωτογραφίας,

παρουσιάζεται έκθεση της **Χριστίνας Κάλμπαρη** (ως τις 5/10). Στην αίθουσα τέχνης Σκουφά (Σκουφά 4) και έως τις 28/8 παρουσιάζεται έκθεση με ασπρόμαυρες φωτογραφίες της **Κατερίνας Καλούδη**. Τέλος, η «Γκαλερί της Έρσης» (Κλεομένους 4) εγκαινιάζει τη χειμερινή σεζόν με έκθεση φωτογραφίας του γάλλου καθηγητή της ψυχιατρικής **J.D. Guelfi** (διάρκεια: 30/9-6/10).

- Στις **19 Σεπτεμβρίου** εγκαινιάστηκε στην αίθουσα τέχνης Τερρακόττα/TinT (Χρυσ. Σμύρνης 13, Θεσσαλονίκη) έκθεση με εγκαταστάσεις των **Ανδρέα Βούσουρα** και **Έφης Φουρίκη** (θα διαρκέσει μέχρι τις 19/10).

- Ο **Νίκος Χαραλαμπίδης** παρουσιάζει στη γκαλερί Νέες Μορφές (Βαλαωρίτου 9) μια βίντεο εγκατάσταση με τίτλο «King Kong left for Hong Kong», εμπνευσμένη από τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου (διάρκεια: 11/9-5/10).

- Το **Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Ρεθύμνης** διοργανώνει στους χώρους της Δημοτικής Πινακοθήκης «Λ. Κανακάκης» έκθεση με έργα της εικαστικού **Δέσποινας Μείμαρογλου**

από τη συλλογή **Πορταλάκη**. Παρουσιάζονται τα αντιπροσωπευτικότερα έργα της καλλιτέχνης από τη δεκαετία του '90 μέχρι σήμερα (εγκαίνια: 20/9).

Αφιέρωμα στον Shohei Imamura

Το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης διοργανώνει αφιέρωμα στον μεγάλο ιάπωνα σκηνοθέτη Shohei Imamura με προβολές ταινιών του στην Αθήνα (Απόλλων-Renault Filmcenter, 20-26/9) και τη Θεσσαλονίκη (Ολύμπιον Renault-Π. Ζάννας, 27/9-3/10). Το έργο του Imamura έχει βραβευτεί επανειλημμένα διεθνώς, αλλά δυστυχώς ελάχιστα είναι γνωστό στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα των προβολών στην Αθήνα διαμορφώνεται ως εξής:

Παρασκευή 20 Σεπτεμβρίου
18.30 Ο δεύτερος αδελφός 101'
20.15 Επίσημη έναρξη.
 Προλογίζει ο γάλλος κριτικός Hubert Niogret
 Η μπαλάντα του Ναραγιάμα 130'

23.00 Γουρούνια και θωρηκτά 108'
Σάββατο 21 Σεπτεμβρίου
18.00 Ανεκπλήρωτος πόθος 101'
20.00 Το χέλι 117'
22.00 Η βαθιά επιθυμία των θεών 172'

Κυριακή 22 Σεπτεμβρίου
17.00 Μπροστά στο σταθμό Νίσι Γκίν-ζα 52'
 Κλεμμένος πόθος 92'
20.00 Εϊτζανάικα 150'
23.00 Ο πορνογράφος 128'

Δευτέρα 23 Σεπτεμβρίου
18.00 Η εξαφάνιση ενός ανθρώπου 108'
20.00 Μαύρη βροχή 123'
22.30 Η εκδίκηση είναι δική μου 140'

Τρίτη 24 Σεπτεμβρίου

18.00 Ζέγκεν, ο άρχων του μπορντέ-λου 124'
20.30 Η μπαλάντα του Ναραγιάμα 130'
23.00 Η γυναίκα έντομο 123'

Τετάρτη 25 Σεπτεμβρίου
18.00 Το χέλι 117'
20.15 Η εκδίκηση είναι δική μου 140'
22.45 Δρ Ακάγκι 128'

Πέμπτη 26 Σεπτεμβρίου
19.15 Φονική επιθυμία 150'
22.00 Χλιαρό νερό κάτω από την κόκκινη γέφυρα 120'

Έκτακτη προβολή:
Τριανον Filmcenter Κυριακή 22 Σεπτεμβρίου
12.00 Η ιστορία της Ιαπωνίας από μια γκαρσόνα του μπαρ 105'

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α

πολιτιστικής

Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Μακρομικρόνοες.
- Στην εκδήλωση της Ντοράρας για τον πολιτισμό εκτός του Πάρι Πρέκα και του Πασχάλη ήταν και η κ. Λαμπράκη-Πλάκα, κ. Βενιζέλε μου.
- Προτιμήσαμε να σας το γνωστοποιήσουμε σεμνά, αντί να το τηλεφωνήσουμε στην Αντιτρομοκρατική όπως είναι η πανελλαδική συνήθεια.
- Έχει, βλέπετε, ο καιρός γυρίσματα και οι πάντες προσανατολίζονται προς το πουνεαι régime, εφόσον το πλοίο μπάζει...
- Εσάς θα σας μείνουν η Μανουέλα και ο Ευγένιος.
- Δηλαδή τα μπάζα.
- Όλοι οι υπόλοιποι πολιτιστικάριοι θα κινηθούν κεντροδεξιοστρόφως.

- Στην κεντροδεξιά πάλι θα παραμείνουν κάποιοι μπιστικοί και ο Βερελής. Αυτούς δεν τους θέλει κανείς.
- Βερελής, ένα παιδί με μυαλό και πυγμή. Κάτι σαν τον Μαγκριώτη στο πιο εύσωμο.
- Ο Χρυσοχοϊδης πάλι ως μέλλον πρωθυπουργός θα επανιδρύσει το νέο ΠΑΣΟΚ και θα το ονομάσει ΚουφοΠΑΚ τιμής ένεκεν.
- Κουφά πράγματα!
- Αι το άλλο; Η Ντόρα λέει θα συνεργαστεί με την Εθνική Πινακοθήκη και το Μουσείο του Φιξ για να δείχνουν σε χώρους του Δήμου τα πλεονάζοντα έργα τους...
- Εσείς όμως με το συ-ντα-ρα-κτι-κό καινούργιο σας Νομοσχέδιο προβλέπετε

Ανώνυμη Εταιρεία στην Πινακοθήκη η οποία και θα πουλάει (sic) τα ανωτέρω έργα.

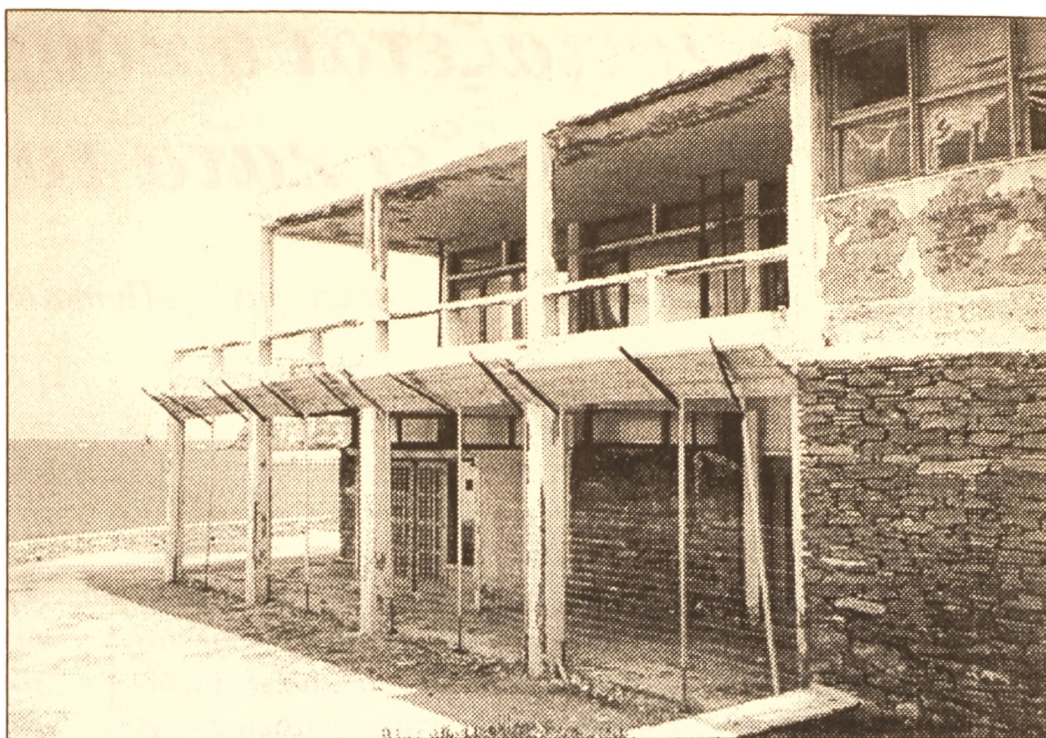
- Απίστευτες λογικές μιας αισθητικής της αγοράς.
- Για την ιστορία λέμε ότι το σχέδιο νόμου λέγεται «τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν. 2725/1999, ρύθμιση θεμάτων του ΥΠΠΟ και άλλες διατάξεις».
- Στο «και άλλες» παίζεται το παιχνίδι.
- Και επ' αυτού δεν κουνιέται φύλλο. Όλοι σιωπούν αιδημόνως.
- Είπαμε, οι διανοούμενοι αυτόν τον καιρό διακόπτουν γιατί περιμένουν την απάντηση της «Πολιτιστικής Ολυμπιάδας».
- Ενώ ο Μικρούτσικος καθάρισε...
- Όπως δήλωσε στην «Ελευθεροτυπία», αυτός αναφέρεται «Μόνο στη Γιάννα». Άλλος ένας που κόπτεται για την

«αξιοπρέπειά» του δηλαδή.

- Η Δούκισσα της Βλακεντίας, ο Δούκας και το μικρούτσικό τους.
- Πάντως εσείς όταν ακούτε πολλά για τον πολιτισμό και βλέπετε δακρυσμένα μάτια και συγκίνηση, να ξέρετε ότι κάποιος θα γίνει πανευτυχής στο αμέσως προσεχές μέλλον...
- Από μέθεξη και outlook (το οποίο παρεμπιπτόντως αυτό τον καιρό ψαρεύει «ταλέντα» στη Σουηδία).
- Το άλλο πάλι με τις ΠΑΕ; Ο Υπουργός Πολιτισμού απεκάλεσε ενίους των προέδρων τους σαλταδόρους και αρνήθηκε να (ξανα)πληρώσει τα σπασμένα. Καημένη Σωκράτη!
- Μοναδική εξαίρεση ο μπατατουδεις ΠΑΟΚ και ο παντέρμος Αρης.
- Όλα κιόλα, ο κ. Βενιζέλος πάνω απ' όλα προσέχει την εκλογική του

Και διηγώντας τα να κλαις...

Δεν συμπληρώθηκαν ακόμη 50 χρόνια από τότε που εγκαινιάστηκε το «Ξενία» στη Χώρα της Άνδρου, στο λιμάνι. Το ξενοδοχείο «**Τρίτων**», φτιαγμένο με την τέχνη και το μεράκι του αρχιτέκτονα **Άρη Κωνσταντινίδη**, είναι σήμερα ένα σκέλεθρο που αντικρίζει τη θάλασσα και περιμένει μοιραία τον ενταφιασμό του. Ιδού η σημερινή θλιβερή εικόνα που παρουσιάζει: εξωτερικά οι πεσμένοι σοβάδες, τα σκουριασμένα σίδηρα που αποκαλύπτονται μέσα από το ραγισμένο μπετόν, τα σπασμένα πορτοπαράθυρα. Εσωτερικά –γιατί αρκεί να μετακινήσεις ένα παραπέτασμα και να μπεις μέσα– σκουπιδότοπος με στρώματα και άλλα ακατονόμαστα που συσσωρεύονται σε όλες τις γωνιές και αφήνουν δυσδιάκριτη την εικόνα από την πελεκημένη πέτρα, τις λεπτομέρειες στο πλακόστρωτο δάπεδο, τη λιτότητα των επιλογών του αρχιτέκτονα που πνίγεται σήμερα κάτω από τη βρόμα και την εγκατάλειψη. Μα, επιτέλους, τι περιμένουν οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς αλλά και οι τοπικές αρχές, για να σώσουν αυτό το μνημείο της νεότερης αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς; Περιμένουν

απλώς να πέσει. Ποιος έλεγχος υπάρχει για αυτού του είδους τις καταστροφές που συντελούνται μπρος στα μάτια μας;

Α.Φ.

περιφέρεια.

- Η άλλη του περιφέρεια του έχει ξεφύγει προ πολλού.
- *Κα-τα-πλη-κτι-κό*: ο νέος υπουργός *Εξωτερικών* της *Τουρκίας* δήλωσε στην *«Τζουμχουριέτ»* ότι έχει με τον *Γιωργάκη* κοινή εκλογική περιφέρεια το *Αιγαίο...*
- Και γαμώ τις περιφέρειες.
- *Παπαντρέου* εφέντης και *Τουρκεμετζόγλου* μπέης.
- Να 'ναι καλά το *Ντοβλέτι* και ο *Παντισάχ* – και τα σύνορα τα βρίσκουμε.
- *They drive me mad* που θα 'λεγε και ο *Ντικ Τσένι*.
- Πάντως ότι και να λέμε τα κατάφερε, μετά την *Μαρία Κάλας*, να τραγουδήσει και στην *Επίδαυρο* ο *Γιώργος Νταλάρας*.
- Το πείσμα και η ποιότητα πάντοτε επιβραβεύονται σ' αυτόν

τον τόπο.

- Ας όψεται ο *Μίκης*.
- *Ελάτε, Μακαριώτατε, μιλήστε του Τζανετάκου*, πάει στο διάολο!
- Το γινάτι βγάζει μάτι. Εξάλλου «*Μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι*».
- Δεν μπορεί να βλέπετε τη *Ντόρα* και ν' αποφεύγετε τον *Γιάννη*. Δεν είναι *χριστιανικόν*.
- Θα κάνει καμιά τρέλα ο μικρός και θα ξαναπάει στον *Σημίτη*... ή σης *Αλέκας* με τη *Λιάνα*.
- «*Οφονται εις ον εξεκέντησαν*».
- *Απίθανη*, πάντως, η *Ντόρα*: ο Δήμος αυτό, ο Δήμος εκείνο. Ο Δήμος με την εκκλησία, ο Δήμος με την αστυνομία, ο Δήμος με την *Πυροσβεστική*, ο Δήμος με τα *ΚΑΠΗ*, ο Δήμος με την *Πινακοθήκη*...
- Ο *Γέρο Δήμος* πέθανε, ο *γέρο Δήμος* πάει...
- Ωωωωωωω! (*Grand finale*).

- Κατά τ' άλλα την *πλαισιώνει αλώβητος ο μηχανισμός Αβραμόπουλου*. (Ξέρετε *Σταθάκης*, *Παπαθανασίου* και λοιποί).
- Η *Βόξενμπεργκ* μόνο τους ξέφυγε.
- Θα λέμε, κάποτε, ότι ζήσαμε στην εποχή του *Σημίτη* και θα ντρεπόμαστε.
- Κι όχι βέβαια επειδή καταβαραθρώθηκε το *Χρηματιστήριο*.
- Ούτε γιατί δεν βγήκαν οι *μακροοικονομικές* και οι *μικροοικονομικές προβλέψεις* του *Χριστοδουλάκη* (του διαδόχου).
- Οι *μακρομικρόνοες*.
- Κυρίως γιατί *εμπορεύτηκαν οράματα* με τον πιο *χυδαίο* τρόπο.
- Είχαμε ποτέ χειρότερο κυβερνητικό εκπρόσωπο από τον *Πρωτόπαπα*;
- Κατάφερε ο *αθεόφοβος* να μας κάνει *συμπαθή* τον *Ρέππα*.

- Πάνω στη σύγχυση επέστρεψε κι ο *Κούγιας* και βγήκε στον *Alpha* να μας δια φωτίσει.
- *Ειδικός* και επί της *τρομοκρατίας*.
- Όλος ο θίασος επί σκηνης και νέον πρόγραμμα *τρομολαγνείας*.
- Υπάρχει πιο κάτω για την *ελληνική τηλεόραση*; *Φοβάμαι* ότι υπάρχει...
- *Χρεοκόπησε* και ο *Alpha Digital* με αποτέλεσμα να διαλυθεί το *ελληνικό ποδόσφαιρο*, ένας θεσμός που τιμούσε την *πνευματική παράδοση* αυτού του τόπου.
- Το *βιλαέτι* του *Υπουργού Πολιτισμού*, βλέπετε.
- *Βενιζέλος* ο *Βου*, *πορθητής* του *Μαραθώνος* και της *ΕΠΑΕ* και φίλος των *κ.κ.* *Μπατατούδη* και *Κόκκαλη* (καθότι *γαμβρός Μπακατσέλου*).
- «*Πάμε Στοίχημα*»;

Μανωλάκης ο Βομβιστής

Τι άλλο χρειάζεται ο κόσμος για να πλαγιάζει κατά το μέρος της καρδιάς;¹

...και πέραν της Ποίησης ακόμη και των ενδόξων Ρεμπέτικων Τραγουδιών
Όσο να εκτιμήσουμε τη ματαιότητα
όσο να εκποιήσουμε την τρυφερότητα
μας πήραν σβάρνα τα χρόνια...
Θωμάς Γκόρπας

Να αναδιατάξεις σκέψεις και συναισθήματα σε λογική επαλληλία και να σκιαγραφήσεις λιτά –όπως το απαιτεί η ποίηση– ένα έργο διάφανο και έντιμο, δικαιολογημένα σκληρό στα όρια της αυθάδειας –όχι της σκόπιμης ή οργισμένης πρόκλησης–, με καταλυτικά έντονα –όσο κι αν ακούγεται παράξενο– τα λυρικά του στοιχεία, αποτελεί μη προσπελάσιμη δυσκολία προσέγγισης της ποιητικής του Γκόρπα. Και ξεκινώ από ένα χαρακτηριστικό του, τον λυρισμό, που κινδυνεύει να περάσει απαρατήρητος μέσα στο φαινομενικά τραχύ ύφος, τον «πικρόχολο ή και φαρμακερό» λόγο, τη λοιδορία και την κοροϊδευτική παράτα (Β. Χατζηβασιλείου, *Ελευθεροτυπία* 3.1.96), αφήνοντας σε δεύτερο επίπεδο τη νοσταλγία, την αλήθεια, την έκδηλη συγκίνηση, την οδύνη για την κοινή μοίρα των ανθρώπων, για τις διαψεύσεις οραμάτων και ιδεολογιών. Γιατί αυτό που μπορεί να σηματοδοτήσει την ποίηση του Γκόρπα, ακόμα και στους πιο ακραία επιθετικούς του στίχους, είναι η μοναξιά, η ανάμνηση, η επιστροφή στις γενέθλιες σταθερές, του τόπου (μ' αρχή και τέλος του ντουινιά το Μεσολόγγι), του σπιτιού, της οικογένειας, των συντρόφων:

Θυμάμαι κάτι καλοκαίρια στο χωριό μου γεμάτα άσπρα
πουκάμισα
γαρύφαλα, ...τσακιστές ελιές, ούζα νεράκια παγωμένα...
τεκέδων μαύρα τραγούδια από τα άσπρα στόματα του
Στράτου του
Τσουουσάκη κι άλλων απελευθερωτών, καλοκαίρια
ποτισμένα με
το αίμα το σταλμένο σε πακέτα απ' τον Γράμμο.
Στο Μεσολόγγι τότε κάθε βράδι τέλειωνε ο πάγος ο
κινηματογράφος
το αύριο το χρήμα και η ελπίδα για να θυμόμαστε.²
Και αλλού: Κι όταν πούλαγε η μάνα μας τα ρούχα της και
τα χρυσαφικά της/ για ένα κινίνο ή δυο κλωνιά σταφίδα/
εμείς μαθαίναμε να περιμένουμε τη λευτεριά./ Δεν κλάψαμε
ποτέ. («Πικρή εποχή», *Στάσεις στο μέλλον*)

Στο λυρισμό του, όπως πρώτος επισήμανε ο Νικηφόρος Βρεττάκος στην *Επιθεώρηση Τέχνης* (τεύχος 37-38, Ιαν.-Φεβρ. 1958), παρότι δεν αξιοποιείται απόλυτα στην ποίησή του και σε μεγάλο βαθμό ακυρώνεται «από τα ζωντανά και τόσο σύγχρονα πράγματα που τον συγκινούν», θα 'θελα να σταθώ και να επιμείνω. Για τα «έξοχα λυρικά του ανοίγματα, έστω και μέσα από άνισες ταλαντώσεις», που εντάσσουν το έργο του στον προσωπικό απαραβίαστο χώρο ενός επιτυχημένου τεχνίτη» (Β. Στεριάδης, *Χρονικό '75*).

Αγνάντια πάντα στον ουρανό των παιδικών μου χρόνων
δεν ζητάω παρά μονάχα να βρεθεί κάποιος να μου ανάβει
το τσιγάρο· και οι φιλοδοξίες μου αυτομάτως θα
επιστρέψουν στις φυσιολογικές τους διαστάσεις. Να
μπορώ κι εγώ άνετα να θυμάμαι τα ξεχασμένα αξέχαστα:
έναν πελαργό στο καμπαναριό, ένα γλάρο πάνω απ' τη
θάλασσα, φεγγάρια ν' ανατέλλουν, φεγγάρια να δύουν
μεσολογγίτικα, μελαγχολικές πολύ μελαγχολικές
γυναίκες, ταβερνόβιους άντρες ως τα χαράματα, έναν
επιτάφιο ακατανίκητης δροσιάς και γοητείας, το φίλο μου
τον Γιάννη τον μαραγκό που τραγουδούσε στην Κατοχή
όπως τραγουδάει τώρα ο Καζαντζίδης, τα χαμομήλια τ'
Αη Δημήτρη, τις σκονισμένες αγκινάρες στα χείλια της
ασφάλτου και της κυρά Ρήνης το Κάστρο...³

Παρακολουθώντας την ομαδοποίηση του Αράγη στο εισαγωγικό κείμενό του για την Ανθολογία της Δεύτερης Μεταπολεμικής ποιητικής γενιάς, του Ευαγγέλου («Παρατηρητής», Θεσσαλονίκη 1994), συμφωνούμε πως η ποίηση του Γκόρπα διακρίνεται για τη στενή σχέση παρελθόντος-παρόντος, όπου παρελθόν είναι βέβαια τα χρόνια του πολέμου, της κατοχής, του εμφυλίου, ενώ παρόν ο χρόνος που γράφονται τα ποιήματα. Δυο χρόνοι που τείνουν να μηδενιστούν, ώστε να συμπέσουν το σημείο του εναύσματος (ο ποιητικός μονόλογος), με το σημαίνον του ποιήματος (ο διάλογος μέσω του ποιητικού έργου). Μένει το ερώτημα και η απόδειξη του αποτελέσματος ώστε να διαπιστωθεί εάν ο Γκόρπας στην περίοδο της ωριμότητάς του κατακτά το σημαινόμενο, δίχως αιρέσεις, ενστάσεις και αναστολές, διαμορφώνοντας αυτό το αρραγές μέτωπο συνθηκών και συναισθημάτων, όπου το ποιητικό υποκείμενο εμπλέκεται στον εαυτό του όπως η αράχνη (κατά τον Ρολάν Μπαρτ), δημιουργώντας ένα αποτελεσματικό κτήμα, όπου δεν είναι δυνατόν να ξεχωριστούν τα όρια του δραματικού μονολόγου του ποιητή, από τον απόλογο του ποιήματος (για να θυμηθούμε τον Δάλλα και την αναφορά στον Σολωμό).

«Ανάμεσα στο Μεσολόγγι των ιερών κοκάλων και του Παλαμά και στο Μεσολόγγι της ατελείωτης βροχής και των καιμών, είχα διαλέξει το δεύτερο», ακούγεται βλάσφημη και αναιδής η επιλογή του Γκόρπα, που όμως οροθετεί τη συνεπή διαδρομή του, αναδεικνύοντας την αποστροφή του σε «ήρωες» και σε αυτονόητα θέσφατα, ενώ παράλληλα σηματοδοτεί την ταύτισή του με τη φθορά της καθημερινότητας, με την απλότητα του λαϊκού ασυμβίβαστου σήμερα, δίχως εξουσιαστικά υπερεγώ, έστω και χωρίς τους ποιοτικούς διαχωρι-

σμούς σκοπών και μέσων, που χαρακτηρίζουν μια σύγχρονη κοινωνία. Από τον οξύ και καυστικό του λόγο δεν ξεφεύγουν ούτε οι Ελύτης, Σεφέρης:

*Ο Σεφέρης επιτέλους πέθανε οριστικά
«στο φέρετρό του ακούμπησε» η Ελλάδα
αυτός που ακούμπηγε κανείς δε λέει...
Στην κηδεία του πήγαν και πεθαμένοι
φίλοι γνωστών διευθύνσεων κι' εχθροί
φυλετικών και άλλων διακρίσεων...*

*Αυτή είναι σκλαβιά! Αυτή είναι σκλαβιά μουρμουράω.
Περασμένα μεσάνυχτα με παίρνει ο ύπνος
ονειρεύομαι τον Αρχιστράτηγο Καραϊσκάκη
βήχει βρίζει λάμπει και τους δείχνει
τον πούτσο του.*

*Πάλι. Αμάν τι τραβάς κ' εσύ
καημένη Ελευθερία!...*

*Ούτε εχθρός τους νάσουνα...
(«Τα ίδια και τα ίδια», Πανόραμα)*

Δεν είναι βέβαια μόνος ο «ιδιότυπος» Γκόρπας. Ας θυμηθούμε και τ' αντίστοιχα –αρκούντως και όχι αδικαιολογητως– καυστικά ποιήματα «Θεσσαλονίκη, μέρες του 1969 μ.Χ.» και «Το καινούριο τραγούδι», από τις *Εποχές* του Μανώλη Αναγνωστάκη: «Φτάνει πια η γαλάζια αιθρία του Αιγαίου με τα ποιήματα που ταξιδεύουν/ σ' ασήμαντα νησιά για να ξυπνήσουν την ευαισθησία μας/ Τα κορίτσια που ερωτεύονται την ίδια τους μορφή στον καθρέφτη και/ προσμένουν να λικνίσουν τ' αβρά όνειρά τους»...

Γεννήθηκα στο Μεσολόγγι το 1935, επίσημη χρονιά του ελληνικού σουρεαλισμού, μας επαναφέρει ο Θωμάς Γκόρπας, αυτοπροσδιορίζοντας το ένα σκέλος της γραμματολογικής του παρουσίας. Κοσμάς Αιτωλός, Ι. Αργυρόπουλος, Δ. Καταρτζής, Πηγάς, Καρυωτάκης, Εμπειρίκος, Παπατσώνης, Ελύτης, οι αναφορές του. Οι άλλες του σταθερές παραμένουν δια βίου το βαρύ πολιτικό κλίμα με το τέλος του εμφύλιου, οι στρατευμένοι ποιητές και η πολιτική ποίηση του δεύτερου μισού της δεκαετίας του '50 (ως αποτέλεσμα του τέλους των εξοριών), αλλά και μιας εθνικής συνύπαρξης που θα καθυστερήσει για είκοσι χρόνια ακόμα, η μοναχική του πορεία σε μια ιδιότυπη, περιθωριακή και προσωπική του Αριστερά, δίχως εντάξεις και κομματικές υποχρεώσεις, αναστολές και αγκυλώσεις. Γράφει σχετικά ο Μ.Γ. Μερακλής⁵: «Σ' ένα μεταίχμιο βάζω τον Γκόρπα. Μέσα στο κόμμα και έξω από το κόμμα, προλετάριος συνειδητός και λούμπεν προλετάριος, ελεύθερος σκοπευτής μέσα στη στράτευση, πιστεύει στην αλήθεια της εργατικής τάξης, θέτοντας σε δεύτερη μοίρα λάθη και ήττες. Όλα αυτά μεταδίδονται με μίαν όχι συνήθη ποιητική ευφράδεια. Η έμμονη ποίηση της ήττας μπορεί να μετεξελιχθεί και σε ποίηση της αμφισβήτησης.» Μια αμφισβήτηση που θα ενσωματωθεί όχι απλώς ως κοινωνική κριτική και διαμαρτυρία, αλλά και ως κοινωνιολογική μαρτυρία για την Ελλάδα της εποχής εκείνης⁶, οδηγώντας την ποίησή του στο δεύτερο μεγάλο, μετά τον υπερρεαλισμό, ριζοσπαστικό, επαναστατικό λογοτεχνικό ρεύμα, της Beat generation. Δίχως εμφανείς ομοιότητες, όπως σωστά επισημαίνει ο Αρανάκης (Ελευθεροτυπία 18.1.81), αλλά με μια λανθάνουσα συγγένεια είτε εξ αιτίας ενός αντισυμβατικού και μποέμικου

τρόπου ζωής, είτε λόγω της ασφυκτικής (κοινωνικά και πολιτικά) ατμόσφαιρας τόσο στην Αθήνα όσο και στη Νέα Υόρκη, δίχως δυνατότητα μεγάλων ανατροπών –εδώ εξ αιτίας του μετεμφυλιακού κλοιού, εκεί λόγω των δομών της κρατικής εξουσίας αλλά και της ατομικής συνείδησης των πολιτών–, απέλπιδες μιας συλλογικής πολιτικής ανατροπής μέσω υπαρκτών κομματικών σχηματισμών, περιορίζονται στην έντονη κριτική, ακόμη και στην πρόκληση έναντι κοινώς αποδεκτών αξιών, προκειμένου να επιτύχουν την πολιτικοποίηση της γενιάς τους και την αφύπνισή της, «μέσα στην υπνωτισμένη δεκαετία του '50», κατά την έκφραση του Robert Lowell.

Κατά τη γνώμη μου ο Θωμάς Γκόρπας συγκαταλέγεται μεταξύ των πλέον αξιόλογων και τυπικών εκπροσώπων της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς, εξ αγκιστείας συγγενής με τους ποιητές της ήττας, ο αντιπροσωπευτικότερος εκφραστής των μπητ στην Ελλάδα⁷, καταφέρνει, σχεδόν απ' το ξεκίνημά του, να διατυπώσει τον προσωπικό του λόγο και να αποσαφηνίσει το ατομικό του γνώρισμα, στα ποιητικά μας πράγματα. Και ασφαλώς η ποίησή του δεν μπορεί να ταξινομηθεί με βάση κάποιους «αγοραίους όρους» που συναντάμε στο ύφος του δεν κυριαρχεί «η αβίαστη ενσωμάτωση βομολογικών ή βλάσφημων εκφράσεων», όπως αβασάνιστα υποστηρίζει ο Γιάννης Κουβαράς (Καθημερινή 5.12.1995), γιατί απλούστατα δεν την χαρακτηρίζουν. Η ποίηση του Γκόρπα δεν είναι ερμητικά διαρθρωμένη, όμως, όπως η κάθε ποίηση, απαιτεί τα εργαλεία προσέγγισής της, τους κώδικες επικοινωνίας, τις λεπτές αποχρώσεις στο συναίσθημα, τη φωνή και την ανάσα του δημιουργού της, τον πόνο και το μεράκι της:

*Χίλιες φορές κοιμήθηκα με το τσιγάρο αναμμένο
απ' άλλα κήκα κήκα έγινα στάχτη μέσα από τη στάχτη
μου*

ξαναγεννήθηκα ο ίδιος κι απαράλλαχτος

*Τελευταία τσιγάρα τελευταία λεφτά και τελευταίο μπάνιο
θλίψη μαύρη δροσιά και θλίψη προκαταβολή της ευτυχίας*

*πού βράχος γυναίκα και γυναίκα βράχος και βράχος
βράχος*

*πάει
τρελάθηκε η ποίηση
τρελάθηκα τρελάθηκαν τρελάθηκε
τα ρήματα τα σύρματα τα*

Ακόμα κι όταν παίζει ο Γκόρπας, όταν ειρωνεύεται, όταν καταγγέλλει και καταδικάζει, όταν χρησιμοποιεί τετριμμένες λέξεις, όπως «βόλεμα», «Κουφάλα Ελλάδα», «Την έβαψα μαύρη», «Μπέρδεμα», «Για γέλια και για κλάματα», «Η Ελλάδα ανήκει στους Έλληνες», διατηρεί ατόφια τη σόφρα και τη δραματικότητά του. Ενδεικτικά στα παρακάτω ποιήματα:

*Αναμνήσεις...
Και κάποτε τις τρώμε
και γίνονται αίμα...*

*Οι μισοί Έλληνες γράφουν ποιήματα
οι άλλοι μισοί δεν διαβάζουν τίποτα.
(Η Ελλάδα έχει μεγάλη ποίηση που λένε)*

«Μεταμεσονύκτιος αγών» ο τίτλος ενός άλλου έργου του αφιερωμένου στο δημοφιλέστερο ιστορικό στέκι Ωρεβουάρ, της οδού Πατησίων. Ένα ποίημα-μανιφέστο για τους απανταχού πότες, ποιητές, μόνους, μάγκες, απελπισμένους κι ερωτευμένους: *Μπαρ Ω Ρεβουάρ μπαρ Μπαρίνο μπαρ Μπον Σονάρ μπαρ Τετ α Τετ μπαρ μπαρ μπαρ ολονύχτια ψιλή βροχή ταξί γνωστοί ούίσκυ κ' εγγλέζικα τσιγάρα... ...Ξέρετε μάγκες είπε ο πρώτος. Ο Μαγιακόφσκι δεν αυτοκτόνησε δεν αυτοκτόνησε ακριβώς δηλαδή... δεν... τελοσπάντων δεν είναι αυτή η κουβέντα γι' αυτό το κωλοχανείο... Δυο ποιήματα μετά ακολουθεί το «Χωρίς αναπνοή» κι οι «Νταλκάδες», αφιερωμένο στον Ανδρέα Εμπειρίκο (σελ. 106-117, *Τα Ποιήματα [1957-1983]*, «Γαβριηλίδης» 1995). Ενδεικτικά (καθώς παρόμοια στοιχεία ανιχνεύονται στο σύνολο του έργου του), η ποιητική αυτή τριλογία μπορεί να διαβαστεί είτε ως εισήγηση του έργου του*, καθιστώντας περιττή την όποια κριτική παρουσίαση, είτε και ως μελέτη της κοινωνικής συγκρότησης της χώρας μας. Μια ζωντανή ποίηση δηλαδή, μιας προκλητικής στις ακραίες αντιφάσεις της εποχής, από ένα δημιουργό που κατάφερε να εξαντλήσει τα όριά του ανάμεσα στην κοινωνία που τόσο τραγούδησε, στη μοναξιά που τόσο αιστάνθηκε, στην Αριστερά που πίστεψε για να καταδικάσει (όχι ως ιδέα, αλλά ως αποτέλεσμα), παραμένοντας ακραιφνώς κοινωνικός τόσο, όσο πολιτικός και λυρικός ποιητής, δηλαδή άνθρωπος:*

Αύγουστος Κυριακή η Ελλάδα πλαί στη θάλασσα:

ήλιος δροσιά πεύκα φαϊ κρασί κι αγάπη.

Στο πικάπ

έπαιξε ασταμάτητα

του Τσιτσάνη η «Συννεφιασμένη Κυριακή».

Και κανείς δεν είπε ν' αλλάξει ο δίσκος...

(«Μαγική εικόνα», από τη συλλογή *Στάσεις στο μέλλον*)

Δεν είναι καινούργια τα όσα προσπαθώ να υποστηρίξω. Έχουν ήδη ειπωθεί χρόνια πριν με το γνώριμο λακωνικό, εύστοχο κι εξόχως αποκαλυπτικό λόγο του πρόωρα χαμένου Μάριου Χάκκα, κάτω από τον αποκαλυπτικό τίτλο: «Γκορπισμός και ελαφρά νευρασθένεια»:

...κι αγκαλιάζω ξανά και ξανά μια γυναίκα, κι από κει προκύπτει μια άλλη, κι από την άλλη μια άλλη, όπως ένας ποιητής προκύπτει από κάποιον άλλον, ο Εγγονόπουλος από τον Εμπειρίκο κι Γκόρπας από τον Γκόρπα. Γκόρπα Γκόρπα (Ποιος είναι; Να πα να τον μάθετε) μόνο εμείς ψυλλιαστήκαμε, μόνο εμείς πήραμε τόσο σοβαρά την υπόθεση, γι' αυτό κι όλα τριγύρω πολλός, φρενολογικές κλινικές... Δεν υπάρχει για μας κοινωνικό ψεύδος είτε γιατί ήρθαμε πολύ νωρίς είτε πολύ αργά, δεν υπάρχει συγγραφικό ψεύδος γιατί διαλυθήκαμε μαζί με τα πράγματα και πού να κάθεσαι τώρα να συνθέτεις;

ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. «Ο Θάνατος του πατέρα», *Παλιές ειδήσεις*, (1966).
2. σ. 23. Θωμάς Γκόρπας, «Ανέκδοτα έργα ποίησης και ποιητικής πρόζας», (18.2.1980), περιοδικό *Παρουσία*, τεύχος 18, Οκτ.-Δεκ. 2001.
3. σ. 21. Θωμάς Γκόρπας, «Ανέκδοτα έργα ποίησης και ποιητικής

πρόζας», (30.12.1967), περιοδικό *Παρουσία*, ό.π.

4. Ενδεικτικά αναφέρονται οι: Γιώργος Γαβαλάς, *Ζωγραφιστές απ' το μακρινό δάσος* (1949), Θωμάς Γκόρπας, *Σπασμένος καιρός* (1957), Γιάννης Νεγρεπόντης, *Πρόσωπα και χώρος* (1958) κ.ά.
5. Μ.Γ. Μερακλής, *Σύγχρονη Ελληνική λογοτεχνία 1945-1980*, «Πατάκης» 1986.
6. Δημήτρης Δασκαλόπουλος, εφ. *Τα Νέα* 11.7. 95. Να σημειώσω με την ευκαιρία και τα κριτικά κείμενα των Σπύρου Τσακνιά (*Διαβάσω*, τεύχος 35, Οκτ. 1980), Δ. Κονιδάρη (*Πόρφυρας*, τεύχος 6, Ιουν. 1981), Γιώργος Μαρκόπουλος (*Διαβάσω*, τεύχος 105, 31.10.84).
7. Παρά το πρόσφορο της εποχής η μυητική ποίηση –ίσως και εξ αιτίας της έντονης απήχησης της «επίσημης» Αριστεράς– δε βρήκε ιδιαίτερα μεγάλη απήχηση στη χώρα μας. Ενώ συναντάμε κάποια στοιχεία σε ορισμένους ποιητές [Τάσος Πορφύρης, Π. Σωτηρίου (Παναγιώτης Σ. Πίστας), Τάσος Δενέγρης, Λευτέρης Πούλιος, Δημήτρης Πουλικάκος], δεν μπορεί να γίνει λόγος για κίνημα μαζικής έκφρασης.
8. Μεταξύ άλλων έχει εκδόσει τις ποιητικές συλλογές: *Σπασμένος καιρός* (1957), *Παλιές ειδήσεις* (1966), *Στάσεις στο μέλλον* (1979), *Περνάει ο στρατός* (1981), *Τα Θεάματα* (1983), *Τα Ποιήματα [1957-1983]* (1995), *Ποιήματα στην ετήσια έκδοση Ανάπτυπον* (1998). Έχει ασχοληθεί με τη Λαογραφία, το δοκίμιο: *Διάγραμμα Ιστορίας της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* (1966), *Περιπετειώδες και μαύρο νεοελληνικό αφήγημα [1850-1950]*, εισαγωγή-βιογραφικά-ανθολόγηση (1981), και δημοσιεύσει μονογραφίες για τους Στέρη, Γιάννη Γαίτη, Δημήτρη Κακουλίδη, Ηλία Πασσίση, Δημήτρη Γέρο, Μίμη Λυμπεράκη, Οδ. Ελύτη, Τέο Σαλαπασίδη, Ρ. Φιλύρα, Νίκο Καρούζο, Γεράσιμο Βώζο, Δημοσθένη Βουτυρά, Θράσο Καστανάκη, Νίκο Βέλμο, Ιουλία Περασάκη, Βασίλη Σαλέα, Βασίλη Τσιτσάνη κ.ά. Διασκεύασε δυο μυθιστορήματα του Πιτιγκρίλι (*Παρθένος 18 καρατίων και Κοζαϊνή*), ενώ έχει γράψει σενάρια για τον κινηματογράφο.

ΕΙΚΟΣΙ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΖΗΤΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΡΕΝΑ ΑΓΓΟΥΡΙΔΟΥ
Είκοσι πρόσωπα
ζητούν την Ελλάδα:
Απόπειρα μιας ελληνικής
αυτοβιογραφίας

Ένα βιβλίο για την Ελλάδα
που ζήσαμε και ζούμε
ΠΟΤΑΜΙΟΣ
ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ 31 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ. 010. 72.31.271

«Ένα οδοιπορικό που διαβάζεται σαν μυθιστόρημα και που δίνει πράγματι, με χρώματα, μουσικές κι αρώματα, ένα στίγμα της ζωής και του πολιτισμού του τόπου μας, μπαίνοντας στον 21ο αιώνα. Κι ακόμα τι θα πει συνέντευξη με λόγο ύπαρξης και ποιότητας».
Ολγα Μπακομάρου,
Ελευθεροτυπία

«Ένα καταπληκτικό βιβλίο»
Χρ. Μιχαηλίδης,
Σταθμός 101,3

«Η Ρένα Αγγουρίδου μοιάζει ικανή να ανασύρει αληθείες ακόμη και από τον πλέον "κλειστό" συνομιλητή της».
Κ. Νούλας, Αντί

Γαλλικός ρομαντισμός:

Louis Hector Berlioz, ο καινοτόμος

Ο Μπετόβεν μου αποκάλυψε ένα νέο κόσμο μουσικής, όπως ο Σαίξπηρ ένα νέο σύμπαν ποίησης.
Μπερλιόζ

Ο Μπερλιόζ γεννιέται την 11η Δεκέμβρη του 1803 από πατέρα γιατρό που του διδάσκει το φλάουτο, αλλά διακατέχεται από την έντονη επιθυμία να τον ωθήσει σε ιατρικές σπουδές. Αυτοδίδακτος στην κιθάρα, αποκτά την αναγκαία θεωρητική μουσική γνώση με προσωπική μελέτη. Το 1821 εγγράφεται στην Ιατρική Σχολή του Παρισιού, αλλά βρίσκει τις ιατρικές σπουδές απωθητικές και αποφασίζει να τις εγκαταλείψει και να αφοσιωθεί στη μουσική. Οι γονείς του αντιδρούν, αλλά ο μεγάλος δάσκαλος Lesueur τον δέχεται ως μαθητή του το 1823, και αμέσως επιδίδεται στη σύνθεση μιας όπερας και ενός ορατόριου, ενώ τον επόμενο χρόνο συνθέτει μία λειτουργία. Το 1826 γίνεται δεκτός στο Ωδείο του Παρισιού και το 1830 κερδίζει το Prix de Rome με την καντάτα του *La Mort de Sardanapale*. Από τους δασκάλους του Lesueur και Reicha αποκτά γερά θεμέλια και διδάσκει την τεχνική της ενορχήστρωσης από τον πρώτο, ενώ από τον δεύτερο την μη συμβατική τεχνική της φούγκας. Ο Reicha ήδη πειραματίζεται με χρωματικές παρεμβολές, την μετάβαση από τόνου σε τόνο με χρήση strettii και πολλές άλλες ανορθόδοξες μουσικές διαδικασίες.

Στο μεταξύ ερωτεύεται την Ιρλανδή ηθοποιό Harriet Smithson και εκφράζει τα αισθήματά του γι' αυτή στην *Symphonie Fantastique*. Στην πραγματικότητα ο Μπερλιόζ ερωτεύεται τον χαρακτήρα της Οφηλίας που υποδύεται η

Harriet, παρά την ίδια, αφού έχει ήδη μελετήσει σε βάθος τον Σαίξπηρ, τον Βιργίλιο και τον Γκαίτε. Ταξιδεύει στη Ρώμη και το 1833 επιστρέφει στο Παρίσι και παντρεύεται την Harriet. Συμπληρώνει το εισόδημά του με εξαιρετικής ποιότητας μουσικοκριτική, όπου στηλιτεύει την ιδιωτία της παρισινής μουσικής ζωής. Το 1838 ο Παγκανίνι, αναγνωρίζοντας τη μεγαλοφυΐα του, του στέλνει το ποσό των 20.000 φράγκων για να του δώσει τη δυνατότητα να αφοσιωθεί απερίσπαστος στην σύνθεση. Το 1834 συνθέτει την συμφωνία *Harold en Italie* και ακολουθούν η όπερα *Benvenuto Cellini* (1834-37) και η συμφωνία του *Romeo et Juliette* (1839).

Το 1842 παίρνει διαζύγιο από την Harriet και συνδέεται αισθηματικά με την τραγουδίστρια Marie Recio. Ταξιδεύουν μαζί στη Γερμανία, την Βιέννη, την Πράγα, την Βουδαπέστη, τη Ρωσία, το Λονδίνο. Το υπέροχης σύλληψης έργο του *La Damnation de Faust* και η λειτουργία του *Te Deum* πρωτοπαρουσιάζονται το 1846 και το 1855 αντίστοιχα, με μεγάλη επιτυχία, αλλά ο Μπερλιόζ αισθάνεται την πικρία ότι δεν γνωρίζει δημόσια καταξίωση, και ιδιαίτερα στη χώρα του. Μετά το θάνατο της Harriet παντρεύεται την Marie το 1854 και επανέρχεται στη μουσικοκριτική του απασχόληση. Μεταξύ των ετών 1856-1858 συνθέτει την αριστουργηματική του όπερα *Les Troyens*. Όμως στη δεκαετία 1860-1870 δέχεται δύο αλληπάλληλα χτυπήματα: Η Marie πεθαίνει το 1862 και ο γιός του Louis το 1867. Η υγεία του επιδεινώνεται μετά την επιστροφή του από την Ρωσία και την μετάβαση του στη Νίκαια, την οποία επισκέπτεται για λόγους υγείας το 1868. Πεθαίνει στις 8 Μάρτη του 1869 και περνά ένας αιώνας για να πρωτοπα-

ρουσιασθεί η μνημειώδης όπερά του *Les Troyens* στη Γλασκόβη (1969) και να αναγνωρίσει η διεθνής μουσική κοινότητα τη μεγαλοφυΐα του, τον ρομαντισμό του και την εκπληκτική φαντασία του.

ΥΦΟΣ

Όπως επισημαίνει ο φίλος του Μπερλιόζ Hiller, ο Μπερλιόζ «δεν εκτιμούσε κανένα άλλο εκτός από τον Σαίξπηρ, τον Γκαίτε και τον Μπετόβεν. Βρισκόταν σε πόλεμο με όλες τις συμβατικότητες, με όλα τα καθιερωμένα». Έτσι ο ευφάνταστος Μπερλιόζ, αγωνιώντας να δημιουργήσει κάτι καινούργιο στη μουσική και να υπερβεί το έργο του Μπετόβεν, προσθέτει στα συμφωνικά του έργα σύμβολα, μύθους και ολόκληρα φιλολογικά προγράμματα. Ανακαλύπτει την *idée fixe*, ένα θέμα που επα-

ναλαμβάνεται σε ποικίλες μορφές σαν υπαινιγμός μιας συγκεκριμένης ιδέας, το οποίο διακρίνουμε π.χ. στην *Symphonie Fantastique*. Επίσης ο Μπερλιόζ καθιερώνει στα συμφωνικά του έργα την προγραμματική μουσική (programme music), ένα είδος ενόργανης μουσικής βασισμένης σε φιλολογικά, απεικονιστικά, ιστορικά, αυτοβιογραφικά, περιγραφικά ή άλλα εξωμουσικά θέματα – με άλλα λόγια ένα είδος «μη καθαρής μουσικής».

Όμως τα φιλολογικά θέματα του Μπερλιόζ είναι τα τυπικά, εξωπραγματικά, ρομαντικά σύμβολα μιας αγωνίας με πραγματική υπόσταση: ο ληστής, ο κουρσάρος, ο αλήτης, ο μοιραίος εραστής, η μοναχική περιπλάνηση, ο Φάουστ και ο Διάβολος. Ωστόσο η μουσική του, παρά την τρομακτική δύναμη αισθημάτων και μελωδίας που συμπυκνώνει, δεν χαρακτηρίζεται από τα γνωρίσματα της μουσικής του Χάυντν, του Μότσαρτ και του Μπετόβεν. Δηλαδή την δημιουργία κοντράστων μέσα από τις αντιθετικές μουσικές εικόνες και την αδιάκοπη ανάπτυξη μέσα από τις δραματικές αντιθέσεις.

Αλλά ας αφήσουμε τον ίδιο τον Μπερλιόζ να περιγράψει το καλλιτεχνικό του πιστεύω: «Σε ό,τι με αφορά είμαι ένας ελεύθερα σκεπτόμενος μουσικός, ή μάλλον είμαι στο πνεύμα του Μπετόβεν, του Βέμπερ, του Γκλουκ και του Σποντίνι, που πιστεύουν και διακηρύσσουν και αποδεικνύουν με τα έργα τους ότι οτιδήποτε είναι “ορθό” ή “εσφαλμένο” ανάλογα με το αποτέλεσμα, και ότι αυτό αποτελεί το μοναδικό κριτήριο για την καταδίκη ή απαλλαγή οποιασδήποτε απόδοσης με μουσικές νότες.»

Έτσι ο Μπερλιόζ κληρονομεί από τον Γκλουκ την ανόθευτη μελωδία, το απλό και ανεπηρέαστο ακκομπανιαμέντο και την υπεροχή της δραματικής έκφρασης, αν και ο τελευταίος σε καμία περίπτωση δεν διαθέτει την εμβέλεια και τη ζωντάνια του Μπερλιόζ. Από τον Σποντίνι, που θαύμαζε και συνδεόταν με φιλία με τον Μπερλιόζ, υιοθετεί την τολμηρή δραματική ενορχήστρωση. Από τον Βέμπερ επιλέγει το δραματικό και ορχηστρικό χρώμα, ενώ από τον Μπετόβεν την δραματική ένταση της έγχορδης μουσικής και τις άπειρες δυνατότητες δραματικής έκφρασης εκτός του χώρου του θεάτρου.

Στη μουσική του Μπερλιόζ τα στοι-

χεία της μελωδίας, της αρμονίας, του ρυθμού, της αντίστιξης και της φόρμας αποκτούν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αποτελούν τον σκληρό πυρήνα της μουσικής του.

Πρώτον, οι μελωδίες του δεν είναι πάντα ρυθμικές, ούτε πάντα άρρυθμες. Συνήθως εναλλάσσονται με ρυθμικές φράσεις τις οποίες περιορίζουν ή επεκτείνουν, ή συμπληρώνουν τα κενά μεταξύ των φράσεων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η οβερτούρα από το έργο του *Francs-Juges* και το επαναλαμβανόμενο θέμα του από τη συμφωνία *Harold en Italie*. Πινελιές χρωματισμού αφθονούν σε όλο του το έργο, συνήθως για να επιτείνουν την δύναμη της έκφρασης. Πολύ συχνά τα θέματά του δεν είναι τόσο εκτεταμένα ώστε να καλύψουν μια ολόκληρη σκηνή ή ένα μέρος. Η μεταγενέστερη μουσική του είναι γεμάτη απ' αυτά τα αυτοτροφοδοτούμενα μελωδικά διαστήματα, όπως το χωρίο στην Πράξη III της όπερας *Les Troyens*, όπου ο Αινείας αποχαιρετά τον γιό του Ασκάνιο πριν σαλπάρει για να υπερασπίσει την Καρχηδόνα. Έτσι σε ένα μοναδικό διάστημα, με τα μέσα του στίχου, της αρμονίας, του ηχοχρώματος και του ρυθμικού λόγου, ο Μπερλιόζ δημιουργεί ένα από τα πιο συγκλονιστικά και στιγμιαία επεισόδια στην ιστορία της όπερας.

Η πατρότητα της μεταμόρφωσης των θεμάτων, που συνήθως αναγνωρίζεται στον Λιστ ότι την χρησιμοποιεί κατά κόρον, στην πραγματικότητα ανήκει στον Μπετόβεν και στον Μπερλιόζ. Ο τελευταίος την χρησιμοποιεί με πρωτοποριακό τρόπο αξιοποιώντας την idée fixe στις διάφορες εκφάνσεις της, όπως στο κοσμικό του ορατόριο *La Damnation de Faust* ή στην όπερά του *Les Troyens*.

Δεύτερον, σε σχέση με την αρμονία μπορεί να ισχυρισθεί κανείς ότι ο Μπερλιόζ δεν είναι νεοτεριστής του λεξιλογίου των αρμονικών συνδυασμών και δεν επιδιώκει νέες συγχορδίες και αλλαγή τόνου στις εκτεταμένες χρωματικές συγχορδίες. Δεν είναι προσκολλημένος στο ύψος των τεσσάρων μερών του Σπορ, του Σούμαν και του Βάγκνερ, ούτε χρησιμοποιεί τη δύναμη της λειτουργικής διατονικής αρμονίας όπως ο Σοπέν, ο Βάγκνερ και ο Μπραμς. Αντίθετα είναι ευτυχής με το βασικό λεξιλόγιο του Μπετόβεν και του Βέμπερ και

αποδίδει πολύ μικρότερη σημασία στις ατομικές συγχορδίες από τους προγενέστερους μουσουργούς. Με την ενότητα δομής της top line και bottom line, που τις φορμάρει κατά τον μελωδικότερο τρόπο, με την αρμονία που γεμίζει τα μεσοδιαστήματα, και με την παρεμβολή με χρωματικές νότες, το μεταγενέστερο ύφος του εξευγενίζεται κατά θαυμάσιο τρόπο. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να τονισθεί ότι ο Μπερλιόζ αντιπαθεί τις αποζιτούρες (appogiaturas) που διαστρεβλώνουν την μελωδική του γραμμή.

Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο του ύφους του Μπερλιόζ είναι η αγάπη του για την αρμονική παραλλαγή που εμφανίζεται με νέα αρμονία σε κάθε περίπτωση. Το καλύτερο παράδειγμα είναι ίσως το *Tibi omnes* από τη λειτουργία του *Te Deum*, όπου οι τρεις στίχοι τραγουδιούνται αντίστοιχα από τις σοπράνο, τους τενόρους και τους μπάσους με το ανανεωμένο ακκομπανιαμέντο και την ανανεωμένη αρμονία σε κάθε στίχο.

Τρίτον, σε σχέση με τον ρυθμό ο Μπερλιόζ δικαίως θεωρεί τον εαυτό του ως ανανεωτή και στηλιτεύει την ανυπαρξία τάξης ρυθμού στο Ωδείο του Παρισιού που να διδάσκει την μελέτη του μέτρου, των υποδιαίρέσεων των διαστολών και των ρυθμικών συνδυασμών. Ο Μπερλιόζ δεν ξεφεύγει όμως από την επιδημία των τριτών (triplets), χρησιμοποιώντας τα 9/8 και τα 12/8 για ορισμένες μεγάλες σκηνές και συχνά τα 3/4 για να κάνει τη μουσική του απαλότερη, αλλά αντιστέκεται στην επικρατούσα τάση για rubato και χαλαρό ρυθμό, καθώς επίσης και στην ισοπεδωτική επιτάχυνση του ρυθμού.

ΕΡΓΟ

Το έργο του Μπερλιόζ περιλαμβάνει συμφωνίες, όπερες, οβερτούρες κοντσέρτου, ένα κοσμικό ορατόριο, μία καντάτα και τραγούδια.

Η βασική ιδέα της *Symphonie Fantastique* (1830) οφείλεται στον δάσκαλό του Lesueur, ειδικότερα σε σχέση με την ιδέα ενός exposé που διανεμήθηκε στους ακροατές, στην οβερτούρα *Medee* του Κερουμπίνι για το σχέδιο του πρώτου allegro και στις όπερες των συνθετών του Ωδείου του Παρισιού γενικότερα σε σχέση με την ιδέα ενός αναμνηστικού θέματος που συνδέεται

με την ηρωίδα της συμφωνίας και επαναλαμβάνεται σε τροποποιημένη φόρμα σε κάθε μέρος. Και το θέμα του *molto*, δανεισμένο από την καντάτα του *Herminie* (1828), αποτελεί τον συνδετικό κρίκο των ανομοιομορφων στοιχείων όπως η μελωδία της εισαγωγής, το δεύτερο και το πέμπτο μέρος, το τρίτο και το τέταρτο μέρος, ένα εξαιρετικό απόσπασμα της γαλλικής όπερας. Ο ίδιος ο Μπερλιόζ χαρακτηρίζει την *Symphonie Fantastique* ως ένα «drame instrumental».

Μετά την *Symphonie Fantastique* ακολουθεί μία *Grande Overture de Roi Lear* (1831) και η δεύτερη συμφωνία του *Harold en Italie* (1834), που δανείζεται τον ήρωα της και μόνο από το έργο του Byron *Childe Harold*. Η συμφωνία αυτή είναι μία προγραμματική συμφωνία κοντσερτάντε (*sinfonie concertante*) με σόλο όργανο μία βιόλα που «προσωποποιεί» τον ήρωα. Η επίδραση του Μπετόβεν είναι προφανής: ειδικότερα το πρώτο *allegro* είναι επηρεασμένο από το πρώτο μέρος της *Εβδόμης Συμφωνίας* του Μπετόβεν, καθώς επίσης και από το *allegretto* της ίδιας συμφωνίας σε σχέση με την πομπή των προσκυνητών, ενώ τα «*souvenirs de scènes précédentes*» που διακόπτουν την αρχή της σκηνής του ληστή θυμίζουν το άνοιγμα του *finale* της *Ενάτης* του Μπετόβεν.

Ενώ τα τέσσερα μέρη του *Harold* αντιστοιχούν στα μέρη μιας συνηθισμένης συμφωνίας, η συμφωνία *Romeo et Juliette* (1839), μια «*symphonie dramatique*» σύμφωνα με τον ίδιο τον Μπερλιόζ, θρυμματίζει το παλιό συμφωνικό πλαίσιο και ανοίγει το δρόμο για μια νέα έννοια του όρου «συμφωνία». Είναι αλήθεια ότι τα παραδοσιακά τέσσερα μέρη υπάρχουν στη συμφωνία:

No 2: Ο Ρωμαίος μόνος και ο χορός των Καπουλέτων (*Andante melancolico* που οδηγεί στο *Allegro*)

No 3: Σκηνή αγάπης (*Adagio*) μετά από τον χορό του *Allegretto* των νεαρών Καπουλέτων

No 4: Βασίλισσα Mab (*Scherzo, Prestissimo*)

No 6: Σκηνή στον τάφο (*Allegro Agitato*) με αναφορές στο No 3.

Αυτά τα μέρη είναι καθαρά ορχηστρικά και τα τρία πρώτα περιλαμβάνουν εξαιρετικής ποιότητας μουσική. Τα παραπάνω μέρη συμπληρώνονται από τα

μέρη 1, 3, 5 και 7. Το συνολικό έργο χαρακτηρίζεται από μια υπέροχη αντιπαράθεση μεταξύ φωνητικών και έγχορδων επεισοδίων.

Το 1840 ο Μπερλιόζ γράφει την *Symphonie Funèbre et Triomphale* με αφορμή την επίσημη εκδήλωση για τη δεκάτη επέτειο της Επανάστασης του Ιούλη. Η συμφωνία αυτή ακολουθεί την παράδοση των μνημειωδών συνθέσεων του Gosssec και των λοιπών μουσουργών της δεκαετίας του 1790.

Το 1844 ο Μπερλιόζ συνθέτει δύο οβερτούρες κοντσέρτου υπέροχης σύλληψης: την *La Carnaval Romaine* και την *Le Corsaire*.

Από τις όπερες του Μπερλιόζ ξεχωρίζει η *Les Troyens* (1856-8). Παρά το γεγονός ότι το έργο είναι άνισο, η έμπνευση από τον Βιργίλιο του χαρίζει μια εξαιρετική ενότητα που απορρέει από το «απλό μεγαλείο» και την «απύθμενη λύπη», ιδωμένα υπό το πρίσμα της «μελωδίας και του ακκομπανιαμέντου» σύμφωνα με τον ίδιο τον Μπερλιόζ. Και όπως εύστοχα παρατηρεί ο Arnold Whittall, η *Les Troyens* εμπίπτει «ανάμεσα στους δύο κόσμους του Βάγκνερ και του Βέρντι – ή αλλιώς γεφυρώνει θριαμβευτικά το χάσμα μεταξύ τους».

Το εξαιρετικό κοσμικό ορατόριο του Μπερλιόζ *La Damnation de Faust* (1846), που ο ίδιος χαρακτηρίζει ως μια «*légende dramatique*», είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα της μαεστρίας του στην ενορχήστρωση και στη χρήση των τεχνικών της αντιπαράθεσης («*juxtaposition*») και της υπέρθεσης («*superimposition*»).

Το 1849 ο Μπερλιόζ συνθέτει την υπέροχη λειτουργία του *Te Deum* που ο

ίδιος χαρακτηρίζει ως ένα «τεράστιο ιερό κοντσέρτο» («*vast sacred concert*»).

Τέλος, εκτός από το «*La captive*» του Victor Hugo (1832) και το «*La mort d'Ophélie*» (1848), τα καλύτερα τραγούδια του για σόλο φωνή (*mélodies*) περιλαμβάνονται στις εξής τέσσερις σειρές: «*Neuf mélodies imitées de l'anglais*» (1830), «*Nuits d'été*» (1834, δημ. 1841, 1856), «*Fleurs de landes*» και «*Feuillets d'album*» (δημ. 1850).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Στο δοκίμιό του για την *Symphonie Fantastique* ο Σούμιαν γράφει ότι οι μελωδίες του Μπερλιόζ «αποκαλύπτουν μια παγκόσμια και μεταρσιωμένη ομορφιά». Αυτή η έσχατη απλότητα του μελωδικού χαρακτήρα του μας βοηθά να αντιληφθούμε καλύτερα την κλασική παράδοση σε σχέση με τον ρομαντισμό του Μπερλιόζ. Το αμίγγμα του προσωπικού ηχοχρώματος που εξατομικεύεται σε μια απλή φόρμα κάνει τις ωραιότερες μελωδίες του Μπερλιόζ ξεχωριστές. Φυσικά ο Μπερλιόζ δεν είναι ο μοναδικός ρομαντικός συνθέτης που επιλέγει την μελωδική έκφραση ως το κύριο γνώρισμα του ύφους του. Ο Μπερλιόζ, όπως και οι άλλοι μεγάλοι Ρομαντικοί, έχει την ικανότητα να εφευρίσκει το κατ'αλληλο πλαίσιο για τις μελωδίες του (υφή, αρμονία, φόρμα). Και επειδή το συνολικό αποτέλεσμα είναι τόσο ξεχωριστό, το μεγαλείο του Μπερλιόζ είναι, σε έσχατη ανάλυση, πέρα από κάθε αμφισβήτηση.

EYA BAMBOYKOY

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 2, ΤΗΛ. 010-3825821

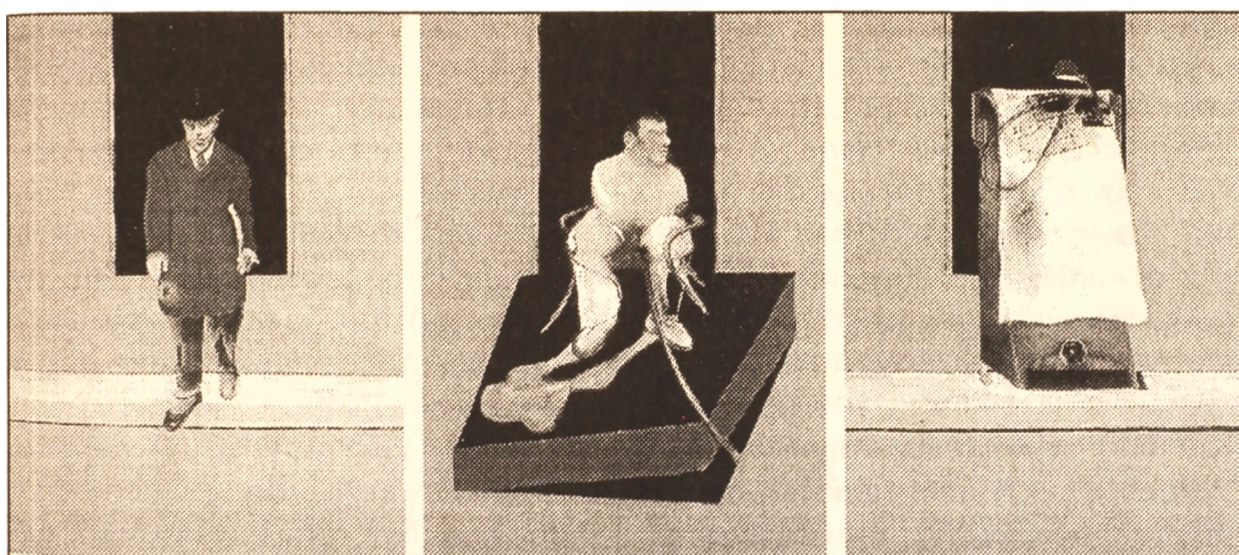
ΑΡΑΒΙΚΑ
ΑΡΑΜΑΪΚΑ
ΕΒΡΑΪΚΑ
ΙΑΠΩΝΙΚΑ
ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ

ΟΥΓΓΡΙΚΑ
ΠΕΡΣΙΚΑ
ΡΩΣΙΚΑ
ΣΑΝΣΚΡΙΤΙΚΑ
ΤΟΥΡΚΙΚΑ

ΤΜΗΜΑΤΑ ΓΛΩΣΣΑΣ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ,
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
(ΦΩΝΗΤΙΚΑ, ΝΕΪ, ΟΥΤΙ, ΣΑΖΙ, ΚΡΟΥΣΤΑ)

Προτού κάνουμε την ελληνική τέχνη γνωστή έξω, οφείλουμε να την καταστήσουμε οικεία στον μέσο Έλληνα. Να τον πείσουμε ότι η εντόπια τέχνη είναι κομμάτι της πατρίδας του, της κουλτούρας του, του εαυτού του.

Υστερόγραφο

Φράνσις Μπέηκον, *Μελέτη για μια φιγούρα που κινείται* (1987). Ονειρεύομαι μια στιγμή όπου θα επαναπροτείνουμε τις ιερές μονάδες της τέχνης μας μέσα στο ευρωπαϊκό context που ανήκουν. Τον Παπαλουκά δηλαδή πλάι στον Μπονάρ, τον Χαλεπά στον Μεντάρντο Ρόσο, τον Μπουζιάνη στον Νόλντε, τον Τσαρούχη και τον Διαμαντόπουλο στον Μπέηκον και τον Φρόιντ, τον Κανιάρη και τον Τσόκλη στον Μπόις ή τον Σποέρι. Μην σας τρομάζουν τα μεγέθη, να σας φοβίζει περισσότερο η ανυπαρξία μηχανισμών που θα ενεργούσαν ώστε να επιτευχθεί ισοτιμία και ν' αποδοθεί δικαιοσύνη. Κυρίως να ξεκινήσει ένας διάλογος...

Παρακολουθώ όλον αυτόν τον καιρό με θλίψη τις απελπισμένες, εν πολλοίς, προσπάθειες καλλιτεχνών να διαβούν τον Ρουβίκωνα και να δείξουν δουλειά τους στο εξωτερικό. Είναι βέβαια απολύτως ενδεικτικό των ισχυουσών συνθηκών ότι οι σύγχρονοι διεθνείς μας δημιουργοί, σε αντίθεση προς το παρελθόν, μετριώνται στα δάκτυλα του ενός χεριού. Τις πταίει; Ασφαλώς η ανυπαρξία συνεπούς πολιτιστικής πολιτικής αλλά και η παγκόσμια συγκυρία που προωθεί εκείνα τα καλλιτεχνικά προϊόντα που προσιδιάζουν περισσότερο στη λογική της αγοράς τέχνης και των κυρίαρχων μηχανισμών που την

υποστηρίζουν. Εν προκειμένω η Ελλάδα είναι εκτός των σχεδιασμών τους και εμείς δεν πράττουμε τίποτε ώστε να μπούμε. Κάποιες εμπνευσμένες ενέργειες ιδιωτών σπάνια έχουν ανταποδοτικό χαρακτήρα και μένουμε οι ενδιαφερόμενοι να βιώνουμε την περιφερειακότητά μας.

Απ' την άλλη πλευρά η σύγχρονη τέχνη μας δεν είναι ένα μεταφυσικό θεώρημα, ούτε ένα μετέωρο που αγγίζει μόνο το βασίλειο των ιδεών· είναι μια χειροπιαστή πραγματικότητα που επηρεάζεται άμεσα και διόλου δεν εμφανίζεται ξεκομμένη από την ευρύτερη πολιτικοκοινωνική ζωή του τόπου. Τα κυρίαρχα, μάλιστα, χαρακτηριστικά αυ-

τής της ζωής σφραγίζουν αδιήριτα τα μεγέθη των έργων και τα μεγέθη των δημιουργών τους. Ενώ λοιπόν ο τόπος βρίσκεται σε έντονη ιδεολογική κρίση, κι ενώ η περιρρέουσα ατμόσφαιρα πνίγεται απ' την ηττοπάθεια, τον συμβιβασμό και την πνευματική συγκατάνευση –εκεί που θα απαιτούνταν συγκρούσεις και ρήξεις–, οι δημιουργοί επιμένουν στην ιερή τους μόνωση και την ανίερη ουδετερότητα. Ουδέτερη η τέχνη, μηδενικό το ενδιαφέρον και εντός και εκτός. Νά γιατί είναι παγερό το κοινό του εξωτερικού και χλιαρό το αντίστοιχο του εσωτερικού ως προς τις καλλιτεχνικές μας προτάσεις οι οποίες ξεφεύγουν από τον συνήθη μέσο όρο της ψυχαγωγικής διαδικασίας ή της διακοσμητικής απάθειας.

Η ελληνική τέχνη, άρα, αποτελεί παράμετρο της οικονομικής μας ζωής, επηρεάζεται άμεσα από τις δυσπλασίες της εξωτερικής μας πολιτικής, αντανάκλα την ανέχεια ή τον νεοπλουτισμό μας και κυρίως απορροφά την εθνική μας μιζέρια και κρίση. Ως ένα σύνολο μορφών ζευγνύεται προς τα παρεμφερή σύνολα της οικονομίας ή της πολιτικής διαμορφώνοντας ένα άρρηκτο όλον. Δείτε ποια είναι η θέση της Ελλάδας διεθνώς για να καταλάβετε πώς αντιμετωπίζουν και την τέχνη της και σκεφθείτε αναλόγως. Το τρέχον βέβαια πολιτικό marketing θέλει να μας πείσει πως η χώρα μας είναι σεβαστή εις τους φίλους και τρομερά εις τους εχθρούς της. Είναι όμως έτσι τα πράγματα; Η απαξίωση των πολιτιστικών μας προτάσεων δίνει ένα μέτρο της πραγματικότητας. Η Ελλάδα του '60 δεν είναι η Ελλάδα του 2002. Εν τω μεταξύ έχει μεσολαβήσει η δικτατορία, η δύσθυμη δημοκρατία, ο κρατικός λαϊκισμός, η αποδιοργάνωση των δημιουργών και των διανοουμένων, η καταστροφή των πυρήνων επικοινωνίας, δηλαδή των συντροφιών και του πνεύματος της παρέας. Σήμερα ο καλλιτέχνης είναι μόνος απέναντι σε ισρόσωπους θεσμούς και εμπρός στην προσωπική του αδυναμία. Οι πάντες θέλουν να τον «αξιοποιήσουν» με αντάλλαγμα αυτό το κάτι που διαφοροποιεί το έργο τέχνης απ' το «προϊόν»· την ψιχή του απ' την αγορά. Και το χειρότερο: Συχνά ο ίδιος μπερδεύεται και δεν κατανοεί τη διαφορά.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Το αποδεικνύει, αν όχι η Τέχνη, η ίδια η ζωή. Όταν η μνήμη νικιέται από το χρόνο ή την απόσταση, και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά – συχνά κι ανδρώπων που τους ζήσαμε πολύ – αρχίζουν και δολώνουν, εκείνο που ανδίσταται στη λήδη, είναι το σχήμα κι οι γραμμές. Αλλιώς, ο άνθρωπος μες στο περίγραμμά του!

«Λευκά» σχέδια και πάρκα

Τέτοιες είναι οι μορφές της Σουηδέζας Maria Finn, που παρουσιάζονται στη γκαλερί The apartment. Χωρίς πρόσωπο αλλά με στέρεο περίγραμμα. Εκείνο, όμως, που τις βυθίζει στην αφάνεια, αυτό το ίδιο τις διαφοροποιεί. Γιατί ανέκαθεν αυτή ήταν η μαγική δύναμη του περιγράμματος: να είναι «εντός» κι «εκτός» μαζί. Το σύνολο που οριοθετεί και ταυτόχρονα προσδιορίζει.

Η Maria Finn αξιοποιεί αυτή τη διπλή ιδιότητα του περιγράμματος σε μία σειρά ασπρόμαυρων σχεδίων με μολύβι («white drawings», τα λέει η ίδια) με θέμα γυναικείες μορφές μέσα σε φυσικά τοπία πυκνής βλάστησης. Κι ενώ οι μορφές παρουσιάζονται αφαιρετικές μόνο με το περίγραμμά τους, ο περιβάλλον χώρος είναι δουλεμένος πολύ προσεκτικά, ως την παραμικρή λεπτομέρεια. Παράλληλα με τα σχέδια, παρουσιάζονται και έγχρωμες φωτογραφίες με εικόνες πράσινου από ευρωπαϊκά πάρκα.

Το έργο της Maria Finn ταλαντεύεται ανάμεσα σε αντιθέσεις, συνθέτει διαλόγους και θέτει ερωτήματα με έναν λεπτό, διακριτικό τρόπο. Το ερώτημα εδώ δεν προβάλλει βασιανιστικό ή κραυγαλέο, δεν επισκιάζει το έργο. Τίθεται περισσότερο ως υπαινιγμός κι ως παιδική απορία.

Γυναίκες σκαρφαλωμένες στα δένδρα, γονατιστές να μαζεύουν λουλούδια ή ν' αγναντεύουν τον ορίζοντα προβάλλουν εξέχουσες μέσα σ' ένα τοπίο από πυκνά φυλλώματα και δένδρα. Το τοπίο απροσδιόριστο (δάσος, κήπος, πάρκο;) εκτείνεται οργιαστικό, δημιουργώντας συχνά ένα χώρο χωρίς όρια. Κι όσο κι αν η μορφή παρουσιάζεται πρωταγωνιστική, το «ζων» στοιχείο στα σχέδια αυτά είναι τελικά η φύση. Οι

μορφές μοιάζουν να βρέθηκαν σ' ένα χώρο που δεν τις χωρά, δεν του ανήκουν. Απρόσωπες πιασίζονται να ενταχθούν στο χώρο που τις περιβάλλει, να αποκαταστήσουν μια σχέση μαζί του, αναζητώντας λες μέσα απ' αυτή την ένταξη την ίδια τους την ταυτότητα. Γυναίκα και φύση είναι εδώ δύο ξέχωρες ενότητες. Δεν συνυπάρχουν.

Το υλικό της η καλλιτέχνης το αντλεί από φωτογραφίες μόδας και με το να αντιπαραθέτει γυναίκα και φύση, ουσιαστικά αμφισβητεί εδραιωμένες αντιλήψεις σχετικά με τη γυναικεία φύση. Επιπλέον, το θέμα της γυναίκας χωρίς πρόσωπο την είχε απασχολήσει και στο παρελθόν. Στη σειρά φωτογραφιών Summergames (1996-'99) η καλλιτέχνης φωτογραφίζεται σε παιχνιδιάρικες στάσεις μέσα σε πάρκα, κρύβοντας πάντα το πρόσωπό της και παίζοντας αινιγματικά ανάμεσα στην αθωότητα του

νεαρού κοριτσιού και την προκλητικότητα της γυναίκας, ενώ ανάλογα ασπρόμαυρα σχέδια είχαν δημοσιευτεί στο γαλλικό περιοδικό *Purple*.

Ωστόσο, οι φωτογραφίες μόδας και η ομοιομορφία που επιβάλλουν είναι μόνο η αφορμή. Τα όρια ανάμεσα στο φυσικό και το κατασκευασμένο, όχι μόνο στην ανθρώπινη συμπεριφορά αλλά και στην ίδια τη φύση, συγχέονται. Εκείνο που φαντάζει ως απάτητο-παρθένο δάσος μπορεί να είναι ανθρώπινη παρέμβαση: ένα πάρκο μέσα στο αστικό περιβάλλον. «Η φύση δεν είναι πλέον κάτι δεδομένο», τόνισε η ίδια η καλλιτέχνης μιλώντας για το έργο της στο Πολιτιστικό Ινστιτούτο της Δανίας στην Πλάκα.

Παρ' όλα αυτά, μ' έναν περίεργο τρόπο, εκεί που το επίπλαστο περισσεύει, εκεί υπάρχει πάντα χώρος για το αυθεντικό. Τα «λευκά» πρόσωπα κι οι αζωγράφιστες επιφάνειες των σχεδίων γίνονται το νέο πεδίο δημιουργίας. Ο θεατής καλείται να συμπληρώσει τις λεπτομέρειες. Η άδεια φιγούρα γίνεται καθρέφτης, που αναλόγως αντανakλά ή παραμορφώνει. Η Τέχνη παρουσιάζεται πλέον όχι ως τελειωμένη απάντηση αλλά ως συνεχής δημιουργία και ανοιχτό ερώτημα.

Άλλο ένα παιχνίδι, που αριστοτεχνικά στήνει η σκανδιναβή καλλιτέχνης. Εκεί που οι δυνατότητες δείχνουν να εξαντλούνται, σπερματικά υπάρχουν και προκαλούν. Αυτή είναι και η ικανότητα της Maria Finn. Τα έργα της προκαλούν με ένα παιχνίδισμα ανάμεσα στο φανερό και το κρυφό, το σαφώς διατυπωμένο και το ανεπίπλοτο, κι αυτή η ταλάντευση δεν είναι ούτε διαταγμός ούτε αβεβαιότητα. Αντίθετα, αντανakλά την ικανότητά της να προσεγγίζει θέματα σχετικά με τη φύση, τη γυναικεία ταυτότητα, τον αστικό τρόπο ζωής με τρόπο λεπτό και απλό. Τόσο απλό, όπως τα μέσα που χρησιμοποιεί. Χαρτί και μολύβι.

Η έκθεση συμπληρώνεται από την τοιχογραφία ενός κοριτσιού πάνω σε δένδρο. Πάλι το παιχνίδι των αντιθέσεων. Στον ίδιο χώρο η αμεσότητα της *in situ* δημιουργίας σε ανοιχτό διάλογο με το έτοιμο, το δουλεμένο από τα πριν έργο.

Η έκθεση θα παραμείνει ανοιχτή ως τις 27 Σεπτεμβρίου.

MARIA ΑΡΩΝΗ

Παρότι οι πρωτοφανείς φθινοπωρινές βροχοπτώσεις έχουν σχεδόν προκαλέσει το βίαιο και πρόωρο κλείσιμο των θεατρικών, όσοι επιθυμούν προλαβαίνουν για λίγες ακόμα μέρες να παρακολουθήσουν δύο από τις καλύτερες παραστάσεις της θερινής Αθήνας 2002: Στο θέατρο Αθήναιον τη θεατρική μεταφορά του δρυλικού *Οι άνδρες προτιμούν τις ξανθιές* και στο θέατρο Λαμπέτη από μια ομάδα νέων και ταλαντούχων παιδιών το *Ζητούνται νέοι και νέες*.

Φθινοπωρινές αποδράσεις με ξανθιές και νέες...

Ο Γρηγόρης Βαλτινός συνεχίζει την σκηνοθετική του πορεία με συνέπεια, σοβαρότητα και προσοχή. Επιλογή του για φέτος αποτέλεσε μια ταινία σταθμός του κινηματογράφου, το *Οι άνδρες προτιμούν τις ξανθές*. Πολύτιμος αρωγός του ο Παναγιώτης Μέντης που έκανε την θεατρική προσαρμογή εξαιρετικά προσεκτικά. Το κείμενο φρεσκαρίστηκε, δουλεύτηκε με σοβαρότητα και μεράκι για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της θεατρικής παράστασης. Η σκηνοθεσία του Βαλτινού προσπάθησε επιτυχώς να διατηρήσει την μαγεία της ταινίας, αλλά παράλληλα να έχει τη δική της ταυτότητα. Το αποτέλεσμα δεν είναι μακριά από το επιθυμητό. Η παράσταση εύθυμη, ευχάριστη, πλούσια, με κέφι και ενθουσιασμό απ' όλους τους συντελεστές. Ένα μιούζικαλ γεμάτο τραγούδι, χορό και εντυπωσιακές εμφανίσεις.

Η Εβελίνα Παπούλια στο ρόλο της Λορελάι, της αξεπέραστης ξανθιάς Μέρilyn Μονρόε και η Τάνια Τρύπη της Ντόροθυ (Τζέιν Ράσελ), ένα εκρηκτικό δίδυμο. Ρόλους που στο παρελθόν είχαν ερμηνεύσει και η Ζωή Λάσκαρη με την Μάρθα Καραγιάννη (Θέατρο Μινώα, 1983). Ερμηνείες γεμάτες ένταση, δυναμισμό, τρυφερότητα και χιούμορ. Στο πλάι τους ένας σημαντικός θίασος με επικεφαλής τον Σπύρο Καλογήρου, την Ζωζώ Ζάρπα, τον Τάσο Κωστή, τον Περικλή Αλμπάνη, τον Χρήστο Ευθυμίου, τον Σωκράτη Αλαφούζο.

Τα σκηνικά αποτελούν ένα από τα εντυπωσιακότερα στοιχεία της παράστασης. Από το καμπαρέ της Νέας Υόρκης μεταφερόμαστε στην αποβάθρα του λιμανιού, στο υπερωκεάνιο, στις καμπίνες του, στο εστιατόριο του,

στο παρισινό ξενοδοχείο, στους δρόμους του Παρισιού, στο καμπαρέ που πιάνουν δουλειά οι δύο νέες στο Παρίσι και στο δικαστήριο. Ένα μεγάλο ταξίδι που σχεδίασε ο Γιώργος Ασημακόπουλος, με φαντασία, έξυπνες και φαντασμαγορικές λύσεις. Σκηνικό που δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από την κινηματογραφική ταινία. Ανάλογα κινήθηκαν και οι ενδυματολογικές επιλογές της Χριστίνας Κωστέα. Κοστούμια κινηματογραφικά με άμεσες παραπομπές στο αμερικάνικο μιούζικαλ.

Η μουσική ενορχήστρωση του Γιούρι Στιούπελ ακολούθησε και αυτή την ίδια γραμμή. Αμερικάνικοι ρυθμοί, τρυφεροί και συνάμα ενθουσιώδεις απόηχοι του αμερικάνικου μιούζικαλ. Το πολυάριθμο μπαλέτο χορογράφησε με κέφι ο Φωκάς Ευαγγελινός.

Στο θέατρο Λαμπέτη «Τα παιδιά της ταρατσας» παρουσιάζουν μια παράσταση-έκπληξη, το *Ζητούνται νέοι και νέες*. Και η παράσταση είναι έκπληξη γιατί παρότι στηρίζεται αποκλειστικά σε νέους ηθοποιούς είναι άρτια, γεμάτη ταλέντο, δροσιά και επαγγελματισμό. Το θέμα που διαπραγματεύεται το έργο είναι κάτι που βιώνουν στο πετσί τους όλοι οι νέοι ηθοποιοί. Οι ακροάσεις, ο φόβος μπροστά στο άγνωστο και η αγωνία για την ανεύρεση εργασίας. Και δεν είναι τυχαίο βεβαίως πως συγγραφείς του είναι ο Παναγιώτης Παναγόπουλος και η Ευδοκία Πλατή, νέοι ηθοποιοί που ξέρουν από πρώτο χέρι τι σημαίνουν όλ' αυτά.

Ο Παναγιώτης Παναγόπουλος, που έχει ήδη παρουσιάσει και το έργο του 314 κερδίζοντας πολύ ευνοϊκές κριτικές, είναι αυτός που ανέλαβε και τη σκηνοθετική ευθύνη. Το *Ζητούνται Νέοι και Νέες* είναι προγενέστερο έργο του κι αυτή είναι η δεύτερη φορά που παρουσιάζεται, πάλι σε δική του σκηνοθεσία. Κι αυτή τη φορά πιο έμπειρος, πιο δοκιμασμένος και με περισσότερα μέσα στη διάθεσή του, μπόρεσε να διορθώσει τα λάθη του παρελθόντος, να τα κοιτάξει μια δεύτερη φορά και να πλάσει μια παράσταση ενθουσιώδη, αληθινή, τρυφερή με τη δροσιά των νέων.

Στο φουαγιέ ενός θεάτρου συγκεντρώνονται νεαροί ηθοποιοί για να συμμετάσχουν σε μια ακρόαση για την οποία δεν γνωρίζουν τίποτα. Αγωνία, άγχος, αντιζηλίες, όνειρα, προβλήματα και προβληματισμοί. Ο Περικλής Ασημακόπουλος, η Χριστίνα Μανουσάκη, η Ευδοκία Πλατή, η Βασιλική Ανδρίτσου, ο Αντώνης Λουδάρος, η Βάσω Γουλιελμάκη, η Δήμητρα Γρηζιώτη, η Χριστίνα Γκόλια, ο Παναγιώτης Παναγόπουλος και ο Γιώργος Στριφτάρης – μια ομάδα ταλαντούχων νεαρών ηθοποιών που υπερασπίστηκε κείμενο και σκηνοθεσία επιτείνοντας τη σημασία του όλου εγχειρήματος. Πρωτεργάτης ο Αντώνης Λουδάρος, πληθωρικός ηθοποιός που σε κάθε του εμφάνιση είναι απολαυστικός. Δυναμική και ενδιαφέρουσα η Βασιλική Ανδρίτσου, τρυφερός και εσωστρεφής ο Παναγόπουλος.

Τα σκηνικά και τα κοστούμια είναι της Χριστίνας Κωστέα, οι χορογραφίες του Φωκά Ευαγγελινού, η μουσική επιμέλεια του Ιάκωβου Δρόσου και οι φωτισμοί του Παναγιώτη Μανούση.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Τελικά το πρόβλημα με το Εθνικό τα τελευταία χρόνια είναι πως, αντί να ετοιμάζει με σοβαρότητα παραστάσεις αρχαίου δράματος, εννοεί να κάνει επίδειξη δυνάμεων. Αυτή τη φορά μάλιστα κατέβηκε στην Επίδαυρο όχι ως συνεργασία δυνάμεων της σκηνής αλλά ως συνασπισμός... Σκηνών: η *Ιφιγένεια* που είδαμε, πράγματι ήταν λίγο από «Κοτοπούλη-Ρεξ», λίγο από Κεντρική και λίγο από Νέα και από Πειραματική Σκηνή.

Στο πατάρι...

Με άλλα λόγια η συνταγή πάει ως εξής: παίρνουμε την εμπορικά επιτυχημένη τα τελευταία χρόνια πρακτική των μιούζικαλ, κρατάμε τη φωτιά της πρωτοτυπίας χαμηλά, βάζουμε και λίγο από ήπια καλλιτεχνική ανησυχία, για να φουσκώσει, και αναδεύουμε καλλί, προσθέτοντας μια «νέα γενιά ηθοποιών», μετακλημένων μάλιστα από «ψαγμένο» θέατρο. Το αποτέλεσμα είναι μια αισθητική που φαίνεται να πηγαίνει σε όλους: σε μικρούς και σε μεγάλους, σε περισσότερο και σε λιγότερο ασκημένους θεατές, στον Καλλιτεχνικό Διευθυντή και σε όσους ζητούν τέλος πάντων να δουν πού πάνε τα χρήματα που δίνουν στην Εφορία τους.

Μια αισθητική που εμφανίστηκε περισσότερο ανάγλυφα στο σκηνικό της *Ιφιγένειας*. Αυτή η «βίρα τις άγκυρες» σκηνογραφία του Γιάννη Μετζικώφ με τις παροπλισμένες φρεγάτες (ή μήπως ήταν αντιτορπιλικά;) ύψωνε, αλήθεια, τόση και τέτοια φωνή στην Επίδαυρο που δύσκολα μπορούσε να ακουστεί οτιδήποτε άλλο. Την εποχή που παγκοσμίως (ακόμα και στο χώρο της όπερας) η σκηνογραφία οδηγείται σε ολοένα πιο μινιμαλιστικές, ολοένα πιο καιριές και πιο σημαίνουσες λύσεις, το Εθνικό βρήκε την Επίδαυρο για να υψώσει τον θεατρικό του παιχνιδότοπο. Προς τι άραγε; Ποιο βάθος έδινε στη θυσία της *Ιφιγένειας* και στην άρνηση των Αργείων, που εγώ δεν κατανόησα; Αυτό το εξάμβλωμα μόνο ένα σκοπό μπορούσε να εξυπηρετεί: να ερεθίζει το μάτι του θεατή και να εκφράζει την κακόγουστη υπεροψία του φρελιζόλ με φόντο τον αργολικό κάμπο.

Αυτή ήταν η μια όψη της παράστασης. Υπήρχε και η άλλη, η περισσότερη σο-

βαρή: ένα μικρό θεατρικό «πατάρι» στα αριστερά, όπου παρουσιάζονταν κάποια μέρη της τραγωδίας. Το έργο ως γνωστόν έχει στο παρελθόν πέσει θύμα της εθνοκοσμοκρατικής ανάγνωσης: παράδειγμα, εν ολίγοις, του τι είναι ικανές να προσφέρουν οι αγνές αρσκαειάδες στο έθνος τους. Ωστόσο ο πυρήνας του είναι βαθιά ειρωνικός: η *Ιφιγένεια* οδηγείται αυτοβούλως στη θυσία αντιστεκόμενη στην ηθική έκπτωση που βλέπει ολόγυρά της, και με κίνητρο όχι τον πατριωτισμό, αλλά την προσωπική της ευαισθησία. Η δεύτερη λοιπόν όψη της παράστασης λειτουργεί ως μετα-θεατρικό σχόλιο εκείνης της πρώτης ανάγνωσης και επαναπροφοδοτεί το ίδιο το ειρωνικό κλίμα του έργου: Όσο υπάρχουν κίβδηλες αναγνώσεις της *Ιφιγένειας*, που εννοούν να παρουσιάζουν ένα «θάνατο από αηδία» ως πατριωτική αυτοθυσία, τόσο η ίδια η *Ιφιγένεια* θα επιλέγει να μετατρέπει τη θυσία της σε αυτοκτονία.

Ένα πράγματι έξυπνο (αν και όχι πρωτότυπο) εύρημα από το σκηνοθέτη Κώστα Τσιάνου. Μακάρι να αποτελούσε τον άξονα της παράστασης και όχι το «κάτι ακόμα» στο νήμά της. Ενταγμένο στο γενικό πλαίσιο, ήταν φανερό πως όχι μόνο δεν λειτουργούσε, αλλά κινδύνευε να παρασύρει στον ειρωνικό

του ρόλο και την υπόλοιπη όψη της παράστασης: αυτό το πατάρι, ειρωνευόμενο τις εθνοκοσμοκρατικές κορδέλες του παρελθόντος, σαν να ειρωνευόταν εμμέσως και τα όσα μεγαλήβολα θεατρικά συνέβαιναν στη σκηνή της Επιδαύρου δίπλα του.

Ειρωνευόταν εμμέσως τη σκηνοθεσία του Κώστα Τσιάνου, αρκετά τολμηρή για να δεχθεί θεωρητικά την ειρωνική ερμηνεία της *Ιφιγένειας* και αρκετά άτολμη για να την υλοποιήσει στην πράξη. Ειρωνευόταν τη χορογραφία του, που παρέπεμπε σε φιλμογραφία εθνοσωτήριων χρόνων: τη μουσική του Δημήτρη Παπαδημητρίου, μια παραλλαγή λαοφιλών δημοτικών ακουσμάτων.

Ειρωνευόταν το Χορό της παράστασης. Πλήθος από ζηλευτούς και εξασκημένους νέους και νέες, φορείς υπογειών εθνολογικών στοιχείων (από την σχολική ευταξία μέχρι την ανάταξη του Καλαματιανού) σε μια εκδοχή του έργου μάλιστα, η οποία αρνείται, όπως είπαμε, ριζικά τον εθνικισμό στην ανήγνωσή του!

Ειρωνευόταν τους ηθοποιούς. Είχαμε καιρό να δούμε στην Επίδαυρο τόσο τρακ σε προσωπικό επίπεδο και τέτοια αμηχανία στο σύνολο. Δεν θα ασχοληθώ εδώ με τις διαβαθμίσεις της μετριότητας στην απόδοσή τους: μονάχα δυο παρατηρήσεις: Πρώτον, αν η Μαρία Σκουλά διασώθηκε στον κεντρικό ρόλο, ήταν γιατί κάποιες στιγμές άφησε κατά μέρους τα όσα διδάχτηκε από το σκηνοθέτη και επιδόθηκε σε κείνο το συναισθηματικό παίξιμο του παλιού, καλού εθνοκοσμοκρατικού καιρού. Οπότε, ναι μεν υπήρξε συγκίνηση, τζίφος δε η ειρωνική ανάγνωση του έργου. Δεύτερο και σημαντικότερο: αν θέλεις να παρουσιάσεις σε ανοιχτό θέατρο και σε αρχαία τραγωδία ένα νάνο, σε ηθικό ανάστημα. Αγαμέμνονα, Αχιλλέα, Μενέλαο χρειάζεται μια γιγάντια υποκριτική σκευή. Η ειρωνεία όταν λειτουργεί, διατηρεί το αρχικό μέγεθος και του αλλάζει την ποιότητα. Αλλιώς μιλούμε για διακωμώδηση και όχι για ειρωνεία.

Πράγμα που συνέβη στην *Ιφιγένεια* του Εθνικού. Μια παράσταση που, ενώ ήθελε να παρουσιάσει το «πατάρι» των προηγούμενων χρόνων του θεάτρου μας, ανέβηκε τελικά ολόκληρη πάνω του.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Δεν ήταν τόσο από σύμπτωση που στη φετινή 8η Biennale αρχιτεκτονικής της Βενετίας το ελληνικό περίπτερο, με τον γαργαλιστικό τίτλο «Απόλυτος Ρεαλισμός» ήταν απέναντι σε εκείνο της Βραζιλίας, όπου απέξω του φιγουράριζαν δύο μικρά δείγματα από favelas, τα δικά τους δηλαδή αυθαίρετα. Η σύγκριση ήταν έτσι αναπόφευκτη.

Ελλάδα-Βραζιλία 1-0

Οι μεν βραζιλιάνοι επεδείκνυναν απέξω τα χάλια τους (αναπαγωγή σε φυσική κλίμακα και με τα ίδια υλικά της απορριπτέας “γραφικότητας”) ενώ μέσα έδειχναν επιλεγμένα δείγματα ανάπλασης τέτοιων περιοχών. Οι δε (δαιμόνιοι) έλληνες έκαναν ακριβώς το αντίθετο: αρνιόταν να βγάλουν το παραμικρό στη βιτρίνα (πέρα από τον τίτλο της έκθεσης) ενώ μέσα δόξαζαν τον σκληρό ρεαλισμό με όλα τα δυνατά μέσα: με έναν καταγισμό προβολών και με μια διάχυτη “μουσική”, που μετέφερε στους ουράνιους κήπους της Biennale τους ηχογραφημένους θορύβους της αθηναϊκής αγοράς. Ο οπτικός (αλλά άψυχος) ρεαλισμός της Βραζιλίας αντιμέτωπος με την περίφημη αθηναϊκή ζωντάνια.

Χωρίς τότε καμιά έκπληξη, οι δυστυχείς λατινοαμερικάνοι έμεναν πιστοί στο ιστορικό προηγούμενο –την προτεστάντικη ηθική επιταγή της προόδου– ενώ οι ευφυείς βαλκάνιοι έμεναν αντίστοιχα πιστοί στο παράλληλο μοντέλο του άτεγκτου ρομανισμού – το μόνο που μπορεί σήμερα να διεκδικήσει το ρόλο της πρωτοπορίας.

Μεγάλος λόγος; Όχι ακριβώς. Σε μια τέτοια διεθνή έκθεση, με το βενετσιάνικο Arsenale (παλιό Ναύσταθμο) πλημμυρισμένο στην αρχιτεκτονική ζύρους και μεγαλείου, και όλα αυτά σε μια ιερή πόλη πηγμένη στα ιστορικά μνημεία, ίσως να ισοδυναμούν με μια γροθιά στο στομάχι. Συνάμα, μια έξυπνη γέφυρα ανάμεσα στην ουτοπία του '60 και εκείνη του 2000 (αν υπάρχει).

Όμως η λέξη “ρεαλισμός” ενέχει άπειρες προεκτάσεις – κάτι που θα επιβεβαίωνε οποιοσδήποτε ιστορικός της τέχνης. Απόλυτος, εδώ, ίσως σημαίνει χωρίς υποχωρήσεις ή περιπτώσεις εξωραϊσμούς. Η Ελλάδα βγάζει τη γλώσσα στη Βραζιλία, και μέσω αυτής, σε όλη τη δυτική διαγνωστική-θεραπευτική

των πόλεων (όχι ότι δεν την ακολουθεί επίσημα εδώ και πολλές δεκαετίες). Νά λοιπόν μια διπλοπροσωπία, που για όσους κρίνουν αυστηρά (όταν βολεύει) τα πράγματα θα αποτελούσε ένα καίριο πλήγμα ενάντια στη συμμετοχή μας. Για να πουν ότι έχουμε πέσει εντελώς έξω, ότι με τίποτα δεν ταιριάζουμε με το γενικό θέμα της έκθεσης NEXT (το επερχόμενο, το επόμενο), ότι –το πιο σημαντικό– δίνουμε τη λάθος εικόνα της χώρας μας στους ξένους.

Με άλλα λόγια, πίσω στο βαθύτατο εθνικό πλέγμα του πώς φαινόμαστε «απέξω», που έχει τόσο ταλαιπωρήσει τον τόπο. Η ιστορία αυτή επαναλαμβάνεται πιστότατα μόλις ξεφύγουμε από την ένδοξη (και αδιάσειστα αιώνια) αρχαιότητα, άντε και το Βυζάντιο. Αλλά ακόμα και αν θέλαμε να απευθυνθούμε στο παρόν της ελληνικής αρχιτεκτονικής, για ποιο πράγμα θα μιλούσαμε; Οι ως τώρα εκπροσωπήσεις της Ελλάδας στην Biennale μαρτυρούν τις πιο αντιφατικές κατευθύνσεις. Τελικά ποιοι είμαστε; Ή, πόσο ρεαλισμό είμαστε διατεθειμένοι να δεχτούμε;

Καθόμαστε στο βάθος του (νεοβυζα-

ντινού, τι άλλο;) ελληνικού περίπτερου, εκεί που οι υπεύθυνοι οργάνωσης της έκθεσης (**Τ. Κουμπής, Θ. Μουτσόπουλος, R. Scoffier**) προέβλεψαν έναν πάγκο με καλή εποπτεία του χώρου. Γύρω μας και μέσα από κάποια ανοίγματα μπορούμε να δούμε 5-6 ταυτόχρονες προβολές που εναλλάσσονται (ταράτσες με ηλιόθερμα, πανωσηκώματα, πάγκους της λαϊκής, τοιγγάνικους καταυλισμούς). Είμαστε εκεί. Ταυτόχρονα διαβάζουμε τα θεωρητικά σλόγκανς να σφυροκοπούν (ω, τι έκπληξη!) τα πιο προωθημένα συνθήματα της σύγχρονης αρχιτεκτονικής.

Τώρα εντοπίστηκε το μπέρδεμα: με τι θράσος παίρνει κανείς τις πιο υψηλές έννοιες, που υποτίθεται αναφέρονται αποκλειστικά στην “έντεχνη”, “επώνυμη” (ή οτιδήποτε άλλο) αρχιτεκτονική, που τροφοδοτεί ολόκληρη βιομηχανία προβολής της μητέρας όλων των τεχνών; Το ζήτημα όμως δεν είναι τόσο αν επιτρέπεται ένας τέτοιος σφετερισμός όσο το αν είναι πειστικός. Είναι: Ή αλλιώς, είναι ένας τέτοιος λόγος τόσο πειστικός όσο (τουλάχιστον) είναι όταν εξυπηρετεί τις ιδεολογικές ανάγκες της επίσημης αρχιτεκτονικής; Νά όμως κι άλλο ένα συγγενικό ερώτημα: πόσο δικαιολογημένος είναι ο φόβος ότι μια τέτοια “λογική”, όπως προβάλλεται από το ελληνικό περίπτερο, δίνει άφρεση αμαρτιών σε μια (απαράδεκτη) πραγματικότητα και αναιρεί κάθε προσπάθεια υπέρβασης-βελτίωσής της; Και πιο απλά, τι θα έπρεπε να δείξει η Ελλάδα στην Biennale, δύο χρόνια πριν τη χρονιά-ορόσημο 2004;

Αν κρίνουμε από το περιεχόμενο πολλών άλλων περιπτέρων στην εξέθεση, κανονικά θα έπρεπε φέτος να στήσουμε ένα αφιέρωμα στον **Καλατράβα** και στις προτάσεις του για την Αθήνα – και τίποτε άλλο. Κάθε έξυπνο έθνος αυτό θα έκανε χωρίς ίχνος σωβινισμού ή τύψεων ότι ξεπουλιέται στην άθλια παγκοσμιοποίηση. Κρίμα που χάσαμε την ευκαιρία που θα έκανε κάθε ελληνική καρδιά να χτυπά περήφανη. Ενώ τώρα, βγάζοντας τα (τριτοκοσμικά μας, βεβαίως-βεβαίως) άπλυτά μας στη φόρα, δυσφημίζουμε ουσιαστικά την Ελλάδα. Πείθουμε τους πάντες για τα (αιώνια, για άλλη μια φορά) χάλια μας. Τουλάχιστον ας το έχουν υπόψη τους οι υπεύθυνοι του ΥΠΠΟ για την επόμενη φορά!

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Πρόσωπα του Εμφυλίου

Παναγιώτης Δημητρίου,
Ο μεγάλος λιμός,
εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2001.

Ο «Μεγάλος Λιμός» τελειώνει; Όχι, όπως δεν τελειώνει και το βιβλίο, κλείνοντας τις 486 σελίδες του, πέμπτο στη σειρά, του γιατρού Παναγιώτη Οικονομόπουλου (Δημητρίου). Η κάθαρση δεν έρχεται! Ο έλεος κι ο φόβος δεν «περιαίνει» τα παθήματα όλων αυτών των ανθρώπων που η ζωή τους ξετυλίγεται στο μυθιστόρημα(;) τούτο. Και γιατί το ερωτηματικό; Επειδή εδώ δεν έχουμε να κάνουμε μ' ένα συγκεκριμένο λογοτεχνικό είδος. Είναι μια τραγική αφήγηση των όσων ζήσαμε εμείς οι παλιότεροι, για να τα ξαναθυμηθούμε με τρομακτική ενάργεια – και για να μάθουν και οι νεότεροι πως ό,τι συνέβη σε τούτη τη χώρα στα χρόνια της ιταλογερμανικής κατοχής, μπορούν να το δουν και σήμερα κοιτώντας μακρύτερα και ψάχνοντας λίγο κάτω από την επιφάνεια της «λουστραρισμένης» κοινωνίας, που κάποιοι (άραγε πόσο φταίμε κι εμείς;) δημιούργησαν.

Ο «Λιμός» των χρόνων της Κατοχής στην Ελλάδα, που περιγράφει ο Παναγιώτης Δημητρίου, δεν μοιάζει, δεν έχει καμιά σχέση με τα όσα συνέβησαν σε άλλες κατεχόμενες χώρες εκείνης της εποχής. Εδώ πείνασαν –το ρήμα δεν αποδίδει όλη την αλήθεια– όλοι, όλες οι κοινωνικές τάξεις: οι αστοί σαν τον εφέτη Μεταξά και το δικηγόρο Πετρίδη, οι μικροαστοί σαν τις δυο οικογένειες των Δούσκα και του Φράγκου κι οι διανοούμενοι (οι δάσκαλοι, ο φοιτητής κι ο βιβλιοπώλης με τις αριστερές ιδέες), οι «περιθωριακοί» σαν τον Τζίτζικο και τους γύρω του, κι οι πρόσφυγες της οικογένειας Αχματίδη (αυτοί δα πεινούσαν απ' το '22, όταν πρωτόρθαν στη χώρα). Η τραγωδία της πείνας εξελίσσεται αρχικά στη Χαλκίδα και τελικά στις γειτονιές της Αθήνας, με αναδρομικά περάσματα από τον κάμπο της Λάρισας. Και μες από την καθημερινή αγωνία για την αναζήτηση τροφής ξεπηδούν κι ολοκληρώνονται οι χαρα-

κτήρες. Σχηματίζεται μια τοιχογραφία, σαν κι αυτή του εξώφυλλου από πίνακα του Γκόγια, με πρόσωπα τσακισμένα, έτοιμα, θαρρείς, την κάθε στιγμή να ουρλιάξουν τη φοβερή κραυγή που κι εμείς, μικρά παιδιά, ακούγαμε τότε να σέρνεται στους δρόμους της Αθήνας: «Πεινάω μανούλα μου!»

Περιγραφές απόλυτου ρεαλισμού, διάλογοι με ζωντανά απλή και καθημερινή, σαν να έχεις δίπλα σου τους ανθρώπους που μιλούν. Εικόνες από εσωτερικούς κι εξωτερικούς χώρους, από προσφυγικά χαμόσπιτα στις γειτονιές της Αθήνας και της Χαλκίδας κι από μικροαστικές μονοκατοικίες (χαμένες σήμερα), που σε φέρνουν σε κατευθείαν επαφή με τους ενοίκους τους και ζεις μες στις σελίδες του Π. Δημητρίου την ίδια ζωή μ' αυτούς, κάθεσαι πλάι τους στο τραπέζι με τα πιάτα της βραστής λαχανίδας ή του μπλουγουριού και νιώθεις, βλέπεις κυριολεκτικά, τη βουλιμία με την οποία καταβροχθίζουν τούτες τις μπουκιές που θα τους κρατήσουν για μια ακόμη μέρα στη ζωή.

Κι από την άλλη, οι «παραδομένοι», οι συμβιβασμένοι, κυρίως τα κορίτσια αυτών των οικογενειών, η Πηνελόπη, η Λόλα, η Έφη, που πουλούν το κορμί τους για μια «πανιότα» στους Ιταλο-Γερμανούς, κι εκείνος ο ανεκδιήγητος Στρατηγός, ο βολεμένος, που χορτάτος περιμένει ή να εδραιωθεί η νίκη του φασισμού, για να τον υπηρετήσει πιο «εγκάρδια», ή να ξαναγυρίσουν οι Σύμμαχοι και να του φέρουν το βασιλιά και τη δυνατότητα να συντρίψει τα «κουμμούνια», παρέα με το Μητρόπουλο, τον αξιωματικό-βασανιστή της Χωροφυλακής, που χαίρεται όταν ανακαλύπτει πρόσωπα, που από καιρό θέλει να εκδικηθεί (πρόδρομοι και προάγγελοι του κατοπινού Εμφυλίου). Παράλληλα, τα σεξουαλικά μικροπάθη όλων τους – μ' εξαίρεση τη φυματική Αμαλία που τελικά θα περάσει στην Αντίσταση, Επονίτισσα των πόλεων, που βγαίνει τις νύχτες στους δρόμους των ανατολικών συνοικιών με το χωνί και τον κουβά με την κόκκινη μπογιά...

Και το πιο σημαντικό απ' όλα σε τούτη

την ατέλειωτη τοιχογραφία-ψυχογραφία προσώπων και περιγραφή γεγονότων: η προσοχή στη λεπτομέρεια. Τίποτα δεν συμβαίνει στην τύχη, τίποτα δεν είναι αυτό που λέμε «μυθιστορηματικό». Κι ωστόσο ο μύθος-ιστορία ξεπροβάλλει σαν σκληρή αλήθεια, όπως οι σελίδες με τους τρόφιμους του Αναμορφωτηρίου, που η ζωή του καθενός θα μπορούσε να γίνει ξεχωριστό μυθιστόρημα. Από τη μια παράγραφο στην άλλη ξαφνιάζεσαι με την εξέλιξη της αφήγησης, περνάς από το μέγα τραγικό, στο μικρό, καθημερινό, μα ίδια τραγικό συμβάν (στις «ουρές» μπροστά στα κλειστά μαγαζιά προς αναζήτηση κάποιου φαγώσιμου, στο Δούσκα που κρύβει απ' την οικογένεια ότι η Φίλη-σία, η κόρη τους που συζεί «παράνομα» με τον «αριστερό» φοιτητή και που ο ίδιος προσποιείται πως δεν θέλει να την ξέρει, «για λόγους τιμής» του δίνει τρόφιμα, στον άλλο Δούσκα, τον αδελφό του, τον κουρέα, και στις ομοφυλοφιλικές του σχέσεις, στο γέρο-Τζίτζικο, τον κρυφό παιδεραστή, και στη μέγαυρα γυναίκα του, που μαζί με τον ανώμαλο εγγονό του τον βασανίζουν...).

Κλείνοντας τον *Μεγάλο Λιμό* του Παναγιώτη Δημητρίου, νιώθεις πως όλ' αυτά που διάβασες, όλες αυτές οι εικόνες που χαράχτηκαν –ανεξίτηλα για μας τους μεγαλύτερους– στη μνήμη σου, κάπου συνεχίζονται. Κάπου έξω απ' το ασφαλές σήμερα σπιτικό σου, πέρα, στους δρόμους της πόλης σου, οι άνθρωποι αυτοί συνεχίζουν τη χαμοζωή τους. Τα παιδιά τους, τα εγγόνια τους τραβούν νέους δρόμους, όχι και πολύ διαφορετικούς απ' αυτούς των γεννητόρων τους. Κι αυτό, σαν να σε τρομάζει, σαν να σου λέει πως πρέπει ν' αγρυπνάς, γιατί ο «Μεγάλος Λιμός» συνεχίζεται...

Ίσως σ' αυτό να σκόπευε κι ο συγγραφέας τελειώνοντας την αφήγησή του με την περιγραφή εκείνου του «μπλόκου» στο Βύρωνα... Ίσως αυτό το σιωπηρό μήνυμα να θέλει να στείλει στους σημερινούς αναγνώστες του. Γιατί εμείς οι παλιότεροι ελπίζουμε ότι το λάβαμε.

Δ.Π. ΚΩΣΤΕΛΕΝΟΣ

Τόποι και εμφύλιες έριδες

Δύο βιβλία του Κώστα Βούλγαρη

Στο όνειρο πάντα η Πελοπόννησο,
εκδ. Γαβριηλίδη, Αθήνα 2001, σελ. 149.
Τα άλογα της Αρκαδίας,
εκδ. Πόλις, Αθήνα 2002, σελ. 91.

Μετά την μακρά και γόνιμη θητεία στην κριτική και την δοκιμιογραφία, ο Κώστας Βούλγαρης εισέρχεται δυναμικά και στο πεδίο της «πρωτογενούς» λογοτεχνικής παραγωγής, παρουσιάζοντας, σε διάστημα ενός μόλις έτους, δυο αφηγήματα, πρώτα το *Στο όνειρο πάντα η Πελοπόννησο* και πιο πρόσφατα το *Τα άλογα της Αρκαδίας*. Τα δυο αυτά βιβλία, όπως δηλώνεται στο δεύτερο, ανήκουν σε έναν εν εξελίξει αφηγηματικό κύκλο, με τον τίτλο «Το εμφύλιο σώμα» και θεματικό αντικείμενο τον εμφύλιο πόλεμο με αιρορμή τον τρόπο και την μορφή που αυτός εκδηλώθηκε, διαχρονικά, στον ευρύτερο γενέθλιο τόπο του συγγραφέα, την Πελοπόννησο. Ο Βούλγαρης με το *Στο όνειρο πάντα η Πελοπόννησο*, θέτει ως σημείο εκκίνησης του αφηγηματικού του κύκλου την πιο πρόσφατη και πολλαπλά καθοριστική για την διαμόρφωση της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας εμφύλια σύρραξη της δεκαετίας 1940-1950. Κατανοώντας προφανώς το πρόβλημα της, έως κορεσμού, μυθολογικής και ιστοριογραφικής χρήσεως της περιόδου –που κεντρίζει όμως ακόμα το ενδιαφέρον των συγγραφέων αλλά και του αναγνωστικού κοινού όπως δείχνει και η επιτυχία του δίτομου έργου του Γιώργου Μαργαρίτη, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1946-1949*, (εκδόσεις Βιβλιόραμα)–, επιχειρεί την προσέγγισή της με έναν διαφορετικό αφηγηματικό τρόπο. Χρησιμοποιεί την τεχνική του κέντρωνα, ενός βυζαντινού και μεσαιωνικού λογοτεχνικού είδους που συνίσταται στην συναρμογή, στο μοντάζ, φράσεων και αποσπασμάτων από διάφορα κείμενα και στην σύνθεση τελικά μιας νέας αφηγηματικής ενότητας. Έτσι, με την συνύφανση μαρτυριών, αναμνήσεων

και εξιστορήσεων αγωνιστών της εποχής, επιστολών, εγγράφων και αναφορών στρατιωτικών και άλλων κρατικών υπηρεσιών, δημοσιευμάτων και ανακοινώσεων της περιόδου, με την ανασυρση γεγονότων, ονομάτων και τόπων και με την εκφορά και χρήση διάφορων γλωσσικών τύπων, όπως τον άμεσο λαϊκό καθομιλούμενο και αυτόν της γραφειοκρατικής καθαρεύουσας, ο συγγραφέας συνθέτει σταδιακά ένα περιεκτικό πανόραμα της πολύπλευρης σύγκρουσης, αποδίδοντας με εξαιρετική ένταση το πνεύμα και την ατμόσφαιρά της και κυρίως την ωμότητα βία και το αίμα που κυλάει άφθονο στις γραμμές των πελοποννησιακών βουνών και του κειμένου.

Σ' αυτό το κειμενικό ταμπλό-βιβάν, διακρίνονται οι πολιτικές και στρατιωτικές στρατηγικές της σύρραξης, κινούνται και ξεχωρίζουν οι ανώνυμοι και επώνυμοι πρωταγωνιστές της με τις νοοτροπίες και τις πρακτικές τους, με τα προσωπικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους, τους προβληματισμούς, τις αντιφάσεις και τα αδιέξοδά τους, τον ηρωισμό και την πορεία τους, συχνότατα, στο θάνατο. Ο Βούλγαρης συνδέει τα επιμέρους κεφάλαια με σχόλια σχετικά με τη γλώσσα, τη δύναμη και τα όριά της, τον αγώνα της και την δυνατότητά της να εκφράσει και να ανασυνθέσει τις πράξεις των ανθρώπων αλλά και τον λόγο γι' αυτές. Και βέβαια δεν είναι ουδέτερος. Η πολυφωνική του αφήγηση εκφέρεται απ' την σκοπιά των ηττημένων ανταρτών και με τους δικούς τους τρόπους πρόσληψης και αναπαράστασης των όσων βίωσαν. Μ' αυτήν την οπτική ιχνηλατεί την εμφύλια διαδρομή στους τόπους αλλά και στο κοινωνικό σώμα, απ' τις απαρχές της την περίοδο της Κατοχής και την αναγκαστική δημιουργία του Δημοκρατικού Στρατού μετά την Απελευθέρωση, λόγω της ακροδεξιάς τρομοκρατίας, περιγράφει την σχετική ανάπτυξη και τις επιτυχίες των ανταρτών τον πρώτο καιρό και παράλληλα τις μορφές και τους τρόπους ζωής

και οργάνωσης τους, αναδεικνύει τα λάθη σε πολλούς τομείς και φτάνει βέβαια μέχρι την ήττα, την συντριβή και το ανελέητο κυνηγητό. Ενδεικτικό είναι το λιτό αλλά μεστό πολλαπλών νοημάτων τέλος του αφηγήματος: «Η ιστορία φτάνει ως εδώ. Το καλοκαίρι του 1952 βρέθηκε νεκρός σε μια σπηλιά ο τελευταίος ένοπλος. Είχε αφήσει ένα γράμμα στον αδελφό του που έλεγε “Όταν θα 'ρθουμε με λουλούδια στα ματωμένα χέρια μας”».

Μέσα απ' τις επάλληλες αφηγήσεις σχηματίζεται ένα μυθιστόρημα του εμφυλίου πολέμου και μια μικρή και πικρή ελεγεία για όσους αγωνίστηκαν μέχρις εσχάτων για το ανεκπλήρωτο και τραγικά διαφευσμένο όραμα που συγκλόνισε τον περασμένο αιώνα, σ' ένα ακόμα τόπο, ανάμεσα σε τόσους άλλους, την Πελοπόννησο.

Στο δεύτερο βιβλίο του, το *Τα άλογα της Αρκαδίας*, ο συγγραφέας, συνεχίζοντας το ξανακοίταγμα της εμφύλιας διαμάχης, επιστρέφει στο απόλυτο παρελθόν και η αφήγηση του, με επίκεντρο την Αρκαδία και τους κατοίκους της, ξεκινά απ' την περιοχή της μυθολογίας, διατρέχει τον ιστορικό χρόνο και φθάνει μέχρι τη ρωμαϊκή κατάκτηση και την επιβολή της *ραx romana*. Χρησιμοποιώντας πιο κλασικούς αφηγηματικούς τρόπους, χωρίς όμως να λείπει και πάλι η ενσωμάτωση φράσεων και ερμηνεισμάτων απ' την παραδομένη αρχαία γραμματεία, ο Βούλγαρης διαπλέκει μύθους και ιστορικά γεγονότα, ανασύρει μυθικά και υπαρκτά πρόσωπα, όπως ο Πρόξενος, ξεχασμένους θεούς και χαμένα φύλα όπως οι Αζάνες, και εξυφαίνει την μυθοπλασία τους σε τρία διαδοχικά κεφάλαια που ακολουθούν την χρονική ανέλιξη. Η αφήγηση είναι και πάλι πολυφωνική με εναλλασσόμενους αφηγητές και γλωσσικούς τρόπους, με τον μυθικό άρχοντα Αντίθεο να διακωμωδεί σχεδόν την προσπάθειά του να επιβάλει στους τεμπέληδες και γλεντοκόπους Αρκαδες έναν πιο οργανωμένο τρόπο ζωής και παραγωγής, με

τους νέους, σε μια σχετικά προσδιορισμένη ιστορική στιγμή να διεκτραγωδούν, «αραχτοί», την τελματώδη κατάστασή τους, χωρίς όμως να κάνουν τίποτα για να την αλλάξουν, με τους γέροντες να διηγούνται σ' έναν Ρωμαίο αξιωματούχο τα βάσανα και τις ενοχές τους εξαιτίας των εμφυλίων συρράξεων. Μέσα από τις αφηγήσεις αυτές ταυτόχρονα αναδεινύεται με ευκρίνεια η πολυσύνθετη και δύσκολη διαδικασία της συγκρότησης και της εξέλιξης της αρχαϊκής κοινωνίας και της μετάβασης σε πιο αναπτυγμένους τρόπους παραγωγής καθώς και οι εκάστοτε σχέσεις κυριαρχίας/υποταγής. Δεσπόζον χαρακτηριστικό των αργόσυρτων αυτών διαδικασιών, όπως αδρά σχηματίζεται στην εξιστόρηση, είναι οι εμφύλιοι πόλεμοι ανάμεσα στις τότε πόλεις-κράτη ή και στο εσωτερικό τους. Συχνά πυκνά και με διάφορες αφορμές, κυρίως για την βίαιη αναδιανομή υλικών μέσων και αγαθών, οι Αρκαάδες, οι Θυρεάτες, οι Λακεδαιμόνιοι, οι Μαντινείς και οι Αργείοι μάχονται μεταξύ τους και οι πόλεμοι ξεσπούν και απλώνονται σ' όλη την Πελοπόννησο με ολέθρια αποτελέσματα. Μαζί με τις εμφύλιες συγκρούσεις, σ' ολόκληρη την αφήγηση, στους χρόνους και τα συμβάντα της, είναι συνεχώς παρόντα τα αλόγα ως σημαντικά παραγωγικά, πολεμικά αλλά και αθλητικά μέσα και εργαλεία. Ο τρόπος ύπαρξης, αναπαραγωγής και χρήσης τους δε, ακολουθεί την αφηγούμενη ιστορική και κοινωνική εξέλιξη και έτσι απ' την ελεύθερη ζωή τους στα βουνά των μυθικών και πρώιμων ιστορικών χρόνων, καταλήγουν έγκλειστα στο οργανωμένο ιπποφορβείο στην ρωμαϊκή περίοδο πλέον. Η θεματική του αφηγήματος είναι πυκνή και πολυεπίπεδη και συχνά συγκρουσιακή και σκοτεινή. Ο συγγραφέας όμως αποφεύγει την σοβαροφανή και ερμητική διαχείρισή της και μάλιστα η χρήση της ειρωνείας και του σαρκασμού είναι συχνή και ευρηματική με τελικό αποτέλεσμα ένα ζωντανό και γλωσσικά παλλόμενο αφήγημα με αβίαστη ροή, που ταυτόχρονα όμως ανατρέπει αρκετά την αντίληψη της ειδυλλιακής Αρκαδίας των ευρωπαϊκών αναπαραστάσεων. Ο Βούλγαρης και στα δυο αφηγήματα σκύβει ερωτικά σχεδόν στο γενέθλιο τόπο του και εμπνέεται απ' τις πάμπολ-

λες εκφάνσεις και τη γεωγραφία του. Και στα δυο αφηγήματα ο γεωγραφικός χώρος είναι συνεχώς παρών και πρωταγωνιστεί και αυτός με τον τρόπο του στις μυθοπλασίες. Τα πελοποννησιακά τοπία, με τις διάφορες ονομασίες τους στην ιστορική διαχρονία, προβάλλουν ανάγλυφα και εναλλάσσονται ακολουθώντας την πορεία των ανθρώπων και των γεγονότων, που αποτυπώνονται αιματηρά πολλές φορές πάνω τους.

Ο Βούλγαρης όμως συναντάται και συνδιαλέγεται στον τόπο της λογοτεχνίας και με άλλα κείμενα, εκτός από εκείνα απ' όπου ερμηνεύεται αποσπασματικά και περικοπές και τους συγγραφείς των οποίων αναφέρει στο τέλος του *Στο όνειρο πάντα η Πελοπόννησο*. Με τον αρκάδα Θανάση Βαλτινό για παράδειγμα, (του οποίου την *Κάθοδο των εννιά* θυμίζουν αρκετά οι περιγραφές της απηνούς καταδίωξης των ανταρτών στο *Στο όνειρο πάντα η Πελοπόννησο*), η συνδιάλεξη φθάνει στα όρια της αντιπαράθεσης μια και το μυθιστόρημά του *Ορθοκωστά*, με πολυφωνική αφήγηση και αυτό, εκφέρεται απ' την σκοπιά της άλλης πλευράς του εμφυλίου, απ' τα θύματα των βίαιων πρακτικών της αριστεράς την ίδια εκείνη περίοδο στον ίδιο αυτόν τόπο. Ένας άλλος αρκάδας συγγραφέας και το μυθιστόρημά του, ο Γιάννης Πάνου και το εμβληματικό...*από το στόμα της παλιάς Remington*, είναι παρών θεματικά αλλά και με απ' ευθείας αναφορές και παραπομπές και στα δυο αφηγήματα. Άλλωστε η εισαγωγή του μυθιστορήματος αυτού αναφέρεται συνοπτικά στην διαχρονική εμφύλια διαμάχη στην Πελοπόννησο, σε γεγονότα και μάχες που αναδιαπραγματεύεται εδώ και ο Βούλγαρης. Σ' αυτόν δε ή στον -και μυθιστορηματικό πρόσωπο του...*από το στόμα της παλιάς Remington*- παππού του Τζων, που ο συγγραφέας εδώ τεχνηέντως αφήνει μετέωρο, απευθύνεται η αφήγηση *Των αλόγων της Αρκαδίας*, η οποία τελειώνει με μια επιστολή που καταλήγει απαισιόδοξα, ότι «Προσώρας, το βέβαιον είναι πως εν τη λογοτεχνία ουκ εστίν πλέον Αρκαδία».

Τα δυο όμως αφηγήματα του Βούλγαρη μας δείχνουν ότι δεν είναι ακριβώς έτσι.

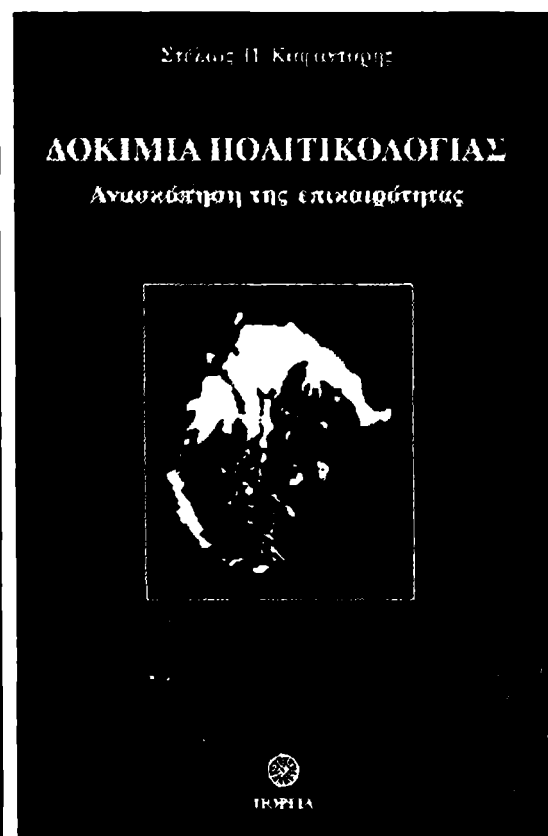
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΑΚΩΤΙΑΣ

Μόλις κυκλοφόρησε
από τις εκδόσεις ΠΟΡΕΙΑ
το βιβλίο του

Στέλιου Π. Καφαντάρη

Δοκίμια Πολιτικολογίας

Ανασκόπηση της επικαιρότητας

Τα *Δοκίμια Πολιτικολογίας*,
σχόλια πάνω στην πολιτική
και οικονομική συγκυρία,
γράφτηκαν μεταξύ
των ετών 1977-2001 με πρόθεση
ν' ακουστεί η άποψη του κοινού
πολίτη, που αισθάνεται ότι
τα Μέσα και ιδιαίτερα ο Τύπος
τον καλύπτουν πλημμελώς
και με την πεποίθηση πως είναι
χρήσιμη η δημοσιοποίηση
θέσεων όσων πολιτών έχουν
συγκροτημένη γνώμη επ' αυτών
που διαδραματίζονται
στον δημόσιο βίο.

●
Ζαλόγγου 1, Αθήνα 106 78,
Τηλ. 3831622 Fax: 3824359 και
Ζωοδόχου Πηγής 6 Αθήνα 106 78

Αιγιναία («ονομάζεται
δε η εφημερίς αυτή, Η
Αιγιναία, ως υπό
παροικούντων εις
Αίγιναν εκδιδομένη»)·
περιοδική πολιτιστική
έκδοση (τχ. 5, Ιαν. -
Ιούν. 2002, διεύθυνση:
Ιωάννου Σακκιάτου 8,
Κυψέλη Αιγίνης, 180 10
Αίγινα) με αφιέρωμα
στην Αρχαία Αίγινα και
ύλη που θα ζήλευε
ακόμη και ένα ειδικό
επιστημονικό περιοδικό:
από την προϊστορία στην
κλασική περίοδο, από
την αρχιτεκτονική στη
γλυπτική, από τις
σωστικές ανασκαφές
στην Αίγινα ως την
περιπέτεια των
μαρμάρων της· αλλά και
έξι αιγινήτικες ωδές του
Πίνδαρου επιλεγμένες
και μεταφρασμένες από
τον **Δημήτρη
Κοπανίτσα**.

**Βαλκάνια. Η άγνωστη
γειτονιά μας** (εκδ.
Μελάνι, 2002)· ένα
εξαιρετικό βιβλίο
γραμμένο από τον
γνωστό κοζανίτη
πολιτικό και συγγραφέα
**Μιχάλη
Παπακωνσταντίνου**
είναι μια εγγύηση
ποιότητας και ήθους.
Γιατί ο συγγραφέας του
γνωρίζει την περιοχή,
την ιστορία της και τα
προβλήματά της, όχι
απλώς ακαδημαϊκά αλλά
κυρίως βιωματικά. Και
είναι εγγύηση μιας
ειλικρινούς προσέγγισης
του ζητήματος που έχει
συνάμα το χάρισμα της
γλαφυρής του αφήγησης
και της ικανότητάς του
να κάνει προσιτό σε
κάθε αναγνώστη ένα
συνθετο ζήτημα. Οι
εκδόσεις «Μελάνι», με
το πρώτο τους βιβλίο της
σειράς «Σύγχρονος
προβληματισμός»,
δίνουν το στίγμα των
καλών επιλογών τους

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Μεταπολεμική ποίηση και μεσοπολεμικές απηχήσεις

Αλέξης Ζήρας,
*Από το προσωπικό στο οντολογικό. Μεταβολές
στην ποιητική όραση του Τάκη Καρβέλη,*
εκδόσεις Γαβριηλίδης, Αθήνα 2002, σ. 109.

Όταν στα 1990 ο Μανόλης Αναγνωστάκης
εξέδωσε την ανθολογία μεσοπολεμικών ποιη-
μάτων *Η Χαμηλή φωνή*, έσπευσε να προσδιο-
ρίσει το είδος της σχέσης του με αυτή την ποί-
ηση μέσω του υπότιτλου *Τα λυρικά μιας πε-
ρασμένης εποχής στους παλιούς ρυθμούς*, αλ-
λά σαν να μην αρκούσε αυτή η ένδειξη προ-
σέθεσε και μια δεύτερη: *Μια προσωπική αν-
θολογία*. Ο πρώτος υπότιτλος δεν άφηνε κα-
μιά αμφιβολία ως προς την απόσταση που
έχει διανυθεί από εκείνη την ποίηση: «μιας
περασμένης εποχής», «στους παλιούς ρυθ-
μούς». Ο δεύτερος εννοούσε κάτι περισσότε-
ρο από την αναπόληση ή από μια πράξη αγά-
πης, παρά την προφανή διευκρινιστική του
λειτουργία: δεν πρόκειται για ανθολόγηση
αντικειμενική, αντιπροσωπευτική, ιστορική ή
άλλης τέτοιας τάξης και χρησιμότητας, αλλά
για μια προσωπική επιλογή. Και αυτό, γιατί
υπόρρητα και με το γνωστό του χιούμορ (θύ-
μα του οποίου μάλλον έπεσε και ο Αλέξαν-
δρος Αργυρίου, που προλόγισε την ανθολο-
γία) ο Αναγνωστάκης μας εκθέτει την προσω-
πική του εμπλοκή με τη μεσοπολεμική ποίηση.

Όμως, είναι ακόμα η εποχή που ο νεοτερι-
κός κανόνας, όπως διαμορφώθηκε κάτω
από την πλήρη ηγεμονία της γενιάς του '30
(ο όρος με την μεγαλύτερη δυνατή ευρύτητα
και διασταλτικότητα), έχει θέσει ασφυκτικά
κριτήρια που εν συνόλω της εξασφαλίζουν
ένα συντριπτικό προβάδισμα, μα και δυσα-
νόλογες τιμές για καθ' όλα ασήμαντα μέλη
της. Στο πλαίσιο αυτού του κανόνα, ο κατά
καμία έννοια ποιητής Δ.Ι. Αντωνίου θα προ-
βληθεί (πρωτοσέλιδος στα *Νέα Γράμματα*,
εγκωμιαστικά άρθρα απ' όλη τη συντροφία,
μέχρι Τσάτσου και Λορεντζάτου, κρατικό
βραβείο) ως το υποκατάστατο του Νίκου
Καββαδία, ο οποίος, ως «παραδοσιακός»,

εξοβελίζεται, ακόμα και σήμερα, στη γενιά
του 1922 (γεννηθείς το 1910...). Αντίστοιχα
πράγματα συνέβησαν και στους μεταπολεμι-
κούς ποιητές, με πρώτο θύμα τον «ακαταχώ-
ρητο» Τάσο Παπά και αρκετούς άλλους
υποβαθμισμένους ή αγνοημένους. Αν όμως
ο Αναγνωστάκης, σε ανύποπτο χρόνο αλλά
με τον πλέον αδιαμφισβήτητο τρόπο υπέδει-
ξε μια κατεύθυνση, ο σημερινός κριτικός
οφείλει να την υποστηρίξει με ισχυρές απο-
δείξεις. Να αποκαταστήσει τη συνέχεια της
ποιητικής γλώσσας, δίνοντας στη νεοτερική
τομή τις πραγματικές της διαστάσεις, διαβά-
ζοντας τους επόμενους ποιητές χωρίς τα
συσσωρευθέντα συμφραζόμενα, όχι πάλι με
τον τρόπο που για δεκαετίες επέβαλε η πο-
λιτισμικού τύπου ηγεμονία της γενιάς του
'30.

Το τομίδιο του Αλέξη Ζήρα τοποθετείται
ρητά σ' αυτή την προοπτική και παρακολου-
θεί αναλυτικά και διεξοδικά τη διαδρομή
του Τάκη Καρβέλη, η ποιητική του οποίου
αναπνέει σ' ένα νεοσυμβολιστικό κλίμα αλ-
λά ταυτόχρονα είναι γνήσια μεταπολεμική.
Ο τίτλος που επέλεξε ο Ζήρας για το μελέτη-
μά του, *Από το προσωπικό στο οντολογικό*,
είναι ενδεικτικός, γιατί συναντά τους μεσο-
πολεμικούς προγόνους ακριβώς στο σημείο
της τομής και της μετάβασης, του περάσμα-
τος δηλαδή της λογοτεχνίας μας, οριστικά
και αμετάκλητα, στην αστική εποχή, με την
ανάδυση του προσωπικού πεδίου. Μα και οι
μεταπολεμικοί ποιητές από την προσωπική
τους κατάθεση εκκινούν, μέσα σε ένα αντί-
στοιχο κοινωνικό περιβάλλον ασφυκτιούν. η
πιο συνηθισμένη διεξοδός τους είναι προς
τους χαμηλούς λυρικούς τόνους, η διαφυγή
το μέγα ζητούμενο για όλους. Δεν είναι τυ-
χαίο που και εδώ απουσιάζουν οι μεγάλες
ποιητικές συνθέσεις, η πρόθεση να εκφρα-
σθεί «θετικά» και συνολικά η εποχή. ενώ το
προσωπικό βίωμα αποτελεί το μόνιμο υπό-
βαθρο, το σταθερότερο εφελτήριο για τη με-
τάβαση στο οντολογικό.

Η επαφή του Καρβέλη με το συμβολισμό

είναι συνεχής και μέσω του κριτικού του έργου, αφού εκτός των άλλων μας έχει δώσει την εξαιρετική μονογραφία *Κωσταντίνος Χατζόπουλος. Ο πρωτοπόρος* (1998), όπου επιμένει και περιγράφει σε όλες του τις διαστάσεις τον εσωτερικό διχασμό του Χατζόπουλου, την αργόσυρτη μετατόπισή του από την ειδυλλιακή ποίηση στο συμβολισμό και από εκεί σε ρεαλιστικότερες κατευθύνσεις, ενώ, αντίστοιχα, μια παρέμβασή για τον Καρυωτάκη έχει τον χαρακτηριστικό τίτλο: «Από την παραδοσιακή στη νεότερη ποίηση: Μαλακάσης-Καρυωτάκης-Σεφέρης». Ο «γονιμότερος εστιασμός του Καρβέλη», σημειώνει ο Ζήρας, «πραγματοποιείται, γενικότερα, σε ποιητές και πεζογράφους που κάποια στιγμή αντιμετωπίζουν καταπρόσωπο τη δοκιμασία που απορρέει από την κρίσιμη όσμωση του αισθητικού με το κοινωνικό», δοκιμασία απ' την οποία περνά και ο ίδιος ο Καρβέλης.

Το μελέτημα του Ζήρα είναι υποδειγματικό, γιατί αναλαμβάνοντας να παρουσιάσει τον ποιητή Τάκη Καρβέλη δεν περιορίζεται σε μια συνήθη και αναμενόμενη φιλολογική περιδιάβαση, προσθέτοντας την καλή κουβέντα, που μέσω του επιμελημένου δισταγμού ή της υπερβολής της μυρίζει συγκατάβαση, αλλά εντάσσει την ανάδειξη της ποιητικής ιδιαιτερότητας και αξίας του Καρβέλη σε μια προσπάθεια αναδιάταξης του τοπίου και των παγιωμένων συσχετισμών (δηλαδή των παγωμένων εικόνων) του φάσματος των ποιητών των προηγούμενων δεκαετιών, φθάνοντας μάλιστα σε μια ιδιαίτερα σκληρή, μα απολύτως δίκαιη, απαραίτητη, και αν θέλετε απελευθερωτική, διαπίστωση: «Η ποίηση του Καρβέλη, του Καφταντζή, της Θεοδώρου, του Καψάσκη, μας θυμίζει ότι η κριτική, οποιουδήποτε είδους και αν είναι αυτή (παραδοσιακή ή νεότερη, κοινωνική ή φιλολογική) δεν ήταν –και ενδεχομένως ούτε είναι, σε πολλές περιπτώσεις– πάντοτε αντάξια της κανονιστικής της δύναμης».

Μυθιστόρημα αγάπης

**Ιφιγένεια Θεοδώρου,
Μελέκ θα πει άγγελος,
εκδ. Ελληνικά Γράμματα,
Αθήνα 2001, σ. 298.**

Η πλοκή εκτυλίσσεται μεταξύ Σμύρνης και Ξάνθης, όπου ένα ατύχημα κάνει επιτακτική την ανάγκη να βρεθούν οι ρίζες της μικρής πομάκας Μελέκ που χάνει τη μητέρα της. Η έρευνα φέρνει σταδιακά στην επιφάνεια μια

**Πάνος Κουτρομπούσης,
Η εποχή των ανακαλύψεων.
The age of discoveries,
εκδόσεις futura, Αθήνα 2002, σ. 128.**

Ποιήματα της περιόδου 1961-1976, γραμμένα άλλα στα ελληνικά και άλλα στα αγγλικά, δημοσιευμένα σε περιοδικά (*Πάλι, Τραμ, London Magazine* κ.ά.), εκδίδονται συγκεντρωμένα και όλα μεταφρασμένα από τον Κουτρομπούση και στην άλλη γλώσσα. Επιλογή που νομιμοποιείται απολύτως, γιατί η μπητ αποκαθλωτική, η μελλοντολογική θεματική και η underground διάθεση συναντούν την ημεδαπή μεταπολεμική μελαγχολία, την ανάκληση της μεσοπολεμικής αφέλειας του βλέμματος, την αθωότητα των παιδικών κόμικς. Ένα υβριδικό πείραμα, που όμως έχει πίσω του μια διαδρομή σαράντα χρόνων, με βασικό πεδίο έκφρασης τα περιβόητα «ταχυδράματα» του Κουτρομπούση, που καλύπτουν τρεις συλλογές και μαζί με τον τόμο των εικαστικών του *Τι τρέχει;* ολοκληρώνουν το δημιουργικό του προφίλ.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

Τα καταστήματα της Παλιάς Σελήνης/ ανοίγουν μόνο τη νύχτα/ είναι όλα σ' ένα δρόμο στενό/ μονόροφα/ μερικά ξύλινα με μικρές σκοτεινές βιτρίνες

Πάντα φέγγει αυτό το ασημένιο φως/ φέγγει σε αιώνια σιγή

Στις άδειες βιτρίνες είν' απλωμένα/ τριμμένα σκονισμένα πράσινα βελούδα/ και στα σκοτάδια των πίσω δωματίων/ μάτια τρεμοσβύνουν από γλυκιά αγάπη/ ζευγάρια μάτια/ που πουλάνε/ σπάνια ξεραμένα λουλούδια του Κενού/ σε βιβλία με σκισμένες σελίδες/ που τα λένε τώρα/ τράπεζες αναμνήσεων

Μιά ψιλή σκόνη βασιλεύει/ και χορεύει τον ήσυχο χορό της/ κάτω απ' το ίδιο ασημένιο φως/ μέχρι το τέλος του δρόμου/ όπου/ απότομα αρχίζουν οι πεδιάδες. Κώστας Βούλγαρης

συναισθηματική ιστορία του παρελθόντος την ώρα που ο πρόξενος της Σμύρνης και ο πρέσβης της Κωνσταντινούπολης έχουν αναλάβει να βοηθήσουν το παιδί.

Η Θεοδώρου, στο δεύτερο βιβλίο της –είχε προηγηθεί η συλλογή διηγημάτων *Χρυσός, Λιβάνι και Σμύρνη*– αγγίζει δυο θέματα που γνωρίζει καλά: πώς ζουν οι οικογένειες των διπλωματών που μετακινούνται από χώρα σε χώρα λόγω μεταθέσεων και πώς κυλά η ζωή στη Θράκη όπου το στοιχείο της συνύ-

αλλά και της καλαισθητής και προσεγμένης έκδοσης. Καλή συνέχεια ...

Γνωστός σε όλους μας ο «εραστής της Ελλάδας» **Jacques Lacarrière** συντάσσει ένα ιδιότυπο *Ερωτικό λεξικό της Ελλάδας* (μετάφραση: **Χάρης Παπαδόπουλος, Ιωάννα Χατζηνικολή** και συνεργάτες, εκδ. Χατζηνικολή, 2002) και μας εισάγει σε μία ενδιαφέρουσα «ανάγνωση» του τόπου μας. Μην ψάξετε άδιστα να βρείτε τι λείπει από το λεξικό του. Η αναζήτηση αυτή θα είναι άσκοπη, καθώς ο συγγραφέας διαλέγει να καταγράψει τη δική του εμπειρία, τη δική του προσήλωση σε ορισμένες ιδέες, όπως λ.χ. αυτήν μιας Ελλάδας μέσα στη διαχρονία. Ο συγγραφέας διαλέγει τα λήμματα, αυτός καθορίζει τη ματιά, αλλά η ανάγνωση του βιβλίου του δεν είναι παρά η δική μας προσέγγιση των επιλογών του. Ωστόσο, δεν παύει να έχει το ενδιαφέρον ενός περιηγητικού χειμάνου με αλφαριθμητική τάξη και αρκετή ιταξία.

Διαβάζουμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον το αφιέρωμα της *Νέας Εστίας* (τχ. 1747, Ιουλ.-Αύγ. 2002) για τον **Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη** που εισηγείται νέες, φρέσκιες συμβολές στο έργο του. Η **Γεωργία Φαρίνου-Μαλαματάρη**, γνωστή για τη συστηματική ενασχόλησή της με το έργο του Παπαδιαμάντη, συνοψίζει το μεγάλο και εξακολουθητικό ενδιαφέρον που

παρουσιάζει το παπαιδιαμαντικό έργο. Δημοσιεύονται επίσης τρεις εργασίες νέων ερευνητών: της **Μαρίας Αρετάκη**, του **Νικόλαου Καλοσπύρου** και της **Αγγελικής Παπαγεωργοπούλου**. Όλα αυτά προέρχονται από μια ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία του ΕΚΕΒΙ με θέμα «Νέοι ερευνητές και Παπαιδιαμάντης», που πραγματοποιήθηκε στις 3.10.2001.

Είναι αργά, όλο και πιο αργά ένα συναρπαστικό επιστολικό μυθιστόρημα του **Antonio Tabucchi** (μετάφραση: **Ανταίος Χρυσοστομίδης**, εκδ. Άγρα, 2002) που συνθέτει δεκαεπτά και ένα γράμματα και τις αντίστοιχες αφηγηματικές φωνές. Συνθέτει μια ελεγεία της αδυναμίας να ολοκληρωθεί ένας έρωτας και συνάμα ανασυνθέτει πλήθος λογοτεχνικών αναφορών με αριστοτεχνικό τρόπο ώστε να μετατραπούν σε προσωπικές περιπέτειες. Οι αφηγήσεις είναι ανδρικές αλλά η ανάγνωσή τους τις καθιστά κοινό κτήμα, πέρα από φύλο και εθνική ιδιαιτερότητα. Για τη μετάφραση του Ανταίου Χρυσοστομίδα μόνο μια λέξη υπάρχει: έξοχη.

Ζήτησα να μάθω περισσότερα για τον Αντόνιο Ταμπούκι και το έργο του. Στο περιοδικό Διαβάζω (τχ. 429, Μάιος 2002) βρήκα μια πολύ ενδιαφέρουσα συνέντευξή του που έδωσε στον Βασίλη

παρξης χριστιανών και μουσουλμάνων είναι ιδιαίτερα έντονο στα ορεινά χωριά της. Γνώστης η ίδια, καθότι σύζυγος πρέσβη και με τόπο διαμονής –περιστασιακά– τη Θράκη και άλλα μέρη που περιγράφει στο βιβλίο της όπως η Τουρκία και η Αυστρία, μεταφέρει με επιτυχία το κλίμα του κάθε τόπου και την ηθοπλασία των ηρώων της. Η συγγραφέας βάζει τη μουσουλμάνη Μελέκ σε ένα χριστιανικό οικογενειακό περιβάλλον και έκτοτε την παρακολουθούμε στις σιωπηλές της σκέψεις και αναπολήσεις να θέτει εύλογα ερωτηματικά που μαρτυρούν την λανθασμένη εθνική πολιτική της χώρας μας απέναντι στους Πομάκους. Μια πολιτική απομόνωσης που μέχρι τα τέλη του 1995 τους διαχώριζε από τους υπόλοιπους Έλληνες συμβολικά με μια μπάρα στο δρόμο Ξάνθης-Σταυρούπολης: «Λέγαμε στην αρχή ήταν η μπάρα που μας έκοβε από τους άλλους... Έφυγε η μπάρα, άνοιξε ο δρόμος, έμεινε η μπάρα στο κεφάλι μας και στο κεφάλι τους. Να την τινάξω θέλω από μέσα μου! Να ξύσω από πάνω μου το φόβο, από τα μάτια τους την υποψία. Να μπερδευτώ με τα παιδιά της ηλικίας μου, να τραγουδήσω, οι μουσικές του κόσμου όλου με τρελαίνουν. Να 'χω φωνή!», σκέφτεται η Μελέκ. Η Θεοδώρου δίνει σε ένα παιδί φωνή και άποψη, στοιχεία που οι γυναίκες πομάκες στερούνταν μέχρι τώρα λόγω της θρησκείας και των παραδόσεών τους. Κάποια στιγμή η μικρή γίνεται πιο καυστική θίγοντας το ωφελμιστικό ενδιαφέρον των πολιτικών για την

περιοχή: «Γιατί εγώ ζω σε μια πατρίδα που δεν έχει τίποτα κοινό με τη δική της, όπως το 'λεγε κι η μάνα μου, "Δε μας στέργει αυτή η πατρίδα, ξεχνάει να στείλει ηλεκτρισμό να ανοίξει δρόμους, ξεχνάει να στείλει δασκάλους, γιατρούς, φάρμακα. Έρχεται μόνο εδώ πάνω με την ξιपाσιά πολιτευτή, κοινάει απειλητικά το δάχτυλο μπροστά στη μύτη μας και φεύγει μοιράζοντας ζούφιες υποσχέσεις"». Η Μελέκ όμως θίγει και το θέμα της μειονοτικής εκπαίδευσης των Πομάκων που μοιράζεται στη διδασκαλία της ελληνικής, τουρκικής και αραβικής γλώσσας τουλάχιστον στο δημοτικό: «Πώς το είπαν χτες στο αυτοκίνητο; Η μητριζή μου γλώσσα είναι τα τουρκικά! Μα ποιος γεννιέται στο χωριό μιλώντας τουρκικά; Όλοι μιλούν πομακικά... Από τη γιαγιά, στη μάνα, στο εγγόνι... Πομακικά έμαθα στο δρόμο με τα παιδιά. Τουρκικά στο σχολείο, όπως όλοι μας. Για το Κοράνι τα αραβικά».

Το μυθιστόρημα της Ιφιγένειας Θεοδώρου έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και σε προσελκύει με την ωραία γραφή του, τους ζωντανούς διαλόγους και την πλοκή του, κυρίως από τη μέση του βιβλίου και ύστερα. Πρόκειται για ένα θέμα εν μέρει ηθογραφικό, αλλά πάνω απ' όλα ανθρωποκεντρικό, που μέσα από μια ιστορία αγάπης στηλιτεύει τη λανθασμένη εθνική πολιτική του παρελθόντος και παραβλέπει τις προκαταλήψεις που η διαφορετικότητα δημιουργεί.

Χαρά Μπουργάνη

Ένα περίτεχνο και πυρρίπαζλ

Μαρία Γαβαλά,
Στη δροσιά των κήπων μου,
εκδ. Εστία, Αθήνα 2001.

Όταν μέσα σε μόλις επτά χρόνια φέρνεις στη δημοσιότητα τέσσερα μυθιστορήματα και μάλιστα διόλου λυμφατικά από πλευράς αριθμού σελίδων, αυτό δείχνει πάθος πολλαπλής καταγωγής στο κέντρο του οποίου βρίσκεται ο ακούραστος «δαίμονας» της δημιουργίας. Το λέω αυτό γιατί συνήθως των ματαιόδοξων κύριο γνώρισμα είναι η οκνηρία.

Η Μαρία Γαβαλά ανήκει στην ολιγάριθμη εκείνη «αδελφότητα» που διακονεί αθόρυβα και με σεμνότητα τη διαφαινόμενη «άνοιξη» της ελληνικής λογοτεχνίας. Γι' αυτό και το «πάθος» στο οποίο προαναφέρθηκα συνιστά ένα από τα τεκμήρια γνησιότητας του έργου της. Από βιβλίο σε βιβλίο προσπαθεί (και σε

σημαντικό βαθμό το πετυχαίνει) να αναβαθμίζει το φιλολογικό δυναμισμό της γραφής της. Και είναι αυτός ο δυναμισμός που εφαρμόζει τα κριτήρια της Γαβαλά. Οι ήρωες του βιβλίου της, οι χαρακτήρες τους, τα γεγονότα, η ύφανση της πλοκής, όσο πλούσια και να 'ναι (και είναι πλούσια), στις επιταγές υπακούουν του ρυθμολογικού ύφους της γραφής στη χρήση της γλώσσας. Αρετή: Και βέβαια. Αρετή είναι η ικανότητα και η γοητεία του «πλεονάσματος» των λεκτικών εκδοχών, το πλούσιο –όχι το φλύαρο– αυτό που, ενδεχομένως, θα μπορούσε να περιγραφεί με 50-60 λέξεις να γράφεται αρεϊδω-λεута με πολύ περισσότερες, δίχως να πλεονάζει. Δεν τσιγκουνεύεται (πιο σωστά, δεν βαριέται) να δουλέψει, να στρογγυλέψει την ανάσα της γραφής προκειμένου να φωτίσει, να δικαιολογήσει τις συμπεριφορές των ηρώων της. Δεν τους περιορίζει στην εξωτερική τρισδιάστατη διάπλασή τους, αλλά τους

γεμίζει, τους βάζει «σωθικά». Και βέβαια στήνει τη μέσα και την έξω αρχιτεκτονική του περιβάλλοντος (ιστορικού και οικογενειακού) που τους διέπλεσε. Υλικό με λογισμό και υπόσταση.

Χωρίς καμιά αμφιβολία, βιβλίο ουσιαστικής ωριμότητας το *Στη δροσιά των κήπων μου*, αν ως «κήποι» εκληφθούν το σύνολο των συναισθηματικών και των γνωστικών εμπειριών της συγγραφέως που θα πρέπει να προϋποθέτουν όλες τις πηγές βιωμένης ιστορικότητας, δίχως να προϋποτίθεται αλλά ούτε και να εξαιρείται η σε όποιο βαθμό αυτοβιογραφία. Μ' όλο που η Μαρία Γαβαλά χαρακτηρίζει, σε ενικό βαθμό, το βιβλίο της: μυθιστόρημα, προσωπικά έχω την αίσθηση μάλλον μυθιστοριών σε παράλληλες πορείες που συχνά όμως κάποιες από αυτές αποκτούσαν (συγκυριακά;) επαπτόμενη μοίρα και πορεία. Ακόμα δείχνει δυσερμήνευτη η λέξη του τίτλου «δροσιά» –που μόνο η μνήμη των παιδικών μας χρόνων την δικαιούται– μιας και το σύνολο των ηρώων του μυθιστορήματος (με μοναδικές εξαιρέσεις τη μικρή Μαρία, την κόρη του Κυριάκου Γέροντα και τη Μαγδαληνή, τη γυναίκα του Γιάννη Ρόμπου) είναι μιας ετερόκλητης προέλευσης, συναισθηματικά «φρυγμένης». Αυτό δεν μικραίνει το δραματικό τους μέγεθος. Το αντίθετο μάλιστα. Όλοι τους μας είναι οικείοι. Η μικρή τους εμβέλεια μας είναι βιωμένα γνώριμη, καθρεφτιζόμαστε επάνω τους είτε σαν μνήμη, είτε σαν παρόν, είτε σαν φόβος του μέλλοντος.

Ο Λέον Γιώφε και ο (επίκαιρος) πατέρας

του, ένα ζευγάρι Εβραίων που αγαπιώνται, ρίχνοντας κινίνο στην αγάπη τους. Η φιλόλογος Σοφία Μάχτου, ανυπαίτια άτομο της εγκατάλειψης, είναι έρωτας του Λέοντα Γιώφε δίχως αυτός να είναι δικός της. Το άρρωστο κορμί της υποσκάπτει τα συναισθήματά της σε σημαντικό βαθμό. Παθητικός, αν όχι προδομένος χαρακτήρας, ο καθηγητής της ιστορίας του Πανεπιστημίου Κυριάκος Γέροντας, εγγονός του ομοφυλόφιλου αρχαιολόγου Κυριάκου Γέροντα, πατέρα της χαρισματικής Μαρίας και σύζυγος της «συμβιβασμένης» Ευρυδίκης, με τον εμβληματικό καταρράκτη των πυρόξανθων μαλλιών. Η κηπουρός Ελένη Ξανθού, υποκαθιστά τη μνήμη με την απουσία των νεκρών σε αυτοκινητιστικό ατύχημα γονιών της που δεν γνώρισε ποτέ. Το κουραστικό τέλος από άνοια της θετής της μητέρας θα βρει το αντίδοτό του σ' ένα άγριο σαρκικό ξόδεμα με τον καθηγητή Γέροντα. Υπάρχει και ο «φιλεύσπλαχνος» Γιάννης Ρόμπος, σύζυγος της υγιέστατης Μαγδαληνής αλλά και φορέας της τραυματικής του εφηβείας. Τους συμπληρώνουν ή τους συνεταιρίζονται και άλλα πρόσωπα, έτσι ώστε να ολοκληρώνεται ένα περίτεχνο και πυκνό παζλ τη συμπλήρωση του οποίου έχει αναλάβει όπως πάντα αόρατη η μοίρα. Εμείς την αντιλαμβανόμαστε να κινεί τα νήματα των «νευρόσπαστων» μέσα στην ανάγλυφη αποτύπωση των χώρων της σύγχρονης Αθήνας, αυτής των έργων του Μετρό και της αμετροέπειας του «Αθήνα 2004».

Δημήτρης Χαρίτος

Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε Βιβλία που λάβαμε

Δημοσθένης Δ. Κυριαζής, *Η αναγέννηση της Δημοκρατίας*, (Πατάκης), Αθήνα 2002.

Ματθαίος Μουντές, *Μισοτελειωμένη αφήγηση*, (Αρμός), Αθήνα 2002.

Διονύσιος Αρεοπαγίτης, *Περί μυστικής θεολογίας*, (Αρμός), Αθήνα 2002.

Anthony O'Neill, *Σεχραζάτ*, (Bell), Αθήνα 2002.

Ντέιβιντ Λοτζ, *Σκέψεις, σκέψεις...*, (Bell), Αθήνα 2002.

Γιώργος Χριστοδούλου, *Ελ Αλαμίν, Μέση Ανατολή, Μπάρντια*, (Εστία), Αθήνα 2002.

H.D.F. Kitto, *Οι Έλληνες*, (Κάκτος), Αθήνα 2002.

Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Το Μέλλον της Ευρώπης και η Ελλάδα*, (Αντ. Ν. Σάκκουλας), Αθήνα 2002.

Μίρκα Κωτσαρίδη, *Οι Άδειες Κυριακές*, (Ιωλκός), Αθήνα 2002.

Γιώργος Κασιμέρης, *Η επαναστατική οργάνωση 17 Νοέμβρη*, (Καστανιώτης),

Αθήνα 2002.

Γεράσιμος Μηλιαρέσης, *Ήχοι και απόηχοι*, (Κέδρος), Αθήνα 2002.

Τάσος Αθανασιάδης, *Κυρίες και κύριοι σας ευχαριστώ*, (Εστία), Αθήνα 2002.

Θεόδωρος Κρίτας, *50 Χρόνια καλλιτεχνικές ανταλλαγές 1948-1998*, (Εστία), Αθήνα 2002.

Παρασκευάς Ματάλας, *Έθνος και Ορθοδοξία, Οι περιπέτειες μιας σχέσης*, (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης), Ηράκλειο 2002.

Γ. Παπαδημητρίου (επιμέλεια), *Νόμος + Φύση, το άρθρο 24 του Συντάγματος μετά την αναθεώρησή του*, (Αντ. Ν. Σάκκουλας), Αθήνα 2002.

Πάυλος Ν. Τζεργιάς, *Ο Μαρξισμός από τον «Υπαρκτό Σοσιαλισμό» στην «Παγκοσμιοποίηση»*, (Ι. Σιδέρης), Αθήνα 2002.

Νίκος Ξυδάκης, *Τα τριαντάφυλλα της Μάρσα Ματρούχ*, (Άγρα), Αθήνα 2002.

Ρούβαλη. Ο Ταμπούκι. λοιπόν, λέει σ' ένα σημείο της συνέντευξής του τα εξής: «Γράφω στα ιταλικά και πιστεύω ότι ένα μέρος της εθνικής ταυτότητας του καθενός μας είναι η γλώσσα του. Και είναι αλήθεια ότι έχω κι άλλες γλωσσικές εμπειρίες. (...) Πιθανώς είναι σωστό αυτό που υποστηρίζουν οι ψυχαναλυτές της γλώσσας, ότι μπορούμε να ενθυμούμαστε σε μία γλώσσα και να ξεχνάμε σε μια άλλη. (...) Είναι σαν τις ανοιχτές πόρτες. Τα σύνορά μου δεν είναι κλειστά»

«**Η** Ποίηση είναι μια πόρτα ανοιχτή / Πολλοί κοιτάζουν μέσα χωρίς να βλέπουν / τίποτα και προσπερνούν. Όμως μερικοί / κάτι βλέπουν. το μάτι τους αρπάζει κάτι / και μαγεμένοι πηγαίνουν να μπουν. / Η πόρτα τότε κλείνει. Χτυπάνε μα κανείς / δεν τους ανοίγει. Ψάχνουνε για το κλειδί. / Κανείς δεν ξέρει ποιος το έχει. Ακόμη / και τη ζωή τους κάποτε χαλάνε μάταια / γυρεύοντας το μυστικό να την ανοίξουν. / Φτιάχνουν αντικλείδια. Προσπαθούν. / Η πόρτα δεν ανοίγει πια. Δεν άνοιξε ποτέ / για όσους μπόρεσαν να ιδούν στο βάθος. / Ίσως τα ποιήματα που γράφτηκαν / από τότε που υπάρχει ο κόσμος / είναι μια ατέλειωτη αρμαθιά αντικλείδια / για ν' ανοίξουμε την πόρτα της Ποίησης. // Μα η Ποίηση είναι μια πόρτα ανοιχτή.» : Γιώργης Παυλόπουλος. *Ποιήματα 1943-1997* (εκδ. Νεφέλη, 2001).

ο χαρτοκόπτης

Από ποιους να ζητιανέψεις τον Αύγουστο;

ΙΚΑΡΙΑ, το νησί της 2ης ταχύτητας, το νησί των πανηγυριών και των χωματόδρομων, το νησί της ραδιοτηλεόρασης αλλά και των εφημερίδων της προηγούμενης μέρας! Παρατημένα στους δρόμους των κατολισθήσεων και των καθιζήσεων τα παλιά αυτοκίνητα του νησιού, αισθητικός αχταρμάς η αρχιτεκτονική του, αμίλητα τα ξερακιανά γερόντια που κουτσόπιναν το κρασί τους μες στο καταμεσήμερο, σκοροφαγμένα τα γατιά του... Ικαρία, «εγκατελειμμένη» και πανέμορφη. Για τις καλοκαιρινές μας θύμησες στις πατρίδες του Ανατολικού Αιγαίου το σημερινό κειμενάκι τώρα που έπιασαν οι μπόρες! Για το μικρό Κίναν η αναπόληση, για το μικρό Τζουζέπε που ο πατέρας του τον φώναζε Πέπε την ώρα που κτίζανε μαζί στην άμμο τους παλάτια...

ΠΑΡΑΘΕΡΙΖΟΥΝ οι Έλληνες... Υπάρχουν ακόμη μέρη στον τόπο μας όπου η ενοικίαση δωματίων δεν προϋποθέτει την παρουσίαση της αστυνομικής μας ταυτότητας! Υπάρχουν ακόμη μέρη στον τόπο μας που τα κλειδιά των σπιτιών αφήνονται στις μπροστινές πόρτες της κύριας εισόδου! Υπάρχουν ακόμη μέρη στον τόπο μας που δεν τα ισοπέδωσε ο μαζικός τουρισμός. Υπάρχουν ακόμη νέοι στον τόπο μας που δανείζουν φακούς και βοήθεια για να στήνεις σκηνές μες στο κατακαλόκαιρο στις παραλίες του Αιγαίου!

ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ και ξένων παραθεριστών. Θύμησες ενός καλοκαιριού στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Κειμενάκι αφιερωμένο σ' όσους μπορούν να κάνουν ακόμη ατομικό και κοινωνικό τουρισμό και να θυμηθούν με νοσταλγία ανημπόριες και διλήμματα έτσι όπως τα έθεταν μια φορά κι έναν καιρό στους ήρωες των αναγνωστικών βιβλίων οι σχολικοί μας συγγραφείς! Βουνό ή θάλασσα; Νησί ή ενδοχώρα; Με ή χωρίς βιβλία, παρέα, τσιγάρα και ποτά; Ας μην τελείωνε ποτέ κι αυτό το καλοκαίρι, για τον Κίναν και τον Τζουζέπε που ο πατέρας του τον φωνάζει Πέπε, για τον παχουλό φελινικό κονφερανσιέ μιας συναυλίας του Λούτσιο Ντάλα, τον κονφερασιέ με το άσπρο πουκάμισο, το κόκκινο παπιγιόν, το μαύρο κοστούμι και το θλιμμένο πρόσωπο... Αφιερωμένο εξαιρετικά στα κλεφτρόνια και στα πρεζόνια του ηλεκτρικού το σημερινό μας κειμενάκι, αφιερωμένο στα παιδιά του δρόμου που παίζουν φουσαρμόνικα λίγο πριν πιάσει η μπόρα... Από ποιους να ζητιανέψεις τον Αύγουστο; Ποιανών τις πόρτες να χτυπήσεις; Κι αν δεν ακούν, κι αν δε νογούν, Ελλάς Ελλήνων και ξένων παραθεριστών, ακτιβιστών, σοσιαλιστών, ωχαδερφιστών... Από ποιους να ζητιανέψεις τον Αύγουστο;

ΑΠΟ ΤΟΝ
Κώστα
Καραμάρκο

ΠΛΑΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΕΙΣ. ΣΗΜΕΙΩΜΑ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΕΡΜ. ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ν.Μ. ΣΚΟΥΤΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Πλάτων γνωρίζει ότι ἡ κατάσταση πού διαμορφώνεται σέ ἓνα κράτος εἶναι συνάρτηση τοῦ ἥθους: τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης πρωτίστως τῶν ἀρχόντων (ἀφοῦ τελικά μόνον ἀτομικά προσδιορισμένοι ἄνθρωποι ἄρχουν κι ὄχι «οἱ νόμοι» ἢ «οἱ ἰδέες» ἢ «ὁ λαός») ἀλλὰ καὶ τῆς ἠθικῆς οὐσίας πού θά ὑπάρχει στοὺς ἀρχομένους. Ὑπὸ αὐτοὺς τοὺς ὅρους ἡ παιδεία προβάλλει ὡς μιὰ ρεαλιστική δυνατότητα, ἴσως ἡ μόνη ρεαλιστική δυνατότητα· καὶ ὁ Πλάτων στηρίζει τὰ πάντα σ' αὐτήν, στὴ διάπλαση τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς προσωπικότητας (τῆς μόνης πραγματικῆς διαλεκτικῆς σύνθεσης στὴ ζωὴ) ἔχοντας τὴν τραγικὴ ἐπίγνωση ὅτι αὐτὸ πού ὅλο κι ὅλο μποροῦμε νὰ ἀντιτάξουμε σὰν ἀνάχωμα στὴν πλημμυρίδα τοῦ κακοῦ εἶναι ἡ γνώση, ἡ ἀρετὴ, ἡ ὁμορφιά.

Ν. Μ. Σ.

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

ΟΜΗΡΟΥ 32, ΤΗΛ. 36 43 382, FAX 36 36 501, e-mail: polis@ath.forthnet.gr

**ΟΙ
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ**
1975-2002
ΟΛΑ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

**621
ΟΝΟΜΑΤΑ
ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ**

ΚΑΚΤΟΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ